Karel G. van Loon

Fructul pasiunii

HUMANITAS fiction

Armin Minderhout e tatăl lui Bo, un băiat de treisprezece ani. Monika, iubirea vieții lui, a murit cu zece ani în urmă, iar el trăiește acum cu Ellen, cea mai bună prietenă a Monikăi. Cei doi ar vrea să aibă un copil împreună și, fiindcă nu reușesc, se supun unui test de fertilitate. Lui Armin, rezultatul îi dă viața peste cap: suferă de o boală rară, care-l împiedică să procreeze. Și atunci, cine este, de fapt, tatăl adevărat al lui Bo? Aceasta e numai una dintre multele întrebări care îi redeschid rănile trecutului, iar revelația din final se va dovedi pe cât de neașteptată, pe atât de teribilă. Dacă prima parte a romanului e o superbă și dureroasă evocare a iubirii pierdute, descoperirea șocantă a protagonistului transformă ***Fructul pasiunii*** într-un thriller psihologic amețitor și totodată într-o meditație despre relația părinte-copil.

Raftul
Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a fost editată cu sprijin financiar
de la Nederlands Literair Productie-en Vertalingenfonds

KAREL G. VAN LOON

Fructul pasiunii

Traducere din neerlandeză și note de
ANDREI ANASTASESCU

HUMANITAS
fiction

Coperta
ANGELA ROTARU

KAREL G. VAN LOON
DE PASSIEVRUCHT
Copyright © Karel G. van Loon, 1999
First published in the Netherlands in 1999 by L. J. Veen

© HUMANITAS FICTION, 2010, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POŞTĂ: tel./fax 021/311 23 30,
C.P.C.E. – CP 14, Bucureşti
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GLASTRA VAN LOON, KAREL
Fructul pasiunii / Karel G. Van Loon; trad.: Andrei Anastasescu. –
Bucureşti: Humanitas Fiction, 2010
ISBN 978-973-689-368-1

I. Anastasescu, Andrei (trad.)

821.112.5-31=135.1

Pentru Karin

From the start
Most every heart
That's ever broken
Was because
There always was
A man to blame

Dolly Parton,
„It Wasn't God Who Made Honkytonk Angels"

1

Rulăm în tăcere spre spital. Ellen e la volan, eu număr dungile albe de pe șosea. Șoseaua e plină de mașini pe picior de război. Ellen conduce mai întâi prea repede, apoi prea încet. Nu semnalizează. Nu zic nimic.

Pe marginea drumului, cresc panouri publicitare.

THE FUTURE IS HERE.[1]

CE-I FACE FERICIȚI PE ÎNTREPRINZĂTORI?

— Banii, spun eu.

— Ce?

— Nu, nimic.

Parcăm în pântecul de beton al complexului de clădiri ale spitalului. Mergem pe străzi cu acoperiș, pline de oameni în trening care împing cărucioare cu rotile. Într-o piață, unde se simte miros de ulei încins și de flori ofilite, o mică orchestră cântă muzică țigănească.

— La stânga, zic eu.

— Aici e liftul, zice ea.

Mă uit la chipul ei reflectat într-un geam. De încordare, buzele îi sunt palide.

— Nu știu ce-o să mă fac... spusese ea. Dacă aștia o să-mi zică lucrul de care mă tem eu, atunci...

De câteva săptămâni, nu-și mai termină frazele.

— Luați loc, spune doctorul.

Și, după ce ne așezăm, continuă:

---

1 Viitorul e aici (engl.).

— Nu am veşti prea bune să vă dau.

O văd pe Ellen încremenind. Îşi propteşte bărbia-n piept, se uită fix la podea.

— Şi mai ales nu dumneavoastră, domnule Minderhout.

Ellen se îndreaptă de spate, îşi scoate bărbia în faţă. Mă uit cu coada ochiului la ea. Pentru o fracţiune de secundă, întoarce capul spre mine. Brusc, îmi dau seama că am transpirat puternic, hainele îmi stau lipite de corp, reci şi umede.

— Sunteţi steril. Nu mai e nimic de făcut. În plus – şi-mi dau seama că asta o să vă şocheze –, aşa aţi fost toată viaţa.

Primul lucru pe care-l simt sau, în orice caz, prima senzaţie de care devin conştient după ce termină el de vorbit e un fel de uşurare. S-a produs o eroare grotească. S-au încurcat dosarele, au fost înregistrate greşit rezultatele analizei, există cineva cu acelaşi nume, cineva căruia i se comunică tocmai în clipa asta, în cabinetul altui doctor, rezultatele analizei *mele*: „N-aveţi absolut nimic. Sperma dumneavoastră e perfect sănătoasă".

— Dar e imposibil, protestez eu. Am un copil, un băiat de treisprezece ani!

În cameră se lasă o tăcere prelungă. Nimic nu se mişcă. Nimeni nu se mişcă. Tot acest oraş-spital din beton, oţel şi sticlă, cabinele lifturilor, culoarele, antresolurile întunecoase, pline de ţevi care ticăie, zumzăie şi suspină, saloanele înţesate de paturi cu convalescenţi şi muribunzi, vizitatorii şi medicii, studenţii şi practicanţii – cu toţii îşi ţin respiraţia. Prezentul stă pe loc, pentru că, în spatele lui, la distanţă foarte mică, trecutul explodează.

Ellen se uită la doctor. Doctorul se uită la mine. Eu mă uit la fotografia înrămată din spatele doctorului: un băiat şi o fată cu schiuri, pe un fundal format din creste de munţi înzăpezite şi un cer de un albastru strălucitor.

Ştiu că după aceea lucrurile au revenit la normal. Că am discutat mai departe ca doi adulţi. Şi că apoi ne-am întors acasă – Ellen şi cu mine –, pe aceeaşi rută, pe lângă aceleaşi panouri, înaintând prin acelaşi trafic însetat de război.

Știu, dar nu-mi aduc aminte. Nu-mi amintesc decât ce m-a întrebat când a cotit-o pe strada pe care locuim.

M-a întrebat:

— Vrei să-i spui lui Bo?

Vreau să-i spun lui Bo?

Nu vreau decât un lucru: ca tot ce s-a spus să nu se fi spus, ce s-a întâmplat să nu se fi întâmplat. E o dorință absurdă, dar nu mă pot abține. Dacă m-aș abține, ar fi și mai rău. Așa că declar nule deciziile luate în trecut, retractez ce am spus înainte. Reconstitui trecutul recent pentru a salva un trecut mai vechi. Unde am spus „nu", spun acum „da". În situații în care am acționat cu fermitate, aleg acum să nu fac nimic. Unde am cedat vreunei dorințe de-a ei, crezând că era și dorința mea, spun acum „pas".

— Nu, nu vreau un copil cu tine. Am un copil, și copilul ăsta mi-ajunge. Mulțumește-te și tu cu el!

Știu că vorbind așa pun în joc iubirea noastră, că n-o să mai avem nici un viitor împreună dacă merg pe drumul ăsta, și cu toate astea continui. Da, acum continui. Fiindcă e mai ușor să trăiești fără viitor decât fără trecut.

2

Carevasăzică Bo n-a fost conceput într-o noapte de vară răcoroasă, pe bancheta din spate a unui Renault 5. Bărbia – puțin proeminentă, așa încât maxilarul inferior pare montat greșit – n-a moștenit-o de la mine. Ochii lui au, într-adevăr, aceeași culoare ca ai Monikăi, dar, ca formă, diferă de ai mei, așa cum spun toți cei care au cunoscut-o pe Monika. Faptul că piciorul lui stâng e, ca și al meu, cu jumătate de măsură mai mic decât dreptul – pură coincidență!

În Evanghelia apocrifă după Filip, există un text la care mă gândesc mult în ultima vreme: „Copiii pe care-i zămislește o femeie vor semăna cu bărbatul iubit de ea. Dacă acesta este soțul ei, atunci ei vor semăna cu soțul ei. Dacă e însă un ibovnic, ei vor semăna cu acel ibovnic".

Odată, cu vreo șase ani în urmă, i-am citit lui Bo acest text. Stăteam împreună la masa de lemn din bucătărie, cu niște coli mari de desen și niște creioane ascuțite în față, învăluiți într-o piramidă de lumină. I-am desenat lui Bo Casa Cunoașterii. Mai întâi planul, apoi o vedere din față și una laterală.

— Camera din față a Casei Cunoașterii, i-am spus lui Bo, e Camera Cunoștințelor Faptice. Acolo găsești tot ce știi acum. În spate e o cameră mult mai mare: Camera Posibilului, a tot ce mai poți să afli dacă trăiești destul timp și dacă rămâi curios.

Bo a rostogolit un creion pe masă.

După camera din față și cea din spate, venea la rând o încăpere căreia nu-i desenasem peretele exterior.

— Asta e Camera Întunecată a lui Dumnezeu, i-am spus. Nimeni nu știe cât de mare e camera asta. Orice sursă de lumină

pe care o aduci înăuntru se stinge pe loc. Ca să vezi ceva acolo, trebuie să ai răbdare până te obișnuiești cu întunericul. Și-atunci o să întrezărești uneori, dar numai pentru o clipă, lucruri pe care nu le credeai posibile înainte. Există oameni – am continuat eu –, care se sperie atât de tare de ceea ce le e dat să vadă, încât trag repede ușa și nu se mai întorc niciodată în camera asta. Iar alții sunt fermecați de lucrurile pe care le văd și nu mai ies deloc sau doar foarte rar din ea. Camera Întunecată a lui Dumnezeu e cea mai frumoasă, dar și cea mai primejdioasă încăpere a casei.

Casa Cunoașterii avea și un pod mare, pe care l-am numit Camera cu Vechituri a Cunoașterii.

În ea găsești cele mai ciudate chestii. Lucruri amuzante și fără rost, ca Teoria Pământului Plat sau Cele Zece Reguli de Aur pentru Uzul Micuțelor Burgheze. Dar și lucruri frumoase și folositoare, cum ar fi Geometria Sacră și Evanghelia după Filip.

– Ce scrie acolo? a întrebat Bo.

M-am dus în bibliotecă și am luat de pe un raft o cărticică subțire, plină de sublinieri cu creionul și de semne ale exclamării pe margine. Am ales la întâmplare un pasaj subliniat și i l-am citit lui Bo. Era textul despre ibovnic.

– Ce-nseamnă ibovnic? a întrebat Bo.

- E cineva care intră cu forța, dar nu în casele oamenilor, ci în căsniciile lor.

- Ce-nseamnă „căsnicie"?

M-am făcut că n-aud. La cele mai simple întrebări e adesea cel mai greu de răspuns. Am desenat și ultima încăpere: o cămăruță minusculă într-un unghi mort al planului.

– E o cameră fără ferestre, am spus eu, luminată de un bec care atârnă de tavan. E camera lucrurilor pe care ar fi fost mai bine să nu le știi. O s-o numesc Camera de Tortură.

Iar Bo s-a aplecat deasupra mesei, să vadă mai bine.

— Intri-n ea câteodată?

– Da, am zis eu. Intru câteodată.

Cine e ibovnicul cu care seamănă Bo? Singura despre care știu sigur că ar fi putut să răspundă la întrebarea asta e Monika. Monika a murit acum zece ani.

Ar fi trebuit, îmi spun acum, să mai adaug o încăpere la planul Casei Cunoașterii: Camera fără Speranță.

„Și ce se găsește acolo, în camera asta?" ar fi putut să întrebe Bo. Iar eu i-aș fi răspuns: „Tocmai că nimic. E o cameră dintr-un vis urât, unde poți să cauți o viață-ntreagă ceva despre care știi că trebuie să fie acolo, dar care-ți scapă mereu tocmai când crezi că l-ai găsit. În camera asta sunt strânse laolaltă toate lucrurile pe care ai vrea să le știi, dar care, dintr-un motiv sau altul, rămân de negăsit".

Vreau oare să-l duc pe Bo în camera asta?

3

Am o cutie plină de fotografii de pe vremea când trăia încă Monika. Ne propuseserăm să le lipim odată în trei albume îmbrăcate-n imitație de piele neagră, pe care Monika le cumpărase de Ziua Reginei[1]. N-am mai apucat. Mai târziu, Ellen avea să lipească în ele alte fotografii – fotografii cu ea, cu mine și cu Bo. Fotografiile Monikăi sunt tot în cutie. Cutia a stat ani de zile pe raftul de jos al unui dulap, iar eu n-am mai deschis-o de-atunci. Dar acum am luat-o din nou de-acolo. Monika mă privește multiplicată de pe podeaua camerei mele de lucru, pe jos sunt cinci ani din viața mea, în culori Kodak.

Monika într-o cameră de hotel de pe coasta bretonă. E însărcinată în luna a treia, e dimineață, o lumină cenușie pătrunde în cameră. Are pe ea o cămașă bărbătească de culoare albastru-deschis, șifonată după noaptea precedentă și descheiată la nasturi. Mâinile i se odihnesc pe abdomenul dezgolit, ca și cum ar vrea să protejeze copilul. Picioarele albe îi atârnă peste marginea patului înalt, cu cadru de fontă. Pe toată durata sarcinii, a avut dimineți dificile, chiar și după ce greșurile de la trezire au încetat. În Bretania, ne plimbam pe plajă în fiecare zi la amiază, inspiram aerul marin ca să ne purificăm plămânii noștri de orășeni, priveam păsările marine, căutam scoici și stele-de-mare printre stâncile acoperite de alge, care se uscau la reflux. Într-o zi am găsit o oaie moartă, mâncată

---

1 Sărbătorită pe 30 aprilie, *Koninginnendag* este ziua de naștere a reginei Juliana (1909-2004) – mama actualei regine olandeze Beatrix – și una dintre sărbătorile naționale din Regatul Țărilor de Jos. În această zi, pe străzile Amsterdamului se organizează un târg la care oricine poate să vândă orice.

de pești și de păsări. Animalul mutilat ne fixa cu orbitele goale, ca într-un blestem medieval. Ne-am întors în grabă la hotel.

Monika pe plajă la Noordwijk. E învelită de la glezne până la gât într-un prosop mare, roșu cu alb. Nasul îi strălucește de la uleiul contra arsurilor solare. Prima noastră vară împreună. Nu-i făcea bine soarele. Părul ei roșcat devenea galben. Pielea albă i se înroșea. Fusese ideea mea să mergem la Noordwijk într-o zi caldă de iulie, cu un cer de un albastru scânteietor. Monika acceptase, pentru că nu ne cunoșteam de multă vreme și nu voia să pară nesuferită (așa avea să-mi spună mai târziu).

— Cât timp poți să reziști la soare? m-a întrebat ea în timp ce înaintam cu greutate prin nisipul fierbinte, în căutarea unui locșor mai liniștit.

— Câteva ore, am spus eu. Tu?

— Mai puțin.

Corpul ei alb mi se părea de o nespusă frumusețe, dar în ziua aceea am înțeles că Monika trebuia să plătească scump pentru frumusețea ei. N-am rămas mult timp acolo, iar când nu eram în mare (unde nu ne mai săturam să ne împroșcăm cu apă, unde, sub loviturile valurilor de la țărm, o luam în brațe și-i lingeam sarea de pe obraji, unde amândoi jucam, plini de entuziasm, rolul îndrăgostiților dintr-un film de serie B) – când nu eram deci în apă, ea stătea mai tot timpul sub prosopul ei mare. Și cu toate astea, seara, avea arsuri pe piele. În anii care au urmat am mers de multe ori la plajă, dar niciodată într-o zi însorită de iulie.

Există câteva poze cu noi împreună. În cea mai veselă dintre ele, stăm pe o bicicletă mare, bărbătească, Monika în față. E nevoită să-și întindă picioarele ca să ajungă la pedale. Eu stau pe portbagaj, cu un braț petrecut pe după talia ei. Cu celălalt îi fac semn fotografului. Mă întreb cine a făcut fotografia și când anume. Judecând după părul Monikăi, trebuie să fi fost înainte de nașterea lui Bo. După aceea și l-a lăsat să crească. Și, tocmai când s-a hotărât să se tundă din nou scurt, s-a îmbolnăvit. A fost înmormântată cu părul lung. Acum îmi aduc aminte cine a făcut fotografia: tata. Bicicleta pe care stăm e a tatei. Monika are pete de vopsea pe pantaloni. Poza a fost făcută pe Ceintuurbaan, lângă parcul Sarphati.

Tocmai închiriaserăm o locuință vizavi de parc. Tata ne-a ajutat s-o punem la punct.

În primele două săptămâni, cantitatea de muncă rămasă creștea cu fiecare zi în loc să scadă. Când am dat jos tapetul, tencuiala a început să se fărâmițeze. De sub plăcile tavanului au ieșit la iveală grinzi mucegăite. În zidăria coșului era o crăpătură imensă. Sub dulapurile din bucătărie, dușumeau era putredă.

— Ar fi trebuit să vezi toate astea înainte să te muți, a mormăit tata, dar mai mult pentru sine decât ca să-l aud eu. La ce, Doamne iartă-mă, te uiți când vizitezi un apartament?

— Pe geam, am zis eu. Mă uit mai mult pe geam.

Aveam vedere nu numai spre parc, ci și spre un cuib de coțofene. Când am intrat prima oară în locuință, păsările erau foarte ocupate să-și repare acoperișul. Cu câteva zile înainte fusese o furtună puternică, iar cuibul spațios era vizibil avariat. Cele două coțofene zburau de colo-colo cu crenguțe în cioc. Trebuie să fi fost în aprilie sau mai. Fotografia e făcută cu două luni mai târziu. În spatele mașinilor parcate, se văd ultimele flori ale unei tufe de păducel. Nu mai trebuia decât să zugrăvim. La scurt timp, ne-am mutat – mai întâi Monika, a doua zi eu.

În vara aceea, coțofenele au crescut trei pui.

Iar Monika a rămas însărcinată.

4

A fost o vară plină de „prime dăți". Pentru prima dată locuiam împreună. Pentru prima dată citeam cuvintele „dexametazon", „vasopresină" și „glicogenoliză". Pentru prima dată m-am regulat într-o mașină. Pentru prima dată am lăsat o femeie gravidă (așa credeam eu). Pentru prima dată am văzut la Amsterdam (pe Gerard Doustraat) un pieptănuș-de-casă. Pentru prima dată am reflectat la aceste cuvinte: „Ar fi o neghiobie să râdem de romantic; și romanticul are dreptate" (Ortega y Gasset). Pentru prima (și ultima) dată, am făcut dragoste cu două femei în același timp. Pentru prima dată în viață l-am considerat pe tata egalul meu, fiindcă tata m-a considerat egalul lui. Era o schimbare pe care n-o anticipasem deloc și care m-a emoționat aproape la fel de mult ca transformările suferite de corpul Monikăi. (Cu mult înainte să i se mărească abdomenul, i s-au modificat forma feței, elasticitatea părului, suplețea sânilor. Mi se părea inexplicabil că, mult timp, cei mai mulți nu remarcaseră nimic schimbat la ea. Oare nimeni n-o privea cu atenție? Nici măcar mama ei? Nu, în nici un caz mama ei.)

Tata e un *self-made man* – sunt chiar cuvintele lui. A avut un start dificil în viață, fiind un copil slab și bolnăvicios. Când avea treisprezece ani, a izbucnit războiul. Trei luni mai târziu și-a pierdut tatăl. Nu din cauza războiului, ci printr-un concurs stupid de împrejurări. Pe o stradă din apropiere de locuința bunicilor mei, se construia o casă. Zidarii tocmai ajunseseră la cel mai înalt punct al casei, iar bunicul s-a oprit puțin din mers pe partea cealaltă a străzii, să se uite cum muncitorii se felicitau reciproc și cum unul dintre ei, legănându-se pe grinda acoperișului, și-a aruncat șapca în aer, apoi a prins-o la loc. „Dacă tata nu s-ar fi oprit, zicea tata,

nu l-ar fi călcat niciodată tramvaiul." El însă, cu privirea ațintită încă spre bărbații gălăgioși, a traversat strada chiar în clipa în care trecea numărul 4. Picioarele i-au fost strivite atât de rău sub roțile de oțel, încât, la spital, i le-au amputat pe amândouă. Rana de la piciorul stâng (sau, mă rog, de la ciotul care-i mai rămăsese) s-a infectat. Infecția s-a întins în tot corpul. La zece zile după accident, tatăl meu nu mai avea tată.

— N-ai învățat niciodată să lupți, spunea tata ori de câte ori nu înțelegea de ce făceam lucrurile așa și nu altfel.

Și ce puteam să fac decât să-i dau dreptate, pentru a adăuga apoi pe un ton cât mai indiferent cu putință:

— Dar e exact ce-ai vrut de la mine: s-o duc mai bine decât ai dus-o tu.

După război, tata n-a avut bani să meargă la studii, dar și-a găsit repede de lucru la patronul unei întreprinderi de construcții. Același care – ce ironie! – construise casa de la care avea să i se tragă moartea bunicului. În anii '50, când jumătate din Olanda era un șantier imens, tata ajunsese, de la băiatul bun la toate, contramaistru. Iar 1961 n-a fost doar anul căsătoriei cu o cântăreață de la un bar de noapte din Amsterdam, mai mare cu trei ani decât el, ci și cel în care a început să lucreze pe cont propriu: în zece ani, Întreprinderea de Construcții Cornelis Minderhout a făcut din tata un bărbat prosper (chiar dacă nou-îmbogățiții de azi ar face haz de ceea ce tata numea cu mândrie „capitalul nostru de familie", cu ajutorul lui am reușit să cumpărăm jumătate dintr-un pavilion dublu în comuna Abcoude și o ambarcațiune cu vâsle pentru plimbări pe râul Gein).

Multă vreme, am văzut în tata un factotum, un personaj demn de toată admirația, care știa la fel de bine să construiască o lucarnă pentru mansarda mea, să pregătească o tigaie mare de *paella*, să demonteze motorul de la mașina noastră Volvo Amazone și să organizeze o petrecere cu o sută de invitați (cu ocazia împlinirii a cincisprezece ani de existență a firmei Minderhout) la care a chemat un magician și unde a dansat *merengue* cu o cântăreață neagră de o frumusețe orbitoare. Tata e un cuceritor de inimi și, deși nu

știu dacă a înșelat-o vreodată pe mama, cu greu îmi pot imagina contrariul.

Mama era, cum spuneam, cu trei ani mai mare decât el, iar când a întâlnit-o, lucra noaptea într-un bar pe post de cântăreață (*chansonnière*, obișnuia să spună tata). Era de o frumusețe ieșită din comun, cu pomeți înalți și o gură lată care, în fotografiile ei de artistă, e dată din abundență cu ruj închis la culoare, strălucitor. În fotografiile de la nuntă, se vede limpede ce mândru era tata de cucerirea lui. Exact la zece luni de la căsătorie, m-a născut pe mine. „Tatăl tău a ajuns taman la timp, avea să spună ea mai târziu, pentru că începusem să mă simt prea bătrână pentru un copil." În ziua în care m-am născut, tata se afla pe un șantier la Leeuwarden. Când s-a întors seara acasă, m-a găsit în pătuțul meu, gata spălat. M-a ridicat în aer și i-a spus mamei satisfăcut:

— Nu-i așa că am făcut o treabă bună?

Și nici mai târziu, când mama i-a reproșat aceste cuvinte, n-a înțeles cu ce greșise vorbindu-i așa. Dar eu aveam șase ani și am simțit cu acuitate că tata o rănise pe mama, fapt ce m-a îndepărtat și mai mult de el.

— Tatăl tău, a spus mama când am plecat de-acasă, te-a iubit întotdeauna foarte mult.

Dar poate tocmai faptul că a trebuit să-mi spună asta vorbește de la sine. (Pe patul de moarte mi-a spus: „Tatăl tău m-a iubit mult întotdeauna. Dar poate că eu nu l-am iubit destul. Iar mai târziu n-am mai fost în stare". N-am îndrăznit s-o întreb ce voia să spună.)

Dar o viață nouă transformă totul, inclusiv – și înainte de orice – relația dintre un tată și fiul lui.

I-am anunțat pe părinții mei că Monika e însărcinată într-o zi superbă de septembrie, ce voia parcă să ne despăgubească puțin pentru vara rece și ploioasă de care avuseserăm parte. Ai mei au venit la sfârșitul după-amiezii, când soarele la apus învăluia copacii din parc într-o lumină galben-aurie. Momentul ideal pentru un pahar de vin bun. (Tata e, de asemenea, un mare cunoscător în materie de vinuri. În casa din Abcoude, alcătuise cu multă grijă

o colecție de vinuri care – motiv de mândrie nedisimulată pentru el – se bucurase de atenția ziarului local. De aceea, în vederea acestui eveniment special, cerusem sfatul unui comerciant de vinuri de pe Frans Halsstraat și în cele din urmă cumpărasem un bordeaux roșu „cu buchet bogat, gust ușor de lemn și tente de vanilie în post-gust".) Ușile către balconul francez aflat pe fațada anterioară a casei erau deschise, iar zgomotul străzii și mirosurile venite din bucătărie, unde Monika pregătea o *polenta* cu gorgonzola și trei soiuri de ciuperci în sos de rodii, i-au făcut pe mama și pe tata să ofteze amintindu-și de un orășel din Franța pe care-l vizitaseră în vara aceea și unde petrecuseră ore în șir pe terase, cu o carafă de vin robust de țară și o carte bună în față. Tata era mulțumit de vinul ales de mine și am băut pentru o viață fericită, iar fiindcă Monikăi îi umplusem eu paharul în bucătărie, n-a observat nimeni că bea suc de struguri în loc de bordeaux.

Împreună cu tata, am mai inspectat o dată lucrările realizate în vara aceea la casă (el și Monika făcuseră aproape totul, pentru că eu fusesem prea ocupat cu slujba – doar n-am fi putut trăi fără bani), timp în care mama i-a ținut companie Monikăi în bucătărie. După ce mâncarea a fost pregătită și ne-am așezat cu toții la masă, am zis:

— Monika și cu mine vrem să vă spunem ceva.

Am făcut o pauză – așa cum se obișnuiește în asemenea ocazii – și m-am uitat la mama, la tata și din nou la mama. Mama a schițat zâmbetul ei binevoitor pe care-l știam atât de bine, iar tata a privit atent fața de masă, ca și cum ar fi studiat un plan de construcții.

— O s-avem un bebeluș, am spus eu atunci; suna neajutorat și ridicol, și chiar așa era.

Nu le poți spune părinților ceva atât de intim, am înțeles eu dintr-odată (doar e vorba de sex), dar le-o spusesem deja – și, în plus, cum să ții ascuns faptul că o femeie e gravidă?

Mă așteptam ca mama să izbucnească în lacrimi. Mama plângea mult și cu plăcere – și mai ales de bucurie. (Ea era dovada vie că toți cei care mai consideră plânsul un semn de slăbiciune se înșală. „Cel mai rău mă doare, a spus ea pe patul de moarte, că

nu știu ce-o să se întâmple mai departe cu Bo și cu tine." Și a început să plângă. Dar a murit împăcată.) Faptul că și tata a plâns m-a lovit drept în inimă. S-a ridicat și a venit să mă îmbrățișeze. Stăteam în picioare, înghesuit între scaun și masă, și simțeam cum i se zgâlțâie umerii. Apoi s-a desprins de mine și m-a privit în ochi. Obrajii îi erau uzi, dar în jurul gurii i s-a desenat un zâmbet larg:

— De-acum înainte nu mai suntem tată și fiu, a spus el. Suntem amândoi tată.

A făcut un pas spre Monika și a îmbrățișat-o și pe ea, iar eu am îmbrățișat-o pe mama, și mama l-a îmbrățișat pe tata, apoi pe Monika și abia după aceea ne-am pus mâncare în farfurii și ne-am umplut paharele. (Am adus din bucătărie cutia cu suc de struguri și am râs cu toții de mica păcăleală care trecuse neobservată.) Și am vorbit despre tot și nimic și mai ales despre ce însemna să aștepți un copil, iar eu mi-am dat seama că tata avusese dreptate: pentru prima oară vorbeam de la egal la egal.

Când, în cele din urmă, părinții mei au plecat, eu și Monika le-am făcut cu mâna de la balconul francez, apoi ne-am așezat pe canapea, lipiți unul de altul, și am rămas cu privirea ațintită spre lumânările care pâlpâiau liniștit în briza acelei seri de vară târzie ce adia prin casă, și foarte mult timp nu ne-am spus nimic.

Trei zile mai târziu, Monika a plecat la Roermond, unde locuiau părinții ei.

— E mai bine să nu fii de față când le spun, a zis ea.

Iar când s-a întors:

— Ce bine că n-ai fost!

5

Primele dăți nu se uită repede, dar restul... Memoria mea seamănă cu munca unui arhivar bețiv: e plină de lacune și de informații fictive, fișierele au fost răsturnate, fișele sunt strânse la repezeală de pe jos. Uneori, nu se înregistrează nimic săptămâni de-a rândul, după care se lucrează din nou febril și la întâmplare. E un dulap cu sertarele doldora de amintiri – dar unde sunt amintirile care mă pot ajuta să răspund la întrebările ce mă împiedică să dorm? Cine e tatăl fiului meu? Cu cine m-a înșelat iubita mea moartă? Și când? Dar mai ales: de ce? Cum se face că n-am observat niciodată nimic, că n-am avut nici măcar o dată vreo bănuială, oricât de mică? Sau ea a existat, dar arhivarul bețiv a vârât amintirile cu mătura sub covor, le-a aruncat pe geam, le-a dat foc în incinerator?

Mă uit la Bo, pe care-l cunosc mai bine decât pe oricine de pe lumea asta, și văd un străin. Mă uit la Ellen, pe care o iubesc mai mult decât pe oricine altcineva, și-mi feresc privirea.

Ellen zice că vrea să ne căsătorim.

— Ellen, spun eu, tu vrei un copil. Vrei un copil numai al tău, dar e ceva ce eu nu pot să-ți dau. Caută-ți alt bărbat, cât nu e prea târziu.

— Vreau un copil cu tine, spune Ellen. Nu vreau un copil cu alt bărbat. Și nu vreau deloc alt bărbat. Te vreau pe tine.

— Asta zici acum, dar ce-o să zici peste un an, peste doi?

— De unde să știu eu, Armin? Tu știi ce-o să vrei peste doi ani? Știi sigur că n-o să te saturi de mine? Dacă o s-ajungi la *midlife crisis* și o să pleci c-o tipă de douăzeci și unu de ani?

— La naiba, Ellen!

— Da... La naiba, Armin!

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce vrei să ne căsătorim?

Eu și Monika n-am fost niciodată căsătoriți. Pe vremea aceea nu te căsătoreai așa ușor. Iar noi cu atât mai puțin. Noi ne iubeam și statul n-avea nici o legătură cu ceva atât de intim ca *a iubi*. Era de la sine înțeles. Așa că nu ne-am căsătorit nici când a apărut un copil – pe atunci, principiile nu erau date la o parte cu una, cu două.

I-am pus lui Bo numele de familie al mamei (Paradies), un lucru de la sine înțeles. Doar îl purtase în ea nouă luni. Și-l alăptase. Obiceiul ăsta de a pune automat unui copil numele tatălui era o rămășiță a patriarhatului atât de detestabil. Cum erau și rachetele de croazieră. Și capitalismul. (Funcționarul de la Oficiul Stării Civile n-a fost de acord cu noi. „Așa ceva nu se poate decât dacă nu recunoașteți copilul", a spus el. L-am făcut „pedant" și „hârțogar", motiv pentru care el a refuzat să se mai ocupe de declarația noastră. În cele din urmă, o colegă de-a lui a fost chemată să rezolve problema după tipicul oficial, iar eu m-am conformat, bombănind ceva, indicațiilor ei. Dar a doua zi am dat anunț în ziar: „Născut: Bo Paradies". Părinții noștri nu citeau *De Volkskrant*. Asta ne-a scutit de-o grămadă de discuții enervante.)

Locuința de pe Ceintuurbaan era de fapt prea mică pentru noi doi și bebeluș. Nu exista o cameră pentru copii – și toată lumea știe că un bebeluș are dreptul la o cameră separată.

— Trebuie să vă mutați, a zis mama Monikăi, la care nu simțisem niciodată vreo urmă de iubire pentru fiica ei, dar care era totuși de părere că, dintre toți, știe cel mai bine cum ar trebui să arate viața fiicei ei.

— Ai putea să cumperi câte ceva, nu? a întrebat tata.

— Dar, tată, am zis eu, gândește-te cât am muncit la casa asta! Și-n plus unde o să mai găsești în Amsterdam un apartament cu așa o privelițe?

Nu, eu și Monika nu voiam să cumpărăm nimic (ar fi însemnat să luăm credit de la o bancă olandeză care avea creanțe în Africa de Sud!) și nu voiam să ne mutăm. Bo dormea între noi, în patul dublu. Îi schimbam scutecul pe canapea, pe masa și pe blatul de bucătărie, pe podea, pe pat, pe birou, între mașina de scris și telefon.

Îl purtam încolo și-ncoace într-o fâșie de stofă pe care ne-o înfășuram în jurul corpului.

— Ca hipioții! a zis mama Monikăi, pentru care anii '60 și '70 fuseseră un coșmar neîntrerupt.

— Ca negrii! a zis tatăl ei, care numea străin pe oricine nu era din Limburg și pe toți negrii maimuțe.

— Mi se pare drăguț, a zis mama.

Iar tata a adăugat:

— Dacă asta vă face fericiți pe voi, și copilul o să fie fericit. Și, de fapt, despre asta e vorba.

Iar eu m-am gândit: „Oare i-o fi spus și mamei vreodată ceva asemănător despre mine?" Dar n-am întrebat nimic.

Când Monika l-a alăptat prima oară pe Bo, eu stăteam alături de ea și plângeam ca un copil.

— Sunt hormoni, a zis Monika.

Iar a doua zi m-a întrebat:

— Vrei să guști?

Am fost șocat. Totuși, puțin mai târziu, am gustat. Cu multă precauție.

— E bun, am zis.

— Mincinosule! m-a apostrofat ea.

— Dar e pentru bebeluși, nu pentru bărbați în toată firea.

Monika a zis:

— Mă excită.

Iar eu am întrebat-o:

— Te excită și cu Bo?

Monika a aprobat din cap.

În ultimii ani, nu m-am gândit decât rareori la acea perioadă. Când vedeam pe stradă o fată tunsă scurt, cu părul roșcat, ori încălțată cu pantofi galbeni. Sau un bărbat purtând un bebeluș într-o fâșie de stofă. De câteva zile, numai la asta mă gândesc.

— Ai nevoie de timp, spune Ellen.

— Durerea o să se atenueze, spune Ellen.

— Hai să mergem undeva o săptămână, numai noi doi.

— Ce-ar fi să pleci în vacanță cu Bo?

— Ai putea să stai o săptămână singur la Ameland, să faci plimbări pe țărm.

— Vreau să aflu cine-i tatăl, spun eu. Cine-i *făptașul.* Cine să-mi spună asta la Ameland?! Sau crezi că numele lui e scris pe nisip, lângă far?

(Am o poză cu Monika pe țărmul insulei Ameland. Pe nisip, la picioarele ei, scrie: ARMIN E NEBUN. Se uită triumfătoare în obiectiv. Părul îi flutură în bătaia vântului. Ultima noastră vacanță împreună.)

— *Tu* ce știi, Ellen? Știi ceva ce eu nu știu? Ce ți-a spus Monika? Ți-a spus ea *ceva,* nu? Doar vorbeați despre chestiile astea, ca-ntre prietene... Spune-mi și mie ceva! Femeile vorbesc despre problemele astea. Cum e, Ellen, spune-mi te rog: cum, cum, cum?

Dar Ellen se încăpățânează să pretindă că nu știe nimic.

— Pe vremea aia eram în Ecuador, nu-ți mai amintești?

— Da, dar mai târziu, când te-ai întors... Sigur ți-a spus ceva. Poate pe ocolite. O aluzie tacită pe care n-ai înțeles-o niciodată. Pentru numele lui Dumnezeu, Ellen, ați fost apropiate în perioada aia! Ați împărțit *totul,* la naiba! Iar acum vrei să mă faci să cred că n-ați vorbit despre asta nici măcar o dată? Nu mă minți, Ellen! Nu mai suport nici o minciună! Dumnezeule, Ellen, nu plânge acum! Nu plânge, nu plânge, nu plânge! Îmi pare rău. N-am vrut să spun asta, dar la naiba, Ellen, ce să fac? Cum să ies din situația asta?

În aceeași seară, mai târziu:

— Vrei să te căsătorești cu mine?

— Da.

6

I-am spus lui Bo că nu mai pot să fac copii. Că sperma mea nu mai e bună.

— A trecut prea mult timp în care n-am folosit-o la ce trebuie.

Bo a început să râdă. Nu-l deranjează că n-o să aibă frați. Îi pare rău doar de Ellen. De-asta a și spus:

— E nasol pentru Ellen.

— Da, am spus eu.

Și asta a fost tot.

Mă puteam uita ore-n șir la Bo când era bebeluș. Cum se freca la ochi când voia s-alunge somnul, cu mâinile strânse în pumni care nu erau încă pumni. Cum percepea lumea cu ochii lui mari, lacomi, neînțelegând nimic. Cum râgâia. Cum îi curgeau balele. Cum descoperea miracolul propriului corp (chestiile astea roz, aici, sub ochii mei, chestiile astea sunt ale mele, chestiile astea sunt chiar eu!).

În ziua în care Bo s-a întors pentru prima oară singur de pe burtă pe spate, am cumpărat o sticlă de șampanie pe care am băut-o seara cu Monika. După ce am terminat de băut, am făcut dragoste pe podea, rezemați de ușa toaletei, iar în cele din urmă pe pat, stând în patru labe, timp în care Bo chiria sub Monika și încerca s-o apuce cu mânuțele de sâni.

— Dumnezeu e dragostea, Bo, am spus eu după ce Monika a adormit, și dragostea e Dumnezeu. De-aici vin multe neînțelegeri. Pentru că prima propoziție e proclamată de mulți, dar în a doua cred numai câțiva.

Cu ochii deschiși, simțeam o stare plăcută de beție, însă, dacă-i țineam închiși, vedeam pete galbene și roșii învârtindu-se într-un

ritm amețitor. Am râgâit. Bo a râs. Monika a suspinat în somn. Iar în clipa următoare o umbră a trecut peste chipul lui Bo. Mi-au dat lacrimile.

— Ascultă-mă bine, Bo, am spus eu, pentru că e vorba de *purification of an 86 kDa nuclear DNA-associated protein complex.* Și, după cum știi, nu e niciodată prea devreme să abordezi științele superioare.

Bo molfăia la suzeta lui și mă privea cu ochi mari.

— *Hela cells,* am citit mai departe, *were cultured in Dulbecco's modified Eagle's medium containing 10 percent fetal bovine serum.* Și atunci? *Gels were stained with 0.3 percent Coomassie brilliant blue.* E pură vrăjitorie, Bo! Alchimie modernă!

Când s-a născut Bo, tocmai fusesem angajat corector la o editură științifică – un job pe care l-am păstrat până azi. La fiecare paisprezece zile, primeam un teanc de articole în șpalt, care urmau să apară într-o revistă de biochimie, cu un tiraj de nici o mie de exemplare în întreaga lume. La început am avut dificultăți cu jargonul științific, dar curând am reușit să citesc articolele la fel de ușor ca rețetele dintr-o carte de bucate, chiar dacă sensul rețetelor mi se refuza cu desăvârșire.

— Cine e oare misteriosul doctor Dulbecco? l-am întrebat eu pe Bo. Și cum a nimerit sângele fetal de vacă în „mediul vulturului"? La ce magazin de vopsele se găsește „albastrul-briliant" al lui Coomassie? Și ce mai rămâne din el într-o soluție de 0,3 procente? Nu se transformă oare în roz de bebeluș?

Bo și-a aruncat suzeta pe podea. Am luat-o de pe jos și i-am dat-o înapoi. Asta era partea frumoasă a muncii de corector: că puteam să lucrez acasă, cu Bo în preajmă, așa că am avut norocul să nu pierd nici măcar o zi din primii lui ani de viață.

— Când te simți în stare, trebuie să te duci din nou la serviciu! i-am spus eu Monikăi, din pur interes.

— Nu înțeleg cum poți să contribui la popularizarea unor cercetări de genul ăsta, mi-a zis ea odată, după ce stătuse cufundată o seară întreagă într-o revistă de biochimie. Pentru fiecare articol sunt uciși nu știu câți cobai.

— Așa e, am răspuns eu, dar asta ne-ajută să plătim scutecele.

— Da, da, folosește-l pe Bo drept scuză! Pune-i în cârcă bietului copil complicitatea ta la schingiuirea animalelor!

— Cum crezi că a fost creată pastila anticoncepțională?

Monika începuse din nou să lucreze. La De Kleine Wereld[1], o agenție specializată în turism ecologic.

— O contradicție în termeni, am decretat eu.

— E-adevărat, a zis Monika. Dar, dacă-mi promiți că de-acum înainte n-o să mă mai sâcâi cu chestia asta, n-o să mai zic nici eu nimic despre sângele de animale nevinovate cu care-ți mânjești mâinile.

Așa s-a și întâmplat.

Monika a trecut din nou pe anticoncepționale. Eu îmi împărțeam atenția între Bo, care se târa pe burtă, și *the temperature dependence of creatine kinase fluxes in the rat heart.*

— *Male Wistar rats*, i-am spus eu lui Bo, care tocmai încerca să se ridice ținându-se de marginea măsuței de cafea, *were anesthetized with diethyl ether and injected intravenously with 50 IU heparin approximately 1 minute before the hearts were exised.* Vezi, mama ta n-are de ce să-și facă griji. Mai întâi narcoza și abia după aceea extirparea inimii! Asta da delicatețe față de animale!

Bo a renunțat la efortul de a se ridica în picioruțe și a început să plângă. Am pus cu pixul roșu un „c" între „x"-ul și „i"-ul din *exised.*

Azi-dimineață m-am trezit la 5. Am intrat la Bo în cameră și am stat cel puțin o jumătate de oră pe marginea patului. I-am cercetat fața adormită. Forma frunții, conturul părului, sprâncenele, culoarea ochilor. (Bo doarme cu ochii deschiși. Nu dintotdeauna. A început la trei ani – după un coșmar.) I-am cercetat petele minuscule din irisuri, lungimea genelor, cutele pleoapelor, linia pomeților, forma nasului, mărimea nărilor, conturul maxilarului, forma gurii, buzele.

Încet-încet, ajunge la pubertate. Are un coș pe bărbie.

---

1 Mica Lume (neerl.).

Speram să am o revelație, să văd pe fața lui un detaliu care să mă ducă cu gândul la... Asta speram și-n același timp eram mort de frică.

Dar nu s-a întâmplat nimic. N-am văzut nimic. M-am întors în pat și am adormit la loc. Nici în vis n-am găsit vreun răspuns.

7

Am crezut mereu că Bo a fost conceput cu permisiunea poliției din Amsterdam.

Fusesem cu Monika la Teatrul Municipal din Haarlem să vedem o reprezentație dată în scopuri caritabile. Câțiva actori bine cotați jucau într-o piesă în beneficiul luptei contra foametei din Africa. Cu câteva luni în urmă, directorul teatrului făcuse o excursie temerară cu jeepul prin Sahara, organizată în întregime de agenția De Kleine Wereld. În semn de mulțumire pentru calitatea serviciilor din timpul excursiei, dar și pentru că se întorsese acasă viu și nevătămat, trimitea acum periodic bilete gratuite pe adresa agenției de turism. Spectacolul a fost atât de plictisitor, încât ni s-a făcut somn, dar recepția care i-a urmat a compensat impresia proastă. Am recunoscut o grămadă de VIP-uri din Olanda, somonul a fost moale și gras, iar calitatea vinului, a whisky-ului și chiar a sucului de portocale s-a dovedit a fi peste medie. Am strecurat un plic cu o declarație politică într-o cutie destinată donațiilor generoase din partea publicului („Foametea este consecința directă a raporturilor injuste de forțe din lume. Cancerul nu poate fi învins cu aspirină și nici foametea cu opere de binefacere. Sprijiniți mișcările revoluționare din Lumea a Treia!"). Am rămas acolo mult după miezul nopții, privind, bând, comentând. Când am plecat în cele din urmă, un portar obosit ne-a condus până la ieșirea actorilor, singura ușă care nu era încuiată încă. Am pășit veseli în noaptea răcoroasă de iunie. Jack Spijkerman, moderatorul TV, a închis ușa în urma noastră.

— Hai s-ascultăm privighetorile! zic eu.

— Privighetorile? întreabă Monika. Mai există privighetori în Olanda?

Așa că-i explic cum se ajunge la Amsterdamse Bos[1], unde să parcheze mașina (în parcarea aflată lângă lacul pentru canotaj) și cum putem, de acolo, să mergem pe jos până la privighetori. Când auzim, într-adevăr, în tufișurile din imediata apropiere a lacului, primele șuierături clare, Monika mă sărută solemn pe frunte.

— Unde mai găsești, întreabă ea, în ziua de azi un bărbat care știe să te ducă fără greș noaptea într-un loc în care cântă privighetorile? N-o să te las să pleci niciodată de lângă mine.

Ne așezăm pe o băncuță udă, a cărei răceală îmi pătrunde imediat în fese. Mă cuibăresc lângă ea și o cuprind cu brațul. Îi pun mâna pe sân.

— N-am făcut mare lucru în ultima vreme, zice ea.

— Așa e, zic eu. Dar o să remediem chestia asta.

— Nu, nu aici pe bancă!

Mă sărută. Are buzele uscate, dar gura îi e caldă și umedă. Îmi mușcă buza de jos. Privighetoarea cântă. Îmi pune mâna între picioare.

— Foarte bine, murmură ea în timp ce mă sărută.

Îmi strecor mâna sub jacheta ei și-i scot tricoul din pantaloni. O sărut pe gât, o mușc ușor de ureche, în timp ce mâna mea îi alunecă încet pe spate, apoi sub elasticul slipului. Are fesele reci.

— Vino! zic eu ridicând-o de pe bancă.

— Ești excitat, zice ea. Se simte din felul cum respiri.

— Da, răspund eu.

O țin în fața mea și o sărut.

— Și tu.

— Da.

Când ajungem la mașină, îmi spune:

— Urcă! Dă drumul la căldură! Aprinde farurile!

Motorul pornește cu o bufnitură. Monika stă în picioare în lumina farurilor, palidă la față, cu ochii negri. Se dezbracă. Jachetă,

---

1 „Pădurea Amsterdamului" (neerl.): pădure artificială situată la sud-vest de Amsterdam.

tricou, pantofi galbeni, pantaloni, slip (poartă lenjerie neagră, ori de câte ori are poftă de sex poartă lenjerie neagră) – hainele ei aterizează una câte una pe capotă. Când e goală cu totul, își depărtează picioarele și închide ochii. Urinează. Jetul auriu sclipește în lumina farurilor.

— Ești nebună, spun eu din spatele parbrizului. Și splendidă. Și îngrozitor de excitantă!

— Stinge farurile! strigă Monika, iar eu mă supun.

Văd în beznă mișcările rapide ale corpului ei alb. Într-o clipă ajunge la mașină și deschide portiera.

— Lasă motorul pornit și dă căldura mai tare! Brr, ce frig e! Și e aproape iulie! Sărută-mă, Armin, sărută-mă!

Se suie la mine-n poală, își lipește sânii reci de fața mea. Cu mâna stângă, las scaunul pe spate.

— Dezbracă-te! îmi spune ea și se desprinde de mine, înclinând și spătarul din dreapta. Iute, iute, iute!

Mă zbat să ies din haine.

— Așază-te aici!

Trec pe scaunul din dreapta, strecurându-mă pe sub ea. Membrul meu stă pieziș ca un copac bătrân. Monika îmi ia mâna și mi-o strânge în jurul tulpinei.

— Uite! gâfâie ea. Uite!

S-a târât pe scaunul șoferului, mâinile îi alunecă pe coapse, până la triunghiul întunecat dintre picioare.

— Uite!

Mâna mea se mișcă energic în sus și-n jos.

— Da, face Monika, e bine. Îți place?

— Da.

— Da.

Se apleacă în față, îmi sărută glandul.

— Ah, ah! Așteaptă!

Se urcă pe mine și, cu o mișcare puternică, mă trage în ea.

— Da!

Mă uit la albul sânilor ei, mă uit la albul ochilor ei. Și, deodată, mi se pare că tot corpul i se luminează, Monika a devenit înger.

— Nu! țipă ea.

Sare din poala mea cu aceeași viteză cu care se urcase pe mine.

— Nu!

Am senzația că se rupe ceva la baza acelui organ rigid care, cu o clipă înainte, îmi provocase o excitație atât de puternică.

— Au!

Mă uit în spate, la sursa luminii cerești. Între cele două faruri rotunde, se distinge un șir de litere inversate ca în oglindă: POLIȚIA.

— Nuhuu! râde Monika înfundat, după ce se așază din nou pe scaunul din stânga, pe care-l ridică la loc.

Mă ghemuiesc în scaun și apuc primul obiect de îmbrăcăminte care-mi cade-n mână. Îmi acopăr cu el sexul.

— Dumnezeule!

Aud cum se deschide o portieră. Pași. O lanternă face lumină înăuntru. Monika lasă jos geamul de la portieră.

— Totul e-n regulă, doamnă?

Monika râde nervos.

— Da, totul e-n regulă.

Lumina se plimbă încet pe sânii ei goi, pe burta mea.

— Atunci, noapte bună!

— Mulțumesc, noapte bună!

Iarăși zgomot de pași, iarăși portiera deschizându-se. Lumina farurilor își schimbă direcția și deduc de-aici că mica dubă pleacă în marșarier, întoarce și dispare. Monika se apleacă într-o parte, ia de pe mine cămașa cu care mă acoperisem, o aruncă pe jos, lângă pedala de accelerație, și începe să-mi sărute membrul pleoștit.

Renault 5 e un automobil destul de strâmt ca să faci dragoste în el, dar se poate. După treizeci și opt de săptămâni, Monika dă naștere unui băiețel. Îi punem numele Bo.

8

Sufăr de sindromul Klinefelter, o anomalie a cromozomilor sexuali.

— În mod normal, bărbații au un cromozom X și un cromozom Y, în timp ce femeile au doi cromozomi X, îmi explică răbdător medicul când mă întorc la spital pentru o consultație suplimentară. Toate ovocitele au un cromozom X, în timp ce spermatozoizii au fie un cromozom X, fie un cromozom Y. În momentul fuzionării celor două celule, depinde de spermatozoid și de soartă dacă va rezulta o celulă de tip XX sau una de tip XY: o fată sau un băiat.

Cu stiloul lui argintiu, desenează abil pe o foaie de hârtie câteva ovocite și câțiva spermatozoizi, apoi trece în dreptul lor literele potrivite.

— Ce se întâmplă în cazul sindromului Klinefelter? Ei bine, apare o problemă în procesul de formare a ovocitelor: la nivelul ovarului, o celulă XX nu se divizează corect în două ovocite cu cromozom X, ci într-o celulă cu doi cromozomi X și într-una fără cromozom. Dacă această celulă cu doi cromozomi X e fecundată, se naște fie o fată cu trei cromozomi X – ceea ce, în general, n-are nici o consecință –, fie un băiat cu cromozom XXY. Asta numim noi sindromul Klinefelter.

Ridică ochii de pe hârtie. Și, cu toate că e același bărbat care mi-a dat vestea cea proastă cu vreo săptămână în urmă, mi se pare că abia acum îl văd pentru prima oară cu adevărat. E un tip foarte scund, are membre de copil, un trunchi de femeie bătrână, dar capul e al bărbatului de patruzeci de ani, plin de viață – cel care este el în realitate. Obraji rozalii, ochi gri-verzui în spatele unor ochelari mici, cu rame aurite. Nu e antipatic, dar păstrează distanța.

Așa cum aș face și eu dacă ar trebui să-i descriu cuiva sindromul Klinefelter.

— De multe ori, acest sindrom are ca efect anomalii cât se poate de evidente, își continuă el prelegerea. Pacienții pot avea penisul extrem de mic sau se pot confrunta cu creșterea sânilor la pubertate. Dar se poate întâmpla, cum e cazul dumneavoastră, să nu existe nici un semn exterior. În asemenea situații, anomalia iese la iveală abia în urma unui test de fertilitate, când se dovedește că sperma pacientului nu conține spermatozoizi. Din păcate, așa se întâmplă cu aproape toți bărbații afectați de sindromul Klinefelter.

RECOLTARE SPERMĂ – scria cu litere albastre pe plăcuța de la recepția clinicii F.I.V.[1] la care mă programasem pentru consultație. Nu era nimeni în micul birou ascuns în spatele ghișeului. Așa că am rămas acolo, ținând în mână ambalajul de hârtie al unui sendviș, în care era împachetat, cu multă discreție, flaconașul de sticlă cu rezultatul ejaculării pe care tocmai mi-o provocasem. Prin spatele meu, pe coridor, a trecut un cuplu de tineri. M-am uitat la peretele orb al biroului, de care atârna un calendar oferit de o întreprindere farmaceutică. În fotografie apăreau trei bărbați în halate albe studiind foarte concentrați o eprubetă pe care unul dintre ei o ținea la lumină. Foaia calendarului nu mai fusese ruptă de trei luni. Cineva credea, probabil, că e o fotografie superbă. Într-un colț al biroului se afla o ușă deschisă către un coridor îngust, la capătul căruia era altă cameră. În camera aceea, am văzut trecând, din timp în timp, cadre medicale în uniformă de spital. Am încercat zadarnic să le atrag atenția.

Nu exista sonerie? Nu, nu exista sonerie.

Carevasăzică trebuia să strig?

— Alo, am ceva pentru dumneavoastră!

Brusc, în spatele meu a răsunat o voce ascuțită de femeie.

— Lăsați-le-o acolo, că o găsesc ei.

M-am întors să văd cine mi se adresase, dar tot ce-am văzut a fost un spate îmbrăcat în halat alb, care a dispărut după colț.

---

1 Fertilizare *in vitro*.

— Bun, mulțumesc! am îngăimat eu.

Geamul glisant al ghișeului era pe jumătate deschis și am reușit să-mi pun fără probleme punga de hârtie pe tejghea. Dar era ceva, cum să spun... ceva aproape blasfemator în a lăsa pe cineva să se poarte atât de neglijent cu sperma mea. E drept că și eu îi dau drumul la fel de ușor prin gura de scurgere a dușului, dacă e cazul, dar, cum să zic... asta e treaba mea. Când cineva străin își face de lucru cu ea, te aștepți să procedeze cu mare grijă, ba chiar cu respect – doar e, până la urmă, sămânță aducătoare de viață (credeam eu pe atunci) și, în ciuda tuturor cunoștințelor medicale, un mister, un miracol și așa mai departe... Ar fi trebuit să știu. Într-un spital, sperma are aceeași valoare ca urina sau ca o micoză la picior: un lichid care e examinat într-un laborator, e redus apoi la o înșiruire de cifre pe un formular și, în cele din urmă, e aruncat la pubelă.

Am pus punga pe tejghea, moment în care cineva a intrat în birou. Era aceeași femeie de la care primisem mai devreme o etichetă cu numele meu, un număr și data nașterii.

Când mă prezentasem, îmi spusese:

— Mergeți pe culoarul ăsta, până ajungeți – stați să mă gândesc – la a doua... nu, la a treia ușă pe dreapta, camera C. Mai departe trebuie doar să urmați indicațiile.

Camera C era împărțită în două spații. Într-unul se aflau o toaletă și o chiuvetă. În celălalt era montată o piesă de mobilier – ceva între pat și masă de consultații –, cu cadru de oțel și un înveliș din piele sintetică neagră. Alături, era o masă cu o cantitate impresionantă de sticluțe. Lângă sticluțe, mai multe teancuri de pungi de hârtie, iar lângă ele munți de șervețele albe. La picioarele patului, pe o măsuță, se afla un televizor cu videorecorder.

Carevasăzică aici urma să se întâmple. Sex solitar la lumină de neon, în fața unui ecran pâlpâitor.

Am citit indicațiile de pe un poster plastifiat, prins pe unul dintre pereții albi și am făcut ceea ce mi se cerea. Urinați bine. Spălați bine cu apă călduță, dar fără săpun. M-am așezat pe pat și am dat drumul la recorder. Un penis de un galben spălăcit aluneca, în gros-plan, pe labiile unei vulve rase. În fundal se auzeau

gemete de plăcere și o muzică specifică filmelor porno. Am micșorat repede sonorul, am derulat caseta puțin înapoi, după care am dat înainte, sărind peste un fragment considerabil din film. Partida de sex în mijlocul căreia nimerisem (și la care bărbatul dinaintea mea probabil că juisase) era urmată de o scenă în aer liber. Un bărbat palid, cu un cap tipic pentru anii '70 (păr lăsat să crească peste urechi și un zâmbet molâu) conducea o femeie tot atât de palidă la prova bărcii care-i servea drept locuință. În clipa următoare, ea îngenunchea în fața lui și i-o sugea. Imediat după aceea, el i-o trăgea pe la spate, în timp ce ea stătea în picioare, sprijinită de un scaun verde-țipător. Am derulat din nou înainte. Un al doilea bărbat urca în barcă și făcea ce fac bărbații de obicei în filmele porno. Dintr-odată, camera începea să urmărească o tânără mergând pe bicicletă. Cosițele blonde îi fluturau în vânt. Se oprea la o fermă, își lăsa, grăbită, bicicleta lângă zidul unui grajd și hop! iat-o-n fân, alături de un muncitor agricol, un bărbat tânăr și nesățios, care încă nu-și descălțase cizmele de cauciuc.

Mi-a trebuit multă ingeniozitate să dau peste o secvență care, cu un dram de imaginație, putea fi considerată excitantă, dar în cele din urmă am oprit banda pe un sân de femeie neclar, în contralumină. Am admis că până și faptul de a mă masturba într-un asemenea spațiu public avea ceva excitant. În plus, filmul porno era ridicol, iar umorul e perechea ideală a plăcerii. De unde și seriozitatea ucigătoare a pastorilor protestanți. Am luat o sticluță de pe masă, m-am postat în fața patului, m-am mai uitat o dată atent la sânul de pe ecran, am închis ochii și m-am lăsat în voia gândurilor care-i pot provoca orgasm unui bărbat (spre deosebire de ceea ce vor să ne facă să credem cărțile unor corifee ale feminismului ca Nancy Friday sau Shere Hite, majoritatea oamenilor nu-și imaginează – dacă-și imaginează ceva – orgii dezlănțuite, câini-lupi în călduri sau scene de sadism, ci au fantasme cu propriul partener sau cu parteneri din trecut. Nici eu nu fac excepție de la regula asta.)

N-a fost ușor ca, la momentul potrivit, să țin sticluța în poziția corectă, dar până la urmă am reușit, fără să dau deloc pe jos. Când am lipit eticheta, am izbucnit în râs. Iar dacă n-ar fi trebuit să traversez sala de așteptare, unde doi bărbați singuri erau cufundați

ostentativ în lectura unei reviste dintr-o serie tematică, în timp ce un tip și o tipă, amândoi distinși, pe care i-am pus dintr-o singură privire în categoria decizie-întârziată-din-motive-de-carieră, studiau anunțurile cu nașteri prinse în pioneze pe un panou uriaș – dacă deci n-ar fi trebuit să trec pe-acolo, aș fi fredonat sau aș fi fluierat un cântec, atât eram de bucuros după acea ejaculare inedită.

Dar, rapid, așteptarea la ghișeul RECOLTARE SPERMĂ mi-a transformat iar bucuria în nervozitatea jenată cu care trecusem pragul clinicii. Iar acum stăteam din nou față în față cu femeia la care mă prezentasem mai devreme și mă întrebam câte minute trecuseră de-atunci, dacă nu cumva terminasem prea repede sau dacă, dimpotrivă, nu mă lungisem îngrijorător de mult, așa că am râs încurcat și i-am spus:

— Vă rog...

Iar ea mi-a răspuns:

— Vă mulțumesc.

Și asta a fost tot.

Doctorul îmi relativizează și mai mult cazul:

— Nu sunteți, spune el punându-și stiloul la loc în buzunarul de la piept al halatului alb, singurul bărbat steril în urma sindromului Klinefelter, dar care totuși crește un copil. Conform unui studiu realizat în Anglia, trei din doisprezece pacienți examinați aveau câte un copil. Unul dintre bărbați avea chiar mai mulți. Evident că nu știu dacă soțiile acelor bărbați erau încă în viață ca să le explice cum se ajunsese acolo.

Ultimele cuvinte le murmură pentru sine, ca și cum și-ar da seama că aceste fapte diverse nu mă pot ajuta prea mult să accept adevărul halucinant că fiul meu nu este fiul meu. Și că femeia răspunzătoare de situația asta nu mai există. (Și încă o ironie a sorții: m-am supus testului de fertilitate pentru că, după doi ani de tentative zadarnice de a avea un copil, Ellen ajunsese în pragul disperării – ceea ce era de înțeles, deși nu puteam empatiza cu ea. La discuția dinaintea testului, am fost întrebați dacă existau anomalii în familiile noastre: „Doi unchi și un bunic din partea mamei, a spus Ellen, au înnebunit și au sfârșit într-un ospiciu.

Mi-a aduc aminte că unul dintre unchi stătea într-un scaun cu rotile, îi curgeau balele ca unui copil și întreba întruna: «Unde-s bomboanele? Cine-a văzut bomboanele mele? Ziceți odată, unde-s bomboanele?»" „În cazul ăsta, există o mică șansă, a spus doctorul, să fiți purtătoarea unei tare genetice care poate declanșa boli psihice. Ca să aveți conștiința împăcată, o să facem și o analiză a cromozomilor." Rezultatul a fost liniștitor în privința nebuniei: dacă am fi putut avea un copil, probabilitatea ca el să înnebunească ar fi fost la fel de mică sau la fel de mare ca în cazul oricărui alt copil.)

— Destinul – spun eu uitându-mă la fotografia din spatele doctorului, cu cei doi adolescenți veseli pe fundalul Alpilor înzăpeziți – e mai crud ca un torționar dintr-un lagăr de concentrare.

— N-are rost să atribuim destinului calități umane, crede el. Destinul e orb, așa cum sunt toate forțele naturii.

— De unde certitudinea asta?

— Păi, asta e experiența mea. N-am putut să găsesc niciodată vreo urmă de dreptate în felul cum unul e lovit de nenorocire și de boală, iar celălalt nu.

— Dar eu nu vorbeam aici de dreptate, ci de cruzime.

— Astea sunt, spune el, două fețe ale aceleiași medalii. Nu există cruzime fără o conștiință a dreptății.

— Evident, dar lipsa dreptății pe care o constatați nu explică deloc natura destinului. Ea nu exclude posibilitatea ca destinul să fie crud. Cine se mulțumește să observe faptele torționarului nu va putea deduce din ele dacă acesta știe ce e dreptatea – și deci nici dacă acționează din cruzime sau din pură imbecilitate.

— Mă rog, se dă bătut doctorul (probabil că-l așteaptă un nou pacient), fiecare e liber să gândească ce vrea.

Dar eu n-am chef să mă las îmbrobodit cu vorbe goale. Nu acum. Nu în aceste împrejurări.

— Nu, nimeni nu e liber deloc! strig eu. Mai întâi pretindeți că n-am voie să atribui destinului calități umane. Iar eu vă arăt că nu știți nimic, dar absolut nimic despre natura destinului – oricum ar fi el, uman sau inuman, crud sau imbecil: de ce nu recunoașteți că habar n-aveți și recurgeți la tot felul de scuze ieftine?!

Am sărit în picioare și țip la el ca o precupeață – iar asta mă face să mă simt foarte bine.

— Nu, eu n-am vrut să zic... bâiguie el.

— Nu, sigur că nu! Nu asta ați vrut să spuneți! Dar ce-ați vrut să spuneți atunci? Știu ce fel de om sunteți, știu exact ce vreți să spuneți. Citesc toată ziua la studiile alea nătânge pe care le-ncropesc colegii dumneavoastră, poveștile alea mirobolante cu ionofore de calciu și celule endoteliale și mai știu eu ce alte tâmpenii. Mecanică auto pentru muncitori calificați, asta sunt și nimic mai mult! Ce efect are substanța A asupra substanței B și cum influențează ea permeabilitatea membranei X... Și numai pentru că v-ați spart ilustrele voastre capete încercând să dezlegați câteva din problemele astea al dracu' de încâlcite – prilej cu care ați născocit o grămadă de probleme noi, și mai dihai ca primele –, numai pentru că v-ați îmbătat cu realizările astea nemaipomenite, vă imaginați acum că ați găsit cheia universului! Dumnezeu a murit! Destinul e orb! Totul e hazard! Totul e fără sens, fără motiv, fără scop! Dar dacă vă cere cineva să aduceți argumente în sprijinul teoriilor pe care le debitați, pur și simplu vă faceți că plouă! Și brusc fiecare e liber să gândească ce vrea. Dumnezeule, câtă lașitate intelectuală!

Simt dintr-odată că-mi tremură picioarele. Camera s-a lichefiat, doctorul plutește cu scaun cu tot până la fereastră și-napoi.

— La naiba! gem eu, în timp ce mă prăvălesc pe scaun.

Mă chircesc. Îmi acopăr fața cu mâinile. Ochii îmi ard de la sarea lacrimilor, dar refuz să plâng.

— La naiba! repet eu și, atât cât mă mai ajută picioarele slăbite, o iau la fugă.

— Domnule Minderhout! o aud pe asistenta doctorului strigând uluită în urma mea. Domnule Minderhout!

Tot spitalul conspiră împotriva mea. Culoarele se prelungesc în alte culoare, fără să mă ducă unde vreau să ajung. Indicatoarele îmi arată o direcție greșită. Lifturile mă depun la alte etaje decât cele pe care le caut. Mă ciocnesc de paturi pe rotile în mișcare. Mă împiedic de un copil care izbucnește-n hohote de plâns. Mama lui mă înjură.

Mă refugiez pe un palier unde toate scările urcă. Alerg, sar, urc câte trei trepte deodată. Mă opintesc pe scări în sus, tot mai sus, până ajung la ultimul etaj, abia mai suflând. Încă un culoar, la capătul căruia se revarsă înăuntru lumina zilei. Mă năpustesc în direcția aceea împleticindu-mă. Lângă o masă de cafea, pe care sunt câteva ziare, se află o băncuță. Mă las să cad pe ea. Sângele îmi pulsează în tâmple. Spatele mi-e scăldat de sudoare.

— Vă simțiți mai bine? întreabă o voce de femeie.

Când ridic privirea, sunt culcat pe un pat de spital, lângă fereastră, cu toate hainele pe mine. Am o perspectivă minunată spre un parc, niște păsuni, o autostradă. În depărtare se văd două turle de biserică. Abcoude. Și mă gândesc la tata și am brusc certitudinea că n-o să-i spun niciodată ce mi se întâmplă. M-aș simți la fel de inferior ca în copilărie, când tresăream ori de câte ori îmi spunea: „Nu crezi c-ar fi timpul să mai lași în pace păsărelele și să alergi și după fete?" „Da, tati."

Un șoim mic planează în bătaia vântului ca un zmeu.

— V-ar prinde bine o ceașcă de ceai, spune vocea de femeie.

Întorc capul spre ea. YASMIN AL MUTAWA, scrie pe plăcuța de la pieptul femeii.

— Mulțumesc mult, Yasmin, îi răspund – dar am gura atât de uscată și vocea atât de stinsă, încât nici măcar eu n-aud ce spun.

9

Ieri-seară am ieșit să beau ceva cu Dees, prima oară în șapte luni. După al doilea whisky, i-am spus ce s-a întâmplat.

— Nu pot să cred! exclamă Dees. Ne mai aduceți două whisky-uri? Duble, vă rog.

Dees e referent științific. Lucrăm pentru aceeași editură. Îl știu de treisprezece ani. E cel mai bun prieten al meu. A apucat s-o cunoască pe Monika.

— Dumnezeule, Armin, cine ar fi crezut-o pe Monika în stare de una ca asta?

— Mda...

— Nu pot să cred! Și eu care eram convins că Bo seamănă leit cu tine...

Stăm la masă, tăcem și sorbim din whisky-urile duble.

— Ai idee, întreabă Dees, cine-ar fi putut să fie?

— Nu. Tu? Vreau să zic...

Izbucnim amândoi în râs.

— Nu. Cineva de la biroul unde a lucrat?

— Se poate.

— Vreunul din foștii iubiți cu care se mai întâlnea din când în când?

— Da. Robbert.

— Ce?!

— Da.

— I-ai spus lui Bo?

— Nu. I-am zis doar că nu mai pot să fac copii.

— Mai bine.

— Eu știu...?

Deasupra barului e montat un televizor. O blondă e întinsă pe un pat. Camera e luminată de lumânări. Şi-a tras cearşaful peste sâni. „Du-te acum!" scrie-n subtitlu. Un bărbat îşi trece mâna prin păr. Stă în picioare lângă uşa dormitorului, face un pas spre pat, apoi stă puţin pe gânduri, se întoarce şi pleacă. Femeia începe să plângă. În gros-plan se vede cum i se prelinge rimelul pe faţă.

— Îţi aminteşti când ne-am dus toţi patru la mare? întreabă Dees. Când Bo era bebeluş...?

Încuviinţez din cap.

— Îl purtai în spate, într-un fular din ăla. Şi-i făceai capul calendar, de parcă ar fi avut cincisprezece ani, nu opt luni. Luai de pe jos scoici şi bucăţi de lemn plutitor şi i le arătai. Eu şi Monika ne-am oprit să ne uităm la tine, cum te duceai spre marginea apei. Şi-i dădeai înainte şi-i arătai tot felul de chestii. Dar habar n-aveai că Bo dormea de mult.

Ia o înghiţitură de whisky, se uită sus, la ecranul televizorului, şi jos, în pahar. E tras la faţă. E mereu tras la faţă. De când îl ştiu, duce o viaţă de burlac inveterat. Munceşte mult. Mănâncă nesănătos. Bea mult. Nu doarme ca lumea noaptea. Burlacii sunt prieteni mai buni decât bărbaţii căsătoriţi, iar eu sunt dovada vie că aşa stau lucrurile: de când trăiesc cu Ellen, mă văd mult mai rar cu Dees. Dar lamentările, ca şi viaţa de burghez, nu sunt pe gustul lui Dees.

Zice:

— Deodată observ că Monika plânge. Nu suport femeile care plâng. Mă fac să mă simt groaznic de nervos. Mă apucă de mână. Vreau s-o cuprind cu braţul, dar nu sunt în stare. Tu alergi pe plajă cu Bo în cârcă şi nu vezi nimic din toate astea. Iar eu aştept ca Monika să se oprească din plâns. Îmi dă drumul la mână. Scoate o batistă şi-şi şterge faţa. Am vrut s-o întreb de ce plânge, dar nu-mi găseam cuvintele. Nu le-nţeleg deloc, bătrâne, pe femeile care plâng.

— Da, spun eu.

Mai comandăm două whisky-uri şi două beri.

— Ţi se face şi sete de la atâta pălăvrăgeală, remarcă Dees.

„Bărbaţii, ar fi spus Monika, mă scot din minţi!"

Seara târziu, după ce am spus tot ce se putea spune despre starea gazonului de pe Amsterdam Arena, când blonda înlăcrimată s-a aruncat de mult de pe acoperiș, pentru că bărbatul de la ușă a părăsit-o din nou, și când barmanul a început să pună hituri olandeze, Dees spune brusc:

— Ăsta-i un caz minunat pentru dezbaterea *nature versus nurture*[1].

— Ce anume, gazonul de pe Arena sau sinuciderea femeii?

— Nu, cazul lui Bo.

— Aha...

— Da, faptul că Bo seamănă atât de bine cu tine, deși n-are genele tale.

— A, da. Nu m-am gândit niciodată la asta.

Mi-am propus, de dimineață, să mai iau la citit un teanc de șpalturi, dar în locul lor scot din nou cutia cu fotografii. Există una cu Monika și cu Robbert. E făcută la o petrecere, în casa noastră de pe Ceintuurbaan. Ciocnesc un pahar. Robbert zâmbește larg în obiectiv. Monika râde cu râsul ei tipic: reținut, cu o grimasă sarcastică în colțul gurii. (Mulți oameni o detestau din pricina acestui fel de a râde, dar oamenii aceia nu vedeau durerea pe care o masca.)

Oare Robbert să fie? Nu, exclus. Exclus? Bo n-are nimic de la el. Mă rog, cel mult culoarea părului. Oare pe unde o fi Robbert acum? Din ce-și câștigă traiul un student la drept ratat? Un birou de consultanță? Niscaiva speculații la bursă? O mai locui în oraș? Nu l-am mai văzut de ani de zile. Iau cartea de telefon. *Haakman. Humadi. Huisman. Hueber.*

Haakman, H.J.M., dr. – imposibil.

Hubeek, F.P.R. – la naiba, e adevărat. „Vezi că te-a căutat la telefon Federația Politică Reformatoare", îi spuneam Monikăi dacă se întâmpla să sune Robbert când era plecată. Nu spunea decât: „Monika e acasă?" Nu mă întreba niciodată ce fac eu sau ce face

1 Calitățile individuale înnăscute *versus* influența mediului (engl.).

Bo, dar mi se părea cât se poate de logic. Nu mă înghiţea şi nici eu nu-l înghiţeam. După ce ieşea cu el, ceea ce nu se întâmpla prea des, Monika îmi spunea mereu că e îngrozitor de mărginit şi burtă-verde. A fost o dată la noi în casă, la o petrecere. Am dat mâna cu el. N-a venit la înmormântare. Nu mai ştiu dacă i-am trimis ferpar.

Hubeek, F.P.R. Îmi notez în agendă adresa şi numărul de telefon. Se pare că locuieşte acum într-un cartier select.

— Să fi fost cineva de la De Kleine Wereld? o întreb seara pe Ellen.

— Evident că nu.

— De ce evident?

— Păi, ce bărbaţi crezi că lucrau acolo?

— Habar n-am.

— Unul era Chris Verhoeven. Era homo. Apoi Chris Winters. Ăsta nu era deloc genul Monikăi.

— De ce?

— Genul „pantaloni pensaţi şi pantofi tip barcă". Locuinţă în casă-tip la Almere, fără familie.

— Şi altcineva?

— Altcineva? Hm... A, sigur: Niko!

— Exact.

Îl ştiam pe Niko. Ghid turistic. Ten palid. Păr neted, castaniu. Ochi căprui. Aer uşor decăzut. Genul care-i face pe bărbaţi să se întrebe ce găsesc femeile la el. Pentru cuplurile care rezervau o excursie cu De Kleine Wereld ca să-şi salveze relaţia, nu era indicat să nimerească într-un grup condus de Niko.

— Niko a distrus multe căsnicii până acum, îmi spusese Monika după ce mă prezentase acestuia, la o recepţie dată la agenţie.

(Aceeaşi recepţie la care o întâlnisem prima oară pe Ellen. „Ea e Ellen, spusese Monika. Dacă o să te părăsesc vreodată pentru altcineva, ei bine, pentru ea o să te părăsesc.")

— Imposibil, zice Ellen. Aş fi observat. Doar ştii că şi eu am fost îndrăgostită de băiatul ăsta.

—Tocmai de-aia. Asta ar explica și de ce nu ți-a spus.
— Armin, Armin, încetează… O să-nnebunești!
— Nici vorbă. Tocmai asta încerc: să nu înnebunesc.

Am trecut numele lui Niko la sfârșitul agendei. Sub cel al lui Robbert. Ellen habar n-are unde locuiește Niko acum sau ce face. Dar nu-i greu de aflat: Neerinckx, cu „ckx"; nu pot fi prea mulți oameni cu numele ăsta în Olanda!

10

Cred că primele cuvinte pe care le învață un copil sunt cele mai importante cuvinte din viața lui.

E mai bine ca un copil să învețe „maimuță", „nucă", „mâță", „foc", „pâine cu miere" decât „Atari", „Nintendo", „Teletubbie", *my first Sony*[1]. Și mai bine e dacă învață „vrabie", „pițigoi", „pescăruș", „mierlă", „coțofană", „sturzul viilor". Sau „iubirea", „e", „ca", „vinul", „și", „mirul", „numai", „cei", „ce", „se", „ung", „cu", „ea", „îi", „află", „desfătările".

Bo stă pe marginea iazului și aruncă resturi de pâine rațelor. Face multă gălăgie. Mai ales când pescărușii se năpustesc și ei în tumultul din apă.

— Pescăruș! strigă el atunci. Pescăruș, frumos!

Bo adoră pescărușii. În fiecare duminică dimineața, avem un ritual pe care-l respectăm cu sfințenie. Ieșim pe balconul din spatele casei. Toată săptămâna am strâns pâine veche.

— Pescăruș! strigă Bo. Pescăruș! Frumos!

Iar când primul pescăruș râzător vine în zbor pe deasupra acoperișurilor, azvârle din toate puterile în aer o coajă de pâine. După ce descrie în aer un arc mic, această primă coajă aterizează de fiecare dată în grădina vecinilor de jos; dar rareori s-a întâmplat ca pescărușul să n-o vadă. Cât ai clipi, văzduhul se umple de țipetele ascuțite ale pescărușilor, care acoperă curând vocea lui Bo. Punctul culminant e întotdeauna acel moment în care, în traiectoria lui spre pământ, un pescăruș reușește, printr-un plonjon sigur,

1 Primul meu Sony (engl.).

să prindă din zbor o bucată de pâine. Atunci ne punem amândoi pe chiuit și batem din palme ca scoși din minți. Urmărirea dezlănțuită ce urmează mereu după o asemenea acrobație (pornită de pescărușii geloși care și-au ratat ținta de trei ori) se bucură la fel de mult de atenția noastră.

— Gelozia, îi spun eu lui Bo, e o emoție foarte sănătoasă. Cu condiția să fie însoțită de un efort fizic cât mai susținut.

Bo știe să aprobe cu multă convingere.

Lui Bo îi plac și rațele, dar vizibil mai puțin decât pescărușii. Există în iaz o rață cu o aripă paralizată. Aripa atârnă în apă ca o scrisoare întârziată. Bo e de părere că rața beteagă e mai îndreptățită decât celelalte să primească o coajă de pâine. Dar, oricât s-ar strădui el, sărmana pasăre n-are parte de hrana cuvenită. Congenerele ei sau pescărușii sunt întotdeauna mai rapizi decât ea. Pentru prima oară, Bo nu se mai bucură de zborul acrobatic al pescărușilor.

— Pleacă de-aici! strigă el. Pleacă!

Dar pescărușii nu se lasă alungați de un prichindel.

— Pescăruși proști, bombăne el.

Iar mai târziu:

— Rață proastă.

Între milă și dispreț e doar un pas mic. Un pas pe care îl poate face cu ușurință chiar și un copil de doi ani și trei luni.

„Sunt doi pomi în Rai, scrie evanghelistul Filip. Unul zămislește animale, celălalt oameni. Adam a mâncat din pomul care zămislește animale. A devenit animal și a zămislit animale."

11

Bo s-a dus la culcare. Televizorul e stins. Încerc să citesc dintr-o carte despre dispariția unor specii de animale, scrisă de un biogeograf al insulelor (profesia asta mi se pare foarte atractivă în ultima vreme), dar nu mă pot concentra. Ellen vine din bucătărie cu două pahare de vin. Pun cartea deoparte.

— Care-i cea mai frumoasă amintire a ta cu Monika? întreabă ea după ce ciocnim și luăm o înghițitură de vin.

— Prima oară când am fost împreună toți trei, spun eu fără ezitare.

— Serios?

— Serios.

— Sau o spui numai ca să-mi faci mie pe plac?

— Și-ți fac pe plac?

— Da.

— Dar eu n-o spun ca să-ți fac pe plac. Nimeni nu știa să împărtășească ceva mai bine decât Monika.

— Cum ți-a rămas în minte seara aia? întreabă Ellen.

Așa.

Nimeni nu luase inițiativa. Dintr-odată, trei guri s-au întâlnit, trei limbi s-au recunoscut. Fața lui Ellen era încă scăldată în lacrimi. Monika avea pesmet în păr. Pe Ceintuurbaan a trecut un tramvai, casa a început să vibreze. Ne-am sărutat cu toată tandrețea pe care o aveam în noi, cu toată dorința de iubire, de atenție și de protecție de care sunt capabili niște tineri. Ne-am sărutat din curiozitate.

Și așa.

Monika avea pesmet pe mâini. Într-un vas de pe blatul de bucătărie, un lavrac fixa plăcile de faianță albastră ale peretelui. Peștele era înconjurat de sticle și borcane cu mirodenii și ulei, capere și măsline. Alături erau o sticlă de coniac începută și o cutie de bezele cu migdale. Mai exista o pungă de plastic cu piersici. Și o salatieră cu niște legume stranii, tăiate în felii. Pe tava de copt erau sardine proaspete. Din lipsă de spațiu, tava de copt stătea pe frigider.

— În Toscana, oamenii au bucătării mai mari, a spus Monika scuzându-se.

— Pot să te-ajut?

— Nu.

În sufragerie, masa fusese aranjată pentru trei persoane. În dreptul fiecărei farfurii se afla câte un bilețel din hârtie velină pe care scrisese meniul cu litere grațioase. Aperitivul consta din *crostini* cu scoici și *sarde alla griglia*. Mai departe, erau menționate spaghete cu ulei de măsline și usturoi, urmate de *branzino aromatizzato al forno*. La capitolul legume, se servea *finocchio gratinato*. Desertul era o surpriză toscană, *pesche con amaretti*. (Am găsit unul dintre meniuri în cutia cu fotografii. Avea o pată de grăsime pe el. „O lacrimă", mi-am spus eu, sentimental.)

— Bem roșu sau alb? am strigat eu în direcția bucătăriei.

— Roșu înainte, alb la pește. Și am cumpărat și un vin de desert.

— Înseamnă că ne iubești foarte mult.

— Sau că m-am apucat de băut.

Ellen a venit la noi cu părul ciufulit și roșie la față.

— M-a bătut vântul, s-a scuzat ea.

Monika a îmbrățișat-o.

— Ce mă bucur să te văd! Arăți foarte bine! Nu vrei să pui pe tine ceva uscat? Ești udă leoarcă. Vino aici, vino cu mine, am ceva care o să-ți vină.

M-am dus să destup o sticlă de vin.

S-ar putea spune că așa a început totul: Monika îmbrăcând-o pe Ellen cu lucrurile ei. Probabil că au stat amândouă în fața

oglinzii și au încercat o haină după alta – mai târziu, patul era înțesat de haine. Chicoteau și râdeau de mama focului.

— Venim imediat! (Ellen)

— Toarnă tu vinul! (Monika)

M-am uitat la cei trei pui de coțofană care se fugăreau în vârful unui castan. Copacul se clătina în bătaia vântului. Casa se umplea de veselie.

— Uită-te puțin, a zis Monika. Nu-i așa că e superbă?

Ellen a făcut o piruetă în vârful picioarelor. Era superbă. Purta o rochie scurtă, fără mâneci, alb-gălbuie. Monika o primise cadou odată, de ziua ei, de la maică-sa.

— Numai mama putea să-mi facă așa un cadou: o rochie care mă face palidă și slabă, protestase ea.

N-o purtase niciodată.

Ellen era bronzată și, cu părul ei castaniu, părea făcută să poarte numele de Monika mult mai mult decât Monika însăși.

— Poți s-o păstrezi. Ce frumoasă ești! Nu ți se pare, Armin?

— Ba da.

Le-am întins paharele cu vin.

— Pentru o seară minunată! (Ellen)

— Să te-ntorci acasă teafără! (Monika)

— Pentru noi!

— Cum a fost în Ecuador?

Întrebarea asta a făcut-o pe Ellen să plângă.

Ecuadorul în care ne-a dus cu ea în seara aceea. Un masiv muntos înalt, cu zăpezi veșnice pe creste. Aer rarefiat. Pe solul pietros nu crește aproape nimic. Indienii poartă ponchouri de lână și pălării negre. Fecioara Maria plânge la fiecare colț de stradă. Schimbările se petrec lent, ca tocirea pietrelor.

— Am fost la târgul din Otavalo, a spus Ellen. Cel mai celebru târg din toată America de Sud. Poți să cumperi de-acolo obiecte indiene frumoase: cergi și coșuri, podoabe de sticlă și aur. Am ajuns dimineața devreme cu autobuzul din Quito, iar către douăsprezece știam deja un lucru: că târgul din Otavalo o să facă sigur parte din programul excursiei noastre prin Ecuador. („Noi"

erau Ellen și colegul ei Niko Neerinckx, de care era îndrăgostită, deși el nu-i împărtășea iubirea – lucru ce mi-a devenit clar în aceeași seară, dar mult mai târziu, când asemenea intimități n-au mai părut intimități, fiind mărturisite în mod cât se poate de firesc.)

— Niko cumpărase niște suvenire, ne-a povestit Ellen, și voia înapoi la hotel ca să-și treacă pe curat însemnările și să scrie niște vederi. M-am hotărât să mă duc la mănăstirea San Francisco, o clădire colonială imensă din centrul Quito-ului. În fața statuii lui Jodocus Rijke, ctitorul mănăstirii, am văzut o cerșetoare. Lângă ea stătea un băiețel de vreo zece ani, cu ochi mari, goi. I-am dat femeii niște mărunțiș și am intrat în vorbă. Zicea că are nevoie de bani pentru sora ei, care era la *carcél de mujeres*, închisoarea de femei din nordul orașului. Am întrebat-o de ce fusese închisă. „Trafic de droguri", mi-a răspuns. Făcuse trei ani până atunci, mai avea șapte. În tot acest timp, băiatul m-a fixat cu privirea. Femeia mi-a zis că e băiatul surorii ei. De când intrase maică-sa la închisoare, nu mai scosese o vorbă. Mi-a zis că, dacă vreau, pot să merg mai pe seară cu ea la soră-sa. Sigur i-ar fi plăcut să primească în vizită o *extranjera*[1]. Am acceptat și i-am promis că o să mă întorc la statuie după ce vizitez bisericile și capelele mânăstirii. Mi-a spus: „Rugați-vă pentru sora mea! O cheamă Felicia".

Ellen a luat o înghițitură de vin și a rămas câtva timp cu privirea pierdută, fără să mai zică nimic. Când a început din nou să vorbească, vocea îi era schimbată. Mai fragilă.

— În capela Señor Jesús del Gran Poder, a spus ea, am aprins o lumânare pentru Felicia. Iar mai târziu m-am dus s-o văd la *carcél*, împreună cu sora ei și cu băiețelul mut. A fost atât... A fost atât de cumplit!

A început să plângă în tăcere. Monika s-a așezat lângă ea și și-a petrecut brațul în jurul ei.

— Femeia aia era un cadavru viu. Șobolanii îi roseseră noaptea degetele de la picioare și rănile erau... Aerul ăla, n-o să-l uit niciodată... Și bietul copilaș, cum stătea acolo și se uita la maică-sa! Și ea nu voia să-l vadă. Se uita-n altă parte.

---

1 Străină (sp.).

Ellen și-a apăsat fața în pieptul Monikăi.

— O, scumpa mea! a zis Monika. Te rog, liniștește-te!

Și Ellen plângea, iar Monika i-a sărutat părul și mi-a făcut semn din ochi. M-am așezat și eu lângă Ellen, pe partea cealaltă, și am mângâiat-o pe umeri, pe gât, apoi le-am luat pe amândouă în brațe, și Monika a zis:

— E mai bine așa.

Iar Ellen a ridicat privirea și a zâmbit printre lacrimi.

Ne-am sărutat până când i s-au uscat lacrimile. După care ne-am dus la masă. Așa a început totul.

— Da, spune Ellen. Așa a început.

E ca și cum am fi intrat împreună într-o cameră și ușa s-ar fi închis în urma noastră. Stăm foarte liniștiți pe canapea, unul lângă altul. Ascultăm ticăitul ceasului. Seara de-acum paisprezece ani trece din nou prin fața noastră, secundă după secundă.

Sub masă, picioarele noastre își continuă explorările. Deasupra mesei, ochii noștri vorbesc altă limbă decât gurile noastre. Monika ne punea la curent cu ultimele bârfe de la De Kleine Wereld. Eu am făcut o remarcă despre biotehnologie și despre bacteria *Escherichia coli*. Dar Monika a declarat că subiectul ăsta îi strică apetitul și a întrebat-o pe Ellen ce obiceiuri culinare există în Anzi. Dar nici obiceiurile astea nu-i stimulau apetitul. (Cele mai populare specialități ale bucătăriei ecuadoriene sunt *yaguarlocro*, o supă în care plutesc bucăți de cârnat în sânge, și *cuy*, cobai prăjit.)

Am mâncat, am băut și n-am mai zis nimic. Vinul de desert l-am băut pe pardoseală – eu și Monika sprijiniți cu spatele de canapea, Ellen în fața noastră. Monika și-a pus picioarele pe genunchiul lui Ellen. Ellen și-a pus mâna pe piciorul meu. Eu mi-am culcat capul pe umărul Monikăi. Lumânările ardeau; vântul adusese ploaie, era început de august, dar seara mirosea a toamnă.

Când s-a terminat vinul de desert, Monika a întrebat-o pe Ellen:

— Nu vrei să dormi la noi?

— Ba da, vreau, a zis Ellen.

Am mai deschis o sticlă de vin roșu și am pus un disc. Joan Armatrading cânta: *It could have been better*[1], dar mai bine de-atât nu se putea.

— Poți – a zis Monika după ce s-a terminat vinul și când numai tramvaiul care se îndrepta spre depou a mai întrerupt tăcerea – poți să dormi pe canapea. Dar, dacă vrei, poți și cu noi în pat.

Ellen s-a uitat la mine.

— Sigur, am spus eu.

— Păi, atunci o să dorm cu voi, a spus Ellen.

— În clipa aia am știut ce-o să se întâmple, zice Ellen.

— Serios?

— Da. Tu nu?

— Nu... nu, chiar deloc.

— Se vede treaba că n-o prea cunoșteai pe Monika.

Îi scapă fără să-și dea seama. Îmi pune repede mâna pe picior.

— N-am vrut, zice ea în șoaptă.

Dar eu nu mă las smuls din trecut, nu las durerea de-acum să pună stăpânire pe mine, cel puțin nu acum, când tocmai mă îmbăt cu inocența de-atunci.

— Cum s-a întâmplat? întreb. Ce-ți amintești?

— Monika a zis că voi așa dormiți mereu, dezbrăcați, dar, dacă mă deranjează, puteți să puneți ceva pe voi. „Nu, zic, nu trebuie. În cazul ăsta o să dorm și eu în pielea goală."

— Pe mine nu m-a întrebat nimeni, zic eu.

— Nu, întărește Ellen. Era petrecerea Monikăi. Toată seara aia a fost petrecerea Monikăi.

— Da.

N-am mai întâlnit niciodată pe cineva care știa să fie atât de constrângător, având în același timp grijă să-ți fie mereu pe plac. (Cu toate că nu se întâmpla de fiecare dată ce ai fi vrut tu să se întâmple, iar asta pentru că n-apucai să hotărăști ce anume voiai de fapt. Mult mai târziu, mi-am dat seama că mă simțeam frustrat uneori, dar atunci Monika nu mai trăia. Moartea ei m-a făcut să

1 Ar fi putut să fie mai bine (engl.).

mă simt și mai frustrat. Moartea a făcut ca toate defectele ei să devină absolut insignifiante – toate în afară de unul singur, îmi spun acum. Dar îmi refulez și acest gând.) Spun:

— Mi-a plăcut că aveai sânii albi, în comparație cu restul corpului.

— Și tu aveai o piele mai catifelată decât crezusem că poate să aibă un bărbat. Iar Monika era minunat de albă, aproape transparentă.

— Da. Aproape transparentă, repet eu.

Și continui:

— Probabil că ea a început.

— Nu, zice Ellen. Eu.

— Tu? Serios?

— Da. Eram între voi. Ție ți-am mângâiat picioarele, și ei...

— Și ei...?

— Ei i-am mângâiat... hm...

— Așa a început?

— Da. Mâna mi-a alunecat din greșeală chiar pe... ăăă... pe părul ei pubian. Am văzut că-i place. Și am văzut că și ție-ți plăcea că stau pe piciorul tău.

— Știi, întreb eu, că înainte de noaptea aia nu mai făcusem dragoste cu nici o femeie în afară de Monika?

— Nu! Nu-i adevărat! Vorbești serios? Ce emoționant...

— Dar a fost ideea Monikăi să stau eu la mijloc, nu?

— Da. Doar era petrecerea ei. Și probabil că i se părea un pic periculos să-și știe prietena cea mai bună goală în pat lângă iubitul ei.

— Da, zic eu, mi-a și spus asta mai târziu. I-a fost teamă c-o să mă îndrăgostesc de tine. Și ea era îndrăgostită de tine, dar altfel, mi-a spus. Și, oricum, nu vedeam în asta nici o amenințare. Ciudată chestie...

— Monikăi i se părea excitant să se uite cum te ating, zice Ellen.

— Se excita mereu și când mă masturbam de față cu ea.

— Serios? Eu deloc.

— Da, știu.

Începem amândoi să râdem. E un râs de ușurare. Umplu din nou paharele. Dar ușa e tot închisă, suntem încă prizonierii întâmplărilor de-acum paisprezece ani.

— Mă excita felul în care săruta ea. Își mișca limba foarte încet, dar foarte, cum să zic... *determined*[1].

— Eu m-am excitat uitându-mă la voi când vă sărutați, zic eu. N-o mai văzusem niciodată pe Monika sărutându-se cu altcineva. Din fericire.

Și iarăși îmi reprim toate gândurile din prezent. Vreau să gândesc așa cum gândeam atunci, să simt ce simțeam atunci.

— Monika m-a întrebat dacă nu vreau să mă uit la voi când faceți dragoste, zice Ellen.

— Da, m-am speriat puțin când am auzit-o.

— Dar era petrecerea Monikăi, așa că...

— Da.

— Mi-a plăcut mult cum ați făcut dragoste. Foarte prudent.

— Bine, un pic și pentru că erai tu acolo. N-o făceam întotdeauna la fel de prudent.

— Mi-a plăcut că n-ați vrut s-ajungeți la orgasm.

— Nu, pentru că te-am fi exclus.

— Da.

— Dar nici tu n-ai avut orgasm atunci, nu?

Ellen tace. Ia o înghițitură de vin.

— Ce?! Ai avut...? Vorbești serios?

Ellen aproape că se înecă cu vinul.

— Daaaa! izbucnește ea. Daaaa, eu da! Dar tânjisem o lună-ntreagă în Ecuador – mai știi? – după Niko ăla, care era teribil de atrăgător, dar cu totul inaccesibil. Iar când v-am văzut pe voi cum o faceți... Doamne, Armin, nu te supăra pe mine, dar atunci m-am gândit instantaneu la el, și-atunci...

— De-asta ai început tu imediat să vorbești despre el!

— Da. De-asta.

— Mi s-a părut înduioșător.

---

1 Ferm, hotărât (engl.).

— Zău?
— Zău.

După ce Ellen ne-a povestit despre iubirea ei neîmpărtășită, Monika a zis:

— O să vă spun și eu ceva.

Iar i se ivise, în colțurile gurii, micul ei zâmbet, zâmbetul acela care pe alții îi scotea din sărite, dar pe care eu îl iubeam la fel de mult cum iubeam și nerușinarea ei.

— Sunt gravidă, a zis Monika.

Eu și Ellen ne-am uitat mai întâi la ea, apoi ne-am uitat unul la altul.

— De două săptămâni, a zis Monika. Am făcut testul azi-dimineață. Aștept un copil.

— Nu se poate, Monika! Serios?

— Da, serios!

— De ce nu ne-ai...

— Păi, ăsta-i cel mai bun moment.

— Ce veste!

— Felicitări!

— Mersi.

— Ho! Hoooo!

— Unde-i vinul? Trebuie să sărbătorim!

Dar vinul se terminase, iar Monika a zis că n-avea să mai pună nici o picătură de vin pe limbă în următoarele șapte luni și jumătate.

Ne-am culcat capul pe burta Monikăi, mai întâi eu, apoi Ellen. Am ascultat, apoi am schimbat câteva cuvinte în șoaptă. I-am sărutat păsărica. Păsărica ei frumoasă de fată.

— Da, a spus Ellen. Avea o păsărică frumoasă de fată.

Se deschide ușa. E Bo.

— Nu pot să dorm, zice el.

— Vrei un pahar de vin? întreabă Ellen. („Ce repede trece timpul! îmi spun. Bo a început să bea vin!")

— *Yep*, zice Bo.

Are pe el un tricou prea larg (*I'm Bart Simpson, who the hell are you?*[1]) și pantaloni de jogging. Se așază turcește pe un scaun. A crescut. E aproape mai înalt ca mine. Ia o înghițitură de vin.

— Nu-i rău, zice el.

Apoi:

— Vă deranjez cumva?

— Nu, deloc. Nu ne deranjezi.

1 Eu sunt Bart Simpson, tu cine dracu' ești? (engl.)

12

Când e vorba de copii, lucrurile stau la fel ca și cu mașinile: femeile nu-i iubesc mai mult sau mai puțin decât bărbații, ci altfel. Monika se supăra pe Bo mai des decât mine, dar îl și ierta mai ușor. Iar dacă o puneam în situația de a alege între mine și el, îl alegea pe el fără să șovăie. (La care eu mă retrăgeam, vizibil ofuscat, într-un colț, de parcă nu Bo, ci eu însumi aș fi fost copilul care avea nevoie de iubirea ei necondiționată – și poate că așa și era.)

Monika își iubea la nebunie și automobilul ei Renault 5, galben-canar, cu care evadase cândva din tinerețea sufocantă de la Roermond. Dar faptul că, într-o zi, i-am paradit de tot mașina, intrând într-un BMW 524 nou-nouț, cu turbodiesel, a fost o întâmplare și n-a avut de-a face deloc cu invidia.

Fusesem cu Bo în Spanderswoud, unde ne ocupaserăm de ciuperci, polipori, pitici, băligari, pânze de păianjen, și nu știu cum se face că, la un moment dat, când ne apropiam din nou de Amsterdam, am început să vorbim despre iubire.

— Iubirea face posibilă viața. Fără iubire, totul ar muri. E un fapt dovedit științific.

Bo stătea pe bancheta din spate, strâns bine cu centura de siguranță în scaunul pentru copii. Probabil că se uita la mașinile care goneau pe lângă noi sau își făcea de lucru cu o castană. Nu e exclus nici să fi adormit: de multe ori, conversațiile noastre luau forma unor monologuri lungi, rostite de mine („pălăvrăgeală dezlânată", cum se exprima Monika).

— Odată, s-a făcut un experiment cumplit cu pui de maimuță. Câțiva pui au fost luați de lângă mama lor imediat după naștere și izolați într-o cușcă goală, unde nu se afla decât un biberon. Alți pui au fost închiși într-o cușcă asemănătoare, dar au primit o păpușă înfășurată într-o blană moale – o imitație de mamă. Puii din a treia grupă au fost lăsați cu maimuța-mamă. Și ce a dovedit experimentul? Puii izolați în cușca goală și fără păpușă au băut lapte din biberon, apoi s-au chircit înfricoșați într-un colț, pierzându-și încetul cu încetul pofta de viață. Puii care au primit o păpușă s-au agățat de ea cu disperare și n-au vrut să-i dea drumul nici măcar ca să bea puțin lapte. Mai bine ar fi murit de foame decât să se despartă de pseudomama lor. A fost studiată și dezvoltarea ulterioară a acestor maimuțe. Cel mai mult au avut de suferit maimuțele din cușca goală. S-a dovedit că nu sunt capabile să trăiască împreună cu alte maimuțe și au fost primele afectate de boli. În cazul maimuțelor care au primit o păpușă, defectele de creștere s-au corectat după experiment, dar nici ele n-au avut parte de o dezvoltare cu totul normală. Doar puii care n-au fost separați de mamă au devenit maimuțe adulte normale și sănătoase.

Tocmai traversam Vrijheidslaan.

— Tati! a spus Bo deodată. Tati, e un pitic în plasă!

— Serios?

— Da!

— De unde știi?

— Se mișcă.

— Pe bune?

— Pe bune. Se mișcă plasa.

— O, o!

Pe bancheta din spate, lângă Bo, era o pungă de plastic, cu o bucată de lemn pe care crescuseră niște ciuperci micuțe, galben-aurii.

— Vrei să i le ducem lui mami? propusesem eu.

Bo a fost de acord.

— Hiiiiii! a strigat Bo deodată.

M-am speriat și eu de sperietura lui. Bo nu se speria chiar din orice. M-am uitat în spate să văd ce se întâmplase. Am întins mâna după punga de plastic.

— Aaaaah! a urlat Bo.

În clipa următoare, intram cu botul în portbagajul unui BMW de un negru strălucitor, parcat neregulamentar pe carosabil.

— Un pitic?! a întrebat posesorul uluit al BMW-ului, ținând încă în mână hamburgerul din care n-apucase să mănânce decât jumătate.

— Un pitic? a întrebat agentul de circulație.

— Un pitic, a bolborosit șoferul camionului de remorcare și a ridicat mașina Monikăi, ale cărei roți din față erau deformate.

Am luat amândoi plasa, eu cu o mână, Bo cu cealaltă. Nu mai era mult de mers până pe Ceintuurbaan. Acasă, am scos din plasă bucata de lemn. Nici urmă de pitic în ea. Dar ciupercile erau rupte.

— Ți-am spus eu că a fost un pitic în ea! a insistat Bo cu încăpățânare. L-am văzut eu!

Eram sub duș, ocupat să spăl sudoarea, murdăria și frica de pe mine, când Bo a băgat capul pe ușă.

— Vino! a șoptit el.

Își ținea degetul la buze.

— Iar a venit piticul.

Am ieșit de sub duș, cu apa picurând de pe mine. Bucata de lemn era pe măsuța de cafea. În jurul bucății de lemn, adulmecând-o, se învârtea, cam buimac, un chițcan. Bo a izbucnit în râs:

— Vezi? Vezi?

De spaimă, șoricelul s-a furișat la loc în gaura întunecoasă în care stătuse ascuns tot timpul cât studiaserăm noi ciupercile în pădure.

— Un pitic? a întrebat Monika, odată întoarsă acasă.

— Da, un pitic, a zis Bo. Vino să-l vezi!

Monika a fost supărată pe mine trei zile.

— Cumpărăm una mai mare, am propus eu.

— Nu despre asta e vorba!

— Una mai frumoasă. Mai nouă. Și care să fie și un pic mai sigură.

— Nu despre asta e vorba!

— Atunci despre ce e vorba?

— O mașină nu-i un lucru, o mașină e un loc. Ca o casă. Valoarea ei depinde de amintirile pe care le păstrezi în ea.

— De fapt, e vina lui Bo, am spus eu.

Nimeni n-a râs vreodată mai sarcastic decât Monika

13

Robbert Hubeek nu locuieşte într-un cartier luxos, aşa cum sugerează adresa lui. Stă în cea mai decăzută casă de pe cea mai decăzută porţiune a unei străzi care nu aparţine decât pe jumătate celui mai şic cartier din Amsterdam-Zuid. Plăteşte, fără îndoială, o chirie mult prea mare (din pricina zonei) şi, fără îndoială, şi-a trecut adresa, cât mai bătător la ochi, pe cartea de vizită (ca s-arunce praf în ochii eventualilor clienţi).

„R. Hubeek & FPR consultanţă", scrie pe plăcuţa de la intrare. Apăs pe butonul soneriei, montată strâmb în uşorul uşii.

— Armin, bătrâne, mai trăieşti? îmi strigase Robbert la telefon când îl sunasem. Ce mă bucur să te-aud!

I-am ignorat jovialitatea.

— Vreau să vorbesc ceva cu tine, am spus. În ultima vreme, mă frământă nişte amintiri de pe vremea când eram cu Monika. Sunt câteva chestii pe care nu mi le mai aduc bine aminte şi cred că tu ai putea să-mi împrospătezi un pic memoria.

— Săracul de tine! a exclamat el. Nu vrei s-o laşi în pace deloc? Sigur, eşti bine-venit. Sigur, sigur, imediat ne lăsăm în voia amintirilor, c-un păhărel în faţă şi-un trabuc... Vino, ce mai stai? Ce surpriză! Sincer să fiu, nu m-am mai gândit de mult la voi, adică la tine şi la Monika. Şi ce mai face băieţelul vostru... na, c-am şi uitat cum îl cheamă!

— Bo.

— Aşa, Bo. Numele ăsta mi s-a părut dintotdeauna ciudat.

— Bine, zic eu. Bo face foarte bine.

— A crescut, nu?

— Da, a crescut.

— Păi, o să-mi povestești totul pe îndelete. Când vii?

Agenda nu părea să-l împiedice câtuși de puțin, pentru că, de fapt, era disponibil oricând. Am stabilit să ne întâlnim după-amiază. („Așa o să putem să și bem ceva, deși, dac-ar fi după mine, am putea începe și la 11 dimineața, ha-ha-ha!") Aveam deci o scuză bună să nu rămân prea mult.

Robbert e nevoit să coboare scările ca să-mi deschidă. Se postează ceremonios în ușă, cu brațele încrucișate și un rânjet larg pe față.

— Ia să te vedem, spune el măsurându-mă din cap până-n picioare. Nu mai ești nici tu chiar așa tânăr, din câte văd. Deși faci tot posibilul să maschezi realitatea.

Cu o mână palidă și cărnoasă, arată spre încălțările mele:

— Bascheți roșii All-Stars. De când cu Monika, nu i-am mai văzut la mine-n casă. Hai, intră te rog!

Urcă scările în fața mea. Pantaloni de catifea reiată, papuci de piele. Cămașa îi flutură nonșalant peste pantaloni, fără să abată însă atenția de la faptul că n-are fese. („Vezi, îmi spusese Monika într-o seară, când ne întâlnirăm cu el într-o cafenea, în privința feselor am progresat mult cu tine. De-ar fi numai asta, și tot nu l-aș mai vrea niciodată înapoi." Dar atunci băuse cam mult, iar când bea, voia sex mai târziu și ori de câte ori voia sex îmi făcea complimente.) Nu există mochetă pe trepte, iar tencuiala e coșcovită. De la obiectele prea mari cărate pe scări, peretele e brăzdat de zgârieturi adânci. Cineva a desenat cu cariocă neagră pe perete o stea a lui David și a scris dedesubt: „*Fuck* țăranii! Ajax *forever*!"

— Intră te rog în modesta mea colibă! îmi spune Robbert pe primul palier, în fața unei uși deschise.

Apartamentul miroase a bere stătută și a fum de trabuc și seamănă în multe privințe cu o garsonieră de student. În living se află o canapea uriașă cu o cuvertură de catifea-cord maro, plină de pete. În fața canapelei, un televizor la fel de uriaș și o berjeră cu cadrul din lemn de stejar. Peste tot zac împrăștiate sticle de bere goale. Ziare vechi, reviste, corespondență nedeschisă, un ghid TV *Veronica*. Pe rafturile bibliotecii sunt câteva cărți care trădează studii de drept neterminate, o agendă Snoecks veche de șase ani,

două etajere de benzi desenate și operele complete ale lui A.F.Th. van der Heijden[1]. Singurul ornament de pe perete e coperta înrămată a unei reviste de cancanuri – o fotografie neclară a prințului Willem-Alexander în compania unei blonde: „REVELAȚIE! Iubirea secretă a prințului moștenitor. Va urca oare pe tron această blondă?"

Vreau să spun ceva despre timpul care a stat în loc, dar Robbert mi-o ia înainte.

— Știu la ce te gândești, spune el. Studentul etern! Și nu te înșeli deloc. Studiez zădărnicia vieții. Și ți-o spun cu toată convingerea: e al naibii de interesantă. *En passant*, mă amuz cu un job de consultant care-mi umple buzunarele din când în când – deci ce mai poate s-aștepte de la viață un bărbat ca mine? Sigur, sigur, o gagică bună, dar și dintr-astea se mai găsesc pe ici, pe colo. În plus, știi tu cel mai bine ce probleme apar când te ocupi prea intens de neamul femeiesc... Apropo, acum cât timp v-ați despărțit voi doi? Hai! continuă el, înainte ca eu să-i pot răspunde la întrebare.

(Acum cât timp ne-am despărțit? Imposibil să nu știe...) Se întoarce, îndreptându-se din nou spre palier. Acolo, o a doua ușă duce în altă cameră, care a fost transformată într-un impecabil birou. Masă de cafea de sticlă, birou cu blat de sticlă, computer, parchet pe jos, o pictură abstractă pe perete, scaune de piele neagră cu baza din oțel cromat.

— Dar, lămurește-mă, cine-ți cere ție consultanță?! întreb eu.

— Te rog, fără sarcasme din astea! spune el zâmbind pe sub mustață. Comercianți. Mici industriași. Întreprinderi comerciale străine cu nume de genul Asia Trading International și Kabul Trans. O adunătură pestriță pe care o ghidez puțin prin jungla legilor și a reglementărilor olandeze. Suficient cât să fie mulțumiți, prea puțin ca să se descurce fără mine.

Ne întoarcem în living, unde se află canapeaua plină de pete.

— Ce pot să-ți ofer? întreabă el. Whisky, votcă sau bere?

— Whisky.

---

1 Adrianus Franciscus Theodorus van der Heijden (n. 1951), unul dintre cei mai importanți scriitori olandezi contemporani, autor al monumentalului ciclu romanesc *De tandeloze tijd* [*Timpul fără dinți*].

— Un Glennfiddich pentru un vechi prieten cu inima frântă. Mai nou, eu mă delectez după-amiaza cu drogul național al amicilor noștri ruși. Hai noroc!

Bem. Caut cuvintele potrivite cu care să-mi încep interogatoriul, dar iarăși mi-o ia înainte.

— Hai, dă-ți drumul! Zi ce te frământă! Ce amintiri îți tulbură somnul binemeritat?

— De câtva timp, am motive să cred, încep eu sofisticat, că în anii petrecuți alături de Monika n-am fost, ca să zic așa, singurul bărbat din viața ei.

— Ha, ha, puteam să jur! zice Robbert. Ai găsit cumva o scrisoare pe care a scris-o, dar, din motive imposibil de elucidat, n-a mai apucat s-o trimită? Ești hărțuit de vreun anonim care te scoală din pat în toiul nopții să-ți spună gâfâind în receptor cât de bine se futea el cu Monika și ce dor i-e acum de ea? Ha-ha-ha!

E atât de satisfăcut de propria elocvență, încât își mai toarnă, drept recompensă, un pahar de votcă.

— Nu vrei și tu? Bea cu încredere, că nici un medicament nu anesteziază mai bine aleanul decât o doză zdravănă de alcool.

— Aș vrea să știu, spun eu, dacă a vorbit vreodată cu tine despre altcineva. Sau dacă ți-a zis ceva în direcția asta.

— A, nu, nu...

Se uită în față gânditor.

— Despre ce vorbeam noi pe vremea aia? Mai mult ne certam, asta-mi amintesc bine. Nu mă slăbea deloc cu trăncăneala ei de stânga, feministă. În sensu' ăsta, dacă vrei să știi, am fost bucuros că m-ai scăpat de ea. Normal că m-am simțit foarte rănit în orgoliul meu masculin, dar bănuiesc că acum înțelegi și tu mai bine chestia asta, ha-ha-ha!

Se uită-n ochii mei, cu același rânjet pe față cu care m-a întâmpinat la ușă – un rânjet care-mi provoacă o agresivitate fără margini. Îl același rânjet, îmi dau seama, ca în poza cu Monika. Ce motive avusese să rânjească așa la petrecerea noastră, în casa noastră?

— Ai mai făcut sex cu ea după...?

— După ce a-nceput să și-o tragă cu tine? Sigur că da, scumpul meu prieten! Tu te-ai futut cu ea când noi doi eram încă împreună nau când credeam că suntem încă împreună. Ce, nu mai știi?

Mă așteptam la asta, dar... Mă simt deodată foarte mic, jenat.

— Îmi pare rău, spun eu cu jumătate de gură, că s-a întâmplat așa.

Dar nu sunt sincer, iar el știe asta și știe și că eu știu că știe. Îmi mai umple o dată paharul și face o pauză lungă. Deasupra capetelor noastre, cineva traversează, cu pași răsunători, o cameră.

— O să-ți povestesc ceva, spune el atunci, ceva ce n-o să-ți placă.

Vocea îi e schimbată. Simt în ea o furie reținută. Dar și un fel de triumf secret. Ca o răzbunare. Glenfiddich-ul îmi arde în stomac.

— Ții minte că am fost odată la voi la o petrecere? Cât timp să fi trecut de când eu și Monika nu mai eram împreună? Un an jumate pe puțin, poate chiar doi. Era gravidă de câteva luni – mi-aduc aminte, pentru că nu mai bea. Și totuși – ciudată chestie! –, în seara aia m-a lovit din nou, brusc, cea mai veche emoție de pe pământ: atracția dintre mascul și femelă, ca să mă exprim așa.

Iar mă privește în ochi. Pe buze îi joacă un mic zâmbet infam.

— Nici măcar n-aș putea să-ți spun, continuă el, cum mi-am dat seama, dar era acolo. Ceva-n privirea ei. Felu-n care m-a atins. Trecuse probabil un an de zile de când nu mă mai atinsese spontan. În privința asta poți fi liniștit: când își lua inima-n dinți și-mi spunea că o face cu altul, dispărea pe loc orice intimitate între noi doi. Oricât aș fi insistat, orice argumente raționale aș fi găsit – aveam și eu dreptul măcar la un futai decent de adio, îmi spuneam –, ea nici nu voia s-audă. Tare ți-am mai purtat pică din pricina asta!

Golește paharul, își mai toarnă unul. Și brusc îi reapare pe față rânjetul ăla.

— În seara aia m-a condus la stația de autobuz. Știai?

Nu știam.

— Am luat-o pe Ceintuurbaan. M-a lăsat să-i petrec brațul pe după umăr. Eram beat, normal. Și mi se sculase... știi cum...? Mi-a zis chiar ea: „Ești beat, zice. Ți s-a sculat." Îți jur că ea a-nceput! Zic: „Da, vreau să ți-o trag. Cât mai tare și cât mai mult." Nu mă mai regulasem de luni de zile, eram terminat, mă-nțelegi... „Asta nu se poate", zice. „Ba se poate", zic. La care ea: „Asta nu se poate. În schimb, se poate altceva..." Și mă împinge în intrândul unei clădiri. Eram lângă un magazin de pantofi, țin minte și

acum. Un fel de nișă întunecoasă între intrarea magazinului și o ușă cu soneriile locuințelor de deasupra. Acolo mi-a făcut laba. Aș fi vrut să mi-o și sugă, dar ea n-a vrut. Nu conta. Nu cred c-am mai avut în viața mea un orgasm atât de rapid. A fost cam aiurea. Adică... faptul că s-a terminat așa repede. Ești mulțumit cu răspunsul ăsta?

Iarăși rânjetul.

Mai târziu, într-o cafenea cu Dees, dau cu pumnul în masă de frustrare. Se varsă un pahar de bere. Berea se prelinge pe masă. Îmi apare o pată imensă pe pantaloni, între picioare. Asta mă scoate și mai tare din minți.

— Nesimțitul! Scârbă arogantă! Să-l fi văzut numai! După ce-a terminat cu mărturisirile lui de doi bani, și-a mai aprins și un trabuc. Apoi m-a-ntrebat: „Și ce mai face băiețelul tău? Poftim, c-am și uitat cum îl cheamă..." Nenorocitul! Pur și simplu a profitat de situație. Monika era îngrozitor de labilă atunci. Se întâmplă des la femeile gravide. Ce jigodie!

Dar Dees nu zice nimic. Abia după ce termin eu de înjurat și ni se aduce încă o bere, începe în sfârșit să vorbească:

— Dar acum știi măcar că nu el e tatăl lui Bo. Ăsta-i un motiv de ușurare, aș zice. Iar dacă-i adevărat ce spune el, asta e, se mai întâmplă. Cine n-are pe conștiință fapte pe care-i e rușine să le recunoască? Tu ți-ai mărturisi cele mai rușinoase păcate în fața unui juriu format din toate femeile cu care ai împărțit vreodată patul?

— Dar nu l-am pus eu pe pseudoconsultantul ăsta frustrat, care fumează trabuc și bea votcă, să mă terorizeze cu cele mai penibile păcate ale Monikăi!

— Ba tu l-ai pus.

— Eu?

— Da, tu.

— Da, poate că ai dreptate.

— Cum procedați acum cu copilul? întrebase Robbert.

— Ce? am întrebat eu.

— Păi, înțeleg că v-ați despărțit. Care dintre voi îl crește, tu sau Monika?

Carevasăzică nu știa.

— Eu.

— Și Monika? întreabă el.

M-am ridicat, mi-am pus geaca pe mine și am plecat.

— Sincer să fiu, continuă Dees, nu cred o iotă din povestea asta cu ușa magazinului și cu masturbarea. Prea sună a fantasmă de adolescent frustrat.

Sunt foarte bucuros că Dees mi-e prieten.

14

Moartea s-a anunțat așa cum se anunță o viață nouă: prin greșuri. Într-o dimineață răcoroasă de aprilie (coțofenele munceau din nou să-și repare cuibul), eram cufundat în *the roles of alpha- and beta-adrenergic receptors in liver cells*, când Monika s-a întors acasă pe neașteptate. Era palidă, iar când am sărutat-o, buzele ei mi s-au părut reci.

— Nu mă simt bine, a zis ea. Mi-e greață. Mă doare capul. Mă bag în pat chiar acum.

I-am făcut un ceai de tei, dar, când i l-am adus, dormea profund. Am terminat ce aveam de lucru, iar Monika dormea. L-am dus pe Bo la un prieten de-al lui la care mergea să se joace de două ori pe săptămână, iar Monika dormea. S-a trezit abia la începutul serii. Se simțea și mai rău decât dimineața. I-am făcut din nou ceai și a băut două căni întregi. Apoi s-a dus împleticindu-se la toaletă, unde a stat cel puțin douăzeci de minute.

— Îmi vine să vomit, dar nu pot, a zis ea după ce a revenit, în cele din urmă.

Era cenușie la față. Avea cearcăne la ochi, iar părul ei, de obicei atât de rebel, atârna acum în șuvițe fără vlagă.

— Ai gripă, am zis eu.

— Da, și nu o formă ușoară.

— Mami are gripă, a făcut Bo.

— Ai febră? am întrebat.

— Cred că da.

I-am pus mâna pe gât, apoi i-am atins fruntea, dar mi s-a părut mai curând rece decât fierbinte. Mai târziu, termometrul indica patruzeci cu doi. Monika tremura. Am mai pus o pătură pe ea.

— Mami are gripă, a zis Bo. Mami trebuie să doarmă.

— Da, mami trebuie să doarmă.

L-am luat cu mine în living, l-am instalat pe canapea, cu o pernă și noua pilotă cu Bert și Ernie[1], pe care o primise cadou de la părinții Monikăi la a treia aniversare.

— Vrei să-ți citesc?

— Da, da.

Și am început să-i citesc:

— „Într-o vale de munte singuratică și îngustă, undeva sus, în nordul Scoției, Leta, o acvilă frumoasă, ședea în cuibul ei uriaș, făcut din ramuri groase și crenguțe, și clocea două ouă mari, pătate. Curând, puișorii aveau să iasă din găoace, iar ea nu-și mai încăpea-n piele de bucurie."

Când am ajuns la pasajul în care puii de acvilă veniseră, într-adevăr, pe lume, iar acvila-tată se pregătea să captureze pentru copiii lui un cocoș-de-munte, Bo a adormit. (Asta se întâmpla înainte de coșmarurile lui, pe vremea când încă dormea cu ochii închiși. Pleoapele i-au căzut încet, apoi i s-au deschis din nou, într-o ultimă încercare de a alunga somnul. Dar până la urmă a fost copleșit de oboseală și s-a predat cu un suspin – cel mai frumos moment al zilei.) *Fulgor, acvila-de-munte* și *Tigrul Tirmur* erau cărțile preferate ale lui Bo, în timp ce la *Babuinul Cra* nu-i plăcea decât coperta, datorită leopardului sălbatic care se năpustea de pe o stâncă asupra babuinului. În rest, cartea era proastă, cu toate că nu-mi putea explica de ce.

În timp ce Bo dormea, am mai citit puțin, până la lecțiile de vânătoare ale lui Fulgor – pasajul preferat al lui Bo:

— „Fulgor a fost în culmea fericirii când a descoperit primul lui șoarece. Cu picioarele bine întinse, și-a dat drumul în jos și, în secunda următoare, a simțit ceva moale și lânos zbătându-se de mama focului sub gheara lui dreaptă. O clipă mai târziu, animăluțul murise, iar tânăra acvilă s-a mai jucat cu el preț de câteva minute, ca o pisică, rostogolindu-l prin iarbă și prinzându-l la loc,

1 Personaje din serialul american pentru copii *Sesame Street*.

ținându-l puțin în gheare, apoi lăsându-l iar să cadă, până când a hotărât să nu mai piardă vremea și l-a înghițit pe nerăsuflate."

Monika avea impresia că Bo e prea mic pentru asemenea cărți. Dar Bo, ca și mine de altfel, nu era de-acord cu ea.

— Moartea face parte din viață, Mo, i-am spus eu odată. Nu există nimic neobișnuit sau crud în legătură cu moartea. În curând, băiețelul o să vrea un hamster și știi doar că animalele astea mor prea repede. Mai bine să se obișnuiască de-acum cu ideea că animalele mor. Ca și oamenii.

(De unde să știu ce urma să se întâmple? În plus, pe-atunci nu cunoșteam acest pasaj din Evanghelia după Filip: „În lume există bine și rău. Dar binele din lume nu e cu adevărat bun. Iar răul nu e cu adevărat rău. Există un singur lucru pe lume care e cu adevărat rău. Acest lucru se numește «mijlocul». E moartea". Nu i-am mai citit niciodată lui Bo din *Fulgor, acvila-de-munte*.)

Monika nu se simțea mai bine nici în dimineața zilei următoare. Ce-i drept, febra îi mai scăzuse puțin, dar parcă-i pierise orice poftă de viață. Mă fixa cu o privire goală și nu mi-a spus decât:

— Doamne, ce rău mă simt!

Și-a băut ceaiul, dar numai după lungi insistențe. Și n-a vrut să mănânce nimic.

— Dacă nu te simți mai bine până după-amiază, îl sun pe doctor, am zis eu.

— Tot mai are gripă mami? a întrebat Bo cu o urmă de indignare în voce.

— Da, mami încă are gripă.

După-amiază a venit și doctorul, deși fără tragere de inimă.

(„N-ați putea să mai așteptați o zi?" „Nu, nu mai pot s-aștept o zi. N-am mai văzut-o niciodată în halul ăsta." „Cât are febră?" „Nu știu, îi e atât de rău, că nu poate să-și ia nici temperatura. Dar aseară avea patruzeci cu doi, iar azi-dimineață treizeci și nouă cu nouă." „Aș propune..." „Eu aș propune să treceți pe-aici după-amiază." A venit.)

Nu-l mai întâlnisem până atunci, dar am observat că s-a speriat văzând-o pe Monika. Nervozitatea cu care-mi strânsese mâna a dispărut pe loc. S-a așezat pe marginea patului și i-a vorbit. Brațul ei stâng zăcea pe cuvertură, alb și plăpând. Brusc, am distins pe piele niște pete mici, roșii.

— Monika, a spus doctorul încet. Monika?

A durat câtva până să răspundă. Când a înțeles, în fine, că fusese strigată, a deschis o clipă ochii. Buzele ei au format un cuvânt, dar n-a reușit să scoată nici un sunet.

— Cum te simți, Monika?

— Rău, a spus ea atunci, cu o voce foarte slabă.

— Te doare capul?

A aprobat din cap, aproape imperceptibil.

— Ți-e greață?

— Nu-mi mai e.

— Unde te doare?

I-a atins prudent tâmpla dreaptă cu vârfurile degetelor.

— Aici?

A făcut semn din cap că nu.

— Aici? Aici?

— Da.

La stânga, spre mijloc.

— Când a început? m-a întrebat pe mine.

— Ieri-dimineață. Pe la unsprezece și jumătate s-a întors de la serviciu. Îi era greață. O durea capul. A dormit dusă toată ziua. Și aproape toată seara. Și azi-noapte. Și azi, cam toată ziua. Cu toate astea, nici un semn de însănătoșire.

— Aș vrea totuși să-i iau temperatura, a zis doctorul. Se poate și pe cale orală.

A scos din geantă un termometru, l-a scuturat puțin în palmă, l-a pus într-o învelitoare de plastic și s-a aplecat deasupra ei.

— Vrei să ți-l bage puțin în gură, Monika?

A deschis gura. El i-a introdus termometrul. Îi era greu și să-și strângă buzele. Doctorul a rămas aplecat deasupra ei. I-a mai pus o dată mâna pe frunte. I-a cercetat fața.

— Îmi dai voie? a întrebat el, apoi i-a luat, foarte prudent, brațul și i l-a studiat cu atenție.

N-a lăsat-o nici o clipă din ochi, în timp ce aștepta să urce mercurul din termometru. Felul în care-și concentra asupra ei întreaga atenție profesională era liniștitor și alarmant în același timp. „Tț-tț-tț"-ul cu care a citit temperatura a fost doar alarmant.

— Monika, a spus el, pentru siguranța ta, e mai bine să mergem la spital. E posibil să ai o infecție urâtă. Iar asta se poate stabili la spital mai bine decât aici. În plus, acolo au mai multe mijloace de a o trata. Aveți mașină? m-a întrebat el.

— Nu mai avem.

— Hm... E prea bolnavă ca să luați un taxi. Are aproape patruzeci și două de grade. Pot să dau un telefon de aici?

— Da, sigur.

I-am arătat telefonul. A sunat la spital, a explicat pe scurt situația și a chemat o ambulanță.

— N-aveți de ce să vă îngrijorați prea tare, a zis el după ce a pus receptorul în furcă. E bine că m-ați chemat. Vreau să exclud câteva chestii. Se pare că a contractat o infecție. Poate fi orice. Important e unde e localizată infecția asta. Am nevoie de date sigure. Dacă vreți, puteți să mergeți cu ea în ambulanță, iar eu pot să-l iau pe micuț cu mine. O să conduc în spatele dumneavoastră.

A zâmbit, dar fără convingere.

— Vrei, Bo? am întrebat eu.

Bo s-a agățat de pantalonii mei fără să zică nimic.

M-am întors în dormitor și am îndesat într-o sacoșă câteva haine pentru Monika.

— Unde se duce mami? a întrebat Bo.

— Mama se mută puțin la spital.

— De ce?

— Pentru că e bolnavă. Și pentru că la spital pot s-o vindece mai repede decât acasă.

— Aha, a făcut Bo. Și mergi și tu la spital?

— Da, dar numai ca s-o duc pe mami. După aia mă întorc acasă.

— Pot să vin și eu?

— Da, dar numai dacă vii cu doctorul. Pentru că în salvare nu e loc pentru toți.

— Nu vreau cu nenea ăsta.

— Și dacă merg și eu cu nenea ăsta?

Da, așa era bine.

— Se poate? l-am întrebat pe doctor.

— Sigur că da.

I-am explicat Monikăi ce urma să se întâmple. Pe buze i s-a conturat un zâmbet vag și a făcut un semn aproape imperceptibil din cap. Când au urcat-o în ambulanță, mi-a înghețat inima de frică.

Mașina doctorului putea a fum de țigară.

Azi-noapte, în pat, m-am gândit la doctorul acela – ore-n șir. Cât de bine o cunoștea pe Monika? L-am văzut cum îi bagă termometrul în gură, cum îi pune degetele pe frunte, cum îi vorbește. Era cu putință? Oare de-asta mi-a propus mai întâi ca Bo să meargă cu el în mașină, iar eu în ambulanță? O fi vrut oare să fie lăsat puțin singur cu fiul lui, cu copilul lui nelegitim? Am respins de zeci de ori gândurile astea ridicole și paranoice. Era foarte puțin probabil ca tatăl lui Bo (oricine ar fi fost el) să știe că el este tatăl, chiar dacă ar fi avut o bănuială. Dar de câte ori nu scriu ziarele despre medici care au întreținut relații intime necorespunzătoare cu pacientele lor?

Când a început să cânte prima mierlă, eram sută la sută convins că-l descoperisem pe făptaș și am decis că tot ce aveam de făcut era să-i dau de urmă și să-l pun în fața descoperirii pe care o făcusem. Dintr-un motiv sau altul, credeam că unui medic de familie poți să-i spui pe șleau asemenea lucruri, așa că o întâlnire cu el n-avea de ce să fie la fel de anevoioasă ca aceea cu Robbert. (În plus, nu trebuia să mă tem de povești impertinente, ticluite numai și numai în scopul răzbunării.) Iar dacă totuși nu el era tatăl, putea măcar bănui cine era. Poate că Monika îi făcuse confidențe, ținând cont că deontologia îl obliga să nu vorbească. Obligație care, firește, nu mai era valabilă acum. Puteam să-i demonstrez oricând că interesul unui copil în viață e mai presus decât al mamei lui moarte

și că, prin urmare, Bo avea dreptul să știe cine e tatăl lui, în caz că doctorul deținea această informație.

Azi-dimineață m-am uitat în cartea de telefon. Cabinetul lui se află la aceeași adresă. Ne-am dat întâlnire marțea următoare. Vocea lui nu trăda nici uimire, nici suspiciune. Dar refuz să-mi pun problema dacă acest lucru înseamnă ceva.

— Meningită bacteriană, spusese medicul la spital.

— E grav?

— Poate să fie foarte grav. Dar să sperăm că nu e prea târziu.

— Ce se poate întâmpla?

— Poate să-i fie fatală.

A fost prea târziu. Monika a rămas trei zile la spital. Și starea ei se înrăutățea cu fiecare zi. În după-amiaza celei de-a doua zile, a avut un moment de luciditate. M-am așezat lângă ea pe pat. Mi-a spus:

— Armin, o să mor, nu-i așa?

— Nu, Monika, i-am răspuns eu, n-o să mori. În nici un caz.

— O să mor. Îmi pare rău.

Au fost ultimele ei cuvinte. „O să mor. Îmi pare rău."

Cele trei zile au fost un coșmar. La fel și săptămâna care a urmat. După aceea, am început să muncesc ca scos din minți.

— Unde e mami? întreba Bo din când în când.

— Mami a murit, spuneam eu.

— A, mami a murit.

Acum doi ani, mama a murit de cancer la colon. Avea șaptezeci și doi de ani. Tata m-a sunat dimineața devreme, la cinci și jumătate.

— A murit mama, a spus el.

Iar eu m-am gândit la Bo și la Monika și, când mi-au dat lacrimile, nu știam după cine plâng.

— A murit împăcată, a spus tata.

15

Merge pe celălalt trotuar. Fața și mâinile ei, albe ca zăpada, părul ei roșu, ca un avertisment.

— Fii atent! strigă ea.

Îi urmăresc privirea și văd, pe partea mea, un copil care așteaptă pe marginea trotuarului. Vrea să traverseze, dar trec prea multe mașini. Mă duc spre el, e o fetiță de vreo șase ani, cu păr blond, scurt și ochi albaștri, ce seamănă cu prima zi frumoasă din martie.

— Vino, îi spun și o iau de mână.

Nu dă semne de frică și nici de uimire. Îmi zâmbește. Traversăm strada împreună.

— Mulțumesc, îmi spune ea după ce îi aduc copilul.

— Mulțumesc, spune copilul.

— N-ai de ce.

În timp ce merg acasă pe jos, continui să mă gândesc la ea. Ochi verzi. Sau gri... Nici nu mai știu. Avea o voce frumoasă. Sigură pe ea, dar și prietenoasă. Blândă, dar nu o blândețe de fată.

Trec două săptămâni, timp în care amintirea ei pălește. Apoi, brusc, iat-o din nou! Urcă în tramvai la stația Leidseplein. Pielea albă, părul roșcat. Vine lângă mine. Ochi verzi. Nu, mai degrabă gri-verzui.

— Ce mai face fetița blondă? întreb eu. Acum e mai atentă când traversează?

Mă privește mirată. Apoi izbucnește în râs.

— Vrei să spui vecina mea? De dragul unei fetițe ca ea, aș interzice toate mașinile din oraș!

Râde și tramvaiul se clatină, dar primul lucru n-are de-a face decât în mintea mea cu al doilea.

— E ciudat că m-ai recunoscut, spune ea.

— Din prima, răspund eu.

— Părul meu.

— Ochii tăi.

— Normal.

Iarăși râde. Are dinți frumoși, regulați.

— Unde mergi?

— La cumpărături, la De Bijenkorf.

— Pot să vin cu tine?

O spun fără să-mi dau seama, ceea ce mă uimește, probabil, mai mult decât pe ea.

— Parc-ai fi mica mea vecină, zice ea.

Tramvaiul începe din nou să se clatine și să se zdruncine. La curba de pe Spui, aproape că-și pierde echilibrul. Se agață cu o mână de geaca mea și revine la poziția inițială.

— Putem să bem o cafea la ultimul etaj, spun eu. Cu o tartă de mere.

— OK, spune ea cu un suspin teatral.

În piața Dam, se sprijină de mine în mers.

— Mi-e frică de porumbei.

N-am mai auzit niciodată ceva atât de caraghios. Dar nu i-o spun.

— Cum te cheamă, de fapt?

— Monika.

— Pe mine Armin.

— Ar-min, repetă ea, ca și cum ar vrea să-ncerce gustul silabelor pe limbă. Armin. Ciudat.

În restaurantul de la De Bijenkorf bem cafea și mâncăm tartă de mere cu frișcă. Îmi povestește despre mica ei vecină: ies deseori împreună în oraș, se plimbă în parc, merg la muzeu (dacă plouă) sau la Grădina Zoologică.

— Care sunt animalele ei preferate? întreb eu.

— Elefanții.

— I-ai spus că elefanții plâng?

— Nu. Elefanții plâng?

— Da. În anii '50 a existat un elefant de circ, Sadie, care nu-și învăța suficient de repede numerele. Dresorul a pedepsit-o pe Sadie pentru prostia ei, lovind-o cu un baston în cap. Spre marea lui mirare, Sadie a început să plângă de mama focului. De-atunci n-a mai lovit-o niciodată. Și ea și-a-nvățat cuminte toate numerele.

— Și dacă fetița ar fi avut alt animal preferat? întreabă ea. Ai fi știut și despre el o poveste?

— Sigur că da. Care e animalul tău preferat?

Se gândește puțin. Apoi spune, cu zâmbetul ei batjocoritor care m-a cucerit pe de-a-ntregul:

— Peștișorul auriu.

— Peștișorul auriu?!

— Da.

Șuier printre dinți și râd.

— Într-o soluție de alcool cu o concentrație de 3,1 la sută, un peștișor auriu își pierde, într-un interval de șase până la opt minute, capacitatea de a înota pe verticală.

— Minți! Ai inventat-o pe loc.

— Nici vorbă. Peștișorii aurii sunt folosiți de mulți ani în experiențe prin care se studiază efectele alcoolului asupra capacității de învățare. Dacă un peștișor auriu învață un truc într-o soluție de apă ușor alcoolizată, îl va uita după ce e mutat într-un vas cu apă obișnuită, dar e capabil să-l repete dacă e îmbătat din nou. Experiența asta a fost repetată mai târziu la oameni. Și a funcționat la fel.

Continuă să mă privească neîncrezătoare.

— Și ce trucuri a învățat peștișorul?

— De exemplu, a fost învățat să înoate printr-un labirint nu foarte complicat. Știu că nu mă crezi, dar e adevărat.

— Ai fi un bun tată, spune ea.

(N-am uitat niciodată chestia asta. Abia împlinisem douăzeci de ani și până atunci nu mă gândisem nici o clipă la mine ca la un potențial tată; faptul de a fi tată îl privea exclusiv pe tata, în nici un caz pe mine. Cuvintele ei mi s-au părut uluitoare, excitante și înduioșătoare în același timp. Și mi-am zis: „Poate că tata are dreptate: poate că e timpul să las în pace păsările și să mai alerg și după fete".)

După cafea, am mers și la raionul de modă. A probat două bluze, timp în care eu așteptam răbdător în fața cabinelor de probă, de parcă ne-am fi cunoscut de câțiva ani buni.

— Cum ți se pare? m-a întrebat ea în două rânduri.

Prima bluză nu-i stătea bine – și mi-a citit pe față părerea înainte să deschid gura.

— Nu-i nevoie, a spus ea. Am înțeles.

A doua îi venea de minune.

— Ești superbă, i-am spus.

— Lingușitorule!

Și a râs din nou.

Când am dus-o la tramvai, m-a întrebat:

— Vrei numărul meu?

Așa a început totul. La fel de surprinzător cum s-a și terminat.

16

În primele opt săptămâni după moartea Monikăi, am redactat două manuale groase. Unul se intitula *Photosynthetic Mechanisms and the Environment*[1], iar celălalt *Pancreatic Islets*[2]. Dacă scot acum cărțile astea din dulap, nu înțeleg o iotă din ele. Capitole întregi sunt dedicate unor noțiuni complet noi pentru mine. În primele opt săptămâni, arhivarul beat din memoria mea a zăcut, probabil, în comă profundă.

Când mă duc la editură să predau ultimele corecturi la cartea despre pancreas, Dees îmi spune:

— În următoarea jumătate de an, nu mai am nimic de lucru pentru tine.

— Minți, spun eu.

— Da, mint. Dar acum vreau să te duci acasă. Sună-mă dacă ai nevoie de mine, dar nu vreau să te mai văd aici în lunile următoare. Trebuie să faci cu totul altceva, nu să stai cu nasu-n manuscrise.

Mă duc acasă, pregătesc masa de seară, pe care o luăm în fața televizorului, îl bag pe Bo în pat, îi citesc din *Jip și Janneke*[3] (care-l lasă rece) și-i spun că ar trebui să-ncerce totuși să adoarmă, chiar dacă nu e obosit. După care beau patru pahare de whisky, mă întind pe pat și rămân cu privirea ațintită pe tavan, până când usturimea din ochi mă avertizează că începe să mi se usuce corneea. Atunci, clipesc de câteva ori și o iau de la capăt.

---

1 *Mecanismele fotosintezei și mediul înconjurător* (engl.).

2 *Insule pancreatice* (engl.).

3 Carte de povestiri pentru copii scrisă de autoarea olandeză Annie M.G. Schmidt (1911-1995).

La patru dimineața, aprind lumina în living. Parcul e încă învăluit în bezna nopții, dar la răsărit mijește lumina unei noi zile. Prima mierlă vestește zorii. Mă duc în bibliotecă, închid ochii și-mi plimb un deget pe cotoarele cărților. Fără să deschid ochii, iau o carte de pe un raft, mă așez și o deschid.

Citesc: „Nimeni nu va ascunde un obiect de mare preț într-un lucru la fel de prețios; în schimb, mulți oameni au ascuns saci cu bani în lucruri lipsite de orice valoare. Tot așa și sufletul. El e o comoară neprețuită, care însă a nimerit într-un trup umil."

Reflectez la maxima asta până se luminează afară. Pun cartea (o culegere de texte biblice apocrife despre care nu știam că fusese a Monikăi) la loc în bibliotecă și mă îmbrac. Îl trezesc pe Bo, apoi pregătesc niște sendvișuri și lapte cu cacao, pe care le pun într-un rucsac. Îl îmbrac pe Bo cu haine groase și-i spun să-și încalțe cizmele de cauciuc. Puțin mai târziu, mergem ținându-ne de mână prin orașul încă tăcut.

— Unde mergem? întreabă Bo.

— S-o căutăm pe mami.

Coborâm pe Ceintuurbaan până la Amstel. Rămânem puțin pe pod și ne uităm la păsări. Un pescăruș dispare sub apă și revine la suprafață cu un pește în cioc. Bo bate din palme. Pasărea înghite peștele și se scufundă din nou. Corpul ei e atât de aerodinamic, încât apa nu se încrețește aproape deloc. Nu-l mai vedem ieșind.

— Poate că are un cuib acolo jos, zice Bo, și acum stă pe ouă.

De cealaltă parte a râului, pe Weesperzijde, o blondă șleampătă plimbă doi dobermani. Bo schimbă, prudent, partea. Aproape de podul Berlage, o luăm la stânga. Apoi așteptăm sub podul de cale ferată până trece un tren. Bo se uită-n sus, cu capul dat pe spate.

— Poate, spune el după ce se estompează huruitul trenului, poate că mami e-n tren.

La gara Amstel cumpăr un abonament de-o zi, care ne permite să luăm orice tren. Pe peron, unde așteptăm următorul intercity de Nijmegen, bem lapte cu cacao. Un bărbat în costum și trenci se așază lângă noi.

— E bun? îl întreabă el pe Bo.

Bo ridică privirea, dar nu zice nimic. Bărbatul scoate un ziar din geamantan. (*Moscova tremură*, anunță un titlul de pe prima pagină. Mă bucur că Bo nu intră în vorbă cu cititorii de tabloide.) După ce trenul intră-n gară, așteptăm până când bărbatul de lângă noi se ridică și se îndreaptă spre cele mai apropiate uși. Noi mergem două uși mai încolo.

— Am văzut-o pe mami, spune Bo când trecem în viteză pe lângă stația de metrou Holendrecht, unde peronul e plin de oameni în drum spre serviciu.

Stă la mine-n poală și se uită concentrat pe geam.

— Cum arăta?

— Avea un palton verde. Și umbrelă.

— Nu e genul care-și ia umbrela când nu plouă, zic eu.

— Nu, chicotește Bo, nu e genul ei, hi-hi!

În gara din Utrecht, o vedem din nou pe Monika. Abia a coborât din tren și merge pe peron în direcția noastră. De data asta poartă o geacă de blugi și, în loc de umbrelă, are-n mână un sac de stofă din Guatemala sau Mexic. La geacă are o insignă cu chipul lui Che Guevara. Părul roșcat îi stă ridicat în smocuri scurte. Tocmai a fost la coafor. Când trece pe lângă fereastra compartimentului nostru, închid ochii pe jumătate și o urmăresc printre gene: în felul acesta, păstrez iluzia netulburată.

— Ce scurt are părul! zice Bo.

Aș vrea să-l întreb dacă-i place, dar nu-mi iese nici un sunet din gură.

— Ce s-a-ntâmplat cu porumbelul ăla? întreabă Bo.

Pe nisip, lângă trunchiul unui pin, se văd rămășițele unui porumbel gulerat. Adică penele.

— A fost mâncat de un uliu, spun eu.

— Ce-nseamnă uliu?

— E o pasăre de pradă. Seamănă cu Fulgor, acvila-de-munte, numai că e ceva mai mic.

— De ce nu-mi mai citești deloc din *Fulgor, acvila-de-munte*? întreabă Bo.

Și își răspunde singur:

— Fiindcă mami crede că-s prea mic.

— Da, fiindcă Monika crede că ești prea mic.

Pe întinderea aridă a rezervației naturale Planken Wambuis, n-am văzut-o încă pe Monika. Am mâncat sendvișurile și am băut ultima cutie de lapte cu cacao, iar Bo dă semne de oboseală.

— Vreau să vină mami înapoi, zice el.

— Mami nu mai vine niciodată înapoi. Dar nu e nici plecată cu adevărat.

— Mami a murit! spune el furios și lovește penele porumbelului cu piciorul lui încălțat în cizma de cauciuc.

— Da, confirm eu. Moșika a murit. Dar o s-o vedem foarte des.

— Nu mai vreau s-o văd.

La asta nu știu ce replică să dau. Îl ridic și-l iau în cârcă. Din felul cum i se zgâlțâie corpul plăpând, îmi dau seama că plânge. Traversez câmpul, iar când ajung la marginea pădurii, văd că a adormit. Îl depun cu grijă pe pământ, sprijinindu-l cu spatele de trunchiul unui mesteacăn. Îmi întind haina peste niște mușchi și smocuri de iarbă-albastră. Bo s-a trezit.

— Vino să te întinzi aici, îi spun.

Adormim unul lângă altul, la soare. Ultimul sunet pe care-l aud e țipătul de jale al unui șopârlar.

În vis, merg pe o stradă liniștită, care parcă nu se mai termină. Mă uit pe geamurile unor case și văd peste tot oameni stând la masă. Bărbați, femei și copii. Locuințele sunt amenajate diferit și totuși seamănă perfect între ele. În fiecare, un bărbat stă în capul mesei, femeia și cei trei copii își schimbă locurile – dar sunt, invariabil, doi băieți și o fată. Oamenii diferă unul de altul cum diferă oamenii în general, dar, în mod straniu, seamănă totuși între ei: părinții au toți aceeași vârstă, ca și copiii de la toate mesele. Când trec eu, toți ridică ochii din farfurie și mă fixează cu privirea. Merg pe partea cu numere pare a străzii. Prima oară când sunt atent la numărul unei case, mă aflu la numărul 26. La 244, capătul străzii încă nu se vede. Merg din ce în ce mai repede. Abia mai îndrăznesc să mă uit înăuntru, dar în același timp nu pot să mă abțin. Mereu

cele cinci fețe ridicând privirea din farfurie: un bărbat, o femeie, doi băieței și o fetiță. Deodată, aud pe cineva suspinând. Mă uit în jur, dar strada e pustie. Arunc o privire în casa în fața căreia m-am oprit. Din nou cele cinci fețe. Dar nimeni care să plângă. Suspinele se aud și mai tare. În clipa aceea, tresar și mă trezesc. Suspinele sunt ale lui Bo.

— Bo! Ce ai?

Stă întins pe burtă, cu fața proptită-n pumni.

— Ce e, Bo?

— Am... am... am visat foarte urât.

— Ce-ai visat?

— Cădeam din lume.

— Cădeai din lume?

— Da. Lumea era pătrată. Și foarte, foarte departe. Și eu cădeam. Cădeam tot mai departe de lume.

Îl ajut să se ridice-n capul oaselor și-l trag lângă mine. Mai suspină puțin și își trage nasul de câteva ori. Îi dau batista mea.

Stăm o vreme unul lângă altul, fără să ne spunem nimic. Mă uit la șopârlar, care continuă să planeze foarte sus, deasupra câmpului. Se rotește cu aripile nemișcate. Ori de câte ori văd un șopârlar, mă cuprinde dorința de-a pluti și eu, la fel de calm, prin văzduh și de a mă uita în jos la lume.

„Ce vis ciudat, îmi spun. Să cazi din lume..." Senzația apăsătoare din propriul meu vis s-a estompat.

— Mergem? îl întreb.

Nu primesc răspuns. Bo stă pe marginea gecii mele, aplecat în față. O mână de om sub un cer înalt, ca în tablourile lui Ruisdael[1].

— Ce faci?

— Nimic.

Mă ridic să văd ce face. Cu degetele lui mici, râcâie un cocoloș de resturi alimentare vomitate de o bufniță.

— Uite! face el.

---

1 Jacob Isaacksz. van Ruisdael (cca 1628-1682), pictor peisagist olandez din Secolul de Aur.

Ține în aer o bucățică minusculă de os, de care sunt atașați doi dinți ascuțiți.

— Maxilarul superior al unui șoarece, spun eu.

— E caca?

— Nu, e un cocoloș alimentar.

— Ce-nseamnă cocoloș alimentar?

Îl lămuresc.

— A fost bine-n burta bufniței? întreabă Bo uitându-se la maxilarul de șoarece. N-a fost, nu? Trebuia să fii atent.

Disecăm mai departe cocoloșul. Mai găsim o bucățică dintr-un craniu de șoarece, resturi de pene și oscioare ce provin probabil de la șoareci sau păsări.

— Ce-i asta? întreabă Bo.

Ține între degete ceva negru, de formă ovală.

— E carapacea unui coleopter.

Există și alte cocoloașe în jurul copacului sub care l-a găsit Bo pe acesta.

— Par să fie de la un huhurez, spun eu.

Cocoloașele sunt lunguiețe și au formă neregulată, cu capătul ascuțit, ca mai toate cocoloașele eliminate de bufnițe. Mi se par prea groase ca să provină de la un ciuf-de-pădure sau de la o bufniță urecheată.

— Poate că e chiar în copacul ăsta.

Ne uităm în sus. Bo descoperă primul pasărea. Stă lipită de tulpină, iar penajul i se deosebește cu greu de scoarța copacului. Are un singur ochi deschis, cu care ne privește insistent.

— E treaz! șoptește Bo.

Rămânem o vreme cu privirea ațintită în sus. Huhurezul închide ochiul la loc.

— Hi-hi-hi! chicotește Bo. Somn ușor!

E ora douăsprezece și mi-e foame. Monika ar fi știut un loc în apropiere unde se mănâncă bine de prânz. Știa cele mai bune adrese, oriunde în țară – și n-a vrut niciodată să-mi spună de unde avea asemenea cunoștințe. Dar nici în pădure nu ne mai întâlnim cu Monika. Mergem pe o potecă înnoroiată, până când ajungem

la un drum asfaltat. O ciupercă albă ne arată că mai sunt 2,1 kilometri până la Ede.

Mâncăm clătite cu mere și sirop. Bo își mai ia o înghețată, eu o cafea cu coniac. În înghețata lui Bo e înfiptă o umbreluță de hârtie.

— Uite, zice el, asta e umbrela lui mami!

Afară, soarele a dispărut din nou după nori. Chelnerița, o fată cu breton, cosițe și coșuri pe gât, vine să aprindă mica lumânare aflată pe masă, între noi doi.

— E bună înghețata? îl întreabă ea pe Bo, cu voce de copil.

— Asta e umbrela lui mami, răspunde el.

— Asta numai dacă mama ta încape sub ea.

— Ba încape. Fiindcă mama mea a murit.

Fata o șterge repede.

Mă uit o vreme în tăcere la flăcăruia galbenă, în timp ce Bo își mănâncă înghețata. După ce termină, îi șterg obrajii.

— Acum unde mergem?

I-a dispărut complet oboseala.

— Unde vrei tu.

Își încrețește fruntea într-o cută adâncă.

— Vreau la Roermond.

La Roermond locuiesc părinții Monikăi.

— *Oma*[1] Paradies poate să ne gătească ceva, zice el.

— E o idee bună.

În vestibul, introduc două fise în telefon și-i sun pe părinții Monikăi.

— Alo, Paradies la telefon, se aude vocea tatălui.

— Bună! Sunt Armin. Ce mai faci?

— Armin, spune el, fără să mai adauge nimic.

— Bo ar vrea să vină diseară la voi la masă.

— Bo vrea să vină la masă, repetă el, probabil pentru soția lui.

O aud spunând că e-n ordine.

— Da, v-așteptăm.

---

1 Bunica (neerl.).

— Atunci, pe diseară!

— Pe diseară.

Pune receptorul în furcă.

N-am mai vorbit cu ei de la înmormântare şi-mi dau seama că nu ştiu ce să le spun.

— Trebuie să faci conversaţie diseară, îi spun lui Bo.

— Ce?

— Trebuie să stai de vorbă cu *opa*[1] şi *oma* Paradies.

1 Bunicul (neerl.).

17

Am pe birou o foaie de hârtie cu o listă de întrebări.
De ce?
A fost pasiune?
A fost iubire?
A fost voluptate?
A fost răzbunare?
A fost plictiseală?
A fost beată?
A fost furioasă?
Unde era?
Era afară?
Era înăuntru?
Ce avea pe ea?
Ce şi-a dat jos de pe ea?
Era lumina aprinsă?
Era întuneric?
A existat preludiu?
A existat postludiu?
A avut orgasm?

Uneori, îmi dau seama că mă excit gândindu-mă la întrebările astea. Şi atunci mă urăsc.

18

— Domnule Minderhout!

Doctorul scoate o clipă capul pe ușa sălii de așteptare. Pun la loc revista *Story*, unde tocmai am citit despre copilul născut din dragoste al Lindei de Mol[1]. „Copil din dragoste... îmi spun. Oare Bo a fost conceput și el din dragoste?"

Când intru în cabinet, îl găsesc pe doctor în picioare, lângă birou, cu mâna întinsă.

— Domnule Minderhout, a trecut mult de-atunci.

Poartă o pereche de ochelari cu ramă din corn și are, acum, părul grizonat. Trebuie să fie trecut binișor de cincizeci de ani. Când se așază pe scaun, aud un pârâit în genunchii lui.

— Zece ani, spun eu.

— Vă rog, luați loc! Cu ce vă pot ajuta? Sau mai bine să vă întreb altceva: ce mai face micuțul – Bo parcă-l chema, nu-i așa?

— Da, Bo.

— Nu mai e chiar atât de mic.

— Câți ani are acum?

— Treisprezece.

— Treisprezece ani. O vârstă dificilă. Dar e bine, nu?

— Da, e bine.

— Și dumneavoastră?

— Dumneavoastră sunteți tatăl lui Bo?

— Ce-ați spus?

— V-am întrebat dacă sunteți tatăl lui Bo.

---

1 Cunoscută prezentatoare TV din Olanda.

Mă privește perplex. Apoi spune, foarte rar, fără să mă slăbească nici o clipă din ochi:

— M-ați întrebat... dacă... sunt tatăl... lui Bo?

— Da, asta v-am întrebat.

Oare s-a speriat? Nu, nu cred – sau e un maestru în arta de a-și ascunde emoțiile. Doctorii sunt, fără îndoială, versați în treburile astea. Dar, pe de altă parte, stupoarea i se citește limpede pe față.

— Răspunsul la întrebare, spune el, este nu. Dar v-aș ruga să-mi explicați și mie de ce credeți, de ce bănuiți că aș fi tatăl băiatului dumneavoastră.

— Pentru că eu nu sunt tatăl lui. Deci altcineva trebuie să fie tatăl.

— Nu sunteți tatăl lui Bo?

— Nu. Sufăr de sindromul Klinefelter. Sunt steril. Am fost întotdeauna.

Își țuguiază buzele ca și cum ar vrea să fluiere și dă cu zgomot aerul afară din plămâni:

— Pfffff!

— De câțiva ani am o nouă prietenă. Ne doream copii împreună. Dar s-a dovedit că e imposibil.

— Dumnezeule! exclamă doctorul. Și-acum sunteți în căutarea tatălui. Bărbatul care...

— Da.

— Și v-ați gândit...

— Da, de ce nu?

— Da, în definitiv de ce nu? Se întâmplă. Relația medic–pacient poate să devină foarte intimă, iar ziarele scriu frecvent despre situații în care lucrurile scapă de sub control.

Ia de pe birou un prespapier de sticlă și-l învârte printre degete.

— Domnule Minderhout, continuă el, vă spun cu mâna pe inimă că între mine și prietena dumneavoastră – Dumnezeu s-o odihnească! – n-a existat nici cea mai mică apropiere intimă. Și, oricum, ea nu era genul care să încurajeze așa ceva.

— Dar v-a spus ceva în direcția asta când a venit aici pentru sarcină? V-a făcut vreo mărturisire?

— Nu, niciodată. Dumnezeule mare! Încep să înțeleg ce înseamnă pentru dumneavoastră descoperirea asta. Iertați-mă, dar n-am anticipat din prima clipă toate consecințele.

— Sunteți sigur că nu v-a spus nimic niciodată?

— Da... da... Ar trebui să-mi amintesc așa ceva. Am o memorie bună, atât cât poate fi de bună memoria unui om. Dar astea sunt lucruri pe care le știți și dumneavoastră foarte bine.

Deschide un dosar care stătuse tot timpul pe masă. Se uită peste fișa pacientului. Caută puțin prin hârtii. Văd un antet al spitalului în care a murit Monika. Oftează.

— Îmi dau seama că totul vă revine în amintire acum.

Dar eu nu vreau să vorbesc despre asta. N-am nevoie de milă.

— Dacă nu mă mai puteți ajuta cu altceva, îi spun, îmi pare rău că v-am deranjat. Deci pot să vă cred când afirmați că nu sunteți tatăl lui Bo?

— Trebuie să mă credeți. Pot să vă spun... nu, nu e treaba dumneavoastră ce s-a întâmplat de-a lungul carierei mele în cabinetul ăsta. Nimeni nu e fără pată, domnule Minderhout, nici măcar eu, deși, din fericire, n-am ajuns atât de departe încât... Dar, în privința Monikăi, pot să vă spun uitându-mă în ochii dumneavoastră: nu s-a întâmplat niciodată ceva de felul acesta între mine și ea. Prin urmare, nu eu sunt tatăl băiatului.

Mă ridic în picioare.

— Vă mulțumesc. Iar dacă vă răzgândiți cumva...

— N-o să mă răzgândesc. N-am de ce să mă răzgândesc. Dați-mi voie să vă mai întreb ceva.

Sunt deja cu mâna pe clanță. S-a ridicat și s-a postat din nou lângă birou, cu mâna întinsă spre mine, de parcă abia aș fi intrat.

— I-ați spus băiatului?

— Nu. Asta a fost tot?

— Da. Scuzați-mă, vă rog! Nu e treaba mea, evident.

Îl las lângă birou, cu mâna întinsă, și trag ușa după mine.

19

Părinții Monikăi mi-au reproșat întotdeauna moartea ei, deși nu știu exact din ce cauză. Poate fiindcă nu puteau accepta ideea că nimeni nu era de vină că singurul lor copil nu trăise decât douăzeci și cinci de ani. Nu erau genul de oameni care să dea vina pe doctori. Autoritatea nu putea fi trasă la răspundere, mai ales dacă era înveșmântată în halate albe. (Dorința lor fusese ca Monika să studieze medicina. În schimb, ea a ales să urmeze studii de antropologie culturală, pe care le-a întrerupt însă după numai un an. Iar părinții ei tot pe mine m-au făcut răspunzător de acest eșec.)

În ochii lor, singurul lucru bun pe care-l făcusem vreodată – sau, mă rog, cel despre care ei, ca de altfel eu însumi și toți ceilalți, credeau că-l făcusem – a fost că am contribuit la nașterea lui Bo. N-aveau nici cincizeci de ani când s-a născut Bo, dar dorința lor cea mai arzătoare era să fie bunici.

— Sunt bucuroși că au în sfârșit un băiețel pe care să-l răsfețe, a spus Monika. Și-l doreau dintotdeauna. S-au mulțumit cu o fiică doar în lipsă de ceva mai bun.

Spre deosebire de ai mei, părinții Monikăi n-au vrut să aducă pe lume un singur copil. (La treizeci și nouă de ani, mama s-a considerat prea bătrână pentru al doilea copil, iar tata n-a dat niciodată semne că ar mai fi vrut unul. Dovedise de ce era în stare. Îi era de-ajuns.)

— Ai mei au luat la rând toți doctorii, spunea Monika, dar n-au reușit niciodată să descopere cauza. Și evident că pe vremea aia doctorii nu știau tot ce știu acum.

Într-o după-amiază, când părinții ei au venit în vizită și au început să critice tot ce nu le plăcea la noi – locuința prea mică,

faptul că-l luam și pe Bo cu noi oriunde ne duceam, locurile noastre de muncă prea puțin respectabile, lipsa bunurilor materiale, convingerile noastre politice, ideile noastre despre căsnicie – și când, în cele din urmă, n-a mai rămas nimic de criticat și se pregăteau să plece, mama ei a spus din senin:

— Dac-aș mai fi tânără, m-aș supune unei intervenții F.I.V. și aș avea și eu un băiețel.

Noaptea, Monika a început să plângă în brațele mele. Iar eu i-am spus lui Bo:

— Să stai departe de oamenii ăștia îngrozitori!

Dar evident că nu m-a ascultat. *Opa* și *oma* Paradies au devenit bunicii lui preferați.

— Și zi așa, băiete, îi spune mama Monikăi lui Bo, tatăl tău și-a luat inima-n dinți și a dat ochii cu noi...

Dar Bo nu-i atent și se duce deja la bucătărie, unde *opa* Paradies lucrează la modelul unei corăbii a Companiei Indiilor Orientale. Lasă o dâră de nisip pe pardoseala proaspăt ceruită. Numaidecât o să răstoarne corabia sau cine știe ce altă prostie o să facă, dar bunicii lui preferați n-o să se supere pe el. Ei sunt supărați numai pe mine. Din principiu. Din lașitate. Dar de cele mai multe ori e totuna.

— Bonjur! îi spun eu femeii de la ușă, iar ea mă sărută pe obraji mecanic și cu vizibilă antipatie.

— Salut! spun către spatele bărbatului așezat la masa din bucătărie, dar el nu mă aude, ci-l ascultă pe nepotul lui, care povestește ceva despre un bănuț de aur, o comoară a piraților și despre ce gust are nisipul.

(Aproape de gară, se lucra la stradă. Bo văzuse ceva strălucind în nisipul galben. Era o monedă de ciocolată și a vrut cu orice preț s-o mănânce. Nisipul i-a scrâșnit între dinți.)

Vizita durează patru ore și treizeci și cinci de minute. Vorbim un pic. Mâncăm un pic. Râdem un pic. Când îi întreb ce s-a mai întâmplat de la înmormântare, nu-mi dau nici un răspuns. Ei nu mă întreabă pe mine ce mai fac. În schimb, vor să știe totul despre Bo și, cu cât îi lămuresc mai puțin, cu atât îmi pun mai multe

întrebări, cu cât pun mai multe întrebări, cu atât vreau mai mult să plec, să plec din casa asta îngrozitoare, cu tapetele ei imitând cărămida aparentă, cu grinzile false din tavan, cu imitațiile după maeștrii picturii olandeze, cu diplomele înrămate de la școala de comerț și de la școala profesională de măcelari, cu decorațiile îngălbenite de la Asociația Măcelarilor și cu fotografia aia, fotografia aia la care nu pot să mă uit, dar la care sunt nevoit să mă uit tot timpul – o fotografie a Monikăi în chip de fetiță-înger cu părul roșu, bine pieptănat și ale cărei margini se estompează într-un flu romantic. („Aveam treisprezece ani și tocmai îmi pierdusem virginitatea. Cât mai urăsc poza asta!" spunea Monika. Evident, nu de față cu ai ei.)

De-atunci, au mai trecut de câteva ori prin Amsterdam. Dar, văzând că refuz cu obstinație să le fac onoarea de a le întoarce vizitele, mi-au trimis, în cele din urmă, o scrisoare furioasă: „Nu mai vrem să avem de a face cu tine. Ne-ai luat tot ce aveam mai scump pe lume: pe micuțul nostru Bo. Sperăm că, atunci când va fi suficient de mare, va avea curajul să-și sfideze tatăl și va relua legătura cu noi. El este oricând bine-venit la noi; pentru tine însă, ușa casei noastre va rămâne închisă de aici înainte".

Abia atunci, după ce am citit și recitit scrisoarea, după ce am rupt-o într-o sută de bucățele pe care le-am ars apoi în chiuvetă – abia atunci m-au năpădit lacrimile. Faptul că nu pomeniseră nimic de Monika, numindu-l în schimb pe Bo „tot ce aveau ei mai scump pe lume" – toate astea au spart, în cele din urmă, platoșa pe care mi-o construisem.

Am plâns până mi-au secat lacrimile. După care am plâns și mai mult.

20

Niko Neerinckx locuiește la Haarlem, împreună cu soția lui și trei copii mici – doi băieți și o fată. Călătorește mult în continuare, dar nu din însărcinarea unor birouri de turism, ci a unor organizații filantropice care, în țări îndepărtate, fac lucruri bune pentru omenire și utilizează cele mai moderne mijloace de comunicare pentru a-și face cunoscute cauzele. Niko Neerinckx are o firmă de producție video, numită Wandering Eyes. (Munca de detectiv e plictisitoare, dar și surprinzător de simplă. Vreau s-o transform într-o profesie.)

Azi-dimineață m-am hotărât să fac mai întâi cunoștință cu soția lui. E o decizie inspirată, mai mult sau mai puțin, de circumstanțe, căci Niko va mai rămâne trei săptămâni pe insula Borneo – așa mi-a spus o angajată amabilă de la Wandering Eyes. Dar e, de asemenea, o decizie care face să-mi bată inima mai repede și-mi umezește mâinile. De când cu vizita fără succes la fostul medic de familie al Monikăi, sunt din ce în ce mai convins că Niko Neerinckx e bărbatul pe care-l caut. Iar asta din trei motive, pe care mi le-am notat în agendă în ziua-n care i-am dat de urmă:

N.N. era pasionant.
N.N. însemna risc redus (stătea mult în străinătate).
N.N. prefera femeile care nu erau libere.

De când știu că nu e acasă și că am ocazia s-o cunosc pe soția lui înainte de a-l reîntâlni, în mintea mea se derulează scenarii care mai de care mai nebunești. Vizita la Robbert Hubeek m-a învățat ce important e să stabilești, într-un fel sau altul, dacă cineva minte

ori nu. Pentru început, trebuie să am grijă ca *doamna* Neerinckx (al cărei prenume e Anke) să nu afle cine sunt eu cu adevărat, astfel încât *domnul* Neerinckx (Niko) să nu afle că am vorbit cu ea. În felul acesta, pot să pun în balanță declarațiile lui cu ale ei și să descopăr fără greutate dacă minte. Iar dacă minte... numai gândul ăsta îmi inspiră cele mai teribile visuri de răzbunare. Dar mai e până acolo. Trebuie să-mi păstrez calmul. Să reflectez. Să fiu lucid. Trebuie să inventez o strategie ca s-o fac să vorbească. În acest scop, mă închid câteva ore în birou, cu o cană de cafea tare lângă mine. Când se termină cafeaua, știu exact ce am de făcut.

Lui Ellen îi spun că diseară mă duc să beau ceva cu Dees. Știu că-și face griji din pricină că m-aș putea reapuca de băutură, se teme să n-ajung iarăși ca în anul de după moartea Monikăi – anul în care ea m-a salvat. Eu însă, pentru a nu mă lăsa doborât, am nevoie de anestezia periodică pe care mi-o provoacă alcoolul și de libertatea de care mă bucur sub pretextul că frecventez cafenelele. E ca și cum i-aș da la o parte de lângă mine pe Ellen și pe Bo, făcând astfel loc pentru ceea ce urmează să se întâmple, ceea ce *trebuie* să se întâmple, dacă nu vreau să înnebunesc de confuzie și deznădejde.

Spre bucuria mea, vremea se strică de tot în cursul după-amiezii. Nori plumburii aleargă la mică înălțime deasupra orașului, iar vântul azvârle în geamuri ploaie și grindină și-i biciuiește pe pietoni și pe bicicliști. Probabilitatea ca Anke Neerinckx să mă invite la ea în casă crește deci considerabil. (Sunt mirat că-și spune Neerinckx – sunt mirat ori de câte ori observ că unele femei de vârsta mea renunță la propriul nume pentru cel al soților lor. Eu am pus-o pe Ellen să-mi promită solemn că nu va face niciodată acest lucru, altfel nu m-aș mai fi căsătorit cu ea. Dar poate că numele de fată al lui Anke Neerinckx era de fapt Naaktgeboren[1] sau Planken[2]. Nu trebuie să judeci niciodată pripit. În orice caz, la telefon, vocea ei era clară și exprima siguranță de sine: „Alo? Bună ziua, casa Demircioglu?" am spus eu. „Nu locuiește aici, a

1 Literal: „născut în pielea goală" (neerl.).

2 Literal: „scânduri" (neerl.).

răspuns ea. Îmi pare rău, ați greșit probabil. Ce număr ați format?" Iar eu am spus numărul ei, schimbând însă ultima cifră. „Nu, a replicat ea. La sfârșit ați format în loc de 5." „Vă rog să mă scuzați.")

După ce reușesc, cu mare greutate, să mănânc ceva de seară și, în sfârșit, iau trenul de Haarlem, mă cuprinde o senzație binefăcătoare de calm. În seara asta voi face numai ceea ce *trebuie* să fac, fără nici o ezitare și cu acea fermitate de care n-am mai dat dovadă de când eu și Monika am mers prima oară împreună cu tramvaiul și am întrebat-o dacă o pot însoți la De Bijenkorf, la cumpărături. În seara asta o să-mi iau din nou viața în mâini. „Poate că – îmi spun – și coșmarul ăsta are, până la urmă, un rost: m-ajută să mă trezesc din letargia-n care mă complac de-atâta timp, de fapt de la moartea Monikăi."

Mă uit la noile clădiri de birouri și fabrici din partea de vest a portului, pe care întunericul serii le absoarbe încetul cu încetul, și-mi spun (suficient de tare ca femeia de la celălalt capăt al culoarului să arunce o privire în direcția mea): *This is your wake-up call from the other side of the river Styx.*[1]

Stau la intrarea unei clădiri și mă uit la ferestrele luminate ale casei de peste drum, în care locuiește familia Neerinckx. Mama își duce copiii la culcare. Cel puțin asta înțeleg din ceea ce văd. În living nu e nimeni, deși văd o lampă cu picior, aprinsă. La etaj, unde puțin mai înainte se vedea lumină la trei ferestre, acum nu mai sunt luminate decât două: un geam mic, probabil de la WC sau de la duș, și fereastra de la dormitor. Perdelele sunt trase, dar o rază de lumină își face loc prin crăpătura dintre ele, în timp ce stofa colorată filtrează o strălucire palidă. Din când în când, văd o umbră mișcându-se pe suprafața galben-verzuie. Geamul de la baie se transformă brusc într-o gaură neagră. Puțin mai târziu, în living apare o femeie. Se duce în partea din spate a camerei și dispare din câmpul meu vizual. Revine după o clipă cu o cană în mână. Are părul castaniu, strâns într-un coc. Poartă un pulover verde și niște pantaloni negri (sau o fustă, nu-mi dau seama). Se

1 E apelul tău de trezire de pe malul celălalt al Stixului (engl.).

așază pe o canapea situată perpendicular față de fereastră, cu spătarul către un perete înalt. Ia o înghițitură, cu precauție, și ține cana, o vreme, la nivelul buzelor. Apoi mai ia o înghițitură. Și încă una. Se ridică și trage perdelele (poartă deci pantaloni, nu fustă). Perdelele sunt de un alb-gălbui. Îi mai văd puțin umbra, apoi nimic nu se mai urnește.

Vântul continuă să bată cu putere, dar ploaia s-a oprit. Decid să mă mai plimb un sfert de oră. E trecut de opt. Poate se uită la știri. Buletinul meteo mi se pare un moment potrivit pentru a suna la ușă. În plus, în felul acesta mai am timp să-mi recapitulez povestea. Împrejurările exterioare mi-au pus în brațe această ocazie unică, pe care n-am voie s-o irosesc.

„Bună seara! Numele meu e Aldenbos, Erik Aldenbos." „Bună seara! Iertați-mă că dau buzna peste dumneavoastră." Nu, nu „dau buzna". „Iertați-mă că vă deranjez." Nu, mai bine mă prezint, ca să inspir mai multă încredere. „Bună seara. Mă numesc Aldenbos. Erik Aldenbos."

— Bună seara, sunt Erik Aldenbos. Iertați-mă că sun așa, pe nepusă masă, la ușa dumneavoastră, dar nu v-am găsit numele de familie și din cauza asta n-am putut să vă telefonez înainte.

N-avusesem de gând să spun asta, dar, odată ajuns la ușă, n-am zărit nicăieri plăcuța cu numele, iar când mi-a deschis Anke Neerinckx, cuvintele mi-au ieșit de la sine din gură.

Ține ușa întredeschisă, exact cât e nevoie ca să mă vadă bine, și mă privește cu un aer întrebător. A aprins lampa de la intrare, iar lumina puternică mă face să clipesc. Mi-e teamă să nu-i dau de bănuit din pricina asta.

— Am locuit aici mai demult, îi spun repede. În copilărie. Cu mulți ani în urmă. Atunci s-a întâmplat ceva. E o poveste lungă. Dar o să trec direct la subiect: am ascuns atunci o scrisoare în pod. Și scrisoarea aia... cum vă spuneam, e o poveste lungă... dar de curând a murit mama și atunci mi-am adus aminte de scrisoare și m-am gândit că ar fi frumos dac-aș găsi-o. Și mi-am spus: „Nu strică să-ncerc". Și așa am ajuns aici.

Întind brațele într-un gest de neajutorare și-i zâmbesc.

— Aici în pod? întreabă ea.

— Da. Între două grinzi. Era ascunsă bine. Ne-am mutat cam pe nepregătite atunci. Nu mi-a trecut prin cap s-o scot din ascunzătoare. Și, când am constatat c-o uitasem, n-am avut curaj să-i deranjez pe noii locatari din pricina ei. Sunt multe lucruri la care te încumeți în copilărie, dar pe care nu le-ai mai face-n ruptul capului când devii adult. Dar sunt și lucruri pe care atunci n-ai curaj să le faci, iar mai târziu îți spui: „Ce-ar fi să-ncerc?"

Zâmbește, dar încă nu sunt acolo unde vreau s-ajung.

— Ar fi fost mai bine dacă veneați ziua, spune ea.

— Bineînțeles, întăresc eu. Nici n-avusesem de gând să vă sun acum. Cum vă spuneam, venisem să caut plăcuța cu numele dumneavoastră, ca să vă pot da un telefon înainte.

— Numele e trecut pe cutia de scrisori de pe gardul grădinii. Neerinckx. Cu „ckx".

— O, vă rog să mă scuzați!

Mă uit la gardul grădinii, de care, într-adevăr, e fixată o cutie de scrisori verde. Dacă aș fi vrut cu-adevărat să caut doar plăcuța cu numele, sigur n-aș fi trecut cu vederea tocmai cutia de scrisori. Ar fi trebuit să mă țin de textul pe care-l repetasem, nu să născocesc povestea asta cu numele. Simt cum îmi piere toată fermitatea.

— În cazul ăsta, întreb eu, aș putea să vă sun mâine?

Mă simt ridicol. Un mincinos. Sunt convins că a doua zi n-o să mai am curaj nici măcar s-o sun.

— Așa e mai bine. Mă duc să vă scriu numărul pe un bilețel.

Vrea să intre în hol, dar ușa se deschide în urma ei de la o rafală de vânt și atunci se întoarce spre mine. Văd că ezită, e prea bine-crescută, prea drăguță ca să închidă cuiva ușa-n nas.

— Intrați puțin, îmi spune ea. E o vreme cumplită.

Zâmbește și-mi ține ușa deschisă ca să intru. Trec pe lângă ea și ajung pe culoar. Imediat ce intru, simt că-mi revine încrederea-n mine.

— Mă uitam la știri. Tocmai începuse buletinul meteo. Nu se așteaptă mari îmbunătățiri în următoarele zile.

Din locul în care m-am oprit nu văd televizorul, dar aud vocea familiară a lui Erwin Kŕoll[1]. Anke Neerinckx se duce la bucătărie, de unde am văzut-o mai devreme aducând cafea sau ceai, și se întoarce cu un blocnotes și un pix.

„Petele albastre, spune Erwin Kroll, indică precipitații sporadice, dar violente, sub formă de ploaie și chiar de grindină. În cursul nopții, cantitatea de precipitații va crește semnificativ, iar vântul va bate cu putere."

În aceeași clipă, o rafală izbește fereastra livingului ca o palmă mare și grea. Se aude un foșnet ce crește treptat, devine un ropot puternic și se amestecă apoi cu un fel de clinchet ascuțit. A dat din nou grindină. Anke Neerinckx se duce la fereastră, trage puțin într-o parte perdeaua și oftează.

— Ce vreme! spune ea. Uitați numărul.

Stau în ușă, între hol și cameră. Îmi întinde o bucată de hârtie cu numărul pe care-l știu deja.

— Vă mulțumesc, îi spun.

— Nu vreți să ne tutuim? Mă simt foarte bătrână când mi se spune „dumneavoastră"!

— Da, știu cum e. „Domnule" e cel mai rău. Când te iau cu „domnule"...

Afară, grindina lovește din nou în geam.

— Dacă mă suni mâine spre prânz, mă găsești sigur acasă.

— Ați amenajat frumos aici. Sau așa ați găsit când v-ați mutat?

Se uită prin cameră.

— Nu, nu, noi am făcut schimbările. Aici era un perete. Existau două camere, una-n față, alta-n spate, iar holul continua până la bucătărie. Dar tu știi mai bine cum a fost înainte.

— Camerele trebuie să fi fost mici, dar în copilărie nu le-am perceput niciodată așa.

— În copilărie iei lumea așa cum e.

— Și ți se pare că toată lumea oamenilor mari e mare.

Mă pregătesc s-o iau din loc.

— Scuză-mă încă o dată că te-am deranjat.

---

1 Meteorolog și prezentator TV olandez.

— Unde trebuie s-ajungi, de fapt? Locuiești aici, în Haarlem?

— Nu, la Amsterdam. Am luat masa-n oraș cu un prieten mai vechi. Tot în legătură cu scrisoarea aia. În fine... Acum trebuie s-ajung la gară.

— Să nu crezi că sunt dificilă sau că n-am încredere-n tine, spune ea, dar am trei copii mici care dorm sus. Iar dacă aud pași în pod, se sperie de moarte. Și nu se mai liniștesc cu orele.

— Trei, spun eu. Frumos! Câți ani au?

Îmi enumeră vârstele copiilor (un an și jumătate, trei, cinci) și numele lor (Pim, Sam, Bo).

— Bo!

— Da.

— Hm... Ce coincidență!

Vreau să spun: „Așa-l cheamă și pe băiatul meu", vreau să spun mult mai mult, dar n-o fac. Bo! Incredibil! L-au numit Bo pe băiatul lor cel mare!

— Și pe băiatul unui prieten de-al meu – spun eu, pentru că trebuie să spun ceva –, prietenul cu care am luat masa-n seara asta, tot Bo îl cheamă. I-am mai zis că habar n-aveam că e și nume de băiat. Eu o știu numai pe Bo Derek[1].

Mă mir și eu cât de repede îmi ies pe gură minciunile în seara asta. Dar scopul scuză mijloacele. Am stabilit asta dinainte.

— Așa am pățit și eu, îmi mărturisește. Iar Bo Derek mi se pare o femeie îngrozitoare. A fost ideea soțului meu. A declarat sus și tare că nu există nici o legătură cu Bo Derek. Că e, de fapt, un nume de băiat. Și înțelegerea fusese ca el s-aleagă numele pentru un băiețel și eu pentru o fetiță. Asta a fost înțelegerea. Sam a fost ideea mea. Lui i s-a părut că e nume de băiat. Așa că ne-am împărțit corect alegerile.

Cred că mi-a observat tulburarea, dar o pune probabil pe seama faptului că stau încă în ușa livingului ei, cu geaca pe mine. Pentru prima oară-n viață, înțeleg ce înseamnă să rămâi ca lovit de trăsnet.

Bo! A fost ideea soțului meu!

---

1 Actriță americană, fostă top-model.

— Dacă vrei să mai aștepți puțin până se oprește ploaia, poți să stai jos. Să-ți duc haina la cuier? Vrei o cafea?

— Da. Da. Da, da, da.

Mă bucur că pot să stau jos. Mă bucur că iese puțin din cameră.

— Ce să-ți pun în ea? îmi strigă din bucătărie.

— Nimic. Numai cafea.

La televizor, un băiețel îmbrăcat în uniformă de fotbalist dansează de bucurie pe teren. A studiat atent cum se comportă idolii lui profesioniști când înscriu un gol. Reclama (la untul de arahide Calvé) e înduioșătoare – și asta chiar dacă n-ai copii, chiar dacă fiul tău nu e fiul tău, ci fiul soțului femeii în a cărei cameră te afli acum.

Dumnezeule mare!

Înainte de a-mi bea cafeaua, trebuie s-aștept să nu-mi mai tremure mâinile. Vreau să plec. Vreau să răscolesc casa de sus până jos. Vreau s-o iau la fugă pe stradă, prin ploaie, să mă afund în noapte, în apele întunecate ale râului Spaarne. Vreau să-i trezesc copiii ca să văd cât de bine seamănă Bo cu Bo. Vreau să-i spun lui Anke Neerinckx că soțul ei e un mincinos, un curvar, tatăl unui bastard, un pervers care și-a numit băiatul cel mare după copilul pe care i l-a făcut soției altcuiva. Vreau să-mi lipesc capul de sânii ei și s-o implor să mă îmbrățișeze, să mă mângâie, să mă ia-n pat la ea și să facă dragoste cu mine. Vreau s-o îmbrâncesc peste blatul de bucătărie, unde-mi toarnă cafeaua-n ceașcă, să-i trag jos de pe ea pantalonii de jogging și s-o violez până la sânge.

— Nu te simți bine? întreabă speriată.

— Ce?

— Te-ai albit de tot la față.

— Cred, spun eu cu o voce slăbită, că e trecerea asta bruscă de la frigul de-afară la căldura dinăuntru. Mi-a scăzut glicemia.

Spun și eu ce-mi trece prin cap.

— Nu vrei totuși un pic de zahăr în cafea?

— Nu, nu.

— O ciocolată? Da, ciocolată neagră. Face minuni. Știu totul despre ea de când eram însărcinată.

Îmi zâmbește. Are un zâmbet frumos. Niko Neerinckx s-a însurat cu o femeie frumoasă. Mă așteptam. Anke face parte din acea categorie de femei pe care, înainte, le-aș fi calificat fără ezitare drept inaccesibile. Prea frumoasă. Genul de frumusețe după care se dau în vânt mulți bărbați, dar care-i intimidează totodată pe majoritatea. Pentru Niko, trebuie să fi fost provocarea ideală. Sigur nu era liberă când a întâlnit-o prima oară.

Accept ciocolata de la ea. Stinge televizorul și se instalează pe cealaltă jumătate a canapelei în formă de L, acolo unde am văzut-o mai înainte bându-și cafeaua. Cine ar fi crezut că va fi atât de ușor? Că voi afla atât de repede ceea ce voiam să aflu? Sunt încă ametit, dar, din fericire, ea nu observă nimic. Se cuibărește în pernele moi ale canapelei, cu picioarele strânse sub ea, ca o pisică.

— Cum era cu scrisoarea aia?

21

La Rotterdam facem o excepție, altfel orașul ar înceta să mai existe. Dar cu restul țării suntem neînduplecați: tot ce s-a construit după 1945 trebuie să dispară.

— Vezi benzinăria aia? Să fie demolată! Colosul ăsta de birouri? Să fie aruncat în aer!

Hambare, viaducte, transformatoare electrice, zone rezidențiale, depozite, intrările și ieșirile autostrăzilor, cabine telefonice, târguri de bricolaj, blocuri, stații de autobuz, semafoare, terenuri de golf, turnuri de control, pârtii de schi artificiale, panouri publicitare, locuințe funcționaliste cu holuri vaste și ferestre largi, mari centre școlare, piste de carting, case de vacanță, grajduri pentru porci ministere – vor fi dărâmate, rase de pe fața pământului, distruse.

Suntem în tren și facem curățenie prin Olanda.

— Ce punem în loc? întreabă Bo.

— În locul străzii ăsteia, o pășune. În locul clădirii ăleia de birouri, o fermă. În locul cartierului de colo, un teren pentru grădinărit.

Săpăm la loc șanțuri vechi. Redăm râurilor libertatea. Demontăm de pe vechile frontoane reclamele luminoase și copertinele. Refacem fațadele clasice, cu oberlihturi montate în armătură de plumb și cercevele din lemn de esență tare. Îngropăm kilometri întregi de asfalt sub argila olandeză.

Studii de gestiune. N-avem nevoie. *Copiatoare Nokia.* Să dispară!

— Unde mergem? întrebase Bo.

— Facem o călătorie în timp. Ne întoarcem în Olanda în care a crescut bunicul.

În 1940, tata avea treisprezece ani, deci era de două ori mai mare decât Bo în ziua asta strălucitoare de primăvară.

— Putem să repopulăm șanțurile de apă, îi propun lui Bo, la jumătatea drumului dintre Leiden și Haga. Acum, că pământul nu mai e saturat de îngrășăminte chimice, apa o să devină limpede și sănătoasă.

— O să punem în ea știuci mari și grase, spune Bo.

— Și boarțe, spun eu.

— Hemiptere.

— Plevuști-ghimpoase.

— Boi-de-baltă.

Bo are o slăbiciune pentru tâlhari și bandiți. Pentru hemipter, care atârnă nemișcat sub apă cu rostrul în sus, stând la pândă după alte insecte acvatice pe care le ucide printr-o simplă încleștare a fălcilor lui puternice. Pentru boul-de-baltă, care nu se teme să atace pești de trei ori mai mari decât el. Și pentru larva lui la fel de lacomă, care, dacă se ivește ocazia, consumă cu plăcere o salamandră. (Cu ajutorul maxilarelor scobite, îi injectează prăzii suc gastric, pentru ca apoi să-i sugă tot conținutul.)

— Boișteni, spun eu.

— Păianjeni-de-apă, spune Bo.

— Gândaci-de-apă.

— Goniță.

(Cu o jumătate de ochi, gonița cercetează cerul, gata să se scufunde în caz de pericol; cu cealaltă jumătate, sondează apa în căutarea unor trecători comestibili. Când coboară sub apă, ia cu sine o bulă de aer, ca nu cumva să se înece. Design desăvârșit pe fiecare milimetru pătrat.)

— Acolo o să-și facă din nou cuiburi chirighițele-negre.

— Și berzele o să se plimbe-n voie.

— Dar n-o să mai fie așa mulți bâtlani.

— N-are nimic.

— Da, n-are nimic.

La Haga, măturăm de pe stradă zece mii de mașini.

— Ce mașini erau în anii '30?

Peerless V16, cu motor de 7,6 litri și o capotă care părea interminabilă. Puteau fi admirate în piața Mathenesse din Rotterdam,

la showroomul de la Peerless Motor Import, care le importa din Cleveland, Ohio. Era un model atât de scump și de exclusiv, încât, la sfârșitul anilor '30, în toată Olanda nu circulau decât treizeci și opt de automobile Peerless. Când președintele american Roosevelt a pus capăt prohibiției, iar băuturile alcoolice au putut fi din nou comercializate pe tot teritoriul Americii, producătorul Peerlessului a preferat să se lanseze în industria berii, din care se câștiga mult mai bine.

— Și mai care?

Rapide din Belgia. Fabricat la Anvers după un plan al constructorului Silvain de Jong din Amsterdam. Cel mai ieftin model avea un motor de 12 cai-putere și putea fi achiziționat cu 5400 de guldeni. În 1936, fabrica Rapide a dat faliment din cauza concurenței feroce pe care i-o făceau constructorii americani, în principal compania Ford.

— Cât costa un Ford?

Un Ford V-8 putea fi cumpărat cu 1025 de guldeni. Modelele decapotabile erau ceva mai scumpe, cu prețuri care porneau de la 1190. Pentru 135 de guldeni, îți puteai instala un radio la bord. Când a izbucnit războiul, în Olanda existau 22 937 de Forduri. Alți producători nici nu visau la asemenea cifre.

— Cred că era o liniște pe străzi... remarcă Bo.

— În multe sate, spun eu, nu se putea intra cu automobilul decât dacă polițistul satului o lua înaintea mașinii și-i prevenea pe oameni în legătură cu pericolul care se apropia.

— Acasă la bunici era vreo mașină?

— La *opa* Minderhout nu erau. Dar la *opa* Paradies acasă aveau una. Iar mama lui *opa* Paradies avea motocicletă. A fost prima femeie cu motocicletă din Olanda.

— Păcat că nu mai mergem pe la *opa* și *oma* Paradies, spune Bo.

— Da, spun eu.

Aproape de Rotterdam, nici unul dintre noi nu mai spune nimic. Bo știe că orașul a fost bombardat în timpul războiului. De aceea, Rotterdamul nu e pe lista noastră – n-ar avea rost să măturăm orașul a doua oară de pe fața pământului. Trenul oprește

la Gara Centrală. Trece prin gara Blaak. Apoi, zdrăngănind și huruind, traversează vechiul pod de cale ferată De Hef. Fluviul e cenușiu-închis și, ca întotdeauna, plin de ambarcațiuni. Priveliștea apei scânteietoare trezește în mine un dor puternic de țărmuri îndepărtate și orașe străine. Iubim Rotterdamul – eu și Bo. Mergem uneori la meciuri când Feyenoord joacă pe teren propriu. (Peste câțiva ani, se inaugurează tunelul feroviar care trece pe sub Maas. Cel mai frumos tronson de cale ferată din Olanda e redus la o grămadă de fier vechi. La Feyenoord e numit antrenor un fost jucător de la Ajax. Niciodată nu s-a mai jucat fotbal atât de prost pe stadionul de Kuip.)

Puțin înainte de Dordrecht, facem să se prăbușească în Merwede un imens șantier naval.

— Trebuie să facem ordine.

Răvășim fără milă și acoperim cu pământ o porțiune de teren presărată cu șiruri de crengi dezolante ce vor să treacă drept pomi fructiferi. Plantăm în locul lor pomi cu trunchiuri înalte, de exemplu peri: perele numite Triomphe de Vienne, niște minunății de fructe, au dispărut practic din Olanda, fiindcă se terciuiesc prea repede și, în plus, se coc într-un moment al anului în care oferta de pere e la apogeu, iar prețurile scad la maximum.

În Parcul Național Biesbosch, lăsăm cale liberă mareelor, iar pădurea face din nou loc stufărișului.

— Păcat de castori.

— Da, mare păcat.

Un pescar își controlează vintirele și scoate din plasă un somon.

— Cum am putea ști încotro ne ducem, îi spun eu lui Bo, din moment ce nu știm nici măcar de unde venim?

Iar Bo își lipește nasul de geam și aruncă în aer rafinăriile de lângă Moerdijk. „Un băiat demn de tatăl lui", îmi spun cu mândrie – mi-am spus atunci cu mândrie.

22

Povestea cu scrisoarea e o poveste veche pe care am împrumutat-o de la Monika. Un fapt real transformat în ficțiune mincinoasă, ca Războiul din Golf.

Când aveam opt ani, i-am scris mamei o scrisoare. Rămâneam de multe ori singură acasă cu mama, pentru că tata lucra într-un oraș aflat la mare distanță de noi și se întorcea acasă seara târziu. N-am frați sau surori. Când eram singură acasă cu mama, ea făcea tot posibilul să nu mă bage-n seamă. Cel mai mult îi plăcea când citeam o carte sau când mă jucam tăcută într-un colț al camerei, atâta timp cât nu făceam gălăgie și n-o deranjam punându-i întrebări sau povestindu-i ce se mai întâmplase la școală.

La drept vorbind, la școală nu se întâmpla mare lucru și, dincolo de asta, mă dezobișnuisem de mult să-i pun mamei întrebări. Nu înțelegea niciodată ce vreau să spun sau nu înțelegea cum de nu știu să răspund și singură la întrebarea respectivă. În orice caz, nu-mi dădea niciodată un răspuns normal. De aceea îmi păstram întrebările pentru un prieten de la școală, care o întreba apoi pe mama lui sau, uneori, știa singur răspunsul, ceea ce-l umplea de mândrie, ca de altfel și pe mine, pentru că în felul acesta prietenia dintre noi devenea și mai trainică.

Din moment ce n-aveam voie s-o întreb nimic pe mama, m-am hotărât, într-o bună zi, să-i scriu o scrisoare. Ceea ce nu era chiar atât de simplu, pentru că într-o scrisoare trebuie să spui numai și numai adevărul. Când celălalt te înțelege greșit, pot apărea conflicte îngrozitoare – știam asta încă de-atunci. Așa că am început să scriu pe îndelete scrisoarea. Cu fiecare zi, devenea tot mai lungă.

În fiecare zi, îmi treceau prin minte o sumedenie de lucruri care mă făceau să-mi spun: „Vreau ca mama să știe și lucrurile astea, vreau să știe ce gândesc eu despre ele". De asemenea, îi împărtășeam tot mai multe gânduri de-ale mele despre ea și despre tata. Îmi aduc aminte și acum că am citit unele propoziții și de zece ori, ca să fiu sigură că exprimau exact ce voiam eu să spun.

Într-o zi, am hotărât că scrisoarea era gata. Am scris: „Asta am vrut să-ți spun". Și mi-am trecut numele dedesubt.

Venise momentul să-i dau mamei scrisoarea, dar nu îndrăzneam. Am păstrat-o o vreme într-un caiet de școală. Dar, din când în când, tata sau mama îmi controlau temele pe neașteptate, așa că nu era în siguranță acolo. Atunci mi-a venit ideea salvatoare de a o ascunde în pod. Mă jucam des în pod, unde era un cufăr cu haine vechi. Deasupra acestui cufăr se încrucișau două grinzi. Între grinzi exista o crăpătură. Acolo am ascuns scrisoarea. După care, așa cum li se întâmplă copiilor, am uitat de ea.

Asta e povestea Monikăi, pe care i-o spun acum lui Anke Neerinckx, soția tatălui fiului meu – căci nu mai încape îndoială că el e cel care a lăsat-o gravidă pe Monika. *Bo!* răsună în capul meu ca o lovitură de ciocan. *Bo!* Cât tupeu!

— Acum câteva săptămâni, îi spun eu lui Anke, a murit mama. Și așa mi-am adus aminte de scrisoarea asta. Brusc, mi-am dat seama că e foarte important pentru mine să aflu ce am scris acolo. Cum o priveam atunci.

— Nu ne desprindem niciodată cu totul de ei, spune ea, de părinți.

E liniște în cameră. Afară, o mașină trece prin bălți. Cauciucurile scârțâie. Parcă nu mai plouă așa de tare.

— Să-ți mai pun cafea? întreabă Anke. Sau vrei ceva mai tare? Ceva contra frigului de-afară? Ar fi o scuză bună să beau și eu ceva. Nu beau niciodată când sunt singură acasă.

— Se întâmplă des?

Dar regret imediat întrebarea.

— Scuză-mă! spun precipitat. Nu asta am vrut să spun.

Râde.

— Se întâmplă destul de des. Niko, soțul meu, călătorește mult în străinătate. E cameraman și regizor. Are propria firmă de producție video. Am vin roșu, vin alb, bere, whisky, coniac, Blue Curaçao, gin olandez și Baileys.

— Ai vrea să desfaci o sticlă de vin?

— Cu mare plăcere. Eu prefer roșu.

— Sună bine. Pune-mi și mie.

Aduce sticla în cameră. Scoate două pahare dintr-un dulap vechi.

— L-a adus Niko, e din Sri Lanka. În portul Rotterdam a apărut la un moment dat un container plin cu mobile coloniale.

Mă întreabă dacă mă pricep la vinuri și-mi arată sticla. Un Corbières.

— Nimic special, nu? întreabă ea.

— Nu, nimic special, dar e foarte bun. Post-gust acrișor, cu o vagă aromă de pământ.

— Oho! exclamă ea speriată.

— Asta ca să zic și eu ceva. Nu mă pricep deloc la vinuri.

(O fracțiune de secundă, îmi trece prin minte să-i povestesc despre colecția de vinuri a tatei. Dar mi-e teamă să nu fac greșeli, să nu mă contrazic dacă-i vorbesc prea mult despre mine. Așa că nu spun nimic.)

Deschide sticla și toarnă vin în cele două pahare.

— Bo, Sam și...

— Pim, spune ea.

— Frumoase nume.

— Mersi. Și copiii sunt frumoși.

— Bo, spun eu. A avut un motiv anume să-i pună numele ăsta?

— Cunoștea un băiețel pe care-l chema așa, cred. Dar nu mai știu exact. Pur și simplu i s-a părut un nume frumos, așa mi-a zis. Și scurt. Deși unii cred că se scrie B-e-a-u. Dar e doar Bo: B-o.

Pe părinții Monikăi i-a indispus foarte mult numele ales de noi.

— Bo? a întrebat mama ei la telefon.

(Monika încă se refăcea după naștere și mi-a sugerat dintr-o privire că nu dorește să stea de vorbă cu maică-sa.)

— Cum se scrie? B-e-a-u?

— Nu, cum se-aude: Bo, B-o, am răspuns eu.

— Bo.

Dar, pronunțat de ea, suna ca *Boh*.

— Boc, am zis eu.

— Ce?

— Boc! Nimic, glumeam.

— Mi-o dai și pe Monika?

— Doarme.

— Minți, știu foarte bine că minți, dar așa ești tu. Tot ce pot să fac e să sper că Boh n-o să semene prea mult cu tatăl lui.

Și a adăugat, speriată parcă și ea de impolitețea de care dăduse dovadă într-un moment atât de important pentru mine:

— Mă rog, noi suntem din alte vremuri, spre deosebire de voi. Știți voi cum e mai bine, nu-i așa?

Cel mai nedrept lucru din toată povestea asta cu Bo și sterilitatea mea e faptul că tata, nu părinții Monikăi, și-a pierdut unicul nepot. Nici o clipă nu mi-a trecut prin cap să-i spun; o asemenea veste i-ar frânge inima. (De la moartea mamei, inima lui nu mai poate suporta multe. Lucrează încă zi de zi în șopronul din spatele casei lor, care e acum casa *lui* – ceea ce i se pare îngrozitor. Repară mobile vechi pe care le face cadou unor cămine de bătrâni sau Armatei Salvării. Uneori, am impresia că vrea, în felul acesta, să-și asigure un locșor în cer sau într-unul dintre căminele astea de bătrâni. Dar nu i-o spun. Seara bea un pahar de vin roșu și citește o carte sau se uită la un meci de fotbal la televizor. Când trec pe la el cu Ellen și Bo, parcă se trezește la viață. Asta mă întristează.)

În ultimele săptămâni, m-am gândit de multe ori că, dacă părinții Monikăi ar fi cei cărora li s-ar fi retezat atât de brusc legăturile de sânge cu Bo, lor le-aș fi spus totul cu o încântare fără margini. Aș fi sărit în mașină, îmbrăcat în cel mai elegant costum al meu, și aș fi sunat la ușa lor, cu un rânjet întipărit pe față. Iar dacă nu mi-ar fi deschis, aș fi scris pe asfalt cu litere mari, albe: „BO NU ESTE NEPOTUL VOSTRU. HA-HA-HA!"

Dar cum ar putea Bo să nu fie nepotul lor?

Cea mai importantă deosebire dintre dragostea maternă și dragostea paternă constă, probabil, în faptul că o mamă e oricând sută la sută sigură de un lucru: copilul ei e, într-adevăr, copilul ei. Prin urmare, o mamă nu trebuie să-și dovedească nimic.

— Unde era exact crăpătura aia dintre grinzi?

Tresar când îi aud vocea; e ca și cum m-ar supune unui interogatoriu. Dar când mă uit la ea, regăsesc pe fața ei acel zâmbet prietenos care o face atât de atrăgătoare. „E cochetă, îmi spun. Ca atâtea femei frumoase – genul ei de femei frumoase."

— Sincer să fiu, nu mai știu exact, îi răspund eu. Cum să zic – am în minte imaginea clară a crăpăturii, dar nu-mi mai amintesc în ce loc din pod era situată. De exemplu, față de scara podului.

N-am idee cum se ajunge la ei în pod. Pe o scară pliabilă care se fixează sub o trapă sau pe o scară obișnuită? Există o lucarnă în acoperiș? Dacă da, sigur nu e pe partea dinspre stradă.

— Există o trapă, cu o scară pliabilă, în partea stângă a podului. În direcția peretelui de-acolo, cum ar veni.

Și arată spre un colț al livingului.

— Asta înseamnă că nu s-a schimbat mult.

O vreme, sorbim amândoi din pahare fără să mai zicem nimic. Și, chiar în clipa în care-mi spun că ar cam trebui să plec (oricum o să mă întorc aici, iar acum trebuie să manevrez prudent situația, vreau să-l văd pe Bo – pe celălalt Bo!), ea se ridică de pe canapea și-mi spune:

— Avem fotografii făcute înainte de amenajări. Poate că așa o să recunoști casa.

Se duce la al doilea dulap vechi colonial și scoate din el un album foto. Pune albumul în fața mea, pe măsuța de sticlă (cadrul de mahon provine, fără îndoială, din același container de la Rotterdam), și se așază în genunchi lângă mine. Când mă aplec în față, ca să privesc împreună cu ea, îi miros parfumul. Cacharel. Monika nu suporta parfumul ăsta. „Scârbos", făcea ea. Dar mie-mi plăcea. Și-mi mai place și acum.

Anke Neerinckx răsfoiește albumul cu mâinile ei îngrijite. Văd un bărbat într-o salopetă albastră, cu pete de vopsea pe ea. Niko?

Nu-l recunosc. Un copil se joacă într-o grădină plină de noroi, în mijlocul unei grămezi de scânduri. Bo?

— Aici, spune ea, împingând albumul puțin spre mine. Sigur o să recunoști asta. A ieșit la suprafață când am dat jos tapetul celor care au locuit aici înaintea noastră.

Văd un tapet gri cu dungi verzi. În viața mea n-am văzut ceva mai urât.

— La naiba! fac eu. Nu-i adevărat.

Și râd prostește.

— Tata avea un gust oribil. Ca și mama, de altfel. Dumnezeu s-o ierte!

— Am muncit din greu atunci, zice Anke.

I s-a desprins o șuviță din părul castaniu, pe care-l poartă strâns într-un coc și fixat cu o agrafă exotică (Sri Lanka?). Vârfurile îi ating obrazul. Dă șuvița la o parte cu mâna, dar aceasta cade la loc numai-decât. E un gest frumos în inutilitatea lui.

Îmi mai arată două fotografii ale unor camere pe care nu le recunosc; dar încuviințez din cap.

— Da, așa arăta. Uitasem, dar acum recunosc totul imediat. Așa era înainte la noi acasă.

Și în clipa aceea se întâmplă ceva.

Întoarce o pagină a albumului. O fotografie alunecă din el. Fotografia cade pe podea, întoarsă. Ia fotografia de jos. Dă pagina înapoi. În locul unde s-a aflat fotografia, e o pată goală, albă. Pune fotografia la loc, o fixează împingând colțurile și închide albumul. Totul nu durează mai mult de câteva secunde.

După ce ne luăm la revedere la ușă (îmi întinde mâna, dar eu sunt atât de năucit, încât aproape că uit să i-o strâng. „Sună-mă mâine, să stabilim o întâlnire"), după ce ajung la capătul străzii și cotesc după colț, după ce mă asigur că sunt suficient de departe ca să nu mă mai audă nimeni, urlu ca din gură de șarpe: „MOOONIKAAAA!"

Și o iau la fugă. Fug prin bălți, prin trafic, prin mulțimea strânsă la intrarea unui dancing, a unei moschei sau a unui teatru, nu mai știu nimic, fug până mi se taie răsuflarea, fug și mai tare.

Deci e adevărat.

Niko Neerinckx e tatăl fiului meu.

Altfel de ce ar păstra o poză cu Monika în albumul de familie?

23

Cifre. Fapte derizorii. Cunoştinţe inutile. Există oameni care ştiu totul despre mărci de maşini scumpe. În ce an a intrat pe piaţă cutare model? Ce putere avea motorul? Câţi cilindri? Cât costa îmbrăcarea opţională a scaunelor şi a banchetei în piele de gazelă? Ani de-a rândul, eu şi Bo n-am avut maşină. Am cumpărat una abia când s-a mutat Ellen la noi. În tot acest timp, am acumulat o cantitate mare de cunoştinţe fără rost despre automobile vechi şi exclusiviste. Nici azi nu suntem în stare să deosebim un Hyundai de o Toyota, în schimb, dacă i se cere să vorbească despre diversele tipuri de Morris Minor produse de-a lungul anilor, Bo răspunde cu lux de amănunte. Vrei să ştii totul despre lucrurile care-ţi lipsesc şi pe care ai vrea mult să le ai. Eu, de exemplu, ştiu acum totul despre spermă. Şi despre virilitate şi fertilitatea masculină (şi feminină). Cifre. Fapte derizorii. Cunoştinţe inutile.

La nivel mondial, un copil din zece n-a fost conceput de bărbatul despre care se presupune că îi este tată. Acest lucru e valabil atât pentru lumea occidentală, cât şi pentru alte părţi ale globului.

Un bărbat sănătos în vârstă de aproximativ treizeci de ani, care întreţine de două ori pe săptămână raporturi sexuale cu o parteneră stabilă produce la fiecare ejaculare 300 de milioane de spermatozoizi. Dar, dacă face sex o dată cu o femeie despre care ştie că are un partener stabil, sperma lui va conţine de două ori mai mulţi spermatozoizi: în jur de 600 de milioane.

Dintre aceste 600 de milioane de spermatozoizi, numai 1 milion sunt capabili să fecundeze un ovul. Toți ceilalți înotători înfierbântați sunt spermatozoizi-ucigași (500 de milioane) și *blockers*.

Fiecare ejaculare este o declarație de război. Spermatozoizii-ucigași cercetează teritoriul ca o armată în căutarea inamicului. Dacă le iese în cale un asemenea dușman (un spermatozoid de la alt bărbat pe care-l recunosc după structura chimică diferită de a lor), ei secretă un acid vătămător, care atacă peretele celular al spermatozoidului-dușman. Peretele se sparge, iar celula moare. Între timp, *blocker*-ii se ascund în pasajele înguste din mucoasa uterului, pentru a împiedica marșul eventualilor dușmani în direcția mult-râvnitei ținte (ovulul). Nu încape deci îndoială că înclinația spre război e înscrisă în genele umane.

Cu cât se scurge mai mult timp de când un bărbat a întreținut ultima oară raporturi sexuale cu partenera lui stabilă, cu atât crește și numărul de spermatozoizi pe care îi va produce acesta când va face din nou dragoste cu ea. Motivul? Cu cât trece mai mult timp de când nu și-a mai satisfăcut sexual partenera, cu atât cresc șansele ca ea să-i fi fost infidelă, iar armata care îi e necesară pentru a învinge inamicul va fi cu atât mai numeroasă. Ceea ce nu se întâmplă dacă, în tot acest timp, n-a pierdut-o nici o clipă din ochi. Atunci, șansa de a fi fost înșelat e practic nulă, astfel încât e suficientă o doză de întreținere de 100 până la 300 de milioane de spermatozoizi.

Potrivit unui studiu realizat recent în Marea Britanie, 4 la sută din populație este produsul unui război activ și total purtat de spermatozoizi. Cu alte cuvinte, din 25 de concepții, una are loc în timp ce în uterul femeii respective se află cel puțin două armate de spermatozoizi. Se poate spune, pe bună dreptate, că dragostea este un câmp de luptă.

Dacă aceste concluzii la care au ajuns cercetătorii moderni din domeniul sexologiei se verifică și în cazul Monikăi, atunci armata

de spermatozoizi a tatălui natural al lui Bo (armata de spermatozoizi a lui Niko Neerinckx!) a repurtat cea mai comodă victorie din toată istoria militară. În comparație cu triumful fără glorie al trupelor lui Neerinckx, până și Războiul din Golf – unde ofensiva terestră s-a încheiat în treizeci și șase de ore – a fost o victorie dificilă. Pe câmpul de luptă al Monikăi s-a simțit, ce-i drept, mirosul unei armate străine și au existat probabil camioane care ar fi trebuit să servească la transportul trupelor, dar soldați n-au fost. Nici măcar unul.

24

Dees rămâne cu gura căscată.

— Şi acum?

— Da, asta mă-ntreb şi eu tot timpul. Şi acum?

— Când se-ntoarce?

— Peste zece zile.

— Cine ar fi crezut? O mică anchetă şi hop! ai şi pus mâna pe făptaş. Niko... şi mai cum?

— Neerinckx. Cu c-k-x.

— Ce mai fandoseală! Niko Neerinckx. *Bo* Neerinckx. Vai, ce încurcătură! Whisky?

Aşa cum stabiliserăm, am sunat-o a doua zi – pe ea, femeia cu părul prins în coc şi pantaloni de jogging, femeia care nu-şi permitea să bea decât în compania cuiva, soţia bărbatului care era tatăl lui Bo, ba chiar a doi Bo în acelaşi timp. Anke Neerinckx.

— Poţi să vii după-amiază? a întrebat ea.

Puteam.

De data asta, purta jeanşi negri şi o cămaşă bărbătească albă, care-i stătea bine, aşa cum, probabil, aproape orice ar fi purtat i-ar fi stat bine. A luat-o înaintea mea, spre pod. Pe scară, i-am privit fesele care dansau în faţa ochilor mei – fese frumoase, ferme. A deschis trapa, iar scara pliabilă s-a lăsat în jos producând o serie de mici scârţâituri.

— Te rog, mi-a spus ea.

Podul era plin de lucruri pe care le găseşti în mod normal într-un pod. Lăzi, cutii, schiuri, o berjeră veche cu rezemătoare pentru

cap. Mă uit la grinzile care susțin acoperișul. Nu erau multe crăpături între ele. A urcat și ea în pod.

— Recunoști ceva?

— Nu, răspund eu. Când stăteam noi aici, erau mult mai multe lucruri. Era ca un labirint. De-asta îmi și plăcea să urc în pod. Parcă intram în altă lume.

Capacitatea mea de a o copleși cu minciuni nu scăzuse încă. Am inspectat structura acoperișului și am găsit în cele din urmă o crăpătură la încrucișarea dintre două grinzi, exact așa cum îmi imaginasem.

— Uite c-am găsit-o! spun eu. Aici era.

A venit lângă mine. I-am mirosit din nou parfumul. Mi-am apropiat ochii de crăpătură.

— Nu văd nimic.

Am făcut un pas înapoi, ca să vadă și ea. Brațele noastre s-au atins.

— Nu! a spus. Dar stai așa.

S-a dus la un cufăr-dulap, aflat chiar lângă trapă, l-a deschis și a scos din el o lanternă.

— Ține asta.

Am luat lanterna din mâna ei și am apăsat pe buton. Nu s-a aprins.

— A, stai, c-am uitat, a făcut ea zâmbindu-mi.

I-am dat lampa înapoi. A deșurubat-o, i-a scos bateria de sus și a pus-o la loc invers.

— Mici măsuri de precauție de-ale lui Niko, a zis. Întoarce mereu bateria ca nu cumva să rămână aprinsă din greșeală.

— Practic, am zis eu.

— Ba deloc.

A început să râdă, de parcă ar fi spus ceva nelalocul lui. „Așa deci, m-am gândit eu, flirtează. E genul ăla de femeie: o tachinărie, un flirt... Dar vai de bărbatul care ar trage concluzii greșite din felul ei de-a se purta." Mi-a dat înapoi lanterna, iar eu am făcut lumină în crăpătură. Nu se vedea nimic. Și iarăși a venit lângă mine să se uite și ea. Și-a apropiat fața de a mea. Am simțit alunecându-mi pe obraz șuvița aceea, care se desprinsese din nou, ca și cu o zi înainte. Mi-a trecut un fior pe șira spinării.

— Ce păcat! a spus ea și m-a privit cu o mină care exprima dezamăgire reală. Ce păcat, nu? a repetat ea.

Mi-era rușine s-o văd pe ea dezamăgită, în timp ce eu nu simțeam, firește, nimic – în afară de excitația deconcertantă pe care mi-o trezea apropierea ei. M-am mai învârtit puțin prin pod, ca și cum aș fi avut îndoieli în legătură cu locul. Să fi fost totuși altă crăpătură? Dar nu exista alta.

— Înainte, mi-era totdeauna frică de poduri, a spus ea brusc.

— De ce?

— Mi-era frică de bărbați străini care stau ascunși în pod. Iar acum, uită-te la mine... Eu sunt cea care a adus un bărbat străin în pod.

— Sunt inofensiv.

— Nu se știe niciodată.

Am coborât din pod pe scara pliabilă, eu primul, apoi ea, astfel încât am putut să-i văd din nou fesele, dansând de astă dată pe scară-n jos.

— Vrei să vezi camerele copiilor? a întrebat ea după ce am împins scara la loc și am închis trapa. Tu unde-ți aveai camera atunci?

— În spate.

— Acolo e camera lui Bo.

Mă gândeam eu. A intrat în cameră, mergând înaintea mea. N-avea nimic în comun cu camera lui Bo al meu (Bo *al meu*?!). Bo a avut o cameră proprie abia când a împlinit patru ani. Nu mult după moartea Monikăi, mi-am găsit o locuință nouă, prin intermediul unui partener de afaceri al tatei. „Nu e bine să rămâi în locuința asta", îmi spusese tata. Cred că ai mei știau că-mi înecam amarul în băutură. Dar n-au deschis niciodată subiectul. În schimb, mă întrebau periodic ce mai fac și mă invitau la masă sau la un pahar de vin „zdravăn", cum zicea tata. Nu dădeam prea des curs invitațiilor. Nici acum nu-mi e ușor să explic de ce, dar are legătură cu un sentiment de rușine. Simțeam că eșuasem. Tata și mama erau de-atâta timp împreună și, chiar dacă, probabil, nu se mai făceau cu-adevărat fericiți unul pe celălalt, nici *nefericiți* nu erau. Iar eu? Eu cu ce mă lăudam? Fix cinci ani fusesem împreună cu Monika. Și evident că nu din vina mea murise ea, așa cum

pretindeau părinții ei. Și totuși... Ar fi supraviețuit dacă l-aș fi chemat pe doctor mai devreme? Am ascuns foarte adânc în mine gândul ăsta, dar să-l alung cu totul nu pot. Sentimentul de a fi egalul tatei – pe care l-am dobândit când a rămas Monika însărcinată – a fost îngropat odată cu ea. Mă simțeam discreditat. Redevenisem fiu. Mă durea faptul că o dezamăgeam pe mama, dar nu găseam cuvintele să-i explic ce era-n sufletul meu.

Camera lui Bo din noua noastră locuință nu era prea mare, nu mult mai mare decât camera celuilat Bo, în care mă aflam acum. Dar cele două camere n-aveau nimic în comun. Aici, pardoseala era din linoleum roșu-pompier, cea din camera lui Bo al meu (Bo *al meu*?) era din sisal brut. Aici exista un pat acoperit de o pilotă cu emblema clubului Ajax, iar pe peretele de un galben strident din fața ferestrei era un poster mare cu Bert și Ernie. Bo dormea pe o saltea, așa cum ceruse chiar el în mod expres. („Lumea e mai frumoasă când ești mai aproape de pământ", obișnuia să spună el.) Pe post de cuvertură, avea o pătură din petice pe care o făcuse mama pentru el. Pe pereții camerei lui Bo erau prinse zeci de fotografii cu animale stranii, decupate din *National Geographic*: păianjeni înfricoșători cu picioare păroase, o femelă de lamantin cu puiul ei, un chițcan cu marsupiu, un câine-zburător, multe șopârle. În toți acești ani, camera lui nu se schimbase prea mult. Pătura din petice a fost înlocuită de un postav sud-american, pe care i l-a adus Ellen odată dintr-o călătorie. (Hamsterii lui Bo făcuseră pipi pe pătură, iar un cobai o găurise cu dinții.) Cu trecerea timpului, după ce Bo a depășit faza hamsterilor și a cobailor, șopârlele de pe pereți au avut parte de compania unor șopârle adevărate, într-un terariu adevărat. Când a împlinit zece ani, a înlocuit fotografiile de pe pereți cu o serie de postere cu dinozauri. Nu le-a dat jos nici până azi. Lângă terariu se află, între timp, o mulțime de borcane și cutii de plastic, în care crește insecte pe post de obiect de studiu și hrană pentru șopârle. Între toate jucăriile pe care le-am văzut în camera *acestui* Bo – Bo al lui Niko și al lui Anke Neerinckx –, nu exista nici una cu care Bo al meu să se fi jucat vreodată.

— Pun pariu că-i un băiețel vesel, am remarcat eu, numai ca să spun ceva.

— La capitolul ăsta, seamănă cu mine, a răspuns ea, nu cu tatăl lui.

Cealaltă cameră de copii era o copie fidelă după a lui Bo, cu singura diferență că roșul-pompier și galbenul-canar fuseseră înlocuite aici cu albastru-cobalt și vernil. Iar în loc de un pat erau două. Și pe fiecare se afla o pilotă cu Ajax.

— N-am vrut o cameră de fetiță pentru Sam, a spus ea. Iar lui Pim îi place să doarmă-n aceeași cameră cu surioara lui. Mai mult decât cu Bo, față de care e mereu cel mai mic. Așa, poate să facă și el pe fratele cel mare.

Pălăvrăgeala despre copii a creat o intimitate aproape deplasată între noi. Dar dormitorul ei și al lui Niko a rămas închis pentru mine. Și n-am fost destul de rapid să inventez un pretext de a intra și acolo.

— Apropo, tu ai copii? m-a întrebat ea după ce ne-am întors jos.

— Nu, am spus.

Și m-am gândit: „Ai spus o minciună adevărată".

— Vreau să-ți spun o chestie care n-o să te prea încânte, probabil.

O bună bucată de vreme, Dees n-a zis nimic și a băut două pahare de whisky. În acest timp, eu m-am gândit la Anke Neerinckx și la fotografiile pe care mi le arătase (iar își găsise o scuză ca să bea un pahar de vin – la ora două după-amiaza!).

— Cred c-ar fi mai bine, spune Dees, să nu-l pui în fața descoperirii pe care ai făcut-o. Stai, stai, stai așa puțin! Ți-am spus doar că n-o să-ți placă ce-o s-auzi, dar sunt prietenul tău cel mai bun. Măcar dă-mi voie să termin ce-am început!

Mă las pe spătarul scaunului și-mi încrucișez brațele.

— „Urechea recalcitrantă", spune Dees, așa ar trebui să se numească atitudinea ta. Dar încearcă să-ți imaginezi, Armin, ce se poate întâmpla dacă-i povestești ce ai descoperit.

Când Dees îmi spune „Armin", e semn că vorbește serios.

— Pentru început, poate să pretindă drepturi de paternitate.

— De ce-ar face-o după atâția ani?

— Pentru că, de exemplu, toată căsnicia lui s-ar duce de râpă. Cum crezi că o să reacționeze Anke la aflarea veștii că soțul ei i-a

pus băiatului lor celui mare numele unui copil făcut cu altă femeie? Nu cred că o să treacă prea ușor peste chestia asta. Iar lui o să i se pară că i-ai distrus căsnicia. Și, ca să se aleagă și el cu ceva din toată povestea, o să revendice paternitatea copilului.

— N-ar avea nici o șansă în fața judecătorului.

— O dată că nu sunt chiar atât de sigur. În plus, altceva mi se pare mai important: ții neapărat să intri-n proces cu el? Vrei să intri-n încurcătura asta? Și vrei să-l târăști după tine și pe Bo? Și pe Ellen?

Iau o înghițitură de whisky. E mult adevăr în ce spune. Da, e mai înțelept să renunț la planurile mele.

— Dar eu vreau răspunsuri, Dees, îi spun. Vreau să știu cum și de ce și când și unde și atâtea altele.

— Chiar vrei asta? Te-ajută cu ceva să știi cum s-a dezbrăcat Monika în fața lui? Ții neapărat să știi dacă a avut orgasm? Dacă s-a întâmplat la voi acasă, la el sau la firma aia nenorocită, pe un birou ticsit de pliante turistice colorate? Îți folosește la ceva să afli dacă l-a excitat cicatricea pe care o avea ea pe burtă? Ce vreau să zic, Armin: dac-apuci să vorbești o dată cu el, dacă-ncepi să-l tragi de limbă, n-o să mai știi cât e adevăr și cât e minciună. Gândește-te numai la gogoșile pe care a-ncercat Robbert să ți le vândă. E foarte posibil ca răspunsurile să fie mai greu de suportat decât întrebările. Atâta am avut să-ți spun. Mai comandăm un rând?

Sinceritatea e temelia oricărei prietenii, dar ea poate la fel de bine să distrugă o prietenie. Așa cum poate să distrugă iubirea.

Anke Neerickx mi-a arătat o fotografie cu băiatul ei cel mare.

— Câți ani are aici?

— Cinci.

— Și acum?

— Aproape nouă.

Bo cel de cinci ani stă pe un tractor de plastic. Tractorul se află în fața gardului unei grădini. Copilul privește iscoditor peste gard, în zare. Ochii lui sunt plini de dor.

— E atât de mic, spune cu mândrie mama lui, și cu toate astea e deja bărbat. Visează aventuri.

— Femeile nu visează și ele aventuri?

— Ba da. Dar, spre deosebire de bărbați, ele caută aventurile aproape de casă.

— *Living on the edge at home.*[1]

— Exact.

Și-mi surprinde privirea. Iar corpurile noastre se ating, abia perceptibil. Pe canapea, cu albumul foto între noi, sprijinit de coapsa ei, dar puțin și de a mea.

Ellen m-a numit odată *non-threatening male*[2]. „De-aia câștigi tu atât de ușor încrederea femeilor", a spus ea. Nu m-am putut hotărî niciodată dacă ar fi trebuit să mă bucur sau nu, dar acum mă copleșește dorința de a dezamăgi în mod rușinos această încredere. Cu toate astea, nu fac nimic. Nu mă urnesc. Mă uit la poza cu băiețelul și tractorul. Iar momentul trece, ea întoarce pagina, după care ne uităm împreună la o fotografie cu ea și Niko, râzând amândoi în timp ce-și fac de lucru cu niște pensule.

Viața e un șir nesfârșit de renovări.

---

1 A trăi acasă pe muchie de cuțit (engl.).

2 Mascul inofensiv (engl.).

25

În ziua celei de-a opta aniversări a lui Bo, m-am trezit la cinci dimineața. Am aprins lumina în bucătărie, am pus apă pe foc și am făcut un duș. Cu părul ud, am prăjit ouă cu bacon, am umplut un termos mare cu cafea și unul mai mic cu ceai. Am rămas cu privirea ațintită pe chipul meu reflectat în geam, în timp ce untul sfârâia în tigaie. „O să-mbătrânești și-o să te faci urât", mi-am spus. După care m-am dus să-l trezesc pe Bo.

— Bo! La mulți ani, Bo!

Am luat amândoi, în tăcere, micul dejun, compus din müsli și fructe, apoi, în timp ce Bo se îmbrăca, eu am făcut niște sendvișuri zdravene cu ouă, bacon, maioneză în loc de unt și multă sare, așa cum îi plăceau lui Bo cel mai mult.

Abia în mașină s-a trezit.

— Unde-i cadoul? Nu primesc cadou?

— Mergem la pescuit. Nu e un cadou bun?

În cei cinci ani cât am fost cu Monika, n-am mers nici măcar o dată la pescuit. A fost singurul sacrificiu adevărat pe care a trebuit să-l fac de dragul ei. Nu mi-ar fi iertat-o niciodată.

— Ce? Să-i înfigi numai așa, de plăcere, unui animal viu un cârlig în cerul gurii? a întrebat Monika descoperindu-mi undițele într-un colț al camerei. După mine, e una din cele mai josnice fapte de care e-n stare un om.

— Ăsta ar putea fi un motiv să te răzgândești? am întrebat eu.

Tocmai îi mărturisise prietenului ei de-atunci, Robbert, că exista alt bărbat în viața ei. (Erau cuvintele ei, nu ale mele: când vorbea despre dragoste, Monikăi îi plăceau la nebunie expresiile emfatice. Monika nu spunea niciodată „a se regula", ci „a face dragoste"

sau „a se culca cu cineva". Câtă vreme ea, *noi* tocmai asta făceam: ne regulam.)

— Da, ar putea fi un motiv să mă răzgândesc, a spus ea. Dar mi-e teamă că și de data asta carnea o să fie mai puternică decât spiritul.

— Și dacă-ți promit că n-o să mă mai duc niciodată la pescuit cât timp o să fii tu în viața mea?

— Așa e cel mai bine.

Și așa s-a și întâmplat. Am mers din nou la pescuit abia când Bo a făcut cinci ani și numai pentru că el dorea atât de mult să meargă. Mie însă mi se părea că n-am dreptul să profit de moartea prematură a Monikăi pentru a începe din nou să torturez pești nevinovați. Moartea ei pricinuise destulă suferință în lume ca să i se adauge și suferința peștilor. (Căci, într-adevăr, pescuitul e o formă de tortură a animalelor – numai că e o formă *frumoasă*, aproape la fel de frumoasă ca luptele cu tauri, pentru care am de asemenea o slăbiciune secretă.)

Bo m-a privit întrebător când i-am spus că și pescuitul era un cadou. Dar eu am rămas cu ochii ațintiți asupra drumului – care era cețos și învăluit aproape cu totul în întuneric – și n-am zis nimic. La răsărit, cerul era violet-închis când am ajuns noi la debarcader. Pământul își primea șovăielnic primele culori.

— Ah, undița ta! am strigat eu când am deschis portbagajul. Am uitat acasă undița!

Bo n-a zis nimic.

— Acum o să trebuiască să pescuiești din când în când cu a mea.

Bo a lăsat ochii-n pământ.

— Hai, vino!

A ezitat, dar nu prea mult.

— Hii! am făcut eu când omul de la debarcader ne-a indicat barca pe care ne-o rezervase. Asta ce mai e?

Pe fundul bărcii se afla un obiect lunguieț, verde-închis, legat cu o fundă galbenă.

— Cadoul meu! a strigat Bo mirat.

Și așa am vâslit înainte pe lac. Malurile erau goale, noi pescuiam în tăcere și nu ne-a văzut decât o găinușă-de-baltă, care s-a speriat

și s-a ascuns la loc în stufăriș. Cu mâna lui mică, Bo își ținea strâns noua undiță. Încheieturile mâinilor lui erau albe. Din când în când, plutele noastre dispăreau brusc sub apă. Din când în când, auzeam bolboroseli și împroșcături.

La ora nouă, am vâslit în direcția malului, unde tocmai se deschisese o terasă. De-acolo am sunat la școala lui Bo.

— Băiatul meu e bolnav.

— Sper că nu e nimic grav.

— Nu, nu e nimic grav.

— Vă rog să-i spuneți la mulți ani din partea mea!

La sfârșitul zilei, prinseserăm împreună unsprezece babuște, patru batce, șase plătici și un crap. Pe acesta din urmă l-a pescuit Bo. Era primul crap din viața lui și a fost o minune că nu s-a rupt firul undiței. Când am văzut peștele pe fundul bărcii, încercând să respire pe gura lui mare, de cauciuc, m-am aplecat deasupra lui și am sorbit mirosul.

— Ce miroși? m-a întrebat Bo.

— Miroase și tu!

S-a aplecat și el deasupra peștelui și a adulmecat.

— Miros de pește.

— Și mirosul minunat al apei, am spus eu.

A mai adulmecat o dată, apoi a încuviințat din cap.

— Da, a repetat el, mirosul minunat al apei.

Săptămâna viitoare, Bo face paisprezece ani. Pentru prima oară, habar n-am ce cadou să-i fac.

26

„Lumina și întunericul, viața și moartea, dreapta și stânga sunt ca frații, scrie evanghelistul Filip. Nu pot fi despărțiți unul de altul. Din această pricină, nici cei buni nu sunt buni, nici cei răi nu sunt răi, nici viața nu e doar viață, nici moartea nu e doar moarte."

Monika l-a înșelat pe Robbert P. F. Hubeek cu mine. Monika m-a înșelat pe mine cu Niko Neerinckx. Eu am înșelat-o pe Monika cu Ellen. Ellen a înșelat-o pe Monika cu mine.

O dată.

S-a întâmplat la o jumătate de an după ce ne-a spus că e gravidă. Într-o sâmbătă rece de ianuarie, seara, am ieșit singur în oraș. În ultimele zile, din cauza sarcinii, Monika fusese obosită și irascibilă. Stătea culcată pe canapea și se uita la televizor, iar un pled ecosez îi acoperea burta proeminentă.

— Pa, pa! i-am spus eu, sărutând-o pe frunte.

— Distracție plăcută!

Aerul era limpede, iar copacii din parc erau nemișcați în liniștea serii de iarnă. Heleșteul începuse să înghețe la margini. O rață măcănea. M-am hotărât să-mi las bicicleta acasă și s-o iau pe jos spre centru. Orașul poate fi cel mai mare dușman al meu (când străzile sunt inundate de mașini, curieri pe motorete, pietoni nerăbdători și prost dispuși, bicicliști cărora nu le pasă decât de propria supraviețuire), dar și prietenul meu cel mai bun. În seara aceea, orașul m-a ajutat să scap de disconfortul sub stăpânirea căruia trăiam de câteva zile și care plana în casa de pe Ceintuurbaan ca un iz vechi de țigări.

În Café De Kerk, am băut două beri și am tras cu urechea la o conversație încâlcită între Ramses Shaffy[1] și o femeie cam stafidită, ținând în geantă un yorkshire-terrier minuscul, care scheuna nervos ori de câte ori celebrul cântăreț și actor vorbea mai tare.

— Toarcem singuri firele vieții noastre, dar Dumnezeu e cel care țese covorul.

De Kerk era locul ideal ca să începi o seară veselă de beție. Sau ca să o termini.

În piața Munt, un băiat a aruncat cu un pahar de *milkshake* într-un tramvai care trecea pe-acolo. Băutura roz s-a împrăștiat în toate direcțiile, lăsând pe geam o pată bizară. Un pasager a ridicat degetul mijlociu.

Am luat-o la pas pe trotuarul îngust care separă canalul Rokin de partea carosabilă a străzii. Am auzit din nou o rață măcănind. Fără păsări, orașul ar fi cu siguranță de nelocuit. Regina Wilhelmina era, ca întotdeauna, împietrită pe calul ei. Arăta ca și cum ar fi putut foarte bine să îmbrace mantoul gros de iarnă care împodobea altă statuie a ei, aflată la celălalt capăt al orașului, într-o piață ce-i poartă numele.

În Zeppos, pe străduța îngustă cu minunatul nume Gebed Zonder End[2], am mai băut două beri și i-am cercetat cu privirea pe studenții și studentele din local, constatând pentru a nu știu câta oară, plin de satisfacție, că eu și Monika întorseserăm pentru totdeauna spatele universității. Mă dureau ochii de la aerele astea mic-burgheze. Tare aș mai fi vrut să le dau o lecție pe cinste câtorva dintre băieții ăștia care purtau ochelari cu rame de aur pe nas și cămăși dungate. (Nu cu mult timp în urmă, îi făcusem tatălui Monikăi mărturisirea că puține lucruri mi se păreau de neiertat, iar faptul de a fi inteligent și totuși de dreapta era cu siguranță unul dintre ele. Ceea ce, potrivit tatălui ei, dovedea cât de strigătoare la cer era lipsa mea de inteligență și cât de greșită fusese alegerea

1 Ramses Shaffy (1933-2009), cântăreț și actor olandez, celebru în anii '60 și '70.

2 Rugăciune fără sfârșit (neerl.).

fiicei lui.) Dar m-am abținut de data asta, am plătit băuturile și mi-am continuat turul. Noaptea abia începuse. De ce să-mi pierd eu vremea cu niște băieți pe care-i excitau știrile bursiere și cu niște fete care credeau că trebuie să-ți legi puloverul de gât în loc să te îmbraci cu el (sau să ți-l dai jos).

M-am hotărât să merg la De String, pe strada Nes, și să ascult acolo niște muzică live până când avea să fie destul de târziu ca să caut o discotecă. Chiar dacă eu și Monika urma să devenim curând părinți, ne juraserăm unul altuia că n-o să ne transformăm în niște cloști. Iar în seara aceea voiam să onorez promisiunea făcută. Voiam să beau puțin, să dansez puțin, să mă uit puțin după fete frumoase, să flirtez puțin și în cele din urmă să mă întorc acasă pe două cărări, obosit și beat, dar satisfăcut, și să mă cuibăresc lângă trupul acela gravid și cald. Asta voiam să fac – și chiar asta aș fi făcut dacă în De String n-aș fi dat peste Ellen.

A roșit când m-a văzut. („Ai roșit când m-ai văzut", avea să-mi spună Ellen mai târziu.) Din noaptea aceea de pomină, ne mai văzuserăm o singură dată, iar Monika fusese și ea de față; în prezența ei, eram amândoi în largul nostru, iar ceea ce simțeam unul pentru altul (oricum s-ar fi numit asta) nu era mai puțin firesc decât ceea ce simțeam amândoi pentru ea. Ca și atunci, Ellen era bronzată, un adevărat punct luminos într-o mare de gri olandez.

Un grup de patru muzicieni intona cântece de beție irlandeze și balade încărcate de romantismul călătoriilor pe mare și de suferința emigranților. Am comandat un Jameson cu gheață. Ellen a băut vin roșu.

— Ce faci?

— Bine.

— Ai venit singură?

— Da. Și tu la fel, din câte văd.

— Sarcina Monikăi e prea înaintată pentru asemenea incursiuni de sâmbătă seara. Unde ai fost ultima oară?

— În Ecuador.

— Dar nu tot cu... Cum îl chema pe tipu' ăla?

— Niko. Nu, cu un grup. Obositor. Dar frumos. Și, în plus, mai puțin frustrant decât cu cineva care nu-ți împărtășește dragostea.

La o masă dintr-un colț al sălii înguste, un bărbat și o femeie s-au ridicat să plece acasă, iar eu și Ellen ne-am strecurat repede prin mulțime ca să ocupăm locurile rămase libere. O vreme, ne-am concentrat asupra muzicii, fără să spunem nimic. La un moment dat, Ellen m-a tras de mânecă, iar eu m-am aplecat spre ea, ca să nu fie nevoită să strige. Apropiindu-și gura de urechea mea, mi-a spus:

— Ai mai stat vreodată înainte cu două femei în același pat?

Am început să râd, scuturând din cap.

— Tu? Vreau să zic...

— Nu.

Am tăcut din nou amândoi, iar când i-am aruncat o privire scurtă dintr-o parte, am văzut că pe față i se întipărise un zâmbet. A întors capul, m-a privit drept în ochi, iar zâmbetul i-a devenit și mai larg.

— Așa ceva nu se poate decât cu Monika, a spus ea.

Iar eu am încuviințat din cap și mi-am spus: „Încă nu s-a terminat".

(Există întotdeauna o scuză pentru adulter. Potrivit celor mai noii studii realizate de sociobiologi, înclinația spre adulter este înscrisă în codul genetic al femeilor, ca și al bărbaților: adulterul sporește șansele reproducerii, cu condiția să fie ținut secret.)

Am rămas până când cvartetul s-a oprit din cântat. Apoi i-am propus să mergem altundeva. Afară, Ellen m-a luat de braț și m-a condus într-un bar necunoscut mie, aflat pe o străduță la fel de necunoscută. Nu era nici prea aglomerat, nici prea liniștit. Când am intrat noi, din difuzoare răsuna o piesă de The Velvet Underground, și toată noaptea s-au succedat hituri vechi ale unor formații ca Dr. Hook and the Medicine Show, Creedence Clearwater Revival și The Rolling Stones. Publicul era format dintr-un eșantion riguros selectat din tot ce oferă viața de noapte a Amsterdamului, iar

rezultatul era o jovialitate cât se poate de atipică pentru acest oraș (nici o subcultură nu era destul de dominantă încât să-și impună propriul cod de intoleranță asupra celorlalte). Ne-am instalat la o măsuță din fundul barului, pe o estradă, iar Ellen a comandat o sticlă de vin roșu și două pahare – barul se deosebea de altele și în această privință: puteai să comanzi vinul la sticlă, iar pentru două bancnote de câte zece guldeni, primeai un Rioja decent în locul unui Corbières acru sau al unui Côtes-de-Rhône pe care-l puteai cumpăra de la supermarket cu patru guldeni șaptezeci și cinci litrul.

— Pentru viața nouă! a spus Ellen.

— Pentru viața nouă!

— Care sunt cele două lucruri esențiale pe care vrei să i le transmiți copilului tău? a întrebat ea.

Am stat puțin pe gânduri. Rareori mă gândisem la paternitate într-un mod atât de concret.

— Dragoste și o neîncredere profundă față de ideile primite de-a gata, am spus eu.

— Ce loc din Olanda ai vrea cel mai mult să i-l arăți?

— Marea Wadden[1], toamna, la reflux, când vânează acolo un șoim-călător și soarele e pur și simplu eclipsat de nori de picioroange.

— Ce muzică vrei să-i pui?

— *Matthäus-Passion* a lui Bach.

— Câtă tristețe!

— Dar și consolare. Și, bineînțeles, toată discografia lui Dolly Parton.

— Care e prima ta amintire?

— Mă supui la un interogatoriu?

— Da.

— Când m-am deghizat în prințesă. Aveam acasă un coș mare de nuiele plin cu haine vechi. Acolo era și vălul pe care-l purtase mama la nuntă. Mi l-am pus pe cap. Nu mai știu ce alte haine

1 Zonă tidală la Marea Nordului, care se întinde de-a lungul coastei Danemarcei, a Olandei și a landurilor germane Schleswig-Holstein și Saxonia Inferioară, pe o suprafață de 9000 km².

aveam pe mine. Dar mi-amintesc că m-am uitat în oglindă și mi s-a părut că sunt foarte frumos și fermecător. Mama zice că aveam trei ani atunci.

— Care a fost prima ta mare iubire?

— Jacqueline van Essen. Eram într-a treia. O fată cu ochelari și obraji rotunzi ca regina Beatrix în pozele ei din copilărie. Îmi spunea „lumina ochilor ei". M-am gândit mult la cuvintele astea: „lumina ochilor mei". Sunt frumoase. Și pline de mister. De ce să numești pe cineva „lumina ochilor mei"? Dar eu am fost foarte flatat. Și m-am îndrăgostit pe loc de ea. N-a durat mai mult de o jumătate de an, dar la vârsta aia e o veșnicie, normal.

Și am mai stat așa de vorbă, până când s-a terminat vinul. După care eu am mai luat o bere și Ellen o apă minerală.

Când am ieșit din cafenea, i-am spus:

— Te duc acasă.

(*She lives on Love Street, lingers long on Love Street*[1], cânta Jim Morrison înăuntru.)

— Dar nu e-n drumul tău.

— Monika nu m-ar ierta dacă aș lăsa-o pe prietena ei cea mai bună să meargă în toiul nopții singură acasă.

Nu era mult de mers până acasă la Ellen. Locuia la marginea cartierului Jordaan. Și, evident, m-a întrebat dacă nu vreau să urc puțin până la ea să mă mai încălzesc (între timp, afară se lăsase un ger tăios, sufla un vânt de răsărit care-mi pătrundea prin palton, și apoi... pur și simplu nu era seara potrivită ca să ne luăm la revedere pe un trotuar, bătuți de vânt). Locuința ei era mică și sobră. Pardosele de scândură, acoperite ici și colo de un covor sau de un preș aduse din Asia și America de Sud. Un singur corp de bibliotecă plin de ghiduri turistice. O statuetă de lemn a lui Buddha pe lintoul șemineului. Un poster cu indieni guatemalezi pe perete. A pus apă la fiert în bucătăria minusculă, apoi s-a întors și s-a așezat lângă mine pe canapea. Nici nu dăduse în clocot apa când am început să ne sărutăm. Iar infuzia nu era încă făcută când ne

1 Ea locuiește pe Strada Iubirii, stă mult pe Strada Iubirii (engl.).

întinseserăm jos, pe duşumea, şi mâinile mele alunecau pe sânii ei, în timp ce ea-mi sufla încetişor în ureche.

Totul era familiar şi totul era nou.

Ne-am dus în dormitor. A luat ceainicul şi două ceşti. A aprins două lumânări. Ne-am dezbrăcat şi ne-am vârât în patul ei, care era rece, dar s-a încălzit repede. Ne-am sărutat şi ne-am mângâiat, iar ea a zis:

— Doar o dată. Nu mai des.

Şi eu am întărit:

— Da, doar o dată.

Şi, în timp ce eu o pătrundeam, ne-am privit în ochi şi am repetat amândoi:

— Doar o dată.

Apoi ne-am băut ceaiul, lipiţi unul de altul, cu plapuma trasă cât mai sus posibil.

— Atunci n-am terminat, am spus eu.

— Nu, a răspuns ea.

Dar vocile noastre sunau dintr-odată altfel. Dintr-odată, nu mai eram atât de siguri pe noi. Iar după ce mi-am terminat ceaiul, m-am îmbrăcat repede şi m-am despărţit de ea cu un sărut.

— Fii prudent! mi-a mai spus.

(Şi dorinţa de a păstra secretul adulterului e determinată genetic, spun specialiştii în sociobiologie. Descoperirea faptei sporeşte şansele de violenţă şi abandon şi, ca atare, micşorează şansele de supravieţuire ale urmaşilor. Dar, potrivit lui Dees, sociobiologii suferă de o carenţă cronică de cunoştinţe despre biologia moleculară, iar teoriile lor sunt clădite pe nisipuri mişcătoare.)

27

— Nu-s decât niște contabili, zice Dees. Și nici măcar niște contabili creativi.

Suntem la al treilea pahar de coniac. După cuvintele înțelepte ale lui Dees despre o viață cu întrebări sau o viață cu răspunsuri, nu ne-am mai atins de subiectul „tatăl biologic al lui Bo" (care a evoluat spre „Niko Neerinckx"). De la topirea gheţurilor polare la politica de achiziționare a jucătorilor practicată de Feyenoord, am ajuns cât se poate de firesc la unul dintre caii de bătaie ai lui Dees.

— Țin contabilitatea unei viziuni falimentare despre lume, ca trezorierii celui de-Al Treilea Reich, care au continuat să calculeze cantitățile de ciclon B pe care le foloseau, în timp ce bombardierele Aliaților prefăceau în moloz și cenușă jumătate din țară, iar ruşii ocupau Berlinul.

Când se aprinde, Dees se lansează mereu în discursuri despre război. Asta i se trage de la tatăl lui.

— Am chestia asta în gene, spune el, deși știe cel mai bine că e o prostie.

Ideea că totul ar fi înscris în codul nostru genetic este, potrivit lui Dees, cea mai gogonată minciună populară a epocii noastre.

— Biologii ăștia așa-zis moderni au născocit o sumă de teze despre structura lumii, iar acum analizează până la refuz și disecă la infinit tot ce ar putea să le sprijine tezele. Se chinuie cu disperare să demonstreze că imaginea lor reducționistă și mecanicistă despre lume e corectă. E drept că din când în când se mai găsește câte-un sceptic care propune să se facă cercetări capabile să submineze imaginea asta despre lume. Dar ce spun eu? Uneori, apare chiar

câte-un dement care se înhamă la genul ăsta de cercetări și scrie un articol pe tema asta!

Mai ia o înghițitură de coniac.

— Noi nu publicăm articole dintr-astea. În biserica noastră, blestemele sunt *interzise*.

Nu cunosc un remediu mai bun contra depresiei, a disperării, a tristeții și a stării de neputință generalizată decât să discut cu Dees o seară întreagă despre situația lumii în general și a științei în particular. Dees lucrează de ani buni la o carte în care și-a propus să demonstreze inexactitatea teoriilor evoluționiste ale lui Darwin.

— Ține bine minte ce-ți spun: microbiologia o să-i dea lui Darwin lovitura de grație.

Spunea asta în perioada în care-mi interzisese să mai vin la editură, fiind de părere – deși nu se exprimase astfel – că trebuie să depășesc mai întâi pierderea Monikăi. În acele zile, nu ne-am văzut decât în cafenele, pe care le frecventam mai mult decât el – iar asta nu e puțin lucru. Uneori, îl duceam pe Bo la ai mei, care-l culcau în vechea mea cameră, în vechiul meu pat, cel în care am făcut-o odată cu Monika. (Ai mei erau în vacanță. Noi aveam grijă de corespondență și de flori. Ne simțeam ca doi copii neastâmpărați. Când am terminat, Monika a întrebat: „Tu ce fantezii aveai la pubertate?" Și, auzindu-mi răspunsul, a început să râdă atât de tare, încât a făcut pipi în pat. Din fericire, părinții mei n-au aflat niciodată, ca de altfel nici Bo.)

De cele mai multe ori însă, îl luam pe Bo cu mine în cafenele. Dormea de minune acolo, chiar dacă nimeni nu-și dădea seama, pentru că pe atunci începuse să doarmă cu ochii deschiși. În cafenele, Bo n-avea niciodată coșmaruri. Bea pahare mari de lapte sau suc de mere dintr-o sticlă. Îi plăcea și mirosul. „Ce frumos pute aici!" a spus el la prima vizită. Pe vremea aceea, nu vorbea nimeni despre fumatul pasiv – reformații ecologiști trebuiau mai întâi inventați.

— Pe timpul lui Darwin, a spus Dees, nimeni nu știa cum arată o celulă pe dinăuntru. De-aia i-a fost lui atât de ușor să pretindă că ochiul s-a dezvoltat din celule fotosensibile. Ce știa el despre

tot ce se întâmplă într-o celulă din asta fotosensibilă? Ce să mai vorbim de *felul* în care se întâmplă! Habar n-avea de câte lucruri e nevoie până și pentru cea mai simplă schimbare de funcție, darămite pentru o *ameliorare* structurală! Darwin n-avea de unde să știe că celulele sunt pline de sisteme complexe ireductibile – iar sistemele astea înseamnă condamnarea la moarte a teoriei evoluționiste.

(Sistemele complexe ireductibile, mi-a explicat Dees de mai multe ori de-atunci, nu pot apărea pas cu pas, prin intermediul unor mici mutații genetice întâmplătoare. Ele funcționează – cum e cazul unei curse de șoareci – numai dacă toate elementele se află la locul potrivit și îndeplinesc funcția potrivită la momentul potrivit. Dacă un singur element lipsește sau nu face ceea ce trebuie să facă, tot sistemul e compromis – și nu mai reprezintă decât un fenomen inutil de adaptare care va dispărea sub presiunea selecției naturale.)

— În ziua de azi, a continuat Dees, orice specialist în biologia moleculară știe că marea majoritate a sistemelor pe care le studiază este de o complexitate ireductibilă. Și că fundamentul pe care stă întreaga biologie contemporană e putred. Doar că nu îndrăznește să spună asta nimănui, pentru că atunci tot castelul de cărți al neodarwinismului s-ar prăbuși.

Pe atunci, Dees bea Marguerita, obicei care avea legătură cu o iubire de vacanță. Eu beam vin roșu. În beția provocată de vinul roșu, durerea sporește, devenind totodată mai suportabilă. Puteam să-l ascult pe Dees, dar în acest timp durerea pe care mi-o pricinuise moartea Monikăi creștea atât de mult, încât ajungea să umple toată cafeneaua. Era ca și cum toată rumoarea, vocile, muzica ar fi ajuns la mine printr-un perete de vată (numai vocea lui Dees rămânea limpede: percepeam cu maximă acuitate fiecare cuvânt din discursul lui pătimaș, în așa fel încât, mulți ani după aceea, am fost capabil să-l reproduc aproape literal, spre marea uimire a lui Dees). În același timp, era ca și cum n-aș mai fi stat pe scaunul acela, la acea măsuță, în fața lui, cu băiețelul meu de trei ani în poală, ci aș fi plutit prin încăpere, prin fumul de țigară și mirosul de bere stătută, de corpuri transpirate, de parfum ieftin și aș fi privit de la înălțime viermuiala aceea, ca o pasăre, ca un suflet

mort, ca Dumnezeu. De jur împrejur, durerea mea se dilata tot mai mult, umplând oraşul, ţara, stratosfera. În asemenea momente, mi se părea că înţeleg visul lui Bo despre căderea din lume.

— Îţi spun eu, a zis Dees, ideile lui Hitler despre rasă erau mai bine fundate decât teoria lui Darwin despre evoluţie.

Am băut pentru concluzia asta şi am mai comandat o Margherita şi o carafă de vin roşu. Iar eu am spus:

— Ai auzit, Bo? Nu trebuie să cauţi argumente care-ţi confirmă ideile, ci care ţi le falsifică. Aşa grăit-a nenea Dees.

Dar Bo n-auzise nimic. Bo dormea cu ochii larg deschişi. Acum, după zece ani, sunt din nou în cafenea cu Dees şi vorbim iarăşi despre teorii false şi viziuni asupra lumii menţinute în lipsă de ceva mai bun, iar la un moment dat îmi spun: „Omul e incapabil să înveţe".

28

O anchetă a arătat că prietenii care vizitează o femeie după naștere spun de cele mai multe ori că bebelușul seamănă cu tatăl, nu cu mama. Explicația cercetătorilor este că vizitatorii încearcă în mod inconștient să-i redea liniștea tatălui.

Există, bineînțeles, și situații în care copilul și tatăl seamănă într-adevăr ca două picături de apă. Asemănarea dintre George Bush Jr. și celebrul său tată e atât de mare, încât te întrebi dacă doamna Bush a avut vreun rol în toată povestea asta sau dacă nu cumva e vorba aici de prima clonare umană reușită. Iar faptul că Martijn Krabbé e fiul lui Jeroen[1] sare-n ochi imediat și nu poți decât să te bucuri pentru cei doi. Dar, dacă Jordi nu s-ar fi numit Cruijff, cine ar fi văzut în el pe fiul celui mai mare fotbalist din toate timpurile? Și cine ar fi crezut, judecând strict după înfățișare, că tatăl lui Willem-Alexander de Orania-Nassau[2] e Claus von Amsberg? Alex seamănă totuși mai bine cu mama lui. Ca și Bo, băiatul cel mare al lui Niko și al lui Anke Neerinckx. În timp ce Bo, singurul fiu al răposatei Monika Paradies, seamănă la fel de mult (sau la fel de puțin) cu mama lui pe cât seamănă cu bărbatul care se consideră tatăl lui, dar nu este.

Atunci, seamănă Bo cu Niko Neerinckx? Nu. Cel puțin nu cu Niko Neerinckx cel din fotografia pe care am văzut-o. Și nici cu imaginea lui pe care o am eu în minte, chiar dacă e vagă și, fără îndoială, nesigură. Dar oare înseamnă ceva toate astea? Avem dreptul, numai pentru că tatăl și fiul nu-și seamănă, să tragem

1 Jeroen Krabbé (n. 1944), actor, regizor și pictor olandez.

2 Prințul moștenitor al tronului Țărilor de Jos și fiul reginei Beatrix.

concluzii cu privire la viața amoroasă a doamnei Cruijff sau a reginei?

Pentru cel aflat în căutarea tatălui propriului copil, asemănările fizice sunt o filieră înșelătoare. Un acest test ADN ar fi o soluție, dar nu cred că am curaj să merg până acolo. Dees are dreptate și acum, ca de atâtea alte ori: nimeni nu-mi garantează că voi putea să trăiesc mai ușor cu răspunsurile decât cu întrebările. Din acest motiv, n-am de gând să-l pun pe Niko Neerinckx în fața descoperirilor pe care le-am făcut.

Pe de altă parte, nu vreau în nici un caz să pierd ocazia de a mai cotrobăi puțin prin viața mea privată!

Numiți-o oricum – răzbunare sau perversitate –, dar, după ce eu și Anke am căutat fără succes, în după-amiaza aceea, între două grinzi ale podului, o scrisoare inventată, după ce ne-am uitat la poze, iar ea a zis că trebuie să-și ia copiii de la școală, după ce eu m-am ridicat, mi-am pus geaca pe mine și, ajuns la ușă, m-am întors spre ea – atunci ea m-a privit într-un fel nevinovat și totodată viclean (pentru că era o privire de fată în ochii unei femei de treizeci și cinci de ani), spunându-mi:

— Dacă te mai nimerești prin zonă, treci și pe la mine. Mi-a făcut plăcere.

Iar eu i-am răspuns:

— Bine, o să trec.

Imaginea femeii casnice singure care-l ademenește în patul ei pe spălătorul de geamuri, pe instalator sau pe poștaș e cel mai mare clișeu din mitologia sexualității moderne. Dar, ne asigură sexologii, faptul că acest clișeu a luat asemenea proporții e o consecință directă a felului în care ne trăim zi de zi viața amoroasă, iar acest fel de a ne trăi viața amoroasă e, la rândul lui, o consecință directă a egoismului înscris în genele noastre. Un bărbat care se bucură de o situație excelentă la o societate de asigurări poate, ce-i drept, să ofere acea stabilitate care, din punct de vedere istoric, e unul dintre factorii esențiali pentru viitorul urmașilor lui; în alte privințe însă, după toate probabilitățile, un asemenea bărbat nu va fi un învingător. Nu se poate măsura fizic cu bărbații care petrec mult

timp în aer liber, care-și câștigă pâinea cu trupul și cu brațele, nu cu capul (sau cu retroproiectoarele, tabelele de calcul, programele de calculator, camerele video și monitoarele).

Spălătorii de geamuri, instalatorii și poștașii reprezintă tabăra ideală pentru un război eficient al spermatozoizilor – nu în ultimul rând deoarece șansele ca aceștia să fie descoperiți sunt minime.

Dar ce rol îi revine aici lui Erik Aldenbos, *alter ego*-ul meu care a pătruns în casa și în viața lui Anke Neerinckx? Vrea Anke Neerinkcx să se culce cu el? O vor împinge oare propriile gene pe drumul adulterului și al înșelăciunii sau vor recunoaște imediat în el – acest bărbat fără copii – un donator de spermă inferior, față de care ea nu va simți nici un fel de atracție sexuală?

Nu prevăzusem avantajele pe care le poate oferi o a doua identitate: de exemplu, acela de a nu mai trebui să fiu, o vreme, Armin Minderhout, bărbatul copleșit de o iubită adulteră moartă, tatăl unui copil care nu e al lui și iubitul unei femei care vrea să se mărite cu el, deși nu vor avea niciodată copii împreună. Erik Aldenbos este soluția ieftină de rezervare a unui bilet doar dus până la celălalt capăt al lumii. (Iar ideea asta – de a rezerva o călătorie până la capătul lumii – mi-a venit când am auzit prima oară expresia: „sindrom Klinefelter".)

Într-o zi însorită de primăvară, puțin înainte de amiază, Erik Aldenbos sună din nou la ușa lui Anke Neerinckx. Are la subsuoară o cutie cu două sticle de bordeaux alb excepțional: Chateaux Anniche, 1992. Un vin sec intens și rafinat, cu buchet mai degrabă floral decât fructat și păstrând aroma bogată a strugurilor Sauvignon din care este extras. Acum a telefonat înainte. Era-n regulă dacă venea atunci? (Soțul ei era plecat?) Da, era-n regulă. (Nu era acasă.)

Deschide ușa, îmbrăcată cu niște pantaloni ușori de vară și un tricou larg: ținută de casă, confortabilă și totuși studiată, aleasă cu grijă. Albastrul palid al tricoului se asortează bine cu ochii ei. Poartă niște încălțări de pânză, ceva între espadrile și papuci. E o casnică, dar o casnică de lume. Îi ofer cutia cu sticlele de vin și-mi spun: e un film de serie B. Iar filmele de serie B au întotdeauna happy-end, numai că eu am rareori răbdare să le văd până la capăt.

A pus masa: naproane negre din material sintetic, farfurii de ceramică brută și tacâmuri inoxidabile cu un design ostentativ. Paharele de vin au picioare albastru-deschis. Deasupra capetelor noastre, pe peretele zugrăvit în galben, ticăie un vechi ceas de gară.

— Noroc! zice ea după ce pune totul pe masă: unt, somon proaspăt, capere, măsline, *chorizo* și *ciabatta*, farfurioara cu dulceață de coacăze, cu o linguriță de argint moștenită de la mama-soacră, și bineînțeles croasante proaspete.

— Pentru o viață bună!

— Pentru *living on the edge at home*!

Ciocnim și bem și râdem și mâncăm, și razele soarelui pătrund în casă, și deasupra capetelor noastre ticăie ceasul, și ea vrea să știe cine sunt eu, de fapt, și încet-încet devin și eu curios și așa pornesc pe drumul nesigur al adevărului, al minciunilor și al născocirilor, cel care trebuie să mă conducă spre răspunsul la două întrebări: „Cine este Erik Aldenbos?" și „O să se culce curând cu Anke Neerinckx?"

— Cu ce te ocupi? întreabă ea.

— Lucrez ca redactor extern la o editură științifică.

— Ești căsătorit, logodit, divorțat, singur?

— Singur.

— De ce?

— De ce nu?

— Pentru că e mai plăcut să fii cu cineva decât singur.

— Da?

— Nu crezi?

— Nu neapărat. Depinde.

— De ce depinde?

— De celălalt, de exemplu. Vreau să zic – celălalt trebuie să merite.

— Ce să merite?

— Sacrificiile pe care le faci pentru el.

— Trebuie să faci multe sacrificii?

— Asta, mai degrabă, te-aș întreba eu pe tine. Ai făcut multe sacrificii?

— Da, răspunde ea.

— Și acum o să spui că primești mult în schimb, zic eu.

— Într-adevăr.

Râde și mușcă din croasant; pe buza superioară îi rămâne puțină dulceață, pe care o linge un pic mai târziu cu vârful limbii, apoi ia o înghițitură de vin și mă întreabă:

— Ai iubit vreodată suficient de mult o femeie încât să vrei să împarți viața cu ea?

— Da.

— Și de ce n-a mers?

— A fugit cu altul.

— Știi, spune ea cu o vehemență neașteptată, când aveam optsprezece ani, mi-am promis că n-o să cad niciodată pradă clișeelor în care credeau toți oamenii din jurul meu. Și uită-te la mine acum!

— Cum l-ai întâlnit pe soțul tău?

— Eram într-o excursie și el era ghidul. Ce clișeu!

Râde sarcastic.

— Dă-mi voie să ghicesc: erai cu prietenul tău de-atunci, spun eu. Plecaserăți împreună în excursie ca să salvați relația care scârțâia.

Mă privește uluită. Apoi izbucnește în râs:

— Da, exact! Exact! Dumnezeule, e chiar atât de previzibil? Ce groaznic!

— E normal, spun eu. A refuza categoric, la optsprezece ani, să semeni cu nătărăii din jur e un clișeu la fel de mare ca a spune că până la urmă ai devenit și tu unul dintre ei. Ce îndrugă atâția cântăreți pop despre dragoste nu e mai puțin găunos decât e căsnicia părinților unui adolescent mediu – doar că adolescentul respectiv încă nu știe asta.

— Și atunci ce trebuie să facem? Vreau să zic: ce trebuie să facem când descoperim chestia asta? Să renunțăm la iubire, s-o ștergem din viața noastră, s-o aruncăm la gunoi?

— Trebuie s-o reinventăm, spun eu, deși habar n-am ce vreau să spun.

— Ce vrei să spui?

— Există iubirea părinților sau cel puțin imaginea pe care o au copiii despre iubirea părinților și care e aceeași dintotdeauna. E o iubire bazată pe acorduri reciproce, pe un instinct practic de

conservare a speciei. În ochii tinerilor, iubirea asta nu-și merită numele. E o iubire pragmatică și de aceea nu poate fi decât cel mult pe jumătate iubire. Apoi, există iubirea tinerilor: e iubirea necondiționată, marea iubire, iubirea-pasiune care mistuie totul ca un foc, iubirea cântată în zeci de mii de *number-one hits*. Dar nici ea nu e decât pe jumătate iubire, pentru că e o iubire utopică. Iar utopiile care devin realitate se transformă imediat în contrariul lor. Așa cum și marile iubiri, iubirile-pasiune, se transformă inevitabil într-un infern atunci când durează prea mult. De exemplu, în piesele lui Pinter. Din pricina asta, eroii romantici nu pot supraviețui decât într-un singur fel: murind tineri. Dacă Romeo și Julieta ar fi avut șansa să se căsătorească, n-ar fi primit niciodată un loc în istoria literaturii. Eventual în *Cui i-e frică de Virginia Woolf?*.

— Deci?

— Deci ce?

— Păi, spuneai că trebuie să reinventăm iubirea. Dar cum?

— Iubirea părinților și iubirea tinerilor au ceva în comun, spun eu, fără să știu unde vreau s-ajung. Amândouă sunt egoiste. Poate că iubirea pe care trebuie s-o descoperim e o iubire care depășește stadiul egocentric. Și poate că iubirea e cu totul altfel decât ne imaginăm noi. Poate că ea nici nu izvorăște din noi. Nici din inima noastră, așa cum cred romanticii, nici din creierul nostru, așa cum cred raționaliștii, și nici din genele noastre, așa cum afirmă biologii. Poate că iubirea nu e altceva decât ceea ce dă viață. Și, în acest sens, ești liber să iei parte la ea sau s-o refuzi. Poți s-o încurajezi sau să i te împotrivești. Dar poate că astea nu-s decât niște prostii.

(„Dumnezeu este iubirea, i-am spus eu lui Bo când era foarte mic, și iubirea este Dumnezeu." Dar într-o zi, după moartea Monikăi – între timp îi povestisem despre Camera Întunecată a lui Dumnezeu din Casa Cunoașterii –, mi-a spus întorcându-se de la școală: „Un băiat din clasă zice că Dumnezeu e o rază mare de lumină, așa, ca soarele, dar altfel. Și, dacă faci o faptă rea, se supără și începe să tune, ca atunci când e furtună. E adevărat?" La care eu am zis: „Nu, nu-i adevărat". Și el m-a întrebat: „Atunci cum e?" „Nu-l putem cunoaște pe Dumnezeu, am răspuns. Dumnezeu e un mister de nerezolvat." Ceea ce e valabil și în cazul iubirii.)

S-a culcat Erik Aldenbos cu Anke Neerickx?

Nu.

Dar ar fi putut s-o facă?

Da, spune Erik Aldenbos, prea puțin jenat de rezervele pe care ar trebui să i le inspire descoperirea că fiul lui nu e, de fapt, fiul lui.

Oare asta să fie răzbunarea ultimă: să te culci cu soția bărbatului care a făcut dragoste cu soția ta?

Nu. Răzbunarea ultimă înseamnă, dimpotrivă, să n-o faci, chiar dacă ai putea. (E iluzia în care mă legăn în tren, întorcându-mă la Amsterdam. Nu durează mai mult decât drumul până acolo.)

29

— Niko Neerinckx a fost la înmormântare?

— Of, Armin, tot mai crezi că el e?

— Am întrebat numai dacă a fost la înmormântare.

— Sigur c-a fost. Toată lumea de la De Kleine Wereld a fost.

E adevărat. Au fost cu toții. În afară de doi ghizi care erau plecați în Africa. Cu puțin timp înainte, Monika făcuse ultima ei călătorie. Peste câteva săptămâni, urma să-și înceapă noul serviciu.

În ziua în care a murit Monika, am telefonat personal la De Kleine Wereld. Doi colegi ar fi trebuit să treacă pe la spital în după-amiaza aceea. Am sunat să le spun că nu mai era nevoie. Am dat multe telefoane în acele câteva zile și toate mi-au rămas întipărite în memorie. E ca și cum mi-aș fi refuzat orice altă impresie din exterior, înregistrând în schimb, cu maximă precizie, doar acele convorbiri. Cel mai mult m-au impresionat tăcerile de la celălalt capăt al firului, când spuneam ce se întâmplase.

— Nu mai e nevoie să veniți. Monika a murit azi-dimineață.

Tăcere.

— Ieri după-amiază a fost conștientă câteva secunde. A spus: „O să mor. Îmi pare rău". Nu s-a mai trezit.

Tăcere.

— Monika a murit.

Tăcere.

— A mai suspinat o dată. Foarte adânc. După care s-a terminat.

Tăcere.

De fiecare dată, am ales alte cuvinte, dar de fiecare dată reacția era aceeași. Doar cu mama Monikăi a fost altfel. Ea a închis pe loc receptorul.

Mama a tăcut prelung. După aceea a început să suspine abia perceptibil.

— O, Armin! O, Armin! O, Armin!

A intrat și tata pe fir.

— Spune-mi că nu-i adevărat!

— Ba e adevărat.

— Doamne!

— O, Doamne! O, Doamne!

S-a plâns mult la celălalt capăt al firului.

Eu însă n-am putut să plâng.

Nici măcar la „Erbarme dich" din *Matthäus-Passion*, care a răsunat în capelă imediat după *I Will Always Love You*, cântecul lui Dolly Parton, și a stârnit multe suspine și scâncete înfundate. Ellen nici acum nu e-n stare să asculte cea mai frumoasă arie a lui Bach fără să plângă. În asemenea clipe, stăm amândoi pe canapea, iar când Petru se leapădă a treia oară de învățătorul lui și evanghelistul povestește cum a cântat cocoșul, cum și-a amintit învățăcelul lași cuvintele lui Isus – *Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen*[1] – și cum a ieșit afară și a plâns cu amar, atunci îi apuc mâna și i-o mângâi, i-o mângâi, i-o mângâi până când, la sfârșitul secvenței, corul ne consolează pe amândoi:

Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein;
hat uns doch dein Sohn verglichen
durch sein Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld;
aber deine Gnad und Huld
ist viel größer als die Sünde,
die ich stets in mir befinde.[2]

---

1 Înainte să cânte cocoșul, te vei lepăda de Mine de trei ori (germ.).

2 Abia mă depărtasem de tine, / iar acum mă întorc; / căci Fiul tău ne-a răscumpărat / prin teama-i și chinurile lui de moarte. / Nu-mi tăgăduiesc vina; / dar mila ta și harul tău / sunt mai presus decât păcatul / pe care-l aflu în mine mereu (germ.).

Pentru Bach, nu trebuie să fii credincios. E de-ajuns ca inima ta să nu fie de piatră.

— Niko Neerinckx are un fiu pe care-l cheamă Bo.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Exact asta: că pe băiatul cel mare al lui Niko Neerinckx îl cheamă Bo.

— Armin, Niko Neerinckx nu e tatăl lui Bo.

— Are un băiat pe care-l cheamă Bo. Și a păstrat o poză cu Monika în albumul lui de familie.

— Ce spui acolo? De unde ai mai scos-o și pe-asta? De unde știi toate chestiile astea?

— Am fost în vizită la soția lui. Anke o cheamă. Anke Neerinckx.

— La soția lui?! Când? Armin, cu ce-ți petreci tu timpul?

— Caut răspunsuri. Am fost și la Robbert, Robbert Hubeek, tipul cu care trăia Monika înainte să mă întâlnească pe mine. Oricum, nu e el. Și nici medicul ei de familie.

— Medicul ei de familie? Îl suspectezi pe medicul de familie?! Ellen izbucnește în râs.

— Nu e chiar așa absurd.

— Dar nu era el, nu?

— Nu.

— Ce l-ai întrebat? Cum Dumnezeu l-ai abordat? „Sunteți cumva tatăl băiatului meu?"

— Exact. Și răspunsul a fost „nu". L-am mai întrebat dacă Monika i-a făcut vreo confidență? Dacă i-a mărturisit vreodată ceva despre alt bărbat. Dar nu, nu i-a spus nimic.

— Și acum, brusc, ești sigur că e Niko Neerinckx.

— Da, Niko Neerinckx e tatăl lui Bo. Mai precis, al celor doi Bo.

— Armin, chiar i-ai spus asta soției lui?

— Nu. Încă nu.

— În locul tău nu i-aș spune. Nu e el, Armin. N-a fost nimic între Monika și Niko. N-o interesa tipul. Sunt foarte sigură de asta.

— Ah, Ellen! Dacă nu știi cine a fost și nici măcar nu ți-a trecut prin cap că Monika m-ar fi putut înșela vreodată, cu ce drept îmi spui mie acum cine-i plăcea și cine nu? Ce știi despre ea, Ellen?

— Armin, încetează! Nu e adevărat.

— Atunci dă-mi un motiv serios să te cred. Un singur motiv! Știi ceva ce eu nu știu? Nu? Păi, atunci? De ce i-o fi pus Niko băiatului taman numele de Bo, din moment ce și nevesti-sii i s-a părut un nume ciudat? Explică-mi și mie, Ellen, dacă știi atât de bine! Nu ți se pare o coincidență cam ciudată? Spune-mi!

— Încetează, Armin!

— Hai, răspunde-mi! Pur și simplu nu vrei să crezi că Monika a fost în stare de așa ceva. Că a putut să și-o tragă tocmai cu tipul de care tu erai îndrăgostită fără speranță. Asta-ți frânge inima. Dar la naiba, Ellen, cu a mea ce crezi că s-a întâmplat? Eu vreau să privesc adevărul în față, nu să mă ascund de el ca tine. Nu pot să-nchid ochii! Tu nu știi ce-nseamnă să-ți pierzi propriul fiu după treisprezece ani. Nu știi ce e dragostea unui părinte pentru copilul lui. Of, Ellen, încetează! Nu plânge acum! Te rog, nu acum! La naiba!

Am lăsat-o singură cu lacrimile ei. Am ieșit din casă. Prin ploaie. Pe strada pe care locuim noi exista pe vremuri o linie de marfar. Pe-aici treceau vagoane pline de cafea, cacao și cadavre de animale refrigerate de la abator. Acum, e plin de camioane cu mobile IKEA pentru perechi tinere și ambițioase, care văd în cartierul nostru doar o stație în drumul lor spre inevitabila vilă unifamilială. Noi locuim în rămășițele unui trecut glorios, printre oameni nutrind o mulțime de visuri de viitor. Până nu demult, situația asta mi se păruse liniștitoare.

Am mers cât am mers și au început să mă doară picioarele. Apoi m-am întors acasă. Ellen era încă în cameră, pe canapea. Dar eu m-am dus să mă culc fără să zic nimic. Am dormit buștean. Am visat că făceam sex cu Anke Neerinckx sub privirile lui Ellen, care plângea, plângea cu lacrimi fierbinți, dar eu am continuat până când Anke a început să strige de plăcere. Dimineața, m-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. Dimineața, locul de lângă mine era rece și gol.

Mă duc în camera lui Bo. Doarme încă, dar, când mă așez pe marginea patului, se trezește.

— Ce e?

— Nimic. Eu și Ellen ne-am certat.

Se uită la mine cu ochii încă lipiți de somn.

— Rău?

— Nu știu. Nu. O să fie bine. Totdeauna se termină cu bine.

Dar Bo nu crede. De la trei ani, de când și-a pierdut mama, nu mai crede. E îngrijorat. Nu se uită la mine. Se așază și el pe marginea patului. A crescut, îmi spun. Are deja păr pe picioare. Și deodată mă cuprinde panica. Nu pot fără el! Nu vreau să-l pierd niciodată! Ei n-au dreptul să mi-l ia. Ei. Ei? Care ei?

— În ultimul timp ești... diferit, zice el. Absent.

Tot nu se uită la mine. Îi urmăresc privirea. Se uită la o șopârlă cu solzi groși care stă nemișcată pe o piatră, cu capul întors spre lumina dimineții ce pătrunde înăuntru pe geam. Bo e înzestrat cu răbdarea animalelor lui preferate. Așa cum șopârlele așteaptă momentul în care o muscă își pierde vigilența, Bo știe să aștepte momentul în care eu îmi voi da jos carapacea.

— Da, spun eu. Rezultatul analizelor de la spital m-a afectat mai mult decât mă așteptam.

Mă disprețuiesc pentru că-l mint – pentru că sunt nevoit să-l mint.

— Poate că ar trebui, continui eu, să plecăm și noi undeva, noi doi.

Mă privește.

— Numai noi doi? Și Ellen?

— Ellen se descurcă și singură. Doar are cu ce să-și bată capul. Și, oricum, o să fie bucuroasă că scapă de mine puțin.

— Da, spune el.

Și, după o tăcere prelungită, foarte precaut:

— Da, așa e.

Șopârla întoarce capul spre lumină, imperceptibil. Apoi încremenește din nou.

— Unde mergem? întreabă el.

— Cât stăm?

— Un weekend prelungit?

— Insulele Wadden?

— Care din ele?

— Ameland?

— E bine.

„Armin e nebun", scrisese ea pe nisip în Ameland.

— Ce scrie acolo? a întrebat Bo.

Abia împlinise trei ani. Toată ziua punea întrebări. I-am spus ce scrisese mama despre tatăl lui. Era întru totul de acord cu ea.

— Armin e nebun! Armin e nebun! a strigat el.

Iar eu l-am amenințat că-l dau pescărușilor să-l mănânce, că-l arunc în mare, că-l îngrop în nisipul ud. El însă chirăia și râdea fugindu-mi din cale cu botinele lui mici. Iar marea a venit și a spălat literele. Atunci, dintr-odată, s-a întunecat la față.

— Ce e, Bo? a întrebat Monika.

Dar el n-a răspuns, ci a luat-o de mână și s-au întors amândoi la dune. Iar eu m-am uitat după ei, în timp ce apa îmi scălda gleznele, și mi-am zis: „Sunt cel mai fericit om din lume".

30

Sunt cu Bo pe digul din apropiere de Enkhuizen. Apa lacului Yssel e verde-închis. Vântul presară pe ea coroane albe. Norii aruncă umbre întunecate ce lunecă foarte repede pe suprafața apei. Pe malul celălalt, vedem coasta frizonă și turnul orășelului Stavoren.

Bo ia binoclul și se uită prin el. Aproape că-și pierde echilibrul din cauza vântului.

— Vino, spun eu.

Coborâm digul până la locul unde apa se lovește plescăind de bazalt. Acum, digul ne apără de vântul puternic. Bo își pune din nou binoclul la ochi.

— Trece o mașină albastră pe dig, spune el.

— Ce marcă?

Nu deslușește de la depărtarea asta.

Are două pete mari, roșii în obraji, iar când îmi dă și mie binoclul, ochii îi scapără. Chicotește ascuțit:

— Hi-hi! Hi-Hi-Hi!

Un stol de cormorani zboară razant cu suprafața apei, în direcția noastră. Îi văd, prin binoclu, cum se luptă cu vântul.

— Uite, Bo! strig eu. Cormoranii!

Dar Bo a și luat-o la fugă. Stă ghemuit pe molul de bazalt și scoate ceva dintre pietre, scurmând cu degetele lui subțiri. De ani de zile e la fel: eu mă uit la păsările din văzduh, Bo se uită la vietățile care se târăsc printre picioarele lui. Pentru a vedea ce se petrece în fața noastră, avem nevoie de alții, ca orbii de un câine.

I-am explicat fenomenul acasă, la masa din bucătărie. Pe o coală, am desenat cu compasul un cerc.

— Să presupunem că ăsta e Pământul, spun eu. Aici e Polul Nord, aici e Polul Sud și aici Ecuatorul.

Am trecut un *N* deasupra, un *S* dedesubt și, cu o linie orizontală, am împărțit cercul în două părți egale.

— După părerea savanților, distanța dintre centrul pământului și suprafața lui e de aproximativ 6400 de kilometri. Distanța asta poartă numele de rază. Dar e mai interesant de aflat care e, de exemplu, distanța dintre Polul Nord și Ecuator. Pentru a o calcula, e nevoie de o formulă pe care, spun savanții, a descoperit-o Pitagora, un matematician din Grecia antică. Formula sună așa: circumferința unui cerc este egală cu de două ori raza înmulțită cu numărul π. Și ce este numărul π? π e o literă a alfabetului grecesc, cam ca „p"-ul nostru. Dar π este și un număr cu foarte multe cifre după virgulă și aproximativ egal cu 3,142.

— O! a făcut Bo.

— Dacă deci circumferința unui cerc este egală cu de două ori raza înmulțită cu π, putem să calculăm cu ușurință distanța dintre Polul Nord și Ecuator. Ea este egală cu 6400 înmulțit cu 2 înmulțit cu 3,142 împărțit la 4.

Am luat calculatorul și l-am lăsat pe Bo să facă socoteala.

— Distanța de la Polul Nord la Ecuator, a spus el pe un ton doctoral, este de 10 054,4 kilometri.

— Foarte bine, am continuat eu. Asta dacă Pitagora a avut dreptate. Hai să verificăm!

Am scos din dulap un ghem de sfoară, din care am tăiat o bucată.

— Pune sfoara asta cât poți de exact pe linia cercului.

Bo a făcut ce i-am cerut, cu vârful limbii între dinți. Apoi am măsurat cu o riglă lungimea sforii necesare pentru a înconjura cercul. După care am măsurat raza cercului.

— Acum o să împărțim circumferința la 2 și la numărul π sau la 3,142. Care e rezultatul?

— E exact cât raza cercului! a strigat Bo bucuros.

Pe două coli noi, am mai desenat două cercuri, de dimensiuni diferite. Și am măsurat, cu ajutorul sforii, circumferința și raza. Iar Bo a tastat din nou rezultatele în calculator și a făcut calculele. Și, de fiecare dată, rezultatul era exact.

— De asta a fost numit π numărul sacru, am spus eu. Pentru că le-a permis oamenilor, în mod miraculos, să prevadă circumferința cercului pornind de la lungimea razei. Dar asta nu e totul. Numărul π se ascunde în tot felul de fenomene naturale. De exemplu, în muzică – în raporturile numerice dintre note. Și chiar și-n raportul distanțelor dintre mugurii care cresc pe o ramură tânără a unui copac. Dar o să descoperi toate astea la vremea lor. Acum ne ocupăm de cu totul altceva.

Am pregătit ceva de băut pentru amândoi. Un pahar de Cola pentru Bo, un whisky pentru mine.

— Știm acum că, dacă am merge de la Polul Nord la Ecuator, am străbate 10 000 de kilometri. Iar dacă vedem în Polul Nord cel mai înalt punct al globului pământesc, câți kilometri ar trebui să coborâm în adâncime, raportat la distanța asta?

— 4600 de kilometri!

— Exact! Dar acum lucrurile se complică. Dacă te așezăm pe tine aici, la Polul Nord (și am desenat un omuleț lângă *N*), la început Pământul nu pare să se curbeze decât foarte puțin, dar, cu cât mergi mai departe, cu atât denivelarea e mai mare, până când, la nivelul Ecuatorului, aproape că ajungi să cobori pe verticală. E ceea ce savanții numesc „denivelarea relativă a curburii geodezice". Denivelarea asta e foarte greu de calculat, dar rezultatul e tot atât de previzibil pe cât e circumferința unui cerc căruia i se cunoaște raza – doar că se folosește altă formulă. Savanții care au făcut calculele declară că în cazul Pământului situația e de așa natură încât un punct aflat, de exemplu, la opt kilometri depărtare e situat, proporțional, cu patru metri mai jos. De aceea, spun ei, vedem cum un vapor care navighează tot mai departe în larg dispare încetul cu încetul sub linia orizontului. E ca și cum vaporul ar fi înghițit de valuri, așa cum credeau vechii greci că se întâmplă cu Soarele; ei spuneau că Soarele dispare seară de seară dincolo de marginea de apus a pământului, unde-l așteaptă un car uriaș tras de niște cai în flăcări care, în timpul nopții, îl poartă repede până la celălalt capăt al lumii, ca el să poată răsări dimineața în est.

— Dar nu-i așa, spune Bo, pentru că, de fapt, Soarele se învârte în cerc ca o minge și vaporul nu-i înghițit de valuri, iar Soarele nici nu urcă, nici nu coboară.

— Exact!

Bo a luat o înghițitură de Cola și a continuat:

— Asta e tot ce ai vrut să mă înveți astă-seară? Știam că Pământul e rotund. Și că vapoarele nu cad la orizont, ci coboară, pentru că marea e la fel de curbată ca și uscatul.

— Stai, că n-am terminat, spun eu. Mai e o mică problemă. Denivelarea relativă a curburii geodezice crește pe măsură ce se mărește distanța, așa cum am văzut foarte clar când am desenat cercul. Dacă, la o distanță de opt kilometri, denivelarea e de patru metri, la șaisprezece kilometri ea nu va atinge opt, ci douăzeci de metri. Iar la douăzeci de kilometri, ajunge chiar la treizeci și cinci de metri. Cu alte cuvinte, dacă e să ne luăm după calculele bazate pe teoria curburii geodezice, ar fi imposibil să vedem un dig, o casă și chiar o turlă de biserică aflate la douăzeci de kilometri depărtare. Mâine o să facem proba. Vrei să-mi aduci puțin atlasul?

Bo s-a lăsat să alunece din scaun și a alergat până-n camera lui. A găsit atlasul fără să aprindă lumina.

— Scoate harta Olandei. Vezi Enkhuizen? Și Stavoren?

Bo a indicat cele două orășele pe hartă.

— Ce distanță e între localitățile astea?

Cu ajutorul riglei și al scării geografice, Bo a făcut calculul într-o clipă.

— Puțin peste douăzeci de kilometri.

— Bun. În cazul ăsta, denivelarea ar trebui să treacă puțin de treizeci și cinci de metri. Iar asta înseamnă că Stavoren nu se vede nici măcar de sus, de pe digul din Enkhuizen. Mâine facem un drum până la Enkhuizen ca să vedem dacă teoria se potrivește cu realitatea.

— Tati, Pământul e plat? m-a întrebat Bo în mașină, în timp ce ne întorceam acasă.

— Nu cred, Bo. Între timp, toată lumea e de acord că Pământul e rotund. Sau aproape toată lumea. Se vede și în fotografiile făcute din spațiu. Dar ține bine minte: oamenii cred că știu foarte multe și, mai ales, sunt foarte ușor de convins. La școală, învățăm că Pământul e rotund, motiv pentru care toată lumea e sută la

sută convinsă că așa stau lucrurile. L-am întrebat odată pe profesorul meu de geografie cum se face că digul din Stavoren se vede din Enkhuizen. La care el a zis: „Armin, dar nu e greu deloc". A desenat mai întâi o figură simplă pe tablă. Asta era la începutul lecției. La sfârșit, tabla era plină de calcule. Profesorul era roșu ca racul, sudoarea îi șiroia pe față, dar tot nu găsise răspunsul. După două zile, mă întâlnesc cu el pe coridor: „A, Armin Minderhout! zice. Apropo de digul din Stavoren. M-am gândit la problema asta și, evident, răspunsul e că digul se vede din Enkhuizen datorită reflexiilor din aer. De fapt, e vorba de o fata morgana. Ce prostie că nu m-am gândit la asta mai devreme! Dar acum poți să fii liniștit: crede-mă, Pământul e o sferă, nu un disc, așa cum ai fost, probabil, tentat să crezi". Asta fac oamenii: presupun că lucrurile sunt adevărate numai pentru că așa le-a spus o anumită autoritate sau pentru că și alții pretind că sunt adevărate. Dar lucrurile sunt, într-adevăr, așa cum credem noi că sunt? Cei mai mulți dintre noi habar n-au. Să nu uiți asta niciodată!

31

A murit tata.

A sunat telefonul.

— Domnul Minderhout? Domnule Minderhout, tatăl dumneavoastră a murit.

E vecinul tatei, fost contabil la direcția de impozite și taxe, acum pensionar, cel care, în schimbul unei sticle de vin bun, îi completa în fiecare an tatei declarația de venit global.

— E aici, în fața mea, pe fotoliul lui de la geam... tatăl dumneavoastră, spune el. Mă dusesem să-l plimb pe Boris. L-am văzut pe fotoliu și i-am făcut cu mâna, dar el nu s-a mișcat. „Iar visează cu ochii deschiși la Marijke", îmi zic. Pentru că, știți, se gândește în fiecare zi la mama dumneavoastră, îi simte rău lipsa. Dar când m-am întors, l-am găsit exact în aceeași poziție. Și iar nu m-a văzut. Așa că-mi zic în sinea mea: „Ceva nu e-n regulă". Am dat imediat ocol casei. Ușa din spate nu era încuiată. Îi zic lui Boris: „Stai la ușă, Boris!" Dar te pui cu un cățel? Și mă gândesc în sinea mea: „N-am nevoie de cățelul ăsta acum". L-am simțit că vine din spate. Veioza ardea încă. Am stins-o. Cred c-a stat aprinsă toată noaptea. Paharul de vin e tot acolo. Pe jumătate plin. Sau, mă rog, pe jumătate gol. Depinde cum vezi lucrurile, normal. Burgund. Tatăl dumneavoastră are câteva burgunduri foarte bune.

Nu se oprește din vorbit.

— Corespondența de ieri e pe masa din fața mea. Două extrase de cont și un pliant cu oferte speciale de la un angro de construcții. Citea o carte. Cu subiect religios. Nu știam că tatăl dumneavoastră e religios. Dar, mă rog, când îmbătrânim și când... Cum să zic,

poate c-a avut el o presimțire, nu știi niciodată. Sunt chestii pe care le citești. Și Bach a știut în ce zi o să... Se pare că a prelucrat data respectivă în mai multe compoziții. Nu că m-aș pricepe eu la muzică, dar am citit undeva. Cu ani în urmă. Și n-am uitat nici până-n ziua de azi. Așa se întâmplă cu unele chestii, să știți. Nu-ți mai ies din minte. Citești ceva și te gândești: „Oare se poate așa ceva?"

Aud în fundal un lătrat de câine.

— Gata, gata, stai cuminte, că vin acum. E Boris. Ce să-nțeleagă bietul cățel? L-am lăsat afară. Mă gândesc în sinea mea: „N-am nevoie de cățelul ăsta acum". Domnu' Minderhout?

— Da.

— Da, mă gândeam... Nu vă mai aud deloc. Cum să zic, poate ar fi bine... Cum să zic...

— Vin și eu acum, spun eu. Duceți-vă la Boris! Vin acum. Sun la dumneavoastră când ajung.

— O, e bine așa. E foarte bine.

O spune pe un ton ușurat. Panica îi dispare din voce.

— Nu vă grăbiți! Cum să zic...

— E-n regulă, domnule Bruggeman. Vă mulțumesc! Vin acum.

Ellen e la serviciu.

Bo e la școală.

Tata a murit.

O sun pe Ellen și-i dau vestea cea proastă.

— Vin imediat, zice ea.

— Nu, vin eu să te iau. Plecăm de la tine.

Urcă în mașină; e tandră cu mine. Așa cum numai ea poate să fie tandră. Cu un mic gest, o atingere, o singură propoziție.

„Ne obișnuim cu aproape orice. Dar nu cu neprevăzutul."

Ne îndreptăm spre Abcoude. Pot să las mașina în fața ușii. Tata stă pe fotoliu și se uită cum parchez cu spatele. Nu apreciez corect distanța până la bordură. Cauciucul drept din spate atinge betonul hârșâind. Sub fereastră cresc niște narcise galbene. Durează foarte mult până îndrăznesc să cobor. Tata nu se ridică. Nu-mi deschide.

Tata a murit. Cred că abia acum încep să înțeleg.

Boris, o corcitură neagră, flocoasă, latră și sare vesel în spatele geamului mat de la ușa domnului Bruggeman. Trece câtva timp până-și face apariția și bătrânul. E palid la față și-i tremură mâinile. La vârsta lui se gândește, probabil, că el va fi următorul. (Îmi spun: „Nu era mai degrabă rândul lui? Se vede din prima că el ar fi trebuit să plece înaintea tatei. Dar soarta a hotărât altfel. În viața mea, soarta hotărăște deseori altfel.")

— Domnu' Minderhout, scumpă doamnă, spune el. Mă bucur că ați venit. Intrați, vă rog. Marș de-aici, Boris! Stai jos! Cuminte! Tatăl dumneavoastră...

— L-am văzut și noi.

— Da, bineînțeles. N-am știut ce să fac cu el, înțelegeți? Cum să zic...

— Înțelegem foarte bine, spune Ellen și-i zâmbește prietenos. Ne dați voie să urcăm?

— Sigur că da, sigur că da. Vino-ncoa, Boris!

Câinele, care pornise spre ușă lătrând și dând din coadă, se întoarce în cameră. Bătrânul merge la bucătărie târșâindu-și picioarele, desface o cutie de biscuiți și scoate din ea niște crochete.

— Stai jos!

Câinele se lasă jos.

— Așteaptă!

Bătrânul ia un castron de email alb pe care scrie, cu litere roșii, CÂINE. Câinele schelălăie și scoate limba. Dar nu se urnește. Bătrânul pune castronul pe podea, câinele așteaptă.

— Haide!

Și animalul se repede lacom la crochete.

Ieșim din cameră și domnul Bruggeman închide ușa în urma noastră. La capătul holului e o ușă care dă în grădină. Merge înaintea noastră.

— Închideți ușa bine! spune el. De câtva timp, Boris s-a învățat să deschidă ușa de la hol.

Când intrăm în grădină, auzim într-adevăr, din casă, zgomotul produs de apăsarea unei clanțe, apoi, pe hol, un lătrat nervos. În spatele geamului de la ușă apare capul negru al lui Boris. Râdem tustrei. Suntem în grădina tatei. Sub copertina șopronului se află

câteva ustensile de grădinărit. De asemenea, o cutie de carton cu panseluțe care trebuie puse-n pământ. Domnul Bruggeman deschide ușa din spate și intră în casă. Se oprește la ușa livingului.

— Dumneavoastră mai întâi, spune el.

Ne strecurăm pe lângă el, mai întâi Ellen, apoi eu, intrăm în cameră și-l privim pe bărbatul mort, așezat pe fotoliul de lângă geam. E tata, indubitabil. Dar, la fel de indubitabil, nu mai este el. În cameră plutește un miros ciudat sau poate că e doar imaginația mea; dar și Ellen pare să ezite puțin înainte de-a face un pas spre corpul fără viață. Așteaptă să vin lângă ea. Mă apucă de mână. Știu că nu l-a plăcut niciodată prea mult pe tata. Îmi spunea că o deranjează siguranța lui de sine. „Se preface că mă acceptă, dar, în realitate, cel mult mă tolerează."

Sentimentele lui Ellen față de el îmi erau, în general, indiferente. Nici contactul dintre mine și tata n-a fost vreodată prea intens. Abia în ultimii ani, după moartea mamei, începuserăm să ne vedem din nou ceva mai des. Poate pentru că stăteam amândoi în aceeași barcă. Pentru că eram din nou egali: văduvi amândoi.

— Nu pare să fi avut dureri.

Domnul Bruggeman e primul care rupe tăcerea.

— Nu, spune Ellen. Pur și simplu a adormit.

Se apropie cu un pas.

— Să-i închidem ochii?

— Încearcă tu, spun eu.

— Nu vrei tu?

— Nu, prefer să nu.

Îi închide ochii. Văd cum un fior îi străbate corpul.

— E rece și rigid.

— Să-l culcăm pe pat? întreabă domnul Bruggeman, iar în vocea lui se simte dorința ca noi să spunem nu.

— Nu, spun eu. Îl mai lăsăm puțin pe fotoliu. O să sun eu la pompe funebre și o să se ocupe ei de tot.

— Am aruncat restul de vin din pahar, spune domnul Bruggeman. Și am spălat paharul. Și am pus și cartea la loc pe raft.

— Mulțumim, spune Ellen, care mă ține încă de mână. Să sun eu?

— Nu, sun eu.

Caut în cartea de telefoane numărul firmei de pompe funebre care s-a ocupat de înmormântarea mamei. Îmi spun că vor trimite imediat pe cineva. După o oră, stăm la masa din bucătărie și discutăm ce se discută de obicei în asemenea momente, exact ca în urmă cu doi ani. E același angajat. Numai că, de data asta, tata nu mai e de față la discuție. El stă pe fotoliu cu ochii închiși. A notat impecabil toate dispozițiile cu privire la ceremonia funerară. Angajatul de la pompe funebre ni le citește cu o voce calmă, gravă. Când ajunge la muzică și menționează *Ave Maria* – care a acompaniat și înmormântarea mamei –, mă cuprinde brusc o senzație de frig. Sub masă, Ellen îmi pune mâna pe picior.

— Tatăl dumneavoastră a preferat să fie incinerat.

N-am știut niciodată.

Nu sunt mulți oameni la ceremonie.

De la amvon, îmi plimb privirea pe deasupra asistenței. Un unchi și o mătușă, bătrâni și grizonați, cu moartea-n ochi, câteva fețe necunoscute (probabil foști angajați la întreprinderea de construcții a tatei), două verișoare, una frumoasă și zveltă, dar neîngrijită, cealaltă grasă și urâtă, dar îmbrăcată impecabil. Soții lor, pe care i-am văzut ultima oară la înmormântarea mamei, n-au găsit de cuviință să-și mai ia liber – dar cu ce drept îi critic eu? Urăsc înmormântările și aș recurge la orice scuză ca să mă fofilez. Pentru această înmormântare însă, n-am găsit nici o scuză.

M-am uitat la Ellen și la Bo, așezați în rândul întâi. Ellen îmi face din cap un semn de îmbărbătare. E timpul să spun câteva cuvinte.

— Am avut timp treizeci și șase de ani să mă pregătesc pentru această zi, spun eu. N-a fost destul. Ce poți să spui la înmormântarea propriului tată? Că îi vei simți lipsa? Că a fost important pentru tine? Că l-ai iubit chiar și în clipele în care l-ai urât? Că te surprinzi adesea spunându-i propriului fiu lucruri pe care ți le-a spus el mai demult? Toate acestea sunt adevărate, dar la ce ajută?

Bo se uită la vârfurile pantofilor. Ellen se uită la mine. Cele două verișoare se uită la sicriu. Domnul Bruggeman se uită la mâinile

lui, pe care și le ține împreunate în poală. Din nou mă străfulgeră gândul că el ar fi trebuit, de fapt, să moară, nu tata. Asta aș vrea să spun, dar mă abțin.

Continui:

— Nu voi încerca să fac portretul tatei în câteva cuvinte. Ar fi nedrept și față de el, și față de dumneavoastră și, în cele din urmă, față de mine însumi. O viață de om nu poate fi exprimată în cuvinte și e foarte bine așa. Dar atunci ce ar mai fi de adăugat? Cineva mi-a spus acum câteva zile: „Ne obișnuim cu aproape orice, dar nu cu neprevăzutul". Și așa e. Ne obișnuim cu orice, dar nu cu moartea.

La *Ave Maria*, sunt singurul care plânge. (Stau lângă Bo. Îl aud înghițind în sec, dar de plâns nu plânge.) Ellen îmi pune din nou mâna pe genunchi. Când mă uit la ea, își ține buzele preț de-o secundă, vrând parcă să-mi aline durerea cu un sărut, așa cum face o mamă cu bebelușul ei.

„A murit tata, îmi spun. E acolo, în sicriu, și curând o să fie incinerat. Pe cine o să mai am atunci? Pe Ellen și pe Bo. O să-mi fie de-ajuns? În anul în care băutura m-a adus rapid pe marginea prăpastiei, mi-au fost de-ajuns, într-adevăr: fără ei nu m-aș fi întors, în ultima clipă, de pe marginea prăpastiei."

Am început să beau când, după două luni de muncă îndârjită și de refulare, am acceptat să privesc în față moartea Monikăi. Mai întâi, am băut cu precădere în cafenele, adesea cu Dees, adesea cu Bo, uneori de unul singur. Apoi am început să beau acasă. Mai ales whisky și vin roșu. După câteva luni, am ajuns să duc o existență căreia nu i-aș fi supraviețuit niciodată dacă n-ar fi fost Ellen. Ea e cea care m-a salvat. Ea și Bo. Erau nopți în care rămâneam, cu Bo, până la patru dimineața în câte o cafenea, după care mai hoinăream câteva ore prin oraș, iar el adormea în spatele meu. Mă certam cu alți beți sau vagabonzi și numai prezența copilului din spate m-a împiedicat să intru vreodată cu adevărat într-o încăierare.

Într-o dimineață de vară, foarte devreme, stăteam cu Bo pe o bancă în parcul Sarphati. Băusem din nou toată noaptea, iar Bo abia se trezise. Ne uitam la rațele din iaz și Bo m-a întrebat de ce rațele mănâncă și lișițele piuie.

Habar n-aveam.

Atunci, m-a întrebat de ce lișițele își mișcă atât de ciudat capul când înoată, iar rațele nu. Iarăși n-aveam nici cea mai vagă idee. A tăcut o vreme. Doi rățoi au început să fugărească o rață, traversând tot iazul.

— De ce fac asta? a întrebat Bo.

Și, din fericire, de astă dată am știut răspunsul:

— Bărbățușii se plictisesc de moarte. Pentru că primesc prea multă mâncare de la oamenii care vin să hrănească rațele în parc. În mod normal, rațele sunt ocupate o bună parte din zi să-și caute hrana. Dar rațele din orașe au o viață ușoară: nu trebuie să și-o caute singure, pentru că le-o aruncă oameni de treabă ca mine și ca tine. Deci le rămâne foarte mult timp pentru alte lucruri. Dar problema rățoilor e că n-au cine știe ce imaginație. Și nu prea știu ce să facă cu atâta timp liber. Singurul lucru care le trece prin cap e să se țină după rățuște. Ceea ce și fac. Câteodată, fugăresc așa de cumplit o rățușcă, încât biata de ea se îneacă și moare până la urmă.

Pentru Bo, asta era prea de tot.

— N-o să le mai dăm de mâncare, a spus el.

— Da, poate că așa-i mai bine.

— Și pescărușii? a întrebat el. Tot așa se poartă și ei?

— Nu, ei nu.

— Ce bine, a zis Bo.

În clipa aceea am văzut-o pe Ellen intrând în parc. N-o mai văzusem de vreo opt luni, de la înmormântarea Monikăi. Mă sunase de două ori, dar eu fusesem monosilabic, spunându-i că o s-o sun când o să mă simt mai bine. Însă lunile au trecut, și eu n-am mai sunat-o. De altfel, nici nu m-am simțit mai bine.

Era în pantaloni de trening, dar nu făcea jogging.

— Hai să mergem, i-am spus lui Bo.

Nu știam dacă ne observase, dar eram sigur de un lucru: nu văzuse că eu o văzusem pe ea. Faptul că fugeam acum din calea ei putea fi deci o pură coincidență. Eu și Bo am părăsit parcul și am traversat Ceintuurbaan spre casă. Când am ajuns în fața intrării, m-am mai uitat o dată în spate. Ellen nu se vedea nicăieri. Dar nici n-am intrat bine în casă, și am auzit soneria.

Am ezitat îndelung dacă să-i deschid sau nu, dar am presupus că mă văzuse totuși, situație în care ar fi fost foarte nepoliticos din partea mea să nu-i deschid. Și, pe deasupra, ce motive aveam s-o evit? Nu știam nici eu. Sau nu voiam să știu.

Am deschis. Era jos, pe scară.

— Salut, eu sunt. Pot să urc?

— Mai bine nu. E o mizerie de nedescris.

Era adevărat, o mizerie de nedescris.

— Vreau să stau de vorbă cu tine. Vreau să știu ce faci. Și ce face Bo.

— Bine. Mă rog, merge. Mersi.

A rămas acolo, nehotărâtă. S-a auzit soneria unui tramvai care trecea.

— Eram în zonă.

— Auzi? am zis eu. Știi cafeneaua aia a șoferilor, un pic mai încolo, pe Ceintuurbaan? La ora asta, sunt parcate mereu câteva taxiuri la intrare. O să-ți sară-n ochi imediat. Hai să ne vedem acolo. Peste un sfert de oră, douăzeci de minute.

— OK.

Peste un sfert de oră însă – după ce m-am ras, m-am pieptănat și m-am îmbrăcat cu haine curate, după ce am încercat să-i trag și lui Bo pe el niște haine curate –, Bo s-a aruncat urlând pe canapea. M-a lovit cu mâinile și cu picioarele, strigând:

— Nu vreau, nu vreau, nu vreau!

Și, cu toate eforturile mele, mi-a fost imposibil să-l calmez. Oboseala nopții își cerea tributul. Eram furios și disperat și trist și mi-era rușine de neputința mea, așa că m-am dus la bucătărie și mi-am turnat whisky într-un pahar, m-am așezat pe un scaun lângă fereastră, unde am băut și am așteptat și am băut.

Când a sunat telefonul, n-am răspuns. Iar când, peste douăzeci de minute, a sunat la ușă pentru a doua oară în dimineața aceea, n-am deschis. Bo adormise între timp pe canapea și, nu mult mai târziu, am adormit și eu. Când m-am trezit după-amiaza târziu, l-am văzut pe Bo ducând la buze paharul meu de whisky. A luat, foarte prudent, o înghițitură. Și a început imediat să tușească îngrozitor.

L-am ridicat, l-am strâns la piept și l-am consolat, promițându-i că o să-mi schimb viața, că o să scot din casă băutura asta murdară,

că n-o să mai stăm nopți întregi prin cafenele, că o să mergem din nou să dăm de mâncare rățuștelor din parc, dar el nu voia asta și abia atunci, treptat-treptat, au început să revină amintirile din acea noapte și am luat telefonul și am sunat-o pe Ellen. Dar Ellen nu era acasă.

Sicriul coboară încet spre un spațiu gol aflat sub capelă. Podeaua se închide singură. Și asta a fost tot. Plâng fără întrerupere, fără să scot nici un sunet, fără lacrimi. Strâng mâini.

— Condoleanțe.

— Vă mulțumesc.

— Condoleanțe.

— Și dumneavoastră.

— Condoleanțe.

— Condoleanțe.

— Condoleanțe.

Dintre toate cuvintele limbii mele, „condoleanțe" e, fără îndoială, cel mai scârbos.

32

Pe puntea însorită, la adăpost de vânt, e atât de cald, încât ne dăm jos jachetele. Am lăsat maşina pe uscat. Am pus rucsacurile între noi, pe bancheta de lemn tare. O dâră de fum cafeniu alunecă pe deasupra capetelor noastre, spre uscat. Nişte pescăruşi ne urmează, plutind pe aripile lor imobile. Un copil primeşte de la mama lui o bucată de pâine şi, cu braţul întins, o ţine sus, în direcţia păsărilor. Un uriaş pescăruş argintiu pluteşte spre noi. La câţiva decimetri de mâna copilului, se opreşte în aer. Fără dificultate. Cu privirea lui rece, analizează situaţia. Apoi se repede fulgerător asupra pâinii. Alţi pescăruşi pornesc imediat în urmărirea lui, scoţând ţipete ascuţite.

Copilul începe să plângă.

Bo râde şi se uită la mine. Privirile ni se încrucişează. Nici nu ne trebuie mai mult.

În micul port al satului Nes, înoată raţe polare; penajul bărbăţuşilor tineri e pe jumătate de un alb strălucitor – penajul nupţial –, pe jumătate de un maro tulbure, ca la femele, de parcă s-ar fi îmbrăcat chiar în dimineaţa asta, la repezeală. Luăm autocarul spre Hollum, unde am închiriat o casă sau, mai bine zis, o parte dintr-o casă – camerele din faţă ale unei mici ferme reamenajate. Avem două dormitoare mici: unul e ocupat în întregime de un pat dublu, cealălalt e o cameră pentru o singură persoană, cu o fereastră ce dă spre un zid de piatră. Bo alege, bineînţeles, camera mai mică.

— Nu vrei să dormi şi tu o dată într-un pat mare? îl întreb eu.

Ezită puţin.

— Ar fi o idee, spune el apoi.

Își ia din nou rucsacul și, cu un gest grațios, îl lansează spre patul dublu din camera de la celălalt capăt al coridorului îngust. Rucsacul saltă în cădere, iar Bo își dă drumul pe spate, alături.

— Nu-i rău, spune el.

Îmi pun geanta în dulapul gol de haine, înghesuit între pat și perete, din camera mică și-mi încerc propriul pat îngust.

— Cam tare, îi strig lui Bo.

Acesta se oprește în ușă, cu un zâmbet larg pe față.

— Ce e? întreb eu.

— Asta-mi place.

Arunc cu o pernă după el. Se ferește.

— Cafea? strigă el din bucătărie.

În afară de Amsterdam, insulele sunt singurele locuri din Olanda în care pot să fiu cu adevărat fericit. Marea, vântul, spațiul și, mai ales, imuabilitatea. N-am văzut din autobuz nici o clădire care să nu fi existat când am fost aici ultima oară, cu Monika, în urmă cu mai bine de zece ani. A apărut o pistă nouă pentru biciclete sau poate a fost doar reasfaltată – e singurul progres vizibil. Urăsc „progresul"; e o scuză răsuflată pentru urâțenie. „Ești și mai conservator decât tatăl tău", spune Ellen mereu – și are dreptate. Tata era-n stare să se entuziasmeze în fața unui scaun Louis XVI făcut de un artizan, dar pentru mobilarea propriei bucătării s-a mulțumit cu niște scaune pliante de plastic de la IKEA. „Ușor de depozitat și ușor de curățat." N-am nimic împotriva concernului IKEA, dar de ce trebuie ca albastrul și galbenul strident al magazinelor lor să țâșnească atât de brutal din peisajul verde al Olandei? Doar știm și fără culorile astea că firma e suedeză. Și, la drept vorbind, mobilele, covoarele și pilotele vândute în cantități inimaginabile nu sunt, oare, produse cu precădere în țări tropicale, unde forța de muncă e plătită corespunzător? Tata însă era de părere că nu putem să luăm asupra noastră toată suferința lumii și că trebuie să ne facem viața ușoară. A lupta împotriva progresului, spunea el, e la fel de absurd ca a te plânge de vreme. Avea dreptate. Și totuși... A muri e tot o formă de progres, iar a lupta cu moartea

are, în cele din urmă, la fel de puțin sens ca a te plânge de vreme; dar e acesta un motiv să primim moartea cu brațele deschise? Săptămâna viitoare trebuie să-i golesc locuința. Scaunele de plastic de la IKEA, patul pe care dormea cu mama, fotoliul în care a murit. Pot să numesc progres faptul că nu e aici să-mi spună cum să ridic toate lucrurile astea, cum să demontez biblioteca, ce haine pot să arunc și pe care trebuie neapărat să le păstrez?

Ne bem cafeaua făcută de Bo într-o cafetieră urâtă, alb cu gri, aflată pe un blat sintetic la fel de urât, din cești în stil „vechea Olandă", decorate cu peisaje în stil „vechea Olandă" – turle de biserică și poduri basculante –, și mâncăm biscuiții pe care-i luasem la mine ca să-i avem pe drum, dar de care n-apucaserăm să ne atingem în lumina soarelui primăvăratic, pe apa calmă a Mării Wadden, ocupați fiind să observăm acrobațiile aeriene ale pescărușilor.

— Unde mergem mai întâi? îl întreb pe Bo când terminăm de băut cafeaua. Pe plajă sau la *wad*[1]?

— E reflux? vrea, la rândul lui, să afle.

Bună întrebare. Încă un motiv pentru care iubesc insulele: pe insule, natura e încă importantă. Indiferent dacă e flux sau reflux. Dacă vântul face valurile să se izbească de dig sau de dune. Dacă luna îți dă posibilitatea să cauți bufnițe noaptea. Dacă nagâții au început să clocească. Dacă gâștele negre s-au și întors sau dacă abia au plecat să clocească în Siberia occidentală.

Ne hotărâm să mergem la *wad*. O să vedem noi cum e apa. (Când am ajuns cu barca, nivelul apei era scăzut, dar era *deja* scăzut sau *încă* scăzut? Proștilor de la oraș le scapă astfel de detalii.) Îmi iau binoclul, iar Bo își ia cutia veche de prăjituri în care păstrează curiozitățile ce-i ies în cale, ori de câte ori iese la plimbare, în iarba înaltă, prin tufișurile dese, în crăpăturile și fisurile dintre cărămizi sau dintre pietrele pavajului.

Când, încălțați în cizme, ne îndreptăm spre dig, printre oi și nagâți ce scot țipete ascuțite (au început să clocească), mă gândesc cât de simplu e, aici, să uiți tot ce te sâcâie-n oraș. Unde nu se schimbă

1 Zonă de uscat, străbătută de cursuri de apă puțin adânci, care apare în timpul refluxului pe coasta Mării Nordului (neerl.).

nimic în afară de vreme și de maree, e ușor să te întorci în timp. (Acesta să fie singurul motiv al aversiunii mele față de progres – faptul că vreau să mă întorc în trecut? Nu îndrăznesc să răspund la întrebarea asta.)

Avem noroc, *wad*-ul e gol și uscat.

Unul lângă altul pe dig, privim lumea de la picioarele noastre. La orizont, coasta frizonă e suspendată deasupra unei fâșii tremurătoare de lumină albă.

— Câți kilometri sunt până acolo în linie dreaptă? întreabă Bo.

— Vreo zece.

— Opt metri denivelare.

— Cam așa.

— Un miraj.

— Exact.

Râzând, coborâm digul și înaintăm prin nămolul păstos și gras. Doi scoicari își iau zborul protestând zgomotos.

Mergem o vreme tăcuți în direcția pământului frizon. Caut cuvintele care să descrie mirosul *wad*-ului, dar nu le găsesc.

— Eu nu pricep o chestie, zice Bo atunci. De ce în polder nu se văd jumătăți de turle? Sau jumătăți de stâlpi de înaltă tensiune?

— Ce?

— Păi, dacă o navă cu pânze se îndepărtează de țărm, o vezi cum dispare încet la orizont, până când nu se mai vede decât vârful catargului – cel puțin așa se spune, nu? Dar de ce numai pe mare? N-ar trebui să fie valabil și pe uscat? În Flevoland, poți să privești ușor până la linia orizontului, dar n-am văzut niciodată o jumătate de stâlp de electricitate. Oare de ce?

Mă uit la el uluit. Nu m-am gândit niciodată la asta!

— E o excelentă întrebare pentru proful de geografie.

Mergem mai departe pe solul brun, noroios, până când ajungem la o rigolă cu apă de mică adâncime, în care pești invizibili trasează urme în formă de V.

— Ce zici?

— Un chefal.

— Așa zic și eu.

Eu și cu Bo i-am pescuit odată – peștii ăștia iuți și rotunzi. Cu o lansetă împrumutată, de care era prinsă o muscă verde, artificială, care ar fi trebuit să imite un smoc de alge plutitoare. S-au luptat spectaculos, au sărit din apă, au făcut salturi impresionante. Ca să nu mai zic că au fost delicioși.

Ne uităm o vreme cu jind la mișcările desfășurate chiar sub suprafața apei, când, brusc, liniștea dimprejur e întreruptă de niște strigăte vesele. În vest, pe fundalul palid al cerului de primăvară, se detașează cinci siluete. Vântul ne aduce frânturi de conversații însuflețite. Râsete stridente de fată. Vocea unui băiat strigând „fricos" sau „scârbos". Eu și Bo ne punem în același timp în mișcare, de parcă am fi fost prinși asupra faptului. Rigola cotește în direcția celor cinci adolescenți. Trei fete. Doi băieți.

— Salutare! face unul dintre băieți când ne apropiem. Ați văzut foci pe-aici?

— Nu, răspund eu.

— Dar se găsesc în zonă, nu? întreabă una din fete.

— Da, uneori, zice Bo.

— Vezi? zice fata. Habar n-ai de natură!

Râde în direcția lui Bo și continuă:

— Păsările alea negre cu alb și cu ciocuri portocalii sunt scoicari, nu-i așa?

— Exact, zice Bo.

— Vezi? Mersi!

Și își continuă drumul, băieții ceva mai liniștiți acum, fetele și mai gălăgioase.

Bo rămâne locului și scormonește cu vârful cizmei în nămol. Fac câțiva pași, apoi mă întorc cu fața la el și aștept. Observ că fata care l-a întrebat mai înainte de scoicari se mai uită o dată în spate. Are pe cap o șapcă neagră de baseball, iar ochii îi sclipesc în penumbra cozorocului.

— Ai avut succes la ea, zic eu.

Dar Bo nu răspunde. Scoate ceva lucios din nămol și-l bagă în cutie.

33

Ellen se întoarce pe-o parte și își trage plapuma peste sânii goi. Mirosul de sex plutește în jurul nostru, liniștitor. Picioarele ei le mângâie pe ale mele. Pentru prima oară după atâtea săptămâni, peretele de sticlă care ne despărțea de când am aflat rezultatele analizei dispare. Pentru prima oară, nu mi-am spus în timpul orgasmului: „Ce absurd!"

Nu știu dacă s-au realizat studii în acest sens (cu siguranță!), dar, după părerea mea, oamenii care au fost la o înmormântare simt mult mai puternic decât de obicei nevoia de a face sex. Moartea ca afrodiziac. Sexul ca un mod de a scoate limba la femeia cu coasa: „Uite cum sărbătorim noi viața! Nu poți să faci ce vrei cu noi!"

— La ce te gândești? întreabă Ellen.

— Mă gândesc cum a fost atunci, după cealaltă înmormântare.

— Tot îți mai pare rău?

— Nu... nu-mi pare rău. Dar...

— Dar ce?

— Ca și atunci, nici acum n-am fost doar noi doi.

— Nu, am fost toți trei.

— Da.

— Te-ai gândit și tu la ea?

— Da.

Tăcem amândoi. Îmi mângâie cu mâna trunchiul, pieptul. Închid ochii și mă gândesc la Monika. Zece ani – și nici acum nu e moartă și îngropată. Simt cum o lacrimă îmi curge pe obraz, îmi atârnă puțin de bărbie, ca și cum n-ar ști ce să facă, apoi îmi cade pe piept. Ellen îmi sărută fruntea, ochii, nasul, obrajii, gura. O trag spre mine.

— Plângi! zice ea. Plângi!

Și-mi ascund fața în părul ei. O sărut pe gât. Îmi sărut propriile lacrimi pe gâtul ei. Îmi pun capul pe burta ei, care e umedă și lipicioasă.

— Scumpul meu Armin, bietul meu Armin!

— Sărută-mă, sărută-mă!

Iar ea mă sărută și mă mângâie. Mă strânge cu putere în brațe. Mă ciupește. Și deodată i se frânge inima. Zăgazurile în spatele cărora și-a ținut atâtea săptămâni durerea se rup. Simt cum șuvoiul puternic de emoții îi scutură corpul. O strâng în brațe. O mângâi pe păr, pe spate, o trag spre mine cu toată puterea.

— Plângi! îi spun. Plângi!

Și ea plânge, plânge, plânge, dar de astă dată *pot* s-o consolez. În acești zece ani, am reușit măcar un lucru: să n-o împing de lângă mine ca pe un animal încolțit.

Stătea pe marginea patului. Goală, transpirată, înspăimântată.

— Pleacă de-aici! am strigat. Pleacă! Pleacă! Pleacă! Ce naiba cauți aici?!

I-am adunat hainele de pe jos și i le-am aruncat în față.

— Îmbracă-te!

Mi-am pus și eu repede pe mine blugii și mi-am tras un pulover peste cap. Ea a rămas pe pat, ca anesteziată.

— Îmbracă-te! am strigat eu încă o dată.

Am apucat-o brutal de umeri și am tras-o în sus. Și ea s-a trezit din starea de șoc în care se afla, m-a împins ușor într-o parte și s-a îmbrăcat. Calm și metodic.

— Îmi pare rău, mi-a spus când a ajuns la ușă, apoi s-a întors pe călcâie și a plecat.

Am smuls cearșafurile de pe pat și le-am îndesat în mașina de spălat. În hol, am găsit un cercel care trebuie să fi căzut din așternuturi, l-am ridicat, m-am întors în dormitor, am deschis geamul și am aruncat cercelul afară. Apoi m-am dezbrăcat la loc, am intrat sub duș și m-am frecat cu săpun și apă, aproape insuportabil de fierbinte. Încet-încet, m-am liniștit din nou, iar după ce m-am uscat, mi-am pus pe mine halatul de baie al Monikăi, m-am așezat pe canapea, am sunat-o pe mama și am întrebat-o ce face Bo.

— Doarme. Tu ce faci?

— Bine. Rău.

— Ești sigur că nu vrei să vii să dormi aici?

— Da, sunt sigur.

Dar în noaptea aceea n-am mai îndrăznit să intru în dormitor. Am rămas așezat pe canapea și mi-am îngropat fața în pliurile halatului, ce păstrau încă mirosul Monikăi, pe care o înmormântaserăm la amiază.

Cumpărasem zece buchete de trandafiri albi din piața Albert Cuyp. Tăiasem împreună cu Bo mugurii de pe tulpini și-i puseserăm într-o găletușă de plastic cu care Bo obișnuia să se joace oriunde era nisip.

— Florile astea sunt pentru mama.

— Când pot să i le dau?

— Mâine. Mâine-dimineață.

Și, în acea dimineață, pe marginea mormântului proaspăt săpat în care cioclii abia coborâseră sicriul, l-am întrebat pe Bo:

— Să-i dăm acum florile?

— Da.

Și Bo și-a băgat mâna lui de copil în găletușă, iar când primii muguri de trandafir au atins ușor, în cădere, sicriul, am auzit-o în spatele nostru pe mama Monikăi izbucnind în plâns, dar nu i-am dat atenție și am continuat să aruncăm flori până când s-a golit găletușa, după care Bo a făcut un pas înainte și a zis:

— Pa, mami!

Iar eu l-am luat de mână și ne-am întors amândoi în capelă, la condoleanțe, la cafea și prăjituri. Părinții Monikăi s-au lăsat compătimiți, dar ei n-au prezentat nimănui condoleanțe. Amândoi însă l-au ridicat scurt în brațe pe Bo. Mai-mai să-l zdrobească! Apoi au plecat fără să-și ia rămas-bun.

Când totul s-a terminat, mama a spus:

— Vino cu noi!

— Dacă nu mă duc acum acasă, am răspuns eu, nu mă mai duc niciodată. Dar poate rămâne Bo la voi peste noapte, ca să nu-mi mai fac griji din cauza lui.

Așa că Bo a plecat cu ai mei. A încuviințat cât se poate de înțelegător când i-am spus că, pentru moment, *opa* și *oma* Minderhout aveau să se ocupe de el mai bine decât mine. Am pus să mi se cheme un taxi. Iar Ellen, care venise într-o mașină cu niște colegi de la De Kleine Wereld, a zis:

— Te sun eu diseară.

Dar, în loc să mă sune, m-am pomenit după câteva ore cu ea la ușă.

— Simt că înnebunesc acasă. Dar să-mi spui dacă preferi să fii singur.

— Mă bucur că ești aici, am spus eu; și era adevărat, pentru că, fără Bo și Monika, locuința devenise brusc un dușman, un loc unde, din fiecare colț, amintirile mă izbeau în față ca niște săgeți muiate-n otravă.

Am gătit împreună, am mâncat împreună, am desfăcut împreună o sticlă de vin, ne-am uitat împreună la televizor fără să vedem nimic, ne-am gândit împreună la Monika fără să zicem nimic.

— Pot să dorm aici? a întrebat Ellen.

— Da, poți.

Și ne-am băgat în pat și Ellen s-a agățat de mine, și eu am întors-o pe spate și m-am culcat peste ea, și ea și-a desfăcut picioarele și și-a împins bazinul într-al meu, și eu am închis ochii și m-am gândit: Monika, Monika, Monika, și ea mi-a înfipt unghiile în spate și m-a mușcat de umăr, și eu m-am înfiorat de durere și de plăcere și de furie și de mâhnire, și mâinile mi-au alunecat sub fesele ei și am pătruns-o, și ea a început să tremure și să geamă și m-a strâns tare, cum își strânge un înecat salvatorul, și când a juisat toată vlaga i s-a scurs din corp și a izbucnit în plâns, și eu m-am ridicat și m-am uitat la fața ei scăldată-n lacrimi și m-a cuprins o furie oarbă, fără sens și m-am retras din ea și am sărit din pat, și ea, înspăimântată, s-a ridicat în capul oaselor, goală, tremurând și încă suspinând, și eu am urlat și am urlat și am urlat.

Sexul post-mortem e o formă complicată de sadomasochism.

— Să nu mai pleci de lângă mine când ne certăm, îmi spune Ellen după ce termină de plâns.

— Nu, spun eu. Îmi pare rău.

— Știi ce frică mi-a fost c-o să mă gonești din casă...?

— Să te gonesc din casă? De ce aș face-o?

— Ca să mi-o iei înainte. Fiindcă ți-e teamă c-o să te părăsesc pentru că nu poți să-mi faci copii.

Mă las să cad înapoi în perne.

— Am dreptate?

Oftez și aprob din cap.

— Poate c-ar trebui să cauți pe cineva care să te lase însărcinată.

— Termină cu prostiile astea!

— Păi, să știi că mă pricep foarte bine să cresc copiii altora.

Râde, dar nu din toată inima.

— Armin, bietul de tine!

Mă uit la ea. Arată obosită. Și tristă. Acum are treizeci și patru de ani. Ar fi o mamă bună. Este o mamă bună. Pentru Bo. Dar Bo nu e copilul ei.

— De altfel, și tu te pricepi la asta.

— La ce?

— Să crești copilul altcuiva.

— Ciudat... Nu m-am gândit la asta până acum.

— La ce?

— Că acum suntem egali. Creștem împreună copilul altcuiva.

— Copilul ei.

— Da, copilul ei.

34

Bo a gătit. Cartofi cu broccoli și crochete de pește. Eu am făcut salată și am turnat vin alb în pahare. Stăm la masa de lângă fereastră. Afară se înserează încet. Un țăran trece pe bicicletă și ne salută cu mâna. Așa e viața pe o insulă.

Ciocnim.

— Să bem pentru viața insulară! spun eu.

— Mai știi, zice Bo, când am fost toți trei la pescuit, eu cu tine și cu *opa*?

Știu.

— Nu prea se pricepea *opa*...

— Habar n-avea.

— Nu. Dar a prins cea mai mare plătică din ziua aia.

— Baftă de-ncepător.

— Da, baftă de-ncepător.

Trebuie să fi fost acum vreo opt ani. În perioada în care s-a mutat Ellen la noi. Bo și cu mine dăduserăm cu totul în patima pescuitului (ceea ce, după băutură, a însemnat un mare progres pentru mine). Nu trecea weekend să nu ieșim împreună. La pescuit, l-am învățat pe Bo diferența dintre lăcarul mare și lăcarul-de-stuf, dintre eretele vânăt și eretele-de-stuf. I-am vorbit despre cuc, care lasă alte păsări să-i clocească ouăle. Și despre locuitorii insulei Borneo, care cred că poți ghici viitorul după zborul păsărilor. I-am vorbit despre marile mistere ale celor mai timpurii civilizații.

— Acum șase mii de ani, am spus eu, membrii unui trib neolitic au construit, în sud-vestul Angliei, o mașină de calcul uriașă, cunoscută azi sub numele de „monumentul de la Stonehenge". După versiunea oficială a arheologilor, e vorba de un templu în

care se aduceau jertfe zeilor naturii din vremea aceea. Dar Stonehenge e mult mai mult de-atât. E și cadran solar, și lunar. E un model matematic al universului așa cum îl percepem noi de pe Pământ. Măsurători exacte au scos la iveală faptul că oamenii care au construit monumentul de la Stonehenge cunoșteau proprietățile miraculoase ale triunghiurilor dreptunghice și numărul sacru π. Probabil că erau capabili să prevadă eclipsele de Lună și solstițiile, eclipsele de Soare și mișcarea mareelor sub influența Lunii. Dar e o problemă aici: potrivit istoricilor civilizației occidentale, barbarii din epoca de piatră n-aveau cum să știe astfel de lucruri. Așa că numeroasele descoperiri, de-a dreptul formidabile, privitoare la Stonehenge nu sunt admise în manualele oficiale.

— Mergem și noi odată acolo, la Stonehenge?

Am spus „da" și, de curând, mi-am propus din nou să-mi respect în sfârșit promisiunea.

Lucruri din astea îi povesteam lui Bo în timp ce ne uitam țintă la plutele noastre. Și multe altele. I-am povestit despre nebunia cursei înarmărilor și despre sacrilegiul comis de politicienii creștin-democrați, care, prin trucuri viclene, își țineau milioanele la adăpost de fisc, și despre aroganța magnaților din fruntea multinaționalelor petroliere, care făceau comerț cu regimul de *apartheid* din Africa de Sud cu aceeași ușurință cu care justificau poluarea mediului provocată de afacerile lor. Și i-am mai povestit despre mama lui. Despre pielea ei albă și părul ei roșu. Despre furia care a cuprins-o citind, în articolele corectate de mine pentru editură, cum erau torturați și omorâți cobaii în scopuri științifice. Și Bo m-a întrebat:

— Dar de ce fac asta? De ce torturează animalele?

— De exemplu, ca să testeze niște medicamente, i-am răspuns eu. Medicamente care pot salva viețile oamenilor.

La care Bo:

— Dar viața ei nu.

— Nu, pe-a ei nu.

Într-o zi, tata mi-a spus:

— Vreau să merg și eu odată cu voi la pescuit. Vreau să văd și eu ce-i atât de distractiv în chestia asta.

Tata n-a înțeles niciodată cum puteam să iubesc pescuitul. (De fapt, tata nu m-a prea înțeles niciodată. Până când, într-o zi, am adus-o acasă pe Monika.)

— Nu-nțeleg cum poți să stai așa pe malul apei și să nu te plictisești de moarte...! obișnuia să zică mereu.

— Cum de nu ți se face frig...

— Cum de nu ți-e jenă să mergi pe stradă c-o undiță după tine...

— Cum de nu pricepi că n-o să găsești niciodată o fată drăguță dacă ai un hobby de moșneag...

— Și mai ai și mania păsărilor. Dumnezeu știe de la cine ai căpătat ciudățeniile astea, că de la mine nu.

Pentru tata, a rămas un mister neelucidat cum de-i sucisem capul Monikăi, dar cucerirea ei m-a făcut, fără îndoială, să cresc în ochii lui. Iar când am lăsat-o gravidă – în fine, am mai spus asta o dată. Așa cum am mai spus și că totul a revenit la starea inițială odată cu moartea Monikăi. De parcă Monika ar fi fost o lentilă de care a avut nevoie tata pentru a-și percepe fiul ca pe un om întreg. Faptul că, la câțiva ani de la moartea ei, am început din nou să merg la pescuit a înrăutățit și mai tare situația. Redevenisem fiul bizar, care pur și simplu refuza să facă ceva-n viață. Eram din nou copilul mamei.

Faptul că în ziua aceea a prins cel mai mare pește a fost absolut tipic pentru tata. Și nu mai puțin tipic a fost că i-a împuiat capul lui Bo toată ziua cu povești care mai de care mai ciudate despre construcții, politica misterioasă a autorităților municipale, mașinațiile puse la cale de consilieri, despre afaceri murdare și beții.

— Mai știi povestea cu agentul fiscal?

— Da, o mai știu.

— Ce-am mai râs atunci!

Era o poveste pe care tata avea s-o spună de multe ori, la zile de naștere și la masa de Crăciun. Povestea se termina cu un inspector de control fiscal care, beat fiind, îi lăsase dosarul într-un club de noapte suspect, iar a doua zi îl sunase, foarte rușinat, pe tata să-l întrebe dacă nu văzuse cumva dosarul. Dar tata se prefăcuse

că nu știe nimic, așa că nu s-a mai ajuns niciodată la un proces între statul olandez și firma Minderhout.

— De ce nu te-nțelegeai cu el? întreabă Bo deodată.

— Ba mă-nțelegeam.

— Ba nu. Nu așa cum mă înțeleg eu cu tine.

— Nu, nu așa. El era...

Caut cuvintele potrivite.

— Când eram copil, mi-a dat tot timpul senzația că însemnam mult mai puțin decât el. Că eu n-o să fiu niciodată în stare să fac tot ce făcea el. Și așa a și fost. Se pricepea la toate.

— Nu știa să pescuiască.

— Nu, dar a prins totuși cel mai mare pește. Absolut tipic.

— Nu prea era curajos.

— Ce vrei să zici?

— Era bun de gură, dar, de fapt, îi era foarte frică. Frică de schimbări.

Mă uit la el, cum stă acolo-n fața mea. Abia a făcut paisprezece ani. Își bea cu precauție vinul.

— Cum ți-ai dat seama de asta?

Ridică din umeri.

— Din multe lucruri. Când a murit *oma*, s-a dat și el bătut.

Așa deci. A vorbit nepotul. (Nepotul?) Izbucnesc în râs.

— Ce? întreabă el.

— Nimic.

— De ce râzi?

— Fiindcă ai dreptate. Spui lucruri pe care eu n-aș îndrăzni să le spun niciodată așa.

— Pentru că e tatăl tău, zice Bo plin de înțelegere.

— A fost.

— Da, bineînțeles... A fost.

35

Încă foarte multă vreme, am ținut-o la distanță pe Ellen. (Totodată, am continuat să beau multă vreme.) Așteptase degeaba la ușa noastră, iar eu încercasem degeaba să o sun în aceeași seară; după câteva zile, am prins-o totuși la telefon. M-am scuzat pentru comportamentul meu asocial, dar ea a spus: „Nu face nimic" și ne-a invitat la masă. Ne-am dus la ea. Am vorbit și am râs și am băut cu măsură. Eu și Bo ne-am întors acasă devreme, iar la despărțire ne-am sărutat pe obraz.

Au trecut câteva săptămâni în care nu ne-am văzut și n-am vorbit unul cu altul, până într-o zi când, pe neașteptate, a apărut din nou la ușă, eu i-am deschis și am stat din nou de vorbă, am râs, am băut cu măsură și ne-am despărțit de fiecare dată cuviincios: ca doi prieteni. Uneori, îl lua pe Bo cu ea în parc sau la grădina zoologică. Uneori, Bo dormea la ea. (Cunoscusem o femeie într-o discotecă. Nu eram îndrăgostit, dar ea era de mine, așa că am profitat de situație, culcându-mă cu ea oricând voiam – dar, în cele din urmă, prea rar pentru a-i face pe plac. A pus capăt relației, ceea ce m-a întristat mai tare decât am vrut eu să admit.)

Și Ellen fusese, un timp, cu alt bărbat. I-am spus că mă bucuram pentru ea și că merita toată iubirea din lume. M-am simțit însă ușurat când el s-a despărțit de ea și când am văzut că nu părea să sufere prea tare din pricina asta. Și, cu ocazia primei vizite pe care i-am făcut-o împreună cu Bo, am adus cu mine o sticlă de șampanie ca să sărbătorim redobândirea libertății ei.

Timpul trecea, iar viața mea își relua cursul normal. Începusem să beau mai puțin, iar Bo petrecea tot mai mult timp la școală, unde-și făcea prieteni și prietene, la care se ducea să se joace și,

uneori, să doarmă. Redactam din nou texte despre efectul oxalatului asupra glicogenezei în hepatocitele izolate ale puilor și alte minunății de felul ăsta. Mă bucuram împreună cu Dees de rezultatele studiilor asupra similarității moleculare dintre specii de viețuitoare extrem de diferite, ca drosofila, crapul, porcul și omul.

— Importantă este, mi-a explicat Dees, structura proteinei citocrom C. Proteina asta se găsește cam în toate organismele vii, motiv pentru care s-a presupus că există o legătură între felul cum variază această proteină de la o specie la alta și era geologică în care au apărut diversele specii. Structura proteică a două specii relativ apropiate pe scara evoluției ar trebui să prezinte mai multe asemănări decât cea a unor specii îndepărtate. Iar diferențele sunt provocate de mutații accidentale. Deci, cu cât trece mai mult timp între apariția a două specii, cu atât sunt mai mari șansele de a exista mutații și, ca atare, cu atât cresc diferențele între ele. Așa s-a considerat, cel puțin. Dar lucrurile nu stau așa. Citocromul C al crapului e similar în proporție de șaizeci și patru la sută cu citocromul C al bacteriei *Rhodospirillum rubrum*. Lucru valabil și la porci. Iar citocromul C al omului și al drosofilei seamănă în proporție de șaizeci și cinci la sută cu cel al respectivei bacterii. Asta înseamnă – și aici vocea lui Dees a căpătat accente triumfătoare – că, din punctul de vedere al bacteriei *Rhodospirillum*, omul e la fel de mult sau la fel de puțin înrudit cu ea ca drosofila. Cam aiurea pentru evoluționism.

Ca să compensez oboseala pricinuită de muncă, de viața de familie și de discuțiile stimulative, dar destul de epuizante cu Dees, am plonjat – preț de încă două luni de vară lungi și calde – în viața de noapte. Am avut câteva *one-night stand*-uri și, un timp, am crezut chiar că sunt din nou îndrăgostit. (De o fată cu părul scurt, roșcat, care urma cursurile Academiei de Poliție și vota cu liberalii. „N-o să iasă nimic bun din asta!" a spus Ellen izbucnind în râs – și n-a ieșit nimic.) Tocmai când îmi spuneam că, pentru mine, n-o să mai existe niciodată altă femeie în afară de Monika și că e bine așa – tocmai atunci, evident, s-a întâmplat.

— Tu ai început, avea să spună Ellen mai târziu.

— Nimeni n-a început, am spus eu. Ca întotdeauna.

Și, după o jumătate de an, s-a mutat la noi.

— Ești de acord ca Ellen să se mute cu noi? l-am întrebat eu pe Bo.

A fost de acord.

Mama a plâns de bucurie când a aflat. Chiar și tata a pretins că se bucură pentru mine, dar totul îmi spunea că nu e la fel de încântat de Ellen cum fusese, pe vremuri, de Monika. Ceea ce nu i-a scăpat nici lui Ellen. În orice caz, a păstrat mereu o anumită rezervă față de tata.

— Pur și simplu mi-e greu să comunic cu genul ăsta de bărbat, a spus ea odată, scuzându-se.

— Dar ce gen de bărbat e tata? am întrebat eu.

— Prea sigur pe el. Prea plin de succese. Prea... prea mult *prea*. În toate.

— Te iubesc, am spus eu.

Era prima oară când i-o spuneam.

36

Așa arată o zi de primăvară fără griji pe o insulă frizonă.

7:45 Mă trezesc. Duș. Îl trezesc pe Bo.

8:03 La brutar. Prăjesc ouă. Pregătesc micul dejun, cu tartine proaspete, suc de portocale și cafea tare.

8:28 Micul dejun.

9:33 Terminăm micul dejun. Las vasele murdare în chiuvetă.

9:50 La centrul de închiriat biciclete. Aleg două biciclete olandeze solide.

10.04 Pe bicicletă. Peste pajiști și dig, până la Nes. Nagâți făcând tumbe, sitari-de-mal isterici, un cârd de rațe fluierătoare, două gâște egiptene într-un șanț lung, drept, cenușiu. „Dacă ai putea să alegi între Nil și șanțul ăsta…" „Dacă ai putea să alegi între Amsterdam și Ameland…" „Păi, atunci sunt bucuros că locuim în Amsterdam."

11:28 Pauză de cafea în orășelul Buren. Tocmai când ne așezăm, intră aceiași cinci adolescenți pe care i-am văzut cu o zi înainte la *wad*. „Ați văzut cumva foci azi-dimineață?" întreabă același băiat. „Nu-l asculta!" zice aceeași fată – fata cu șepcuță neagră. „Sunteți cazați aici, în Buren?" „Nu, la Hollum." „E frumos la Hollum?" „Da, e frumos." „Și seara?" „Hm… Suntem abia de-o zi aici."

12:15 Pornim din nou la drum. „Pa!" zice Bo. „Ciao!" „La revedere!" zice fata-cu-șepcuță. „Ai succes", îi spun eu afară. „Armin!" zice Bo oftând.

12:43 În rezervația naturală Het Oerd. Rațe negre în apropierea coastei. Un iepure bolnav așteptând un șoricar sau o vulpe. Așteptând moartea. Bo găsește un craniu de pescăruș, curat și încă intact. Îl bagă în cutie.

13:30 Prânz pe o dună. „Ce-ar fi s-aruncăm în aer platforma aia petrolieră?" „Bună idee."

14:07 Înapoi la biciclete. Pedalăm spre vest, paralel cu versantul interior al dunei. Cocoşari întârziaţi. Sperăm să dăm peste un ciuf-de-câmp, dar nu vedem decât un şoricar planând la mică înălţime deasupra pajiştei, o imitaţie numai pe jumătate reuşită – pe jumătate reuşită pentru că mă opresc puţin şi-mi pun binoclul la ochi. „Şoricar", îi spun lui Bo. „Aşa m-am gândit şi eu." Pedant mic! Dar păstrez pentru mine observaţia.

14:50 Aproape de Ballum, scurtă incursiune pe plajă. Meduze moarte. Nisipari. Bo găseşte un ou de calcan. Eu găsesc un pantof stâng. Cum era, de fapt? În Anglia, pe coasta Mării Nordului, se găsesc cu precădere pantofi stângi, în timp ce în Olanda şi Belgia mai mulţi pantofi drepţi – sau era invers? În orice caz, avea de-a face cu curenţii şi cu forma aerodinamică specifică pantofilor drepţi şi celor stângi. Cădem de acord că trebuie să fie invers.

15:34 Din nou pe bicicletă. Înapoi „acasă".

16:09 În sat cumpărăm o sticlă de whisky şi câteva sticle de bere. Plus câte o ediţie din *Voetbal International* şi din *Bildzeitung*.

16:16 Acasă. Citim. Cu o băutură în faţă. „Feyenoord îşi dezamăgeşte fanii." *Schadenfreude in Bonn.*[1]

18:30 „Ce mâncăm?" Mă trezesc brusc din somn. „Mergem să mâncăm undeva?" „Bună idee." „Unde?" „Aici, în sat." „Limbă-de-mare Picasso." „Aşa ceva. Lup-de-mare." „Chefal." „Excelent!"

19:07 Într-un restaurant local, cu peisaje marine pe perete şi năvoade pe tavan. „Eu aş vrea o limbă-de-mare Picasso." „Eu, o rândunică-de-mare în sos delicat de muştar. Şi o carafă mică de vin alb, vă rog."

Ce mai zi! O zi care nu te pregăteşte defel pentru ce te aşteaptă noaptea.

---

1 La Bonn, se face haz de necazul adversarilor (germ.).

37

Dacă n-aș fi fost atât de beat.

Dacă n-aș fi fost atât de beat, nu m-aș fi complăcut în autocompătimire.

Dacă n-aș fi fost atât de beat, aș fi realizat că doarme cu ochii deschiși.

Dacă n-aș fi fost atât de beat, aș fi...

După cină și cafea, pornim pe câmp în direcția *wad*-ului. În vest luceşte farul. În est, o lumină palidă anunță că luna e pe punctul de a răsări. Din când în când, din întuneric răsună strigătul nervos de alarmă al unui fluierar cu picioare roșii sau *chiuiiiiiit*-ul unui nagâț. Trecem prin dreptul unei păşuni pline de oi care ne fixează de parcă ar vedea pentru prima oară ființe umane. Nu vorbim mult.

— Ce liniște! spune Bo.

Eu nu spun nimic.

— Ce facem? întreabă Bo.

— Mai mergem o bucată de drum, spun eu. Apoi bem o cafea.

Mergem pe asfaltul neluminat dintre două șanțuri a căror apă reflectă cerul serii. Aerul răcoros nu are asupra mea efectul scontat. În loc să mă înveselesc, sunt mai abătut cu fiecare pas. Probabil pentru că, în întuneric, calmul emanat peste zi de peisajul neschimbător a dispărut. Poate pentru că, în întuneric, moartea are mai multă realitate decât viața. Poate pentru că Bo nu vrea defel să meargă în același ritm cu mine – un detaliu care înainte nu m-ar fi deranjat niciodată. Acum mă deranjează.

După un ocol mic, ne întoarcem în sat. Casele ne așteaptă cu geamurile lor luminate, care invită și exclud totodată. Intrăm în

primul local ce ne iese-n cale și ne așezăm la o măsuță de lângă fereastră. Sunt puțini clienți.

— Bună seara!

— Bună seara!

Un băiat cu obraji rumeni și niște mâini uriașe ne ia comanda: o cafea și o ciocolată caldă cu frișcă. Eu cer și un coniac, Bo un pahar cu apă. Când băiatul ne pune-n față cestile aburinde, intră un grup de adolescenți. Sunt cei doi băieți și cele trei fete pe care i-am mai întâlnit de două ori înainte. Au vrut, probabil, să vadă cu ochii lor dacă Hollum e chiar atât de frumos pe cât pretinsese Bo de dimineață. Judecând după fața uneia dintre fete, nu încape îndoială că, pentru ea cel puțin, concluzia e deja pozitivă – e fata cu șepcuță neagră. Făcându-și drum pe lângă masa noastră, îi oferă lui Bo un zâmbet degajat de adolescentă, care-mi însenînează și mie puțin gândurile întunecate. Bo bâiguie un „bună" abia auzit și începe să învârtă meticulos linguriță în ciocolata caldă.

Nu spun nimic.

— Crezi că Ellen o să ne simtă un pic lipsa? întreabă Bo.

Aceeași întrebare mi-o pusese și la masă.

— Se bucură și ea că scapă un timp de noi. De mine, cel puțin.

Așa-i răspunsesem și la masă.

Bem în tăcere. Cei cinci s-au așezat la bar, în spatele nostru, într-o parte. Fata-cu-șepcuță a reușit să se instaleze într-un loc strategic, de unde poate conversa cu prietenele ei fără să-l piardă din ochi pe Bo. Privirea ei revine regulat la masa noastră.

Nu spun nimic. Stau pe gânduri. De cât timp se îndrăgostesc fetele de el? N-am remarcat nimic până acum, iar Bo e ultimul care să vorbească despre asta – presupunând că a observat ceva. O, superba, teribila nesiguranță a pubertății, când cel mai neechivoc semnal din partea unei fete nu e încă destul de neechivoc! Când ceea ce ne seduce ne înspăimântă în același timp, deoarece conștiința de sine e vulnerabilă ca un castel de nisip în valuri... Fiindcă ceea ce părea încă posibil, aproape sigur cu o clipă în urmă se poate dovedi, în clipa următoare, absolut imposibil. Fiindcă nu știi nimic și nu înțelegi nimic. Oare ideile astea nu-s decât o flecăreală de moșneag? Sunt adolescenții din ziua de azi mult mai

maturi? Mă uit la Bo și-mi spun: „Nu, nesiguranța asta nu dispare niciodată". Și totuși, nu sunt sigur că e așa. Ce știu eu până la urmă despre el în afară de faptul că nu e fiul meu?

— Mă duc la toaletă.

Se ridică. Privirile fetei-cu-șepcuță se reped numaidecât în direcția lui. Bo se uită nesigur împrejur. Surprind pe fața ei momentul exact în care li se încrucișează privirile. Din nou acel zâmbet. (Și cimpanzeii își arată colții pentru a se liniști reciproc – spre deosebire de multe alte animale, printre care câinii. A rânji unui câine rău poate avea consecințe nefaste. A nu-i rânji însă poate fi la fel de dăunător. Dar nu pățești nimic rău dacă zâmbești unui cimpanzeu. Un zâmbet adresat cuiva care te atrage înseamnă mai totdeauna un prim pas în direcția cea bună.) Nu văd dacă Bo răspunde la rândul lui printr-un zâmbet, cert e însă că, îndreptându-se spre toaletă, trece foarte aproape de ea. Mă surprind invidiindu-l. Deci iau repede o înghițitură de coniac și încep să mă uit insistent pe fereastră, în ciuda faptului că reflexiile sticlei nu-mi permit să văd mare lucru.

Bo are succes.

Bo nu mai e un copil mic.

Dar... și-așa l-am pierdut.

Ce gând ridicol, meschin!

E bine pentru el. Da, e bine pentru el. În plus, fata e frumoasă.

Ce-nțelegi tu din toate astea, babalâc pervers ce ești?!

Păi da, dar o fată frumoasă e o fată frumoasă. Întotdeauna. Atâta lucru văd și eu.

Dar poate că Bo are cu totul alte gusturi.

Oare gustul se moștenește sau se învață? Sociobiologii afirmă că preferința bărbaților pentru sânii mari e determinată genetic. Sâni mari și șolduri late. S-au făcut cercetări în acest sens. Arunc o privire rapidă spre colțul barului, unde stă fata-cu-șepcuță. Are sâni mari? Nu mai e acolo. E ridicol că mă interesează asta. Oricum mie nu-mi plac sânii mari.

Unde s-a dus?

Mai mult ca sigur că tot la toaletă. Toaleta femeilor se află pe aceeași parte cu a bărbaților? Bănuiesc că da. Nu-i văd de pe scaunul

meu. Oare-l așteaptă? Eu n-aș fi fost niciodată în stare de așa ceva la vârsta lor. Dar, în fine, s-au schimbat multe de-atunci, nu? Chiar s-au schimbat? Nu cred. Sunt sigur că și Monika a făcut din astea. Și-a pierdut virginitatea la treisprezece ani. Treisprezece! Am rămas interzis. A trecut o jumătate de an până când am îndrăznit să-i spun că era prima din viața mea.

Treisprezece... M-am simțit ca ultimul fraier. Dar, când am îndrăznit, în cele din urmă, să i-o mărturisesc, lipsa mea de experiență a avut asupra Monikăi un efect neașteptat.

— Serios? a întrebat ea.

— Serios.

M-a privit cercetător preț de câteva clipe. Apoi mi-a zâmbit (o, zâmbetul ei!) și mi-a spus:

— Păi, ești un talent înnăscut.

Mi-e indiferent dacă a fost sinceră sau a vrut doar să mă flateze, din moment ce, după aceea, am făcut-o mai des ca înainte.

— Mai ai mult de recuperat, a zis Monika.

— Ai păstrat totul pentru mine... a zis Monika.

— Ce drăguț! a zis Monika.

Și m-a învățat tot ce se putea învăța despre sex. Iar eu am învățat-o apoi cum e când sexul se unește cu dragostea adevărată, pentru că, mi-a spus ea, înainte nu cunoscuse acea stare.

Și așa ne-am lipit unul de altul.

Ce a împreunat Dumnezeu, spun preoții și pastorii, omul să nu despartă. Dar ce a împreunat omul, spun eu la rându-mi, Dumnezeu nu poate să despartă. Nici măcar dacă recurge la serviciile unui ucigaș cu simbrie. Nici măcar dacă... nici măcar atunci? Nu, nici măcar atunci, îmi spun eu. Și mai comand un coniac. În speranța că mă va ajuta să cred în continuare că așa stau lucrurile.

Bo tot n-a venit de la toaletă.

38

Păstrez trei amintiri de la ultima vizită cu Monika pe insula Ameland. Prima e legată de fotografia făcută pe plajă – „Armin e nebun". A doua e legată de un ciuf-de-câmp. Stăm culcați pe versantul interior al digului, la adăpost de vânt, sub soarele primăvăratic. Bo doarme între noi. Monika mestecă un pai. Are iarbă în păr. Se propteşte în cot, cu capul culcat în palmă.

— Ce-nseamnă pentru tine să fii tatăl copilului meu? întreabă ea.

O întrebare tipică pentru Monika. „Ce vrei să spui când spui «Te iubesc»?" „Cum te-ai simțit când l-ai ținut prima oară în brațe pe Bo?" „Ce-nțelegi tu prin fidelitate?" Pentru Monika, nimic nu era de la sine înțeles – cel puțin nimic din ce avea de-a face cu iubirea. Cu ajutorul ei, am înțeles ce armă nimicește cel mai ușor iubirea: evidența.

Reflectez. Apoi răspund:

— Faptul că viețile noastre nu mai pot fi despărțite una de alta. Că nu mai poți să spui: „Aici, viața mea se termină și începe a ta".

— Vezi în asta o limitare?

— Deloc. Ideea că țelul cel mai înalt al vieții ar fi realizarea ființei individuale e o gogoașă a psihoterapeuților și a pretinșilor guru. Țelul cel mai înalt al vieții constă în renunțarea la gândirea exclusivă.

— Adică? Ce mai e și aia, gândire exclusivă?

— E o formă de gândire care diferențiază și izolează. E un auxiliar perfect în cercetarea adevărului, dar, din păcate, a fost ridicat la rangul de scop în sine. Și din cauza asta a devenit cel mai mare obstacol în drumul spre înțelepciune.

— Iar baţi câmpii, Armin! Vorbeşte şi tu ca toţi oamenii!

— Păi, tu m-ai întrebat, bodogănesc eu.

E un argument pe care l-am avansat de multe ori, dar la care ea nu s-a arătat niciodată sensibilă. Ca de altfel nici acum.

— Ştii că nu pot să suport abstracţiile astea. Eu te-am întrebat numai dacă nu te deranjează că vieţile noastre nu mai pot fi separate una de alta din cauza lui Bo. E o întrebare directă, nu?

În primii doi ani ai relaţiei noastre, asemenea conversaţii degenerau frecvent în certuri zgomotoase. Eu resimţeam criticile ei ca pe nişte atacuri directe şi nemeritate la adresa mea. La rândul ei, considera jignitoare ideile mele abstracte, ca şi cum aş fi încercat dinadins s-o pun în inferioritate ridicând orice simplă întrebare la rangul de problemă filozofică. Dar, în acea după-amiază, pe Ameland, sub soarele de primăvară timpurie, am presimţit pericolul şi ne-am îndulcit amândoi tonul.

A îndepărtat cu mâna liberă o insectă care-i bâzâia în jurul capului şi m-a întrebat:

— Ce vrei să spui, de fapt?

— Ca să pricepem cum funcţionează corpul, e foarte util să-l demontăm şi să-i analizăm fiecare element în parte. Pentru a defini mai clar geniul şi nebunia, poate fi foarte instructiv să facem deosebirea între corp şi spirit. Şi evident că putem aprecia mai bine fenomene ca fulgerul, curcubeul şi eclipsele solare dacă acceptăm că nu sunt manifestări ale emoţiilor divine. În acest sens, e foarte rezonabil să învăţăm să gândim exclusiv. Să gândim în termeni de „sau–sau". Dar supărător la gândirea exclusivă e că, pe termen lung, ea se autodeclară singura formă de gândire corectă – de-aia i se şi spune exclusivă. Iar asta duce la paralizie intelectuală şi, până la urmă, chiar la imbecilitate pură.

— De exemplu?

— De exemplu, în discuţiile despre ce anume e determinant pentru ceea ce suntem noi: genele sau mediul. O problemă de felul ăsta a declanşat adevărate bătălii academice, deşi ar fi trebuit să fie clar pentru toată lumea, încă de la începutul controversei, că ambii factori sunt importanţi şi că, pe deasupra, ei se şi influenţează reciproc. Se aud peste tot discuţii fără sens pe tema „totul

sau nimic". Economie de piață și economie planificată. Homeopatie și alopatie. Masculin și feminin. Omul ca egoist calculat și omul ca ființă socială. Bine și rău.

— Bun. Dar acum hai să ne-ntoarcem la mine și la tine și la Bo.

Și zâmbește – codul cimpanzeului pentru a spune: „N-am intenții rele".

Iar eu:

— Adepții gândirii exclusive sunt de părere că pierdem ceva din individualitatea noastră dacă stabilim legături cu ceilalți. Eu cred însă că iubirea îl pune pe om în situația de a se realiza și mai mult pe sine contopindu-se cu celălalt. Datorită lui Bo, noi doi suntem legați indisolubil unul de altul, până la sfârșitul zilelor noastre. Dar legătura asta mă face să mă simt mai liber ca niciodată. Contrariul gândirii exclusive constă, cred eu, în acceptarea reală a paradoxalului. Cheia oricărei forme de înțelepciune e paradoxul.

În aceeași clipă, un ciuf-de-câmp trece în zbor, atingând aproape tufișurile de cătină albă din jurul nostru, își schimbă direcția și se înclină într-o parte când ne vede, pentru a dispărea la fel de silențios cum a venit.

— Pură coincidență, spun eu. Dar, evident, nu fără sens.

Iar Monika face „pfffft" și râde-n hohote. Eu mă târăsc peste Bo, o împing în iarbă și o sărut până când se oprește din râs.

A treia amintire are legătură cu noaptea care a urmat acelei zile. Ani de-a rândul, n-am îndrăznit să mă gândesc la noaptea aceea decât știind-o pe Ellen foarte aproape de mine. Pentru că Ellen înțelege. Faptul că noaptea aceea mi-a revenit în memorie în localul din Hollum, deși eram atât de departe de Ellen, ar fi trebuit să mă pună pe gânduri.

39

Se întorc împreună. Ochii fetei scapără și mai tare ca înainte. La Bo nu se vede nimic schimbat. Fata se așază la loc pe taburet. Bo vine la masa noastră, dar nu se așază.

— Mă duc puțin la ei, spune el.

Și arată din cap, în diagonală, spre partea din spate a localului.

— Cei cu care ne-am întâlnit azi-dimineață, mai știi?

— Sigur că da. Distracție plăcută!

Mă uit țintă la reflexiile geamurilor și încerc să nu mă gândesc la nimic – dar eforturile mele eșuează. Eșuează *invariabil*. Când, puțin după aceea, ridic privirea, unul dintre băieți i se adresează cu multă însuflețire lui Bo. Acesta îi răspunde din când în când. Fata-cu-șepcuță, acoperită pe jumătate de Bo, nu-l scapă nici o clipă din ochi. Comand un pahar de vin roșu de la bărbatul cu mâini de muncitor.

— Un vin roșu pentru domnu'.

— Mulțumesc.

Două pahare de vin roșu mai târziu, un bărbat se oprește brusc lângă masa mea.

— E liber scaunul ăsta?

— Vă rog!

E un mastodont. Trag masa puțin spre mine, ca să aibă loc să-și adăpostească burta. Îmi zâmbește larg. Ochi albastru-deschis și o față ce pare încinsă încă din cauza aerului rece de-afară. O barbă brună, nu tocmai îngrijită. Dinți de fumător inveterat. Imediat ce se așază, scoate din buzunarul de la pantaloni un pachet șifonat de tutun brun și începe să-și ruleze o țigară.

— Te deranjează dacă fumez?

— Nici o problemă.

— În vacanță?

— Doar o mică ieșire, un weekend prelungit.

— Amsterdam, presupun.

— Corect.

— Accent. Haine. O siguranță de sine vecină cu indiferența. Îi recunosc din prima pe cei din Amsterdam.

— Hollum? întreb eu.

— Ballum.

Își aprinde țigara. Trage adânc în piept. Suflă fumul în tavan.

— E băiatul tău?

Cu un semn din cap, arată în spate, exact așa cum făcuse și Bo cu o jumătate de oră în urmă. Probabil că ne urmărește de câtva timp.

— Da.

— Seamănă leit cu tine. Același fel de-a se mișca. Aceeași siguranță de sine vecină cu indiferența.

Încep să râd.

— De ce râzi?

— O fată din grupul de-acolo a pus ochii pe el. Și nu cred că se simte prea sigur pe el.

Mă abțin să spun tot ce-aș avea de spus despre asemănările dintre oameni care nu sunt înrudiți unul cu altul și despre ce concluzii se pot trage de-aici cu privire la influența mediului și a genelor.

Își întoarce corpul masiv în direcția barului. Masa se clatină. Vinul din paharul meu dă pe dinafară. Pentru orice eventualitate, iau paharul în mână. Se uită o clipă, cu atenția încordată, la grupul de adolescenți. Mă uit și eu.

Bo stă de vorbă cu același băiat. Mai exact, băiatul îi vorbește gesticulând impetuos, iar Bo zice din când în când câte ceva. Când spune însă ceva, nu se mai uită la partenerul lui de discuție, ci la fata-cu-șepcuță. Iar ea îi răspunde cu ochii și uneori cu buzele. Și deodată băiatul pare să înțeleagă ce se petrece sub ochii lui. Face jumătate de pas în spate. Se uită la fată. Se uită la Bo, care-i spune iarăși ceva fetei. Apoi se întoarce ostentativ spre fată, dar ea nu-i dă nici o atenție. Se uită numai la Bo. Iar Bo continuă să

vorbească la fel de imperturbabil. Băiatul mai încearcă o dată să le atragă atenţia, dar din nou fără rezultat. Atunci, se întoarce brusc cu spatele la ei şi comandă ceva de la barman.

Bărbatul din faţa mea se întoarce din nou spre mine. Masa se clatină din nou. Paharul de vin e în siguranţă între degetele mele.

— Prima iubire! spune el, atât de tare, încât mi-e frică să nu-l audă Bo. (Dar Bo nu reacţionează.) Asta se lasă cu giugiuleli în întuneric. Şi pipăituri. Şi atingeri. Ha-ha-ha!

Râd şi eu, dar cam forţat. „Începi să devii un boşorog libidinos şi jalnic", îmi spun în sinea mea. Cu glas tare însă, nu fac decât să întreb:

— Vrei să-ţi fac cinste cu ceva?

Iar el vrea.

Bas îl cheamă pe tovarăşul meu de masă şi de pahar. Şi nu e nici pescar, nici ţăran, nici angajat la foraje, nici comandant la căpitănia portului, nici braconier, nici scormonitor de gunoaie pe malul mării, nici chioşcar de plajă, nici birtaş, nici bucătar. Bas e biolog. Studiază consecinţele pescuitului de scoici asupra populaţiei de raţe arctice din Marea Wadden. Aceste consecinţe sunt grave. Zeci de mii de raţe arctice au murit de inaniţie în ultimii ani, ca urmare a noilor metode de pescuit intens practicate în special de flota zeelandeză, care frecventează Marea Wadden.

— Pentru prima oară după mulţi ani – spune Bas, cu urme de spumă în barbă de la al treilea pahar de bere –, activitatea mea mi-a adus o oarecare popularitate pe insulă. Localnicii nu-i prea au la inimă pe ecologişti. Li se pare de multe ori că păsările sunt considerate mai importante decât oamenii. Şi asta-i enervează. Îi înţeleg foarte bine. Dar acum, fiind vorba de zeelandezi, normal că lucrurile stau altfel. Nu se poate ca străinii ăştia să golească apele de peşte!

Are un râs molipsitor şi un entuziasm la fel de molipsitor. Vorbeşte despre raţele arctice de parcă ar fi încununarea creaţiei.

— Când văd un răţoi matur în penaj nupţial, îmi dau lacrimile, spune el. Chiar şi azi, după atâţia ani. Păcat că nu sunt poet, fiindcă aş scrie un imn de laudă pentru răţoiul arctic. Penajul negru cu alb, de clovn, presărat cu tonuri pastel. Când văd răţoi arctici, simt

deseori ce simt și-n fața femeilor frumoase. Adesea, când văd o femeie foarte frumoasă, mă-ntreb: „Cum se face că ea aparține aceleiași specii ca un grăsan urât ca mine?" Iar când văd femele greoaie, maro-închis, plimbându-se lângă un mascul atât de strălucitor, cu nuanțe aproape tropicale, mă întreb încă o dată cum e cu putință așa ceva. După mine, Dumnezeu e un mare farsor.

Și râde cu râsul lui plin, sonor, apoi se întoarce din nou pe jumătate spre Bo și fata-cu-șepcuță, care nu mai sunt atenți decât unul la celălalt. (Beau amândoi porto roșu – nu l-am văzut niciodată pe Bo bând un asemenea vin!)

Conversația cu Bas cel cu burtă, barbă și bere mi-a alungat melancolia și mă hotărăsc să trec de la vinul roșu la ceva mai vesel. Cer un whisky dublu cu gheață.

— Sau... fără gheață, de fapt.

Bas comandă același lucru.

— Iartă-mi curiozitatea, spune el când ni se aduc băuturile, dar unde e mama?

— Mama...

„... a murit", vreau să spun. Dar mi-e teamă că o să mă scufund din nou în mlaștina aceea de melancolie și autocompătimire.

— ... e acasă. La Amsterdam. Era timpul ca bărbații să plece iarăși la drum în doi.

— Ca-ntre bărbați, spune Bas. Foarte bine. Sunt sigur că băiatul tău... Cum îl cheamă de fapt? Bo, drăguț, Bo... Sunt sigur că Bo nu s-ar mai simți atât de bine cu fata aia dacă ar ști că maică-sa stă la masa asta.

Și brusc o văd pe Monika în fața mea, la masă. Cu un pahar de vin roșu în mână și părul ei roșu zbârlit de vântul care ne-a bătut în față când am mers pe bicicletă. Ne opriserăm tot aici, în cafeneaua asta, la masa asta? Posibil. Purta un pulover vernil și un șal violet. Era cea mai veselă apariție de pe întreaga insulă. Și era conștientă de asta. Să-i fi văzut zâmbetul pe jumătate ironic cu care întâmpina lumea; era felul ei de-a spune: „Așa, uitați-vă bine, uitați-vă cum s-a schimbat roșcata urâțică și pistruiată pe care o necăjeați voi în copilărie! Acum vă pare rău, acum vreți să faceți cunoștință cu mine, acum vreți să mă atingeți, dar e prea

târziu. Nu mai am nevoie de voi. Sunt foarte fericită fără voi. Am un bărbat pe care-l iubesc și care mă iubește, mă iubește numai pe mine. Și am un copil cu care râd și plâng și iar râd. Și râdem împreună de voi. Noi trei împotriva lumii-ntregi. Și câștigăm cât ai zice peșteˮ.

Așa privea Monika lumea, în primăvara anului 1987.

De ce a trebuit ca Dumnezeu să trimită după ea un trăgător de elită?

Golesc dintr-o-nghițitură paharul de whisky. Bas mă privește uluit. Dar nu zice nimic. Ca-ntre bărbați.

Îmi amintesc că, la un moment dat, Bo a venit la mine.

— Ies puțin cu ea. Mergem altundeva.

— Bine. Distracție plăcută!

Eu și Bas am continuat să râdem, să bem și să vorbim. Mi-a spus o poveste amuzantă despre un pescar de scoici, dar nu-mi mai aduc aminte poanta. Sau poate că nici nu exista poantă. Mi-a povestit despre tatăl lui, care navigase între Olanda și Scandinavia. Despre furtuni pe Kattegat și în strâmtoarea Øresund. Despre scrisori parfumate din Suedia, care o aduseseră în pragul disperării pe mama lui. Mi-a povestit despre niște lăzi de vin prețios pe care le găsise pe plajă când era copil, după o furtună puternică, și despre un cadavru tumefiat care, cu câțiva ani în urmă, își făcuse brusc apariția dintre valuri, în mijlocul unui grup de copii care se jucau. Spunea povești despre insule. Eu ascultam. Și, în cele din urmă, m-a întrebat cum era viața la Amsterdam. Iar eu m-am întors la viața mea de alcoolic, pe care am revăzut-o dintr-odată cu maximă claritate (asemenea peștișorilor de aur care-și amintesc trucurile pe care le-au învățat înainte, în timp ce erau beți).

I-am spus:

— Într-o noapte ploioasă de octombrie, am trecut prin Cartierul Roșu. Cred că era patru sau cinci. Se făcea tot mai multă liniște. Îl duceam pe Bo în cârcă și mă uitam la femeile de după geamuri, iar ele se uitau la mine. Una dintre femei a ciocănit în geam și mi-a făcut semn, iar eu mi-am spus: „Afară e frig și umezeală,

înăuntru sigur e cald și plăcut". Mi-am băgat mâna în buzunar, am găsit câteva bancnote și, deși nu știam dacă erau hârtii de zece sau de-o sută, m-am dus la ușa ei. Și femeia ne-a deschis, am intrat, l-am pus pe Bo pe singurul scaun din cămăruță, iar ea a tras draperia și m-a întrebat cum mă cheamă. Mi s-a părut drăguț din partea ei că a vrut să am un nume. Vorbisem toată seara și toată noaptea cu tot felul de oameni, prin baruri, pe stradă, dar nimeni nu mă-ntrebase cum mă cheamă. Femeia era nemțoaică, avea accent puternic. O chema Andrea. Cel puțin așa s-a prezentat. A zis că Armin și Bo sunt nume nemțești, iar eu n-am contrazis-o. L-a întrebat pe Bo dacă nu vrea să-și scoată geaca, dar Bo dormea. I-am zis că Bo doarme cu ochii deschiși. La început, n-a vrut să mă creadă. S-a postat în fața lui Bo, în neglijeul ei negru, și a început să-și miște foarte aproape de ochii lui mâinile cu unghii atent ojate. Nici o reacție. Abia atunci m-a crezut. M-a întrebat cum se explică asta. I-am spus că e din cauza unui coșmar. Ea a zis: „Săracul *Junge*[1]!" Ne-am așezat pe pat, eu și Andrea. M-a întrebat unde era *Mutter*. I-am zis că a murit.

I-am explicat și lui Bas:

— Mama lui Bo a murit acum zece ani.

Bas a făcut un semn din cap, de parcă ar fi fost cel mai firesc lucru din lume ca mama lui să fi murit cu zece ani în urmă, deși adineauri era încă acasă. Și, de fapt, așa și era. E cât se poate de firesc ca oamenii să nu spună adevărul când vorbesc despre astfel de lucruri.

— De-asta beam așa mult pe vremea aia. De-asta umblam noaptea la cinci cu copilul în cârcă.

Barmanul a mai adus bere. Carevasăzică terminaserăm cu whisky-ul.

— Am stat destul de mult pe pat, am continuat eu. Era o tipă de treabă. Mi-a spus că fetița ei e aproape de-o vârstă cu Bo. Am întrebat-o care au fost primele cuvinte pe care o-nvățase pe fetiță să le spună. Mi-a zis: *Vati ist ein Arschloch.*[2] Pe fetiță o chema

1 Băiat (germ.).

2 Tati e un nemernic (germ.).

Marie. Spera ca fata ei să rămână fecioară toată viața. I-am dat două sute de guldeni. Dar, când m-am întors acasă și l-am dezbrăcat pe Bo ca să-l bag în pat, am găsit banii. Îi ascunsese între hainele lui. A fost prima și ultima oară când m-am dus la curve.

După ce ne-am terminat berea, m-am ridicat și am plecat.

— Ai grijă! mi-a zis Bas.

— Casa-n care stăm e după colț, i-am zis eu. O să fie bine.

Dar am căutat mult până am găsit-o.

Bo nu se întorsese.

40

M-am trezit cu o durere de cap îngrozitoare. Limba mea era pergamentoasă, iar stomacul mi-l simțeam ca pe un reactor chimic pe punctul de a exploda. Stăteam pe un scaun în livingul căsuței noastre. Afară începuse să se lumineze. Pe gardul casei era o mierlă. *Ciuc-ciuc-ciuc-ciuc-ciuc*, spunea mierla. M-am dus la bucătărie și am umplut cu apă un pahar mare pentru cocteiluri. De trei ori. M-am întors, m-am așezat din nou pe scaun, am ridicat sticla de whisky de pe podea și am luat două înghițituri strașnice.

Nu mi-a folosit la nimic.

M-am dus la WC, am urinat, apoi am băut și mai multă apă. După care m-am dus spre camera cu pat dublu, am deschis ușa și... în pat erau Bo și fata-cu-șepcuță. Fără șepcuță. Șepcuța era pe jos, peste restul hainelor. Avea pe ea un tricou. De la Bo. Și Bo era îmbrăcat într-un tricou. Nu era deloc o scenă șocantă, mai degrabă romantică, ba chiar inocentă. El dormea. Ea dormea. Îl cuprinsese cu brațul. Am închis ușa la loc și m-am așezat din nou pe scaun. Mi-am turnat din nou whisky în pahar și m-am întrebat de ce-mi tremură mâinile.

Mi-aduc aminte că am văzut-o pe fată mergând prin casă în dimineața aceea, în chiloți și cu tricoul lui Bo pe ea. Mi-aduc aminte că Bo a făcut cafea. Mai târziu, am găsit lângă scaunul meu o cană cu cafea rece. Mi-aduc aminte că am vrut să-mi mai pun whisky în pahar ca să scap de durerea de cap. Dar whisky-ul se terminase. Noroc că mai era o sticlă de bere.

Am intrat din nou în camera cu pat dublu. Camera era goală. Patul desfăcut. M-am lăsat să cad în el cât eram de lung. Berea s-a vărsat din sticlă. Am băut dintr-o înghițitură ce mai rămăsese

din ea. Am simțit lichidul rece curgându-mi pe bărbie și pe gât. Am închis ochii. Totul a început să se învârtă. M-am gândit la Monika. M-am gândit la Ellen, căreia nu-i puteam da niciodată ceea ce-și dorea cel mai mult pe lume. M-am gândit la băiatul meu, care nu era băiatul meu și care, la paisprezece ani, îndrăznea să facă lucruri pe care eu n-am avut voie să le fac decât la douăzeci. Și mi-am spus: „Asta de la taică-su i se trage". Apoi m-am gândit la Niko Neerinckx și la Anke. Și mi-am blestemat zilele că n-o făcusem cu ea. Că nu eram decât un laș și un ratat. Și am încercat să-mi imaginez cum arăta Anke fără haine, cum i-aș fi sfâșiat hainele de pe ea, cum s-ar fi dat bătută, cum ar fi încercat degeaba să se apere. Aș fi vrut să mi se scoale. Să mi se scoale pentru *ea*. Dar eram prea beat.

M-am întors pe burtă și mi-am îngropat fața în pernă. Perna mirosea a fată. Am început să plâng.

— Armin! Armin! Ce faci aici? E patul *meu*! Marș de-aici, Armin! Ești beat! Ai vomitat! Ești un nesimțit! Armin!

Bo mă trage de umăr. Îmi strigă-n ureche. Mă întorc. Lumea se învârte în cealaltă direcție. Bo atârnă cu capul în jos. În ciuda acestei poziții ciudate, e în stare să-mi aplice o lovitură. Mă plesnește-n plină față. Aud plesnitura. Bo se întoarce la o sută optzeci de grade și se repede în spate. Pereții camerei se năpustesc asupra mea.

— Ce e? strig eu.

Dar nu-mi aud vocea. Nici Bo nu pare să mă audă.

— Du-te la tine-n cameră, nesimțitule! strigă el.

Mă ridic pe jumătate. Am ceva lipit de obraz. Îmi șterg fața cu mâna. Mâna plutește prin aer. Acum mi s-a lipit ceva pe degete. Ceva galben. Mă uit la locul de unde abia m-am ridicat. Simt un val de suc gastric urcându-mi pe esofag. Perna e plină de vomă.

— La dracu'!

— La dracu', da! urlă Bo.

De ce urlă așa? Oare se teme că nu-l aud? Și de ce m-a lovit? M-a lovit! Un copil de curvă! Un bastard!

— Cine crezi tu că ești, mă?

Acum îmi ies sunete din gură. Îmi rod și-mi sfâșie gâtlejul, dar puțin îmi pasă. Trebuie să m-audă!

— Cin' te crezi? Dai în mine fiindcă am borât în cuibușorul tău de giugiuleli? Ți-e rușine, nu? Ți-e rușine de fata aia că taică-tu e-un bețiv ordinar! Ei bine, băiete, poți să fii liniștit. Nu-s eu taică-tu! Auzi ce-ți zic? Nu-s eu taică-tu! Taică-tu e un fustangiu libidinos din Haarlem care s-a dat la maică-ta! Nu crezi, nu? Pun pariu că și el tot la paisprezece ani a-nceput să fută fetițe!

Bo făcuse trei pași înapoi. Devenise alb ca varul în timp ce eu urlam la el ca turbat.

— Ce-i cu prostiile astea? a strigat el.

Și deodată s-a repezit pe mine și a-nceput să mă lovească din toate puterile. I-am simțit pumnii-n piept, în față, peste urechi. Am ținut ochii-nchiși și am simțit cum mi se scurge toată vlaga din corp.

Îmi dădusem drumul. În sfârșit, îmi dădusem drumul.

41

NRC Handelsblad din 24 martie 1983 publică pe prima pagină fotografia unei fotografii. Prima îl arată pe președintele american Ronald Reagan. Președintele ține într-o mână un teanc de hârtii. Cu cealaltă mână, arată spre ceva aflat în afara câmpului vizual al fotografului, deci și al cititorilor. Exact deasupra acestei mâini, se află a doua fotografie, într-o ramă neagră, așezată pe un suport cu trei picioare. În fotografie se văd câteva linii albe, neclare, pe o suprafață cenușie. O legendă explică în caractere negre, aldine: „MIG-uri sovietice în Cuba." E o fotografie de spionaj a instalațiilor militare de pe insula zahărului condusă de Fidel Castro.

În ziua în care s-a născut Bo, Războiul Rece tocmai intrase într-o nouă fază. Ronald Reagan lansase programul „Star Wars". Bo s-a născut într-o lume care nu mai există.

Mă uit la fotografie și la fotografia din fotografie, în livingul părinților mei. Ce chestie că au păstrat un ziar din ziua în care s-a născut fiul meu! Și asta nu e tot. Am găsit ziarul într-o cutie care s-a dovedit a fi plină cu suvenire având legătură Bo. Fotografii. Desene. O foaie matricolă. Un caiet. Cum de-au ajuns toate aici?

Îi arăt fotografiile lui Dees, care mă ajută să scot lucrurile din casă.

Bo bebeluș sugând de la sânul Monikăi.

Prima „fotografie cu clasa" a lui Bo, făcută la grădiniță.

Bo la mama în poală.

Bo de mână cu tata la Grădina Zoologică.

Bo cu cremă de ciocolată pe față.

Bo cu hainele pline de noroi și de nisip.

— Știai? întreabă Dees. Știai că au păstrat toate astea?

— Nu, n-am știu niciodată.

Întindem ziarul pe podea. *Nijpels revine la măsuri de austeritate pe fondul crizei.* Ca să vezi! *Bărbatul cu inimă artificială a decedat.* Of! („Barney Clark, primul om care a trăit cu o inimă artificială, a decedat ieri, la Salt Lake City, au anunțat surse ale spitalului în care era internat pacientul. Clark a trăit 112 zile cu o inimă artificială, confecționată din plastic și aluminiu.") *Un bal sărăcăcios deschide săptămâna cărții. Belgia nu mai vrea gunoi din Olanda. Împrumut de 500 de milioane de dolari pentru Irak.* („Irakul a primit un împrumut internațional în valoare de 500 de milioane de dolari. Împrumutul a fost aprobat de 34 de bănci, printre care și Chase Manhattan, una dintre cele mai mari bănci americane. Această bancă, ai cărei directori întrețin relații personale foarte bune cu un număr mare de înalți demnitari arabi, a făcut presiuni pentru ca Statele Unite să participe în forță la proiect." Păi, da...) Iar la ora 19:00 a început, pe programul 1 al televiziunii olandeze, emisiunea *Cine-i tata, cine-i fata*, în timp ce programul 2 a ripostat energic cu *Care din trei?*. Olanda asta minunat de stupidă, în care Bo murdărea primele scutece!

— I-am spus, zic eu fără nici o introducere.

— Ce? Cui?

— Lui Bo. Că nu sunt tatăl lui.

— Ești nebun!

— În primul rând, eram beat. A dat în mine. Pentru că am borât pe perna pe care a sărutat prima oară o fată. Sau pe care s-a futut prima oară.

— Ce? Ce? Ce?!

Împăturește ziarul la loc, cu gesturi necontrolate. Se așază pe un scaun.

— Povestește-mi cum s-a întâmplat. În ordine cronologică, te rog!

Îi povestesc. Despre fata-cu-șepcuță de pe *wad*. Și cum am reîntâlnit-o seara, în bar. Și despre Bas, tipul cu burtă, barbă și bere. Și despre whisky. Și despre patul dublu. Și despre palma pe care mi-a tras-o Bo. Și ce-am zis eu atunci. Și cum a reacționat Bo.

— Căcat! zice Dees. Căcat! Căcat!

Așezat pe podea, strâng pozele cu Bo și le pun la loc în cutie.

Bine măcar că tata n-a mai trăit s-o vadă și pe-asta.

Mă bucur că nu poate să mă vadă acum.

Fiul lui ratat.

Dees mă fixează cu o privire întunecată. Mă ridic. Mă duc la fereastră.

— Hai, zi ce-ai de zis! spun eu

— Dobitoc ce ești!

— Da.

— Cel mai mare dobitoc!

— Da.

În cameră, se lasă o tăcere prelungă. O femeie trece prin fața casei ținând un câine mic și urât într-o lesă ridicol de lungă. Mă gândesc la domnul Bruggeman, vecinul, și la Boris. Încă nu i-am văzut azi. „Poate a și murit, îmi spun. În sfârșit, dreptate."

Dees oftează.

— Bo ce face acum?

— Habar n-am. Nu cred că-i e bine. Când s-a potolit și n-a mai dat în mine, a sărit din pat și a ieșit din casă fără să scoată o vorbă. Eu am adormit. Când m-am sculat, seara, tot nu venise. Am încercat să citesc o carte, dar n-am putut. Pe la unu, s-a întors, în sfârșit, acasă. N-a zis nimic. S-a dus imediat în camera lui. L-am trezit a doua zi de dimineață cu un croasant proaspăt și suc de portocale. I-am spus că trebuie să stăm de vorbă. Că înțeleg că și-a ieșit din fire și s-a înfuriat pe mine. Și că are nevoie de timp. I-am mai spus că poate să-mi ceară explicații, dacă simte nevoia. Nu m-a întrebat nimic toată ziua. La începutul după-amiezii, am luat feribotul, cu o jumătate de zi mai devreme decât fusese vorba. Apoi am mers acasă cu mașina, fără să vorbim. A fost cea mai lungă și mai îngrozitoare tăcere de când Monika a încetat să vorbească.

— Dumnezeule mare! face Dees.

— Da.

— Cum a reacționat Ellen?

— Ellen încă nu știe nimic. Nu era acasă când am ajuns noi. Nu ne aștepta atunci. Când s-a întors acasă, seara, Bo se băgase deja-n pat. M-a întrebat cum a fost, iar eu i-am zis că bine. Și ea

m-a întrebat dacă e vreo problemă. Fiindcă n-aveam un aer prea vesel, normal. Dar i-am spus că nu e nimic, că sunt doar foarte obosit, ca și Bo, care se și culcase. În pat, am stat foarte mult timp lipit de ea. N-avea liniște. Nu putea să doarmă. Știa că e ceva-n neregulă. Dar dimineața am ieșit foarte devreme pe ușă, așa că n-a putut să mă-ntrebe ce s-a întâmplat.

Din nou se lasă o tăcere prelungă între mine și Dees.

Trage de câteva ori adânc aer în piept, ca și cum ar fi pe punctul să spună ceva. Dar nu spune nimic. În cele din urmă, tot eu sunt cel care rupe tăcerea.

— Știi care-i nebunia cea mai mare? Când Bo dormea în patul ăla, lângă fata aia, avea ochii închiși. Pe cuvântul meu! Doar că în clipa aia nu mi-am dat seama. Atât de beat eram.

Dees râde. Dar un pic forțat.

Două ore mai târziu.

Am umplut zece cutii de carton cu lucruri pe care vreau să le păstrez. Suvenirele cu Bo. Discuri cu muzică clasică. Mult Beethoven. Nu-mi place Beethoven. Mult Brahms. Nu-mi place Brahms. Dar sunt discuri la care mama plângea. Și pe care tata le-a ascultat în ultimele zile înainte să moară. Nu pot să le duc la vechituri. Trei cutii cu cărți. Cărți vechi pentru copii. Biblia mamei. Raftul tatei cu literatură clasică olandeză. Louis Couperus. Frederik van Eeden. Arthur van Schendel. Evident, Vestdijk. Nouă volume Vestdijk. Am găsit și cartea religioasă pe care o pusese deoparte vecinul, ultima carte citită de tata. Vecinul îi găsise un loc lângă *Ultimele zile ale lui Pilat din Pont* de Vestdijk – frumos din partea lui! Spre uimirea mea, am descoperit că era aceeași carte pe care o găsisem în urmă cu zece ani printre cărțile Monikăi: *Învățăturile tainice ale lui Isus din Nazaret*, care cuprindea „Revelațiile lui Jacob", „Evanghelia după Toma" și „Evanghelia după Filip".

Și așa se întoarce trecutul.

Am pus cartea lângă Biblia mamei, fiindcă sunt sigur că mama e cea care a cumpărat-o și i-a făcut-o cadou Monikăi. (Monika nu era credincioasă, dar, zicea mama, se vede că vine din sudul catolic. Un compliment, bineînțeles.)

După ce umplem ultima cutie, vine și domnul Bruggeman, cu Boris, ca să arunce o privire și să facă puțină conversație. Câinele aleargă agitat prin casă. Domnul Bruggeman nu mai termină de vorbit.

— Acum două zile, spune el, m-am trezit brusc în toiul nopții. Am auzit bocănituri și voci. Parcă se certau doi oameni – un bărbat și o femeie. Și aș putea să jur că zgomotul venea din casa asta. Dar așa ceva nu se poate, evident. Nu, nu se poate. Am stat s-ascult și-mi bătea inima. Oricât m-am străduit, n-am înțeles nici un cuvânt. M-am sculat din pat și am aprins lumina. Mi-am spus că poate e numai în capul meu. Dar, la un moment dat, a început și Boris să latre, atât de mare era gălăgia. Atunci mi-am pus pe mine halatul și am ieșit să văd dacă era lumină la vecinii de vizavi. Dar era întuneric peste tot. Și n-am mai auzit nici cearta. Boris a continuat să latre înăuntru. Când s-a liniștit în fine, nu s-a mai auzit nimic. N-am închis ochii toată noaptea.

— Uneori, e greu să-ți dai seama de unde vine un zgomot noaptea, remarcă Dees.

— Da, spune domnul Bruggeman. Da, da.

— Colecția de vinuri a tatei, spun eu, e pentru dumneavoastră.

Protestează. Dar nu mult timp.

Când pleacă, mai fac un tur al casei, să văd dacă n-am uitat ceva. Între timp, Dees începe să care cutiile la mașină. Tot ce nu luăm acum cu noi ajunge la vechituri. Corpul de bibliotecă. Masa din salon. Canapeaua de piele. Scaunul de piele. Patul. Și patul? Da, și patul.

Stau sprijinit de tocul ușii de la dormitor și încerc să mi-i imaginez pe ai mei, întinși unul lângă altul în patul care, fără așternuturi, arată dezolant și ostil. Acum doi ani au dormit pentru ultima oară împreună în el. Oare or fi știut, în ajunul zilei în care a fost internată mama, că era pentru ultima oară? Or fi vorbit despre asta – el îmbrăcat într-una din numeroasele lui pijamale dungate (vor ajunge și ele la vechituri), iar ea într-o cămașă de noapte de mătase? (N-am mai găsit nici un fel de haine de-ale mamei, nici măcar un șal sau o pereche de mănuși uitată într-un colț al casei, nimic. Nu știu ce a făcut tata cu ele.) Mă smulg din

amintirile astea și mă aplec să mai arunc o privire sub pat – un obicei pe care mi l-am făcut în vacanțe. E ceva acolo. O cutiuță pe care n-am observat-o înainte. O scot. E făcută din lemn tropical de esență tare, mahon cu incrustații de abanos și sidef. Mă așez pe marginea patului și o desfac. Scrisori. Cărți poștale. De la tata pentru mama. De la mama pentru tata. O vedere din Bretania de la mine și Monika. O scrisoare pe care i-am scris-o mamei când era deja bolnavă. Jos se trânteşte o uşă. Trebuie să mă duc să-l ajut pe Dees. Dar aștept un moment în care voi avea curajul s-o fac. Un moment în care Ellen va fi prin apropiere să mă țină când sunt pe punctul de a cădea din lume. Fără să mă gândesc la nimic, las încă o dată să-mi treacă prin mâini scrisorile și cărțile poștale. Îmi cad ochii pe un plic îngust, pe care scrie „COR", cu litere de tipar. Prenumele tatei. Nimic mai mult. Plicul e deschis pe lățime. Scot hârtia dinăuntru, scuturând plicul. E un bilețel cu un mesaj scurt. O mână de femeie a scris aceste cuvinte: *Sunt gravidă. M.*

Care e cea mai bună modalitate de a para o lovitură? Să nu opui rezistență. Să faci astfel încât să nu încasezi totul o dată.

Sunt gravidă. M.

Monika i-a scris tatei un bilet ca să-i comunice că e gravidă. Punct.

Se pare că i-a înmânat personal biletul, pentru că pe plic nu e trecută nici o adresă și nu sunt lipite timbre. Punct.

Ce poate să însemne asta?

Asta... nu... poate... să... însemne... decât... un... singur... lucru.

Nu-i așa?

Un singur lucru.

Încerc să pun biletul la loc în plic. Dar îmi tremură mâinile. Îl pun la loc deasupra teancului de hârtii, împreună cu plicul. Închid cutiuța. Cobor scările.

— Ce-i asta? întreabă Dees.

— Scrisori și ilustrate.

Am dus împreună la mașină ultimele cutii. Ne-am chinuit o vreme să le facem loc și în cele din urmă le-am îndesat pe toate

în mașină. Cutiuța cu scrisori am pus-o pe jos, între locul din dreapta șoferului și bancheta din spate. Îmi amintesc că, atunci când am pornit, m-am uitat în oglinda retrovizoare. Când am întors mașina și am părăsit strada, casa părinților mei a glisat pe mica suprafață rectangulară. Ultima oară prin vechiul centru al satului, cu cele două biserici uriașe și cu micile poduri peste râul Gein. „Abcoude[1] – vechiul alfabet", cum obișnuia să spună tata. O poantă nesărată, dar brusc amintirea ei mi-a produs un teribil acces de râs.

Dees n-a reacționat. Dees era încă supărat pe mine. Sau cel puțin extrem de dezamăgit. „Dacă ai ști ce am descoperit adineauri!" mi-am spus în sinea mea. Dar am tăcut. Rulam pe autostrada A2 și am avut nevoie de toată energia pentru a nu întoarce brusc volanul și a nu intra în gardul de protecție cu o sută douăzeci la oră.

După ce-l las acasă pe Dees („Ține-mă la curent, spune el. Și ține-te tare!"), conduc mai departe spre Amsterdamse Bos. Nu vreau încă să merg acasă, nu pot încă să merg acasă.

Sunt gravidă. M.

Ce poate să însemne decât... decât *asta*?! Cuvintele nu mă ajută. Nici măcar mie însumi nu sunt în stare să-mi spun la ce mă gândesc. Ce *știu*.

Parchez mașina pe marginea lacului de canotaj, acolo unde, cu ani în urmă, doi agenți ai poliției din Amsterdam au văzut staționând un Renault 5 de culoare galben-canar. Intru în pădure. De departe, aud mieunatul plângăreț al păunilor de la ferma care marchează limita dintre pădure și vechea pășune. După ce las în urmă ferma, o iau la stânga, trec peste un mic pod de lemn și pătrund pe teritoriul mlăștinos al privighetorilor. E o zi rece de sfârșit de aprilie și, în afară de glasul monoton al unei pitulici, nu se aude nici un cântec de pasăre. Poate că privighetorile n-au ajuns încă. Sunt printre ultimele păsări migratoare ce se întorc din sud. Cântecul privighetorilor nu vestește venirea primăverii, ci a verii.

---

1 A.b.c. + *oud(e)* „vechi" (neerl.).

Apa canalului circular e neagră și agitată. Vânturile descendente frământă valurile. Scoțând un strigăt ascuțit, o lișiță înoată cu capul lăsat în jos spre o rață pestriță, neștiutoare. Ajunsă la câțiva metri de pasărea citadină, se lansează într-un sprint. Picioarele ei lobate brăzdează fulgerător suprafața apei, iar rața flutură din aripi împroșcând apa în toate părțile. Rața se ridică în zbor, protestând zgomotos. Lișița mai înoată puțin pe teritoriul pe care tocmai l-a câștigat în fața intrusei, de parcă ar vrea să se asigure că rața a plecat într-adevăr, iar pericolul a dispărut. (Care pericol? De ce văd lișițele o amenințare în toate celelalte păsări? Sunt complet paranoice. Dar poate că tocmai din acest motiv supraviețuiesc ele atât de bine la oraș.)

Decid să merg mai departe pe malul lacului De Nieuwe Meer și să mă întorc după aceea, luând-o peste pășuni, la pădure și la lacul de canotaj. De fapt, nu decid nimic. E ceea ce mi se întâmplă. Sunt dus pe malul lacului, apoi sunt dirijat spre dreapta, pe poteca îngustă ce străbate pajiștile. Văd ferma răsărind din mijlocul vegetației încolțite. O văd trecându-mi prin față. Mă întorc la mașină, sunt așezat la volan, motorul pornește, mașina începe să meargă, cineva mă ghidează cu grijă prin trafic, pe autostrada de centură, până acasă. Sunt parcat fără greș.

În timp ce stau în fața ușii cu cheia în mână, mă străfulgeră un gând: „Și acum?" Dar nu aștept răspunsul la întrebare. Nu există răspuns. Ușa se deschide. Scara mă duce sus. Iarăși se deschide o ușă, apoi încă una. Mă aflu în camera de zi a propriei locuințe – cel mai sigur loc din lume. Cândva, aici erau saci de cafea îngrămădiți unii peste alții până la tavan. Acum sunt corpuri de bibliotecă și o masă, scaune și o canapea. Pe canapea stau Ellen și Bo. Pe canapea stă fiul tatălui meu.

42

Te obișnuiești cu orice, chiar și cu neprevăzutul.

Ellen și Bo au plâns amândoi. Ochi roșii. Urme de lacrimi pe obraji. Păr în dezordine. Dar acum râd.

— Ce porcărie! spune Bo.

Stau în prag și mă uit la el. Nu-și dă imediat seama că sunt acolo. Când mă observă, se oprește pe loc din râs.

— Salut! spun eu încurcat.

Bo nu zice nimic.

Ellen se ridică, se îndreaptă spre mine, mă ia-n brațe și se lipește de mine.

— Cum a fost la tatăl tău?

— Obositor.

— Stai jos, Armin.

Mă las să cad pe un scaun și am senzația că n-o să mă mai ridic niciodată.

— Vrei o cafea?

Da, vreau o cafea.

Bo are ochii ațintiți asupra mesei. Pe masă e un plic. Pe plic scrie: „Pentru Bo". Recunosc imediat scrisul. E același ca pe pliculețul din cutia cu scrisori.

La naiba!

Ellen aduce cafeaua. Îmi pune în față, pe masă, o ceașcă. Chiar lângă plic. Felul ăsta îngrijit, regulat de a scrie – de unde-l învățase oare? Nu se potrivește deloc cu ea, cu ceea ce pare să fi fost ea de fapt.

Aștept.

E liniște în cameră. Ellen învârte lingurița în cafea. Bo oftează.

— Bo mi-a spus ce s-a întâmplat.

Tac și mă uit țintă la plic.

— Scrisoarea asta, spune Ellen, mi-a dat-o Monika. În cazul că ar fi fost nevoie ca Bo să știe ce s-a întâmplat. Iar acum a fost nevoie.

Bo se apleacă în față, ia plicul și mi-l dă mie. Mă uit rapid la el. Mă uit la Ellen, dar Ellen se uită la ceașca de cafea pe care o ține în mână. Scot scrisoarea din plic și încep să citesc. Nu trec de al cincilea rând. Acolo, scrisoarea îmi cade din mână. Închid ochii și aștept. Nu se întâmplă nimic.

Așa sună primele rânduri ale scrisorii:

Dragă Bo,
în timp ce scriu aceste rânduri, mă uit la tine. Te joci cu un inel de plastic pe care nu știu de unde-l ai. Mă uit la tine și-mi spun: nu trebuie să scriu scrisoarea asta, pentru că semeni cu tatăl tău, așa cum și tatăl tău seamănă cu tatăl lui. Și nimeni nu trebuie să afle vreodată de ce e așa. E un secret între mine și bărbatul pe care-l vei numi bunicul tău – și e mai bine ca lucrurile să rămână așa pentru totdeauna. Dar Dumnezeu știe că, de cele mai multe ori, ceea ce e mai bine pentru oameni nu se întâmplă.

Mă uit foarte mult timp și foarte încordat la vârful pantofului meu stâng. A rămas puțin noroi pe el, iar în noroi s-a lipit o mică pană. Încerc să-mi dau seama de la ce pasăre provine, dar e un lucru fără însușiri. Cenușiu. Sau alb-cenușiu. Sau de un alb impur. După ce m-am uitat suficient de mult la pană, mă uit la Bo. Dar Bo are propria lui pană la care se uită.

— Deci acum știi și tu, spun eu.

Se uită la mine. În ochi i se citește nedumerire. Ochii lui caută sprijin la Ellen.

— Și tu? întreabă Ellen.

— Da, spun eu. Am găsit și eu la tata un bilețel de la Monika.

Iau o înghițitură de cafea.

— Deci ai știut în toți anii ăștia? o întreb eu.

Dar cuvintele mele nu sună ca o întrebare. Sună resemnat.

— Da.

Împăturesc scrisoarea, o pun la loc în plic și i-o dau înapoi lui Bo. Mă ridic. Mă dor toți mușchii.

— Unde te duci? întreabă Ellen.

— Afară. Mă duc să mă plimb.

— Vin și eu.

Vreau să protestez, dar îmi lipsește energia s-o fac.

43

Iată ce scrie evanghelistul Filip: „Prețul unui mărgăritar nu se micșorează dacă e aruncat în noroi și nu crește dacă e uns cu balsam. În ochii celui care-l stăpânește, prețul lui rămâne mereu neschimbat".

Mama a subliniat aceste cuvinte. Așa cum a subliniat și pasajul despre ibovnic, pe care, în ignoranța mea, i l-am citit odată fiului tatălui meu (fratele meu!) din cartea iubitei mele Monika, iubita de-o zi a tatei. Probabil că mama a știut în toți acei ani. „Poate că eu nu l-am iubit destul. Iar mai târziu n-am mai fost în stare." Cum se face că atâtea femei se învinovățesc singure de infidelitatea propriilor soți? Ca să înțeleg ce s-a întâmplat, sunt gata să iau în considerare toate motivele posibile, dar mi-e imposibil să admit că ar fi vina mea. Să fi găsit mama biletul scris de Monika tatei? Să fi înțeles imediat – așa cum și eu am înțeles? Oare tata a știut că mama știa sau și-a dat seama abia când a citit Evanghelia după Filip și a văzut acolo sublinierile ei? („Copiii pe care-i zămislește o femeie vor semăna cu bărbatul iubit de ea. Dacă acesta este soțul ei, atunci ei vor semăna cu soțul ei. Dacă însă e un ibovnic, ei vor semăna cu acel ibovnic." Aceste cuvinte au însemnat prea mult pentru inima tatei. Ar trebui să comand o plăcuță de ceramică cu propoziția asta.)

Îmi vine-n minte ce mi-a spus Bas, biologul burtos și bărbos, în cafeneaua de pe insula Ameland: „Dumnezeu e un mare farsor". Dar nu râd.

O sută de întrebări și-au găsit răspunsul, dar în locul lor au apărut o mie de noi întrebări. Cu cât știu mai mult, cu atât îmi dau seama că nu știu nimic.

Acum știu ce s-a întâmplat, aproximativ. Așa crede Ellen.

A început cu un fulger. („Așa ceva n-are cum să fie o invenție", i-am spus eu lui Ellen. „Nu, așa ceva n-are cum să fie o invenție", mi-a răspuns ea.)

Monika și tata lucrau împreună în casa de pe Ceintuurbaan. Tata decorase cu stuc un perete, iar Monika văruia tavanul dormitorului. Când a terminat, a făcut un duș, ca să-și curețe vopseaua din păr. După aceea, tata a intrat și el sub duș, timp în care Monika a pregătit ceai și tartine. Era spre sfârșitul după-amiezii, dar ei, luându-se cu lucrul, nu apucaseră să mănânce de prânz. În timp ce stăteau la masa improvizată din bucătărie (o ușă pe o capră de tăiat lemne, înconjurată de trei scaune pliante de la IKEA), afară s-a făcut brusc întuneric. Puțin mai târziu, din cer a început să șiroiască o ploaie de vară abundentă. Monika s-a dus la fereastra deschisă. De câte ori n-o văzusem stând acolo? Avea o fascinație copilărească pentru ploile torențiale și pentru furtuni. În asemenea momente, se uita afară cu ochii larg deschiși și un zâmbet întipărit pe fața ei palidă, pe care acea lumină stranie, specifică furtunilor, o făcea să pară și mai palidă. Mă postam mereu în spatele ei – și tata a făcut la fel, evident –, foarte aproape de ea. Atunci ea se lăsa încet pe spate. Se sprijinea de pieptul meu. Îi simțeam părul roșu pișcându-mi fața. Și când un fulger sfâșia norii, iar tunetul făcea să vibreze ferestrele în cercevelele lor, își punea capul pe umărul meu și ridica ochii spre mine. Iar eu îmi spuneam de fiecare dată: „N-am văzut la nimeni ochi mai frumoși, mai senzuali ca ai ei". Oare tata s-a gândit la același lucru?

— Monika povestea, a zis Ellen, că un trăsnet a lovit brusc la mică distanță de fereastră. Ea s-a speriat și a făcut involuntar un pas în spate. S-a ciocnit de tatăl tău, care a cuprins-o în brațe, protector.

Ellen s-a oprit.

— Și după asta?

— Chiar vrei să știi?

— Da, vreau să știu.

Deși, evident, aș fi preferat să nu știu nimic.

— Monika mi-a zis că între ea și tatăl tău mocnea de câteva zile un fel de tensiune. Că simțea o dorință pe care n-ar fi vrut s-o

simtă, pe care și-o refuza, dar care era din ce în ce mai puternică. În clipa în care a luat-o în brațe, a fost ca și cum digul în spatele căruia își ascunsese de-atâta timp sentimentele ar fi fost străpuns. Așa mi-a descris ce a simțit atunci.

Și Ellen a tăcut din nou. Și din nou am rugat-o să continue. Să-mi spună tot ce știa, tot ce eu nu voiam să știu, dar trebuia să aflu.

— Monika s-a întors și l-a sărutat pe tatăl tău. El i-a zis că nu trebuia să facă asta. Dar a sărutat-o și el. Și... mă rog... Au făcut-o apoi.

— Cum? Au trecut imediat de la sărutat la futut?!

— Nu chiar imediat. Dar... repede.

— Dar... Dar unde? Nu era... Nu era nimic în casa aia care să ofere... un pic de confort, ca să zic așa.

— Nu.

— Pe jos?

— Nu.

— În picioare?!

— ...

— Nu se poate! Tatăl meu?

Cred că am râs. Doar puțin. Ne plimbam de-a lungul golfului IJ, nu departe de casă. Un cormoran a trecut în zbor și-mi aduc aminte și azi cum silueta lui neagră s-a topit treptat în lacrimile care începuseră să-mi curgă din ochi. M-am așezat pe asfaltul rece și umed. Și mi-am spus: „Nu mă mai ridic niciodată. Nu mai pot. A fost frumos. S-a terminat". Dar Ellen s-a așezat pe vine alături, m-a îmbrățișat, m-a mângâiat și m-a tras lângă ea. Am rămas amândoi așa, timp în care s-a lăsat întunericul, mierlele au început să cânte și am simțit că frigul îmi pătrunde încet în oase. Iar dacă Ellen nu m-ar fi ajutat să mă ridic, dacă Ellen nu mi-ar fi spus că trebuie să ne întoarcem acasă, la Bo, la prezent, aș fi încă acolo. Aș fi murit acolo, cu inima sfâșiată, ca eroul tragic al unui roman din secolul al XIX-lea.

Asta aș fi vrut, dar Ellen n-a vrut.

Evanghelistul Filip mai spune ceva: „Neștiința e o sclavă. Cunoașterea înseamnă libertate. Dacă ajungem a cunoaște adevărul, vom culege în noi înșine roadele adevărului". Mama nu a subliniat pasajul acesta. Și nici Monika.

— A avut orgasm?

— Armin!

— Trebuie să știu. *Tu* știi, sunt sigur. Nu pot să suport gândul că știi mai mult decât mine.

— Da.

— A avut remușcări?

— Da. Nu. A avut remușcări când a rămas însărcinată. Și s-a simțit vinovată față de copil înainte de nașterea lui.

— De ce ți-a spus?

— Pentru că avea nevoie să stea de vorbă cu cineva, ca să nu înnebunească.

— De ce nu mi-a lăsat nici o scrisoare?

— M-a lăsat pe mine, nu?

— A fost îndrăgostită de tata?

— Nu.

— Și el de ea?

— Nu cred.

— I-a plăcut?

— Armin!

— ...

— Cred că da.

— Crezi că da?!

— Da, i-a plăcut.

— Dumnezeule mare!

— Armin, încetează te rog!

— S-a simțit vinovată numai față de Bo? Față de mine nu?

— Nu. Ba da, și față de tine.

— A zis ea asta sau așa zici tu acum ca să-mi faci pe plac?

— Nu, bineînțeles că nu. Normal că s-a simțit vinovată. Ce-ți trece prin cap?

— Ce-mi trece prin cap? Nu cred c-ai vrea să știi ce-mi trece prin cap. Nici măcar eu nu vreau să știu.

— S-a simțit îngrozitor de vinovată.

— Dar adineauri ziceai că n-a avut remușcări.

— Nu. Remușcările sunt altceva. Remușcările vin din tine. Vinovăția vine de la ceilalți.

— Aha, simplu ca bună ziua! Carevasăzică de la mine i s-a tras vina!

— Nu înțelegi.

— Nu, nu înțeleg.

— Te înțeleg.

— O, mulțumesc!

Îmi revărs toată furia asupra lui Ellen. Toată stupoarea. Mâhnirea. Frustrarea.

De parcă ea m-ar fi provocat. Da, ea m-a provocat! M-a mințit! Am știut că știe mai mult, am știut, dar ea a continuat să nege. Acum trebuie să plătească pentru minciunile ei.

Ce absurditate! Ce cruzime! De parcă ar fi avut de ales. De parcă eu aș fi făcut altceva în locul ei. Aș fi făcut altceva în locul ei? Aș fi făcut altceva în locul Monikăi?

Cât de cald fusese patul lui Ellen în acea noapte rece de iarnă, când Monika stătea acasă în pat, gravidă cu un bărbat cu care o făcuse o singură dată, cu fesele goale lipite de perete?

O singură dată!

— Ai știut atunci?

— Ce să știu și când?

— Atunci, în seara aia, când am făcut-o noi, știai despre Monika și tata?

— Nu.

Tace câteve clipe. Apoi spune:

— Am sunat-o a doua zi. Pentru că mă simțeam vinovată, evident. Am întrebat-o ce face? Mi-a zis că nu prea bine. Am întrebat-o dacă să trec pe la ea. Voia. Mi-a zis să vin a doua zi. Tu erai la editură în ziua aia. Atunci mi-a spus. Aș fi putut să-i spun că n-avea de ce să se simtă așa vinovată. Că nu era singura. Că facem cu toții

lucruri pe care am prefera să nu le fi făcut, dar de care totuși nu ne pare rău. Aș fi putut să-i spun toate astea. Dar nu i le-am spus. N-am îndrăznit.

Mă uit la ea. Coboară privirea. Nu mai sunt supărat. Nu mai sunt absolut nimic. Nu mai sunt tată. Nici fiu. Nici iubit. Nici prieten. Nimic. Am încetat să exist. Trebuie să mă reinventez.

Oare asta vrea să spună evanghelistul când vorbește despre adevărul care eliberează?

44

Bo doarme cu ochii închiși. Nu-mi vine să cred, dar e adevărat. Stau pe marginea patului și-i ascult respirația. Cel mai frumos moment e intervalul dintre expirare și inspirare. Pentru că atunci viața stă puțin pe loc.

Oare asta vreau: să opresc viața? Da. Asta vreau. Potrivit statisticilor, ar trebui ca eu și Bo să avem în comun un sfert din gene, dar, evident, acest procentaj ar putea fi ceva mai mare sau, dimpotrivă, mult mai mic – asta e nenorocirea cu valorile medii: nu știi niciodată ce înseamnă ele pentru tine ca individ. (Dar încearcă numai să-i explici asta agentului de asigurări!) Deci faptul că maxilarul meu și al lui Bo au aceeași formă nu e, probabil, întâmplător. Și nici faptul că picioarele lui sunt de mărimi inegale, ca și ale mele. Potrivit sociobiologilor, ar trebui să-l iubesc mai mult acum, că am aflat de consangvinitatea noastră. Chiar dacă de două ori mai puțin decât atunci când credeam că e copilul meu, pentru că, în medie, un tată are în comun cu fiul lui jumătate din gene – așadar, de două ori mai mult decât doi frați consangvini.

Aceste descoperiri dramatice despre legătura dintre consangvinitate și iubire le datorăm unui anume William Hamilton, care a publicat în 1964, în *Journal of Theoretical Biology*, un articol intitulat „The Evolution of Social Behavior"[1]. Acest articol al lui Hamilton e considerat de mulți drept cel mai important progres al teoriei evoluționiste de la descoperirile lui Gregor Mendel cu privire la transmiterea ereditară a caracterelor mazării. Înaintea lui Hamilton, numai egoismul putuse fi explicat cu ajutorul teoriei

1 „Evoluția comportamentului social" (engl.).

lui Darwin; comportamentul social nu avea loc în această teorie și a rămas, prin urmare, un domeniu puțin cercetat de biologi. Un lucru însă nu putea fi negat: și anume că *există* comportament social, atât la animale, cât și la oameni. Hamilton a fost primul care a formulat o explicație evoluționistă pentru acest comportament.

Iată, pe scurt, în ce a constat descoperirea lui Hamilton: comportamentul social poate fi avantajos pentru evoluție când se transmite la consangvini apropiați. Iar numărul de gene pe care le au în comun consangvinii e, în cele din urmă, factorul determinant. Cu cât e mai apropiată înrudirea, cu atât comportamentul social se dovedește mai avantajos decât egoismul din punct de vedere genetic. Genele egoiste pot deci să favorizeze indivizi altruiști.

— Teoria lui Hamilton are o singură hibă.

Nimeni altul decât Dees a formulat această obiecție.

— Pentru că teoria asta e un șarpe care se mușcă singur de coadă. Ea dovedește ceea ce ar trebui dovedit dacă admitem că teoria evoluționistă e corectă și că există ceva care să poată fi numit comportament social.

Acum însă nu mai voiam să-l las să scape basma curată.

— Poți, am spus eu, să formulezi o ipoteză pe baza teoriei lui Hamilton. Poți să spui, de exemplu, că ființele umane sau animalele devin cu atât mai egoiste cu cât ceilalți participanți la un experiment sunt mai puțin înrudite cu ele. În linii mari, experimentele par să confirme această ipoteză.

— Posibil, a obiectat Dees. Dar asta nu dovedește decât că, într-adevăr, cămașa e mai aproape de piele decât haina, ceea ce nu e, ca să mă exprim blând, o descoperire științifică. Dacă Hamilton are dreptate, ar trebui să existe o legătură directă între o anumită genă sau cel mult între câteva gene și comportamentul social adoptat. Mai mult: asta ar însemna că undeva în genele noastre sunt stocate informații care ne permit – inconștient! – să facem distincția între rudele de gradul întâi și cele de gradul trei sau patru. Putem la fel de bine să credem în Dumnezeu sau în marțienii verzi.

Am admis că nu mai aveam argumente raționale să-l contrazic. Problema lui Dees e faptul că el respinge răspunsurile darwiniștilor la întrebările vieții, fără să propună altele în schimb.

Așa că iată-mă aici, lângă fratele meu consangvin adormit, care-mi seamănă și totuși nu-mi seamănă. Puiul de cuc pe care propriul meu tată mi l-a pus în cuib. De când Bo a cunoscut dragostea lângă fata-cu-șepcuță, nu-i mai e frică noaptea. Iubirea tămăduiește. Dar poate, oare, iubirea să repare ceea ce s-a stricat între mine și el? Voi mai putea să-l iubesc vreodată așa cum l-am iubit în toți acei ani? Dar el pe mine? Singurul răspuns onest la aceste întrebări sună astfel: habar n-am și nici Dumnezeu, nici Darwin n-o să-mi răspundă vreodată.

45

A fost ideea lui Bo. O idee profană, şocantă şi absurdă, dar imediat ce i-a dat glas am ştiut că trebuia pusă în aplicare.

Trecuseră patru luni de la ziua dementă în care descoperise că tatăl îi era frate, iar bunicul, tată. Au fost, fără îndoială, cele mai dificile luni din viaţa lui; nici măcar cărţile poştale trimise de fata-cu-şepcuţă n-au reuşit să schimbe ceva. A rămas toată vara posomorât, de parcă ar fi fost iarnă. Avea mereu cearcăne la ochi şi a fost şi mai tăcut decât de obicei. Se întâmpla uneori să stăm ore-n şir împreună în living, fără să schimbăm o vorbă. Ellen ne lăsa în pace, cum numai ea putea. Nu ne stătea-n drum niciodată, nici măcar când stătea între noi – de fapt, cu atât mai puţin atunci.

În primele săptămâni de după descoperirea absurdă din casa părinţilor mei, am fost atât de furios, încât, la capătul fiecărei zile, aveam febră musculară în tot corpul. Mă sculam mereu în toiul nopţii şi stăteam o oră sub duş, în speranţa că aveam să adorm. Uneori, asta mă ajuta. De multe ori însă, nu. Într-un singur punct făcusem progrese faţă de anii precedenţi: n-am mai băut. În zilele foarte proaste, mă loveam minute-n şir cu capul de perete. Zile de-a rândul, nu reuşeam să pun nimic în gură.

Ellen îmi zicea în fiecare zi:

— Te iubesc.

Uneori îi răspundeam:

— Şi eu pe tine.

Şi, încetul cu încetul, am ajuns la concluzia că totul se schimbase şi că, în acelaşi timp, totul rămăsese la fel.

Într-o după-amiază de vineri, în august, Bo m-a întrebat:

— Vrei să mergem mâine la pescuit?
Evident că am zis da.

Tocmai scosese cu grijă din cârlig prima plătică a zilei și o lăsase să alunece la loc în apă, când mi-a făcut propunerea:

— Vreau să împrăștiem cenușa bunicului peste mormântul Monikăi. Și apoi să ne vedem mai departe de viață.

A doua zi, ne aflam la mormântul Monikăi – Ellen, Bo și cu mine. Era devreme. Singurul vizitator în afară de noi era un sturz cântător, care scurma de zor după viermi pe un mormânt proaspăt săpat. Bo a scos urna și a deșurubat capacul. Inscripția de pe piatra funerară a Monikăi exprima cu aceeași intensitate furia și disperarea de atunci: „Monika Paradies. Frumoasă. Tânără. Moartă". Uneori, mi-era rușine că nu reușisem să găsesc ceva mai demn. Dar acum, brusc, am simțit că aceste cuvinte erau expresia perfectă a tot ce știam despre ea. Cândva, marea mea iubire. Acum, patru cuvinte săpate în granit.

Bo a ținut urna cât a putut de sus. Apoi a răsturnat-o. Pulberea fină a fost purtată de vântul văratic pe deasupra cimitirului. La baza mormântului Monikăi, s-a format o mică movilă albă.

Notă

Această carte conține câteva citate textuale. Fragmentele din „Evanghelia după Filip" au fost preluate din traducerea lui Jakob Slavenburg (*De verborgen leringen van Jezus* [*Învățăturile tainice ale lui Isus*], Ankh-Hermes, Deventer, 1992). Cartea *Fulgor de steenarend* [*Fulgor, acvila-de-munte*] a fost scrisă de Cecilia Knowles și a apărut în inegalabila serie „Dierenverhalen uit de wildernis", la editura De Verkenner, Baarn, în colaborare cu Asociația Cercetașilor Olandezi [fără an]. Citatul din José Ortega y Gasset de la pagina 18 provine din *De opstand der horden* [*Revolta maselor*], editura Nijgh en Van Ditmar, Haga, 1983. Diversele pasaje din studii de biomedicină, lăsate în limba engleză în text, provin din *Biochimica et Biophysica Acta – Molecular Cell Research*, Elsevier Science Publishers, Amsterdam, vol. 763, nr. 2, septembrie 1983. Calculele pe baza cărora este formulată „teoria denivelării relative a curburii geodezice" apar în Klaas Dijkstra, *Pleidooi voor de platte aarde* [*Pledoarie pentru pământul plat*], Boersma Enschede [fără an].

În scrierea acestui roman, m-am bucurat de sprijinul plin de iubire, de răbdare și de competență al Tizianei Alings. Fără contribuția ei deopotrivă critică și stimulatoare, *Fructul pasiunii* n-ar fi devenit niciodată ceea ce este acum. Aceste câteva cuvinte sunt departe de a fi suficiente pentru a exprima recunoștința pe care i-o datorez.

Karel Glastra van Loon
Amsterdam, ianuarie 1999

Niccolò Ammaniti, *Cum vrea Dumnezeu*
Zeruya Shalev, *Viața amoroasă*
Madeleine Thien, *Certitudine*
Lesley Downer, *Ultima concubină*
Irvin D. Yalom, *Minciuni pe canapea*
António Lobo Antunes, *Ordinea naturală a lucrurilor*
Jay Parini, *Ultima gară*
Yasunari Kawabata, *Vechiul oraș imperial*
Jeanette Winterson, *Sexul cireșilor*
Daniel Kehlmann, *Eu și Kaminski*
Richard Ford, *Ziua Independenței*
Douglas Coupland, *Miss Wyoming*
Pablo Tusset, *În numele porcului*
Kate Morton, *Casa de la Riverton*
Teru Miyamoto, *Brocart de toamnă*
Amos Oz, *Rime despre viață și moarte*
Yukio Mishima, *Zăpada de primăvară*
Steve Sem-Sandberg, *Ravensbrück*
Janice Y. K. Lee, *Profesoara de pian*
Cormac McCarthy, *Drumul*
Kurt Vonnegut, *Pușcăriașul*
J.M. Coetzee, *Jurnalul unui an prost*
Jennifer Johnston, *Bărbatul de la gară*
Herta Müller, *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*
Hong Ying, *K. Arta iubirii*
Jennifer Cody Epstein, *Pictorița din Shanghai*
Ismail Kadare, *Mesagerii ploii*
Chang-rae Lee, *Zbor peste Long Island*
Yukio Mishima, *Tumultul valurilor*
Daína Chaviano, *Insula iubirilor nesfârșite*
Karel G. van Loon, *Fructul pasiunii*

În pregătire

John Updike, *Rabbit e bogat*

Karel Glastra van Loon, unul dintre cei mai populari scriitori olandezi, s-a născut în 1962 la Amsterdam. A fost artist de cabaret, membru al unei grupări politice antimonarhiste, susținător al Partidului Socialist din Olanda, dar, înainte de toate, jurnalist și scriitor. Debutează în 1994 cu o carte despre Remi Poppe, cunoscut activist olandez al mediului înconjurător: *De Poppe-methode* (*Metoda lui Poppe*). Scrie, în colaborare cu ziarista Karin Kuiper, *Herman. De biografie van een genetisch gemanipuleerde stier* (*Herman. Biografia unui taur manipulat genetic*), apărută în 1995. În 2000 publică volumul de interviuri *De laatste oorlog. Gesprekken over de nieuwe wereldorde* (*Ultimul război. Convorbiri despre noua ordine mondială*, în colaborare cu Jan Marijnissen). Din 1991, realizează documentare de televiziune și este redactor la diverse emisiuni TV. În 1997 face primul pas spre literatură, cu volumul de proză scurtă *Vannacht is de wereld gek geworden* (*Azi-noapte a-nnebunit lumea*), nominalizat la ECI-prijs voor Schrijvers van Nu; în 1998 primește Rabobank Lenteprijs voor Literatuur pentru una dintre povestirile cuprinse în acest volum. Romanul ***Fructul pasiunii*** (*De Passievrucht*, 1999), un succes fulminant în Olanda, devine totodată cea mai tradusă carte olandeză din toate timpurile. Pentru acest roman, i se acordă, în 1999, prestigiosul Generale Bank Literatuurprijs. ***Fructul pasiunii*** a fost ecranizat în 2003 de regizorul olandez Maarten Treurniet. Urmează romanele *Lisa's adem* (*Respirația Lisei*, 2001) și *De onzichtbaren* (*Invizibilii*, 2003), inspirat autorului de cele trei luni petrecute într-o tabără de refugiați de la granița Birmaniei cu Thailanda. Moare în 2005, la patruzeci și doi de ani, în urma unei tumori cerebrale. Postum, îi apare volumul de proză scurtă *Ongeneeslijk optimistisch* (*Optimistul incurabil*, 2005).

Bestsellerul internațional *Fructul pasiunii*, primul roman al lui Karel G. van Loon, a apărut în 1999 în Olanda și a fost publicat ulterior în treizeci și cinci de țări, devenind cea mai tradusă carte olandeză din toate timpurile.

Drama lui Armin Minderhout, tatăl unui băiat de treisprezece ani, începe în momentul în care află că este steril din cauza unui defect genetic. Monika, mama băiatului, a murit în urmă cu zece ani. Dintr-odată, Armin își vede viața de până atunci pusă sub semnul întrebării: marea iubire pe care a trăit-o alături de Monika n-a fost, oare, decât o imensă minciună? Pentru a afla răspunsul, pornește în căutarea „făptașului".

„O anchetă polițistă a inimii – captivantă, emoționantă și neobișnuită."
Michel Faber

„Pe acest remarcabil romancier olandez nu trebuie doar să-l urmărim cu atenție. Van Loon e cineva de la care avem de învățat."
The Times

„Un roman incitant, tulburător, scris cu enorm talent. Scriitorul mânuiește firele narațiunii cu o măiestrie fără egal."
De Volkskrant

„***Fructul pasiunii*** e o mică bijuterie: captivant de la un capăt la altul, tensionat și plin de spirit."
Elsevier

„Un autor care vede și simte cu acuitate."
Frankfurter Rundschau

ISBN 978-973-689-368-1